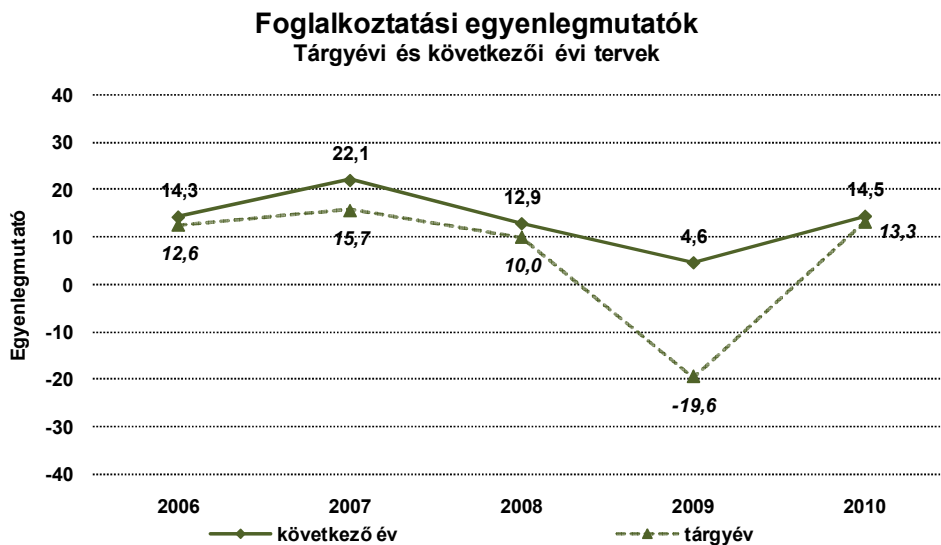

Rövidtávú munkaerő-piaci prognózis -- 2011

Budapest, 2010. november

Az MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet olyan nonprofit kutatóműhely, amely elsősorban alkalmazott közgazdasági kutatásokat folytat. Célja, hogy elméletileg és empirikusan megalapozott ismereteket és elemzéseket nyújtson a magyar gazdaság és a magyar vállalkozások helyzetét és kilátásait befolyásoló gazdasági és társadalmi folyamatokról.

MKIK GVI   Institute for Economic and Enterprise Research
Hungarian Chamber of Commerce and Industry

A tanulmány alapjául szolgáló adatfelvételre az Állami Foglalkoztatási Szolgálat és a Gazdaság és Vállalkozáskutató Intézet együttműködésében került sor.

A kutatás finanszírozását az MKIK GVI és az MKIK között 2010.január 17.-én létrejött szerződés biztosította, amely szerződés előzménye a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara, valamint a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet között MPA-KT-SZMM-5/2009. számon megkötött szerződés 4.1./VIII. pontja.

A kutatás terepmunkáját és az adatok feldolgozását irányította:
Várhalmi Zoltán (elemző, GVI)

A tanulmány írták:

Czibik Ágnes (elemző, GVI)
Makó Ágnes (elemző, GVI)
Várhalmi Zoltán (elemző, GVI)
Lőcsei Hajnalka (elemző, ELTE)
Szabolcs István (gyakornok, ELTE)
Miskolczi Erna (gyakornok, BCE)

Olvasószerkesztő:
Cserpes Tünde
Orbán Júlia

Kutatásvezető:
Tóth István János (tudományos főmunkatárs, MTA KTI,
ügyvezető igazgató, GVI)
e-mail: tothij@econ.core.hu
internet: <http://econ.core.hu/~tothij/>

MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet
Budapest

A kézirat lezárva: 2009. november 19.

Cím: MKIK GVI
1034 Budapest, Bécsi út 120.
Tel: 235-05-84
Fax: 235-07-13
e-mail: gvi@gvi.hu
Internet: <http://www.gvi.hu/>

Tartalom

Tartalom	3
Ábrák, táblák jegyzéke	6
Összefoglalás	12
Bevezetés	14
1. A kutatásról	15
1.1 A vizsgálat célja és háttere	15
1.2 Az adatgyűjtés és minta jellemzői	16
2. Makrogazdasági helyzet	20
2.1 Makrogazdasági trendek	22
2.2 Nemzetközi kitekintés.....	34
2.3 Bruttó átlagkeresetek.....	45
2.4 Gazdasági előrejelzések – Túl a válságon?.....	47
2.5 Területi egyenlőtlenségek.....	59
2.6 Építőipar.....	71
3. Vállalkozások üzleti helyzete és várakozásai	74
3.1 Az elmúlt években tapasztalt folyamatok	75
3.2 Az optimista várakozásokkal bíró vállalatok jellemzői	78
3.3 Területi egyenlőtlenségek.....	81
4. 2011-ben várható munkaerő-kereslet	82
4.1 Az elmúlt években tapasztalt folyamatok	83
4.2 A létszám bővítő vállalatok jellemzői.....	84
4.3 Területi egyenlőtlenségek.....	87
4.4 Foglalkozási csoportok szerinti elemzés	88
5. A foglalkoztatás jellemzői	90
5.1 Nem teljes munkaidős foglalkoztatás.....	91
5.1.1. <i>Az elmúlt években tapasztalt folyamatok</i>	92
5.1.2. <i>A tervezett nem teljes munkaidős foglalkoztatás tényezői</i>	93
5.1.3. <i>Területi egyenlőtlenségek</i>	96
5.2 Határozott idejű foglalkoztatás.....	97
5.2.1. <i>Az elmúlt években tapasztalt folyamatok</i>	97
5.2.2. <i>A határozott idejű foglalkoztatás tényezői</i>	98
5.2.3. <i>Területi egyenlőtlenségek</i>	102
5.3 Külföldiek foglalkoztatása	103
5.3.1. <i>Az elmúlt években tapasztalt folyamatok</i>	103
5.3.2. <i>Külföldiek foglalkoztatásának tényezői</i>	104

5.3.3.	Területi egyenlőtlenségek	107
5.4	Pályakezdők foglalkoztatása	108
5.4.1.	Az elmúlt években tapasztalt folyamatok	108
5.4.2.	Pályakezdők foglalkoztatásának tényezői	109
5.4.3.	Területi egyenlőtlenségek	112
5.5	AM könyves munkavállalók foglalkoztatása	113
5.5.1.	Az elmúlt években tapasztalt folyamatok	113
5.5.2.	Az egyszerűsített foglalkoztatás tényezői	114
5.5.3.	Területi egyenlőtlenségek	117
5.6	Kölcsönvett munkaerő foglalkoztatása	118
5.6.1.	Az elmúlt években tapasztalt folyamatok	118
5.6.2.	Kölcsönvett munkaerő foglalkoztatásának tényezői	119
5.6.3.	Területi egyenlőtlenségek	122
5.	Toborzási nehézségek	123
6.1.	Az elmúlt években tapasztalt folyamatok	123
6.2.	A Toborzási nehézség elemi összetevői	125
6.3.	Területi egyenlőtlenségek	128
	Melléletek	129
M1.	Vállalkozások üzleti helyzete és kilátásai	130
M1.1.	Elemi összefüggések: Termelési volumen	130
M1.2.	Elemi összefüggések: Rendelésállomány	134
M1.3.	Elemi összefüggések: A cégek üzleti helyzete	138
M1.4.	Elemi összefüggések: Beruházás	142
M1.5.	A pozitív várakozásokat meghatározó fő tényezők - regressziós modell	146
M2.	Munkaerő-piaci prognózis	147
M2.1.	Elemi összefüggések: Munkaerő-kereslet	147
M2.2.	A létszámfelvételt meghatározó fő tényezők - regressziós modell	151
M3.	Foglalkoztatás jellemzői	152
M3.1.	Elemi összefüggések: Nem teljes munkaidős foglalkoztatás	152
M3.2.	Regressziós modell: Nem teljes munkaidős foglalkoztatás	156
M3.3.	Elemi összefüggések: Határozott idejű foglalkoztatás	157
M3.4.	Regressziós modell: Határozott idejű foglalkoztatás	161
M3.5.	Elemi összefüggések: Külföldiek foglalkoztatása	162
M3.6.	Regressziós modell: Külföldiek foglalkoztatása	166
M3.7.	Elemi összefüggések: Pályakezdők foglalkoztatása	167
M3.8.	Regressziós modell: Pályakezdők foglalkoztatása	171
M3.9.	Elemi összefüggések: AM könyvesek foglalkoztatása	172

M3.10.	Regressziós modell: AM könyvesek foglalkoztatása	176
M3.11.	Elemi összefüggések: Kölcsönvett munkaerő foglalkoztatása	177
M3.12.	Regressziós modell: Kölcsönvett munkaerő foglalkoztatása	181
M4.	Toborzási nehézségek	182
M4.1.	Elemi összefüggések: toborzási nehézségek	182
M4.2.	Regressziós modell: Toborzási nehézségek	185
M5.	Az adatfelvétel kérdőíve	186

Ábrák, táblák jegyzéke

1.2.1. tábla: A minta súlyozatlan eloszlása tulajdoni háttér szerint, 2007-2010.....	17
1.2.2. tábla: A minta súlyozatlan eloszlása gazdasági ág szerint, 2007-2010.....	17
1.2.3. tábla: A minta súlyozatlan eloszlása az export aránya szerint, 2007-2010	18
1.2.4. tábla: A minta súlyozatlan eloszlása vállalatméret szerint, 2007-2010.....	18
1.2.5. tábla: A minta súlyozatlan eloszlása régió szerint, 2006-2009	19
2.1.1. ábra: A bruttó hazai termék (GDP) volumenindexei, szezonálisan és naptári hatással kiigazított, kiegyensúlyozott adatok (előző év azonos időszaka: 100%) 1996 – 2010. III. n.év, %.....	23
2.1.2. ábra: A bruttó hazai termék (GDP) volumenindexei, szezonálisan és naptári hatással kiigazított, kiegyensúlyozott adatok (előző negyedév:100%); 1995. II. n. év - 2010. III. n. év, %.....	23
2.1.3. ábra: A beruházások és a feldolgozóipari beruházások volumenindexe (az előző év azonos időszaka:100%), 2003 – 2010. II. n. év	24
2.1.4. ábra: A nemzetgazdasági beruházások volumenindexei gazdasági ágak szerint (az előző év azonos időszaka:100%), 2005-2010. II. negyedév	25
2.1.5. ábra: Az ipari termelés és értékesítés volumenindexei (az előző év azonos időszaka:100%), 2003-2010	27
2.1.6. ábra: A külkereskedelmi termékforgalom volumenindexei évkezdettől (az előző év azonos hónapja:100%), 2005 – 2010. július	28
2.1.7. ábra: A külkereskedelmi termékforgalom volumenindexei, export és import összesen (előző év azonos hónapja = 100%), 2006-2010. augusztus.....	28
2.1.8. ábra: A bruttó hazai termék (GDP) volumenindexe (előző év azonos időszaka:100%) és a foglalkoztatottak száma a 15-64 éves népességben (ezer fő), 2003 – 2010. II. negyedév	29
2.1.9. ábra: A GDP és a GVI Konjunktúra Mutató alakulása, 1998-2010	31
2.1.10. ábra: A GKI konjunktúra-indexe és összetevői (fogyasztói bizalmi index és üzleti bizalmi index), 1996-01 – 2010-10	33
2.2.1. ábra: Az üzleti bizalom megítélése Németországban az iparban és a kereskedelemben az Ifo vállalati felmérése szerint, 1991-01 – 2010-10*	35
2.2.2. ábra: Az üzleti bizalom megítélése a világban, az Ifo világgazdasági felmérése szerint, 1990. I. negyedév - 2010. III. negyedév*	36
2.2.3. ábra: Az üzleti bizalom megítélése az eurózónában, az Ifo világgazdasági felmérése szerint, 1990. I. negyedév – 2010. IV. negyedév	37
2.2.4. ábra: A németországi bruttó hazai termék (GDP) negyedéves volumenindexei, szezonálisan és naptári hatással kiigazított adatok (előző év azonos időszaka:100,0%), 2001 – 2010.....	38
2.2.5. ábra: Németország ipari termelésének volumenindexei, szezonálisan kiigazított negyedéves adatok, 2000-2010 (százalék, 100%: előző negyedév)	39
2.2.6. ábra: A francia bruttó hazai termék (GDP) negyedéves volumenindexei, százalék (előző év azonos időszaka:100,0%), 1990 – 2010. II. negyedév	40
2.2.7. ábra: Franciaország ipari termelésének volumenindexei, szezonálisan kiigazított negyedéves adatok, 2000-2010 (százalék, 100%=előző negyedév)	41
2.2.8. ábra: Az üzleti bizalom megítélése Franciaországban az iparban az INSEE vállalati konjunktúra felvételei szerint, 1976 március - 2010. október	42
2.6.1. ábra: Az alkalmazásban állók havi bruttó átlagkeresete a versenyszférában és a költségvetésben (az előző év azonos időszaka: 100%), 2001-2010	46

2.6.1. ábra: Az alkalmazásban állók havi bruttó átlagkeresetének változása, 2005 – 2010. szeptember, százalék (az előző év azonos időszaka: 100,0).....	46
2.4.1. ábra: A Dow Jones tőzsdeindex napi záró értékei, 2007. február - 2010. október	47
2.4.2. ábra: Az Amerikai Egyesült Államok ipari termelésének volumenindexei, szezonálisan kiigazított negyedéves adatok, százalék (előző negyedév:100%), 1987 – 2010. III. negyedév	48
2.4.3. ábra: A bruttó hazai termék (GDP) negyedéves volumenindexei az Amerikai Egyesült Államokban, százalék, 1947 – 2009. III. negyedév	50
2.4.4. ábra: A Philadelphia Fed-index alakulása, 2001-2010.....	51
2.4.5. ábra: A New York-i Fed-index alakulása, 2001 – 2010. október.....	52
2.4.6. ábra: A bruttó hazai termék (GDP) volumenindexei az EU-ban, szezonálisan kiigazított negyedéves adatok, (százalék, 100%: előző év azonos időszaka), 1996 – 2010. II. negyedév	54
2.4.7. ábra: Az Európai Unió ipari termelésének volumenindexei, szezonálisan kiigazított negyedéves adatok (százalék, 100%: előző negyedév), 2000 – 2010. II. negyedév	55
2.5.1. ábra: A nyilvántartott álláskeresők aránya a 15-64 éves népességből (%), 2008. szeptember .	60
2.5.2. ábra: A nyilvántartott álláskeresők számának változása, 2008-2010	61
2.5.3. ábra: A nyilvántartott álláskeresők számának (a) és arányának (b) változása az előző év azonos időszakához képest	64
a) előző év azonos időszaka = 100%.....	64
b) előző év azonos időszakához képest, százalékpontban	64
2.5.4. ábra: A nyilvántartott álláskeresők arányának változása az előző év azonos időszakához képest (százalékpont)	66
2.5.5. ábra: Az álláskeresők arányának kistérségi szintű területi egyenlőtlenségei, 2008. január – 2010. október.....	68
2.5.6. ábra: A nyilvántartott álláskeresők aránya a 15-64 éves népességből (%), 2010. szeptember .	69
2.6.1. ábra: Az építőipari termelés volumenindexei, 2005-2010, százalék (az előző év azonos időszaka: 100,0)	73
2.6.2. ábra: Az építőipari termelés volumenindexei ágazonként, 2005-2010, százalék (az előző év azonos időszaka: 100,0).....	73
2.6.3. ábra: Az építőipari beruházások volumenindexei, százalék (az előző év azonos időszaka: 100,0), 2005-2010 II. negyedév	73
3.1.1. ábra: Az üzleti helyzetet leíró mutatók (tárgyév, következő év).....	75
3.1.2. ábra: A jelenlegi és jövőbeli általános üzleti helyzet szubjektív megítélése	76
3.1.3. ábra: Az üzleti klíma megítélése gazdasági áganként.....	77
3.2.1. ábra: Az optimista várakozások háttéré	78
3.2.2. ábra: Az optimista várakozások összetevői: tulajdon, méret és export	79
3.2.3. ábra: Az optimista várakozások összetevői: tulajdon, export és tevékenység	80
3.3.1. ábra: A jelenlegi és jövőbeli üzleti helyzetet kifejező egyenlegmutatók értékei megyei bontásban	81
4.1.1. ábra: A tárgyévre és a következő évre vonatkozó egyenlegmutató	83
4.2.1. ábra: A létszámbővülés elemi összetevői	84
4.2.2. ábra: A létszámbővülés összetevői: tulajdon, méret és export	85
4.2.3. ábra: A létszámbővülés összetevői: tulajdon, méret és export	86
4.3.1. ábra: 2011-re létszámbővülést és létszámcsökkenést tervező vállalatok.....	87
4.4.1. ábra: Munkaerő-kereslet foglalkoztatási csoportonként 2010-2011	88

4.4.2. ábra: Munkaerőkereslet foglalkozási csoportonként 2009-2011.....	89
5.1.1.1. ábra: A nem teljes munkaidős foglalkoztatást leíró mutatók.....	92
5.1.3.1. ábra: A jövőbeli nem teljes munkaidős foglalkoztatást kifejező mutató értékei megyei bontásban.....	96
5.2.3.1. ábra: A jövőbeli határozott idejű foglalkoztatást kifejező mutató értékei megyei bontásban .	102
5.3.1.1. ábra: Külföldiek foglalkoztatását leíró mutatók.....	103
5.3.3.1. ábra: A külföldiek jövőbeli foglalkoztatását kifejező mutató értékei megyei bontásban.....	107
5.4.3.1. ábra: Pályakezdők jövőbeli foglalkoztatását kifejező mutató értékei megyei bontásban.....	112
5.6.3.1. ábra: Kölcsönvett munkaerő jövőbeli foglalkoztatását kifejező mutató értékei megyei bontásban.....	122
6.1.1. ábra: Toborzási nehézséget érzékelő cégek arányának alakulása	123
6.1.2. ábra: Toborzási nehézséget érzékelő cégek arányának alakulása munkaköri csoportok szerint	124
6.2.1 ábra: Toborzási nehézség elemi összetevői	125
6.2.2. Toborzási nehézség összetevői: tulajdon, méret és export.....	126
6.3.3. Toborzási nehézség összetevői: tulajdon, export és tevékenység.....	127
6.3.1. ábra: 2011-ben létszámváltozást tervező vállalatok aránya	128
M1.1.1. tábla: A termelési volumen alakulása vállalatméret szerint, 2007-2010	130
M1.1.2. tábla: A termelési volumen alakulása tulajdonosi háttér szerint, 2007-2010	130
M1.1.3. tábla: A termelési volumen alakulása gazdasági ágak szerint, 2007-2010	131
M1.1.4. tábla: A termelési volumen alakulása export tevékenység szerint, 2007-2010	131
M1.1.5. tábla: A termelési volumen alakulása régió szerint, 2007-2010.....	132
M1.1.6. tábla: A termelési volumen alakulása megyék szerint, 2007-2010	133
M1.2.1. tábla: Vállalatok rendelésállományának alakulása vállalatméret szerint, 2007-2010	134
M1.2.2. tábla: Vállalatok rendelésállományának alakulása tulajdoni háttér szerint, 2007-2010.....	134
M1.2.3. tábla: A vállalatok rendelésállományának alakulása ágazat szerint, 2007-2010.....	135
M1.2.4. tábla: Vállalatok rendelésállományának alakulása export tevékenység szerint, 2006-2009 .	135
M1.2.5. tábla: Vállalatok rendelésállományának alakulása régió szerint, 2007-2010	136
M1.2.6. tábla: Vállalatok rendelésállományának alakulása megyék szerint, 2007-2010.....	137
M1.3.1. tábla: Az üzleti helyzet megítélésének alakulása vállalatméret szerint, 2007-2010	138
M1.3.2. tábla: Az üzleti helyzet megítélésének alakulása tulajdonosi háttér szerint, 2007-2010	138
M1.3.3. tábla: Az üzleti helyzet megítélésének alakulása gazdasági ág szerint, 2007-2010	139
M1.3.4. tábla: Az üzleti helyzet megítélésének alakulása export tevékenység szerint, 2007-2010 ...	139
M1.3.5. tábla: Az üzleti helyzet megítélésének alakulása régió szerint, 2007-2010.....	140
M1.3.6. tábla: Az üzleti helyzet megítélésének alakulása megyék szerint, 2007-2010	141
M1.4.1. tábla: A beruházási aktivitás alakulása vállalatméret szerint, 2007-2010.....	142
M1.4.2. tábla: A beruházási aktivitás alakulása tulajdonosi háttér szerint, 2007-2010.....	142
M1.4.3. tábla: A beruházási aktivitás alakulása gazdasági ágak szerint, 2007-2010.....	143
M1.4.4. tábla: A beruházási aktivitás alakulása exporttevékenység szerint, 2007-2010.....	143
M1.4.5. tábla: A beruházási aktivitás alakulása régiók szerint, 2007-2010	144
M1.4.6. tábla: A beruházási aktivitás alakulása megyék szerint, 2007-2010.....	145

M1.5.1. tábla: Regressziós modell – összefoglaló adatok	146
M1.5.2. tábla: Regressziós modell – változók hatásai	146
M2.1.1. tábla: Vállalatok megoszlása foglalkoztatási terveik szerint – létszám szerint, 2007-2010 ...	147
M2.1.2. tábla: Vállalatok megoszlása foglalkoztatási terveik szerint – tulajdonosi háttér szerint, 2007-2010	147
M2.1.3. tábla: Vállalatok megoszlása foglalkoztatási terveik szerint – gazdasági ágak szerint, 2007-2010	148
M2.1.4. tábla: Vállalatok megoszlása foglalkoztatási terveik és exporttevékenység szerint, 2007-2010	148
M2.1.5. tábla: Vállalatok megoszlása foglalkoztatási terveik szerint – földrajzi régiók szerint, 2007-2010	149
M2.1.6. tábla: Vállalatok megoszlása foglalkoztatási terveik szerint – megyék szerint, 2007-2010 ...	150
M2.2.1. tábla: Regressziós modell – összefoglaló adatok	151
M2.2.2. tábla: Regressziós modell – változók hatásai	151
M3.1.1. tábla: Nem teljes munkaidős foglalkoztatottal rendelkező vállalatok arányának alakulása vállalatméret szerint, 2007-2011	152
M3.1.2. tábla: Nem teljes munkaidős foglalkoztatottal rendelkező vállalatok arányának alakulása a cégek tulajdoni háttére szerint, 2007-2011	152
M3.1.3. tábla: Nem teljes munkaidős foglalkoztatottal rendelkező vállalatok arányának alakulása gazdasági ágak szerint, 2007-2011	153
M3.1.4. tábla: Nem teljes munkaidős foglalkoztatottal rendelkező vállalatok arányának alakulása export tevékenység szerint, 2007-2011	153
M3.1.5. tábla: Nem teljes munkaidős foglalkoztatottal rendelkező vállalatok arányának alakulása régió szerint, 2007-2011	154
M3.1.6. tábla: Nem teljes munkaidős foglalkoztatottal rendelkező vállalatok arányának alakulása megyék szerint, 2007-2011	155
M3.2.1. tábla: Regressziós modell – összefoglaló adatok	156
M3.2.2. tábla: Regressziós modell – változók hatásai	156
M3.3.1. tábla: Határozott idejű foglalkoztatottal rendelkező vállalatok arányának alakulása – vállalatméret szerint, 2007-2011	157
M3.3.2. tábla: Határozott idejű foglalkoztatottal rendelkező vállalatok arányának alakulása a cégek tulajdoni háttére szerint, 2007-2011	157
M3.3.3. tábla: Határozott idejű foglalkoztatottal rendelkező vállalatok arányának alakulása gazdasági ág szerint, 2007-2011	158
M3.3.4. tábla: Határozott idejű foglalkoztatottal rendelkező vállalatok arányának alakulása export tevékenység szerint, 2007-2011	158
M3.3.5. tábla: Határozott idejű foglalkoztatottal rendelkező vállalatok arányának alakulása régiók szerint, 2007-2011	159
M3.3.6. tábla: Határozott idejű foglalkoztatottal rendelkező vállalatok arányának alakulása megyék szerint, 2007-2011	160
M3.4.1. tábla: Regressziós modell – összefoglaló adatok	161
M3.4.2. tábla: Regressziós modell – változók hatásai	161
M3.5.1. tábla: Külföldi foglalkoztatottal rendelkező vállalatok arányának alakulása vállalatméret szerint, 2007-2011	162
M3.5.2. tábla: Külföldi foglalkoztatottal rendelkező vállalatok arányának alakulása a cégek tulajdoni háttére szerint, 2007-2011	162

M3.5.3. tábla: Külföldi foglalkoztatottal rendelkező vállalatok arányának alakulása gazdasági ág szerint, 2007-2011	163
M3.5.4. tábla: Külföldi foglalkoztatottal rendelkező vállalatok arányának alakulása export tevékenység szerint, 2007-2011	163
M3.5.5. tábla: Külföldi foglalkoztatottal rendelkező vállalatok arányának alakulása régiók szerint, 2007-2011	164
M3.5.6. tábla: Külföldi foglalkoztatottal rendelkező vállalatok arányának alakulása megyék szerint, 2007-2011	165
M3.6.1. tábla: Regressziós modell – összefoglaló adatok	166
M3.6.2. tábla: Regressziós modell – változók hatásai	166
M3.7.1. tábla: Pályakezdő foglalkoztatottal rendelkező vállalatok arányának alakulása vállalatméret szerint, 2008-2011	167
M3.7.2. tábla: Pályakezdő foglalkoztatottal rendelkező vállalatok arányának alakulása a cégek tulajdoni háttere szerint, 2008-2011	167
M3.7.3. tábla: Pályakezdő foglalkoztatottal rendelkező vállalatok arányának alakulása gazdasági ág szerint, 2008-2011	168
M3.7.4. tábla: Pályakezdő foglalkoztatottal rendelkező vállalatok arányának alakulása export tevékenység szerint, 2008-2011	168
M3.7.5. tábla: Pályakezdő foglalkoztatottal rendelkező vállalatok arányának alakulása régiók szerint, 2008-2011	169
M3.7.6. tábla: Pályakezdő foglalkoztatottal rendelkező vállalatok arányának alakulása megyék szerint, 2008-2011	170
M3.8.1. tábla: Regressziós modell – összefoglaló adatok	171
M3.8.2. tábla: Regressziós modell – változók hatásai	171
M3.9.1. tábla: AM könyves foglalkoztatottal rendelkező vállalatok arányának alakulása vállalatméret szerint, 2008-2011	172
M3.9.2. tábla: AM könyves foglalkoztatottal rendelkező vállalatok arányának alakulása a cégek tulajdoni háttere szerint, 2008-2011	172
M3.9.3. tábla: AM könyves foglalkoztatottal rendelkező vállalatok arányának alakulása gazdasági ág szerint, 2008-2011	173
M3.9.4. tábla: AM könyves foglalkoztatottal rendelkező vállalatok arányának alakulása export tevékenység szerint, 2008-2011	173
M3.9.5. tábla: AM könyves foglalkoztatottal rendelkező vállalatok arányának alakulása régió szerint, 2008-2011	174
M3.9.6. tábla: AM könyves foglalkoztatottal rendelkező vállalatok arányának alakulása megyék szerint, 2008-2011	175
M3.10.1. tábla: Regressziós modell – összefoglaló adatok	176
M3.10.2. tábla: Regressziós modell – változók hatásai	176
M3.11.1. tábla: Kölcsönvett munkaerővel rendelkező vállalatok arányának alakulása vállalatméret szerint, 2007-2011	177
M3.11.2. tábla: Kölcsönvett munkaerővel rendelkező vállalatok arányának alakulása a cégek tulajdoni háttere szerint, 2007-2011	177
M3.11.3. tábla: Kölcsönvett munkaerővel rendelkező vállalatok arányának alakulása gazdasági ág szerint, 2007-2011	178
M3.11.4. tábla: Kölcsönvett munkaerővel rendelkező vállalatok arányának alakulása export tevékenység szerint, 2007-2011	178

M3.11.5. tábla: Kölcsönvett munkaerővel rendelkező vállalatok arányának alakulása régió szerint, 2007-2011	179
M3.11.6. tábla: Kölcsönvett munkaerővel rendelkező vállalatok arányának alakulása megyék szerint, 2007-2011	180
M3.12.1. tábla: Regressziós modell – összefoglaló adatok	181
M3.12.2. tábla: Regressziós modell – változók hatásai	181
M4.1.1. tábla: Toborzási nehézséget érzékelő cégek arányának alakulása vállalatméret szerint, 2007-2010.....	182
M4.1.2. ábra: Toborzási nehézséget érzékelő cégek arányának alakulása - tulajdoni háttér szerint, 2006-2009	182
M4.1.3. Toborzási nehézséget érzékelő cégek arányának alakulása –gazdasági ág szerint, 2006-2009	183
M4.1.4. Toborzási nehézséget érzékelő cégek arányának alakulása export tevékenység szerint, 2007-2010.....	183
M4.1.5. Toborzási nehézséget érzékelő cégek arányának alakulása régió szerint, 2007-2010	184
M4.2.1. tábla: Regressziós modell – összefoglaló adatok	185
M4.2.2. tábla: Regressziós modell – változók hatásai	185

Összefoglalás

- A gazdasági válság tovagyrúzó hatása erőteljes negatív hatást gyakorolt a magyar munkaerőpiacra. 2009 folyamán a drámai mértékben romló GDP-t a foglalkoztatottság jelentős visszaesése követte. A gazdasági növekedés pozitív fordulópontját azonban csak késéssel követi a munkaerőpiac: a foglalkoztatottak száma 2009 második felében tovább csökkent, és az adatok csak 2010 második negyedévében mutatnak kismértékű emelkedést. A válság kitörése óta eltelt közel két év alatt 140 ezer fővel csökkent a foglalkoztatottak száma Magyarországon.
- A GVI konjunktúramutatójának 2010. októberi értékei azt jelzi, hogy a magyar üzleti szektor 2009 végén túljutott a válság fordulópontján. A vállalatok üzleti helyzetét és várakozásait mutató indexek 2009 második felében és 2010 folyamán töretlen javulást mutattak, így immár elérték a válság előtti szintet. A rövid távú várakozások romlása azonban arra hívja fel a figyelmet, hogy a pozitív tendenciák még törékenynek tekinthetők, és a válságból való kilábalás várhatóan sokkal hosszabb időt fog igénybe venni, mint amilyen gyorsan a recesszió elérte a magyar gazdaságot.
- Az ideai munkaerő-piaci prognózis felvétel (szeptember-október) eredményei szerint a versenyszféra kilábalni látszik a gazdasági válságból, a vállalatok idén kedvezőbben ítélik meg üzleti helyzetértéküket, mint a tavaly - lényegében az akkor megfogalmazott óvatos várakozásaik teljesültek. A 2011-re vonatkozó üzleti várakozások szinte már a válság előtti képet mutatják – közel akkora optimizmussal tekintenek a következő évre, mint ahogyan azt 2007-ben tették. A döntően exportra termelő, szolgáltató, tisztán külföldi tulajdonban lévő vállalatok a leginkább optimisták. A vállalat méretnek viszont nincsen hatása az üzleti várakozásokra, azaz a mikro-vállalkozások éppannyira optimisták tekintenek 2011 első félévére, mint a legnagyobb foglalkoztatók. Gazdasági tevékenység szerint az egyéb gazdasági szolgáltatással és pénzügyi tevékenységgel foglalkozó vállalati körökben a leginkább bizakodóak a versenyszféra szereplői.
- A 2009-ben a következő évre megfogalmazott várakozások némileg visszafogottabbak voltak, mint a 2010-ben ténylegesen lejátszódó folyamatok, hiszen a tavalyi várakozások szerint csak 5 százalékpontos, ténylegesen viszont 14 százalékpontos többségbe kerültek a létszámukat növelő vállalatok. 2011-re vonatkozó terveik szerint közel 15 százalékponttal több vállalat tervez létszám bővítést, mint amennyi létszámcsökkentést. Az optimizmus ezen foka utoljára 2006-ban volt jellemző.
- A szakképzettek és a diplomás szellemiek iránti kereslet nőtt az elmúlt évhez képest, és 2011-re is további növekedés várható. 2010-ben. A szakképzett fizikaiak és a diplomások esetében 12%-kal haladta meg a létszámot csökkentő cégek arányát a létszámot bővítőké. 2011-re a munkaerő-kereslet élénkülése várható: a szakképzettek esetében a létszámfelvételt tervező

cégek aránya 16%-kal, míg a diplomások esetében 12%-kal haladja meg a létszámcsökkentést tervezőket. A nem diplomás szellemi és szakképzetlen fizikai munkakörök esetében inkább visszafogottak a létszámbővítési tervek. Az utóbbi két esetben csak egy százalékpontos többségben vannak a létszámcsökkentést tervezőkkel szemben a létszámbővítésben gondolkodó vállalatok.

Bevezetés

E tanulmány a hazai munkaerő-piac legnagyobb reprezentatív felmérés-sorozatának legújabb eredményeit tartalmazza, amelyben 7550 vállalkozás vezetőjének a foglalkoztatásra, a cég üzleti helyzetére, valamint a cég jövőre vonatkozó kilátásaira vonatkozó válaszait rögzítettük és elemezzük. A kutatás megvalósulása közel félezer szakértő munkájának gyümölcse, akik az adatfelvétel előkészítésében, az adatfelvétel terepmunkájában, az adatok rögzítésében, feldolgozásában és elemzésében vettek részt, illetve készítették az adatfelvételt támogató számítástechnikai fejlesztéseket.

A munkaerő-piac rövid távon várható folyamatainak felmérésére irányuló vizsgálsorozat története a rendszerváltást követő évekre nyúlik vissza, amely változó tartalommal és kutatási, adatfelvételi koncepcióval ugyan, de már a '90-es évek elejétől a munkaerő-piac helyzetére és várható folyamataira vonatkozó elemzések meghatározó adatforrásának számított és számít. E vizsgálsorozat újabb állomásaként 2010. szeptember 6. és október 22. között hatodik alkalommal került sor az Állami Foglalkoztatási Szolgálat (ÁFSZ) és az MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet (GVI) együttműködésében a versenyszektor rövid távú gazdasági kilátásait előrejelző, és munkaerő-piaci döntéseit felmérő vállalati empirikus vizsgálatra (PROGNOZIS_2010).

A tanulmány első részében a kutatás célját és hátterét tekintjük át, majd a kibocsátásra, a foglalkoztatásra, és vezető európai és amerikai konjunktúrakutató intézetek adataira alapozva a várható konjunkturális kilátásokat tekintjük át. Ezt követően térünk rá a PROGNOZIS_2010 kutatás voltaképpeni eredményeinek ismertetésére és elemzésére. Először az üzleti helyzetre és várakozásokra vonatkozó mutatók alakulását tekintjük át, és az adatfelvétel eredményei alapján foglalkozunk a 2010. évi gazdasági kilátásokkal, majd a foglalkoztatás várható alakulására adunk előrejelzést. Ezt követően a foglalkoztatás fontosabb típusainak (részmunkaidő, határozott idejű szerződések stb.) jelenlegi elterjedtségét és várható alakulását tekintjük át. A tanulmány mellékletében közöljük az adatfelvétel kérdőívét. A kutatási eredmények bárki számára megtekinthetők és lekérdezhetők a Magyar Munkaerőpiaci Prognózis világhálón elérhető oldalán, a <http://www.mmpp.hu> címen.

1. A kutatásról

1.1 A vizsgálat célja és háttere

A munkaerő-piaci prognózis 2010. évi adatfelvétele egyaránt épít az ÁFSZ és jogelődjei keretében 1991 óta félévente, majd évente végzett rövid távú munkaerő-piaci prognózis tapasztalataira és a GVI 1998 óta folyó konjunktúra-vizsgálatainak eredményeire. Legfontosabb eleme és központi célja a versenyszektor munkaerő-gazdálkodásának megfigyelése, ezen belül a tervezett elbocsátások és létszámfelvételek nagyságának, összetételének elemzése, valamint előrejelzése.

Az egységes adatfelvételre alapuló kutatási program létrejöttében fontos mozzanatot jelentett annak felismerése, hogy a versenyszektort a korábbiaknál jobban reprezentáló adatfelvétel és pontosabb előrejelzést adó módszer csak a kamarák és az állam együttműködésében, vagyis a területi kamarák szakértői hálózatán és az ÁFSZ intézményi, szakértői bázisán keresztül valósítható meg.

A munkaerő-piaci prognózisok adatfelvételek eredményei, adatai 1993-tól 2010-ig mindenki számára szabadon hozzáférhetők az interneten keresztül. A GVI kezdeményezésére ugyanis 2007-ben elindult az adatfelvételek adatait on-line módon elérhetővé tévő internetes felület, a „Magyar Munkaerő-piaci Prognózis” fejlesztése. Ennek segítségével a <http://www.mmpp.hu/> oldalon az érdeklődők kiválaszthatják az adatfelvételek egy-egy kérdését, és tetszőleges kombinációkban indíthatnak erre vonatkozóan lekérdezéseket, a kapott eredményeket – adatokat, ábrákat, statisztikákat – pedig saját gépükre menthetik. Az eredmények ilyen formában és tartalommal megvalósuló közzététele nemcsak az elemzők, a döntéshozók érdeklődését elégítheti ki, hanem a munkaerőpiac szereplőit (munkát keresők, pályakezdők, szakképző intézmények, vállalkozások) is. Erről tanúskodnak az MMPP-be regisztrált, több mint 2000 felhasználó foglalkozás szerinti összetételére vonatkozó elemzéseink. Az MMPP-ből kapott eredmények a helyi és az országos munkaerőpiacokra vonatkozó más információk mellett hozzásegíthetik a felhasználókat ahhoz, hogy a korábbinál megalapozottabb döntéseket hozzanak a szakmaválasztás, álláskeresés, vagy állások meghirdetése során.

1.2 Az adatgyűjtés és minta jellemzői

2005-ben még külön-külön folytattuk le az adatfelvételeket harmonizált módszerek és kérdőívek segítségével úgy, hogy a két felvétel eredményeit egymással összekapcsolhatóvá tettük, és együtt illetve külön-külön is elemeztük. 2006 óta viszont már egységes módszertani keretben, az MKIK GVI irányításával kerül sor az adatfelvételre. Ennek során különösen nagy gondot fordítottunk a kérdezők betanítására, a személyes kikérdezéses technika követelményeinek betartására, a lekérdezés, valamint az adatfelvétel egészének kontrolljára.

Az adatgyűjtés 2010-ben is területi alapon szerveződött, és az ÁFSZ országos hálózatára, valamint a GVI országos kérdezői hálózatára épült. Az adatok feldolgozása, kiértékelése és elemzése négy szinten (munkaügyi vonzaskörzeti, megyei, regionális és országos) valósult meg. Jelen kötet az országos szintű információ-feldolgozást tartalmazza.

Az adatfelvétel a legnagyobb minta-elemszámú a hazai munkaerő-piaci előrejelzéssel és a vállalatok üzleti kilátásaival foglalkozó kutatások között. A megkérdezett cégek és vállalkozások körében a foglalkoztatottak súlyozatlan aggregált létszáma 2005-ben megközelítette a 610 ezer főt, a 2006-os, második adatfelvétel során a 650 ezer főt, 2007-ben az 560 ezer főt, 2008-ban az 530 ezer főt, 2009-ben a 467 ezer főt, 2010-ben pedig megközelítette a 510 ezer főt amely utóbbi a nemzetgazdaságban alkalmazásban levők közel egyötödét reprezentálja. Ez az egyedülállóan kiterjedt minta miközben minden eddiginél nagyobb érvényességű előrejelzések lehetőségét hordozza, lehetővé teszi azt is, hogy behatóbban és eredményesebben vizsgálhassuk az egyes cégcsoportok üzleti kilátásaiban megmutatkozó különbségeket.

A megkérdezett vállalkozások között egyaránt szerepelnek kisvállalkozások és több mint 250 főt foglalkoztató nagy cégek. A magyar konjunktúra-vizsgálatokra rendszerint jellemző torzítás – a külföldi többségi tulajdonban levő cégeknek a ténylegesnél jóval alacsonyabb aránya – nem jellemzi ezt a felvételt, mivel a megkérdezett 7550 cégen belül közel 11 százalékos volt a többségében külföldi tulajdonban levő cégek aránya. Az adatok érvényességéhez és pontosságához hozzájárul, hogy a tényadatok önálló kitöltéssel, a várakozások pedig a személyes kikérdezés módszerével kerültek felmérésre. Minden esetben a vállalkozás tulajdonosa vagy a felsővezetés egy tagja válaszolt a feltett kérdésekre. A 2005-ös vizsgálat során 8040 céget mértünk fel, 2006-ban 6132-t, 2007-ben 7384-et, 2008-ban 7406-et, 2009-ben 7428-t, 2010-ben pedig 7551 vállalkozást kerestek fel a kérdezők.

Jelen tanulmányban a 2010-ben felkeresett 7551 vállalatból 7112 vállalat adatait elemezzük. Ezen vállalati csoport alkotja ugyanis a szűk értelemben vett versenyszférát. A jelen elemzésből kimaradó vállalatok a közigazgatás, védelem, oktatás és egészségügy területein tevékenykednek. A 7112 versenyszférabeli szereplő válaszait földrajzi elhelyezkedés és gazdasági ág együttes eloszlása és ezen belül létszám szerint alapján súlyoztuk. Az alábbiakban bemutatjuk a minta tulajdonosi háttér, létszám, export tevékenység, gazdasági ág és földrajzi régió szerinti súlyozatlan eloszlásait.

A 2010-es adatfelvételben 5 ezrelékponttal nagyobb a tisztán külföldi vállalatok aránya, mint a 2009-ben volt. Így ez a foglalkoztatás szempontjából jelentős szegmens 7,6 százalékos arányban képviselteti magát a mintában.

1.2.1. tábla: A minta súlyozatlan eloszlása tulajdoni háttér szerint, 2007-2010

	2007		2008		2009		2010	
	n	%	n	%	n	%	n	%
tisztán hazai	6096	88,4	6189	88,1	6687	90,1	6375	90,1
vegyes	273	4,0	265	3,8	206	2,8	163	2,3
tisztán külföldi	525	7,6	574	8,2	527	7,1	538	7,6
Minta összesen:	6894		7028		7420		7076	

Az alapsokaságnak megfelelően legnagyobb arányban a feldolgozó ipari vállalatok képviseltetik magukat a mintában, súlyozatlan arányuk 26,8 százalék.

1.2.2. tábla: A minta súlyozatlan eloszlása gazdasági ág szerint, 2007-2010

	2007		2008		2009		2010	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Mezőgazdaság	350	4,7	324	4,4	349	4,7	415	5,5
Bányászat	35	0,5	32	0,4	15	0,2	20	0,3
Feldolgozóipar	1870	25,2	1971	26,6	1967	26,5	2026	26,8
Energiaipar	72	1,0	83	1,1	71	1,0	122	1,6
Építőipar	747	10,1	718	9,7	763	10,3	803	10,6
Kereskedelem	1798	24,3	1467	19,8	1559	21,0	1653	21,9
Idegenforgalom	543	7,3	460	6,2	520	7,0	426	5,6
Szállítás, távközlés	289	3,9	382	5,2	301	4,1	307	4,1
Pénzügyi szolgáltatás	108	1,5	154	2,1	153	2,1	100	1,3
Egyéb gazd. szolg.	1144	15,4	1235	16,7	853	11,5	743	9,8
Közigazgatás, védelem	5	0,1	11	0,1	29	0,4	13	0,2
Oktatás	35	0,5	85	1,1	135	1,8	176	2,3
Egészségügy	41	0,6	64	0,9	112	1,5	249	3,3
Egyéb szolgáltatás	369	5,0	309	4,2	598	8,1	497	6,6
Nem besorolt	3	0,0	1	0,0	1	0,0	0	0,0
Minta összesen:	7409		7406		7428		7550	

A foglalkoztatás szempontjából fontos export-orientált vállalatok a tavalyinál 1 százalékponttal kisebb arányban képviseltetik magukat a súlyozatlan mintában.

1.2.3. tábla: A minta súlyozatlan eloszlása az export aránya szerint, 2007-2010

	2007		2008		2009		2010	
	N	%	N	%	n	%	n	%
nincs export tevékenység	5316	76,6	5261	75,7	5637	76,0	5368	77,6
Árbevétel: 50%-nál kisebb	983	14,2	1058	15,2	918	12,4	813	11,8
Árbevétel: 50%-nál nagyobb	638	9,2	628	9,0	863	11,6	736	10,6
Minta összesen	6937		6947		7418		6917	

A 2010-es adatfelvételben 1,1 százalékponttal kisebb a 250 főnél nagyobb vállalatok aránya, mint a 2009-ben volt. Így ez a foglalkoztatás szempontjából jelentős szegmens 5,8 százalékos arányban képviselteti magát a mintában.

1.2.4. tábla: A minta súlyozatlan eloszlása vállalatméret szerint, 2007-2010

	2007		2008		2009		2010	
	N	%	n	%	n	%	n	%
10 fő alatt	3276	44,4	2922	39,6	3212	43,2	3280	43,4
10 – 19 fő között	1021	13,8	1228	16,6	1172	15,8	1163	15,4
20 – 49 fő között	1259	17,1	1343	18,2	1322	17,8	1276	16,9
50 – 249 fő között	1364	18,5	1445	19,6	1360	18,3	1393	18,4
250 fő felett	464	6,3	447	6,1	361	4,9	439	5,8
Minta összesen	7384		7385		7427		7551	

Az alapsokaságnak megfelelően legnagyobb arányban a Közép-magyarországi vállalatok képviseltetik magukat a mintában, súlyozatlan arányuk 26 százalék.

1.2.5. tábla: A minta súlyozatlan eloszlása régió szerint, 2006-2009

	2007		2008		2009		2010	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Közép-Magyarország	1838	25,4	1966	27,1	1891	26,4	1881	26,5
Közép-Dunántúl	640	8,8	639	8,8	735	10,3	830	11,7
Nyugat-Dunántúl	617	8,5	720	9,9	784	11,0	781	11,0
Dél-Dunántúl	917	12,7	905	12,5	877	12,3	901	12,7
Dél-Alföld	1045	14,4	999	13,8	878	12,3	783	11,0
Észak-Alföld	970	13,4	911	12,6	847	11,8	807	11,3
Észak-Magyarország	1220	16,8	1105	15,3	1139	15,9	1128	15,9
Minta összesen	7247		7245		7151		7111	

2. Makrogazdasági helyzet

A fejezet a magyar és nemzetközi gazdasági helyzet legfontosabb jellemzőit vázolja fel, különös tekintettel a 2008-2009-es gazdasági válság hatására. Ezt azért tartjuk fontosnak, mert a mindenkori gazdasági helyzet közvetlen és erős hatást gyakorol a munkaerőpiacra, így annak folyamatait csak tágabb gazdasági kontextusba helyezve érthetjük meg igazán.

A „Makrogazdasági trendek” című alfejezet a magyar gazdaság elmúlt évekbeli tendenciáit foglalja össze a legfontosabb makrogazdasági mutatókon keresztül, valamint hazai vállalati felmérések eredményeit ismerteti, mely által a magyar versenyszféra üzleti helyzetéről és várható kilátásairól is képet kapunk. A „Nemzetközi kitekintés” című alfejezetben Németország és Franciaország gazdaságának helyzetébe nyerünk betekintést makrogazdasági mutatók és a legfontosabb európai gazdaságkutató intézetek vállalati felméréseiből származó adatok segítségével. Ezután a magyarországi bruttó átlagkeresetek alakulásának jellemzőit foglaljuk össze a 2003-tól 2010 nyaráig terjedő időszakra vonatkozóan, mivel ez jelentős hatást gyakorol a munkaerő-piaci folyamatokra. A „Gazdasági előrejelzések – Túl a válságon?” című alfejezetben a világgazdaság várható közeljövőbeli folyamatait vázoljuk fel a legfrissebb előrejelzések eredményeinek segítségével. „A gazdasági válság területi egyenlőtlenségei” című alfejezetben a válság okozta munkanélküliség magyarországi földrajzi egyenlőtlenségeivel foglalkozunk, az utolsó alfejezetben pedig röviden összefoglaljuk a magyar építőipar helyzetének jellemzőit 2007-től 2010 őszéig.

Főbb megállapítások

- 2009-ben rendkívül mély válságot élt meg a magyar gazdaság, a recesszió mélysége megközelítette a transzformációs visszaesés (1991-1995) során tapasztalt mértéket. A gazdasági teljesítmény 2009 folyamán zuhanásszerű visszaesést produkált, mely az év közepén érte el mélypontját. 2010 első felében lelassult a romló tendencia, majd növekedésbe fordult, a harmadik negyedévben pedig a növekedési ütem már elérte a válság előtti szintet.
- A gazdasági válság tovaryűrűző hatása erőteljes negatív hatást gyakorolt a magyar munkaerőpiacra. 2009 folyamán a drámai mértékben romló GDP-t a foglalkoztatottság jelentős visszaesése követte. A gazdasági növekedés pozitív fordulópontját azonban csak késéssel követi a munkaerőpiac: a foglalkoztatottak száma 2009 második felében tovább csökkent, és az adatok csak 2010 második negyedévében mutatnak igen kismértékű emelkedést. A válság kitörése óta eltelt közel két év alatt 140 ezer fővel csökkent a foglalkoztatottak száma Magyarországon.
- A GVI és a GKI konjunktúramutatóinak 2010. októberi értékei azt jelzik, hogy a magyar üzleti szektor 2009 végén túljutott a válság fordulópontján. A vállalatok üzleti helyzetét és várakozásait mutató indexek 2009 második felében és 2010 folyamán töretlen javulást mutattak, így immár elérték a válság előtti szintet. A rövid távú várakozások romlása azonban arra hívja fel a figyelmet, hogy a pozitív tendenciák még törékenynek tekinthetők, és a válságból való

kilábalás várhatóan sokkal hosszabb időt fog igénybe venni, mint amilyen gyorsan a recesszió elérte a magyar gazdaságot.

- Az üzleti várakozások változását felmérő vállalati konjunktúramutatók eredményei szerint a német és a francia gazdaság 2009 második negyedévében túljutott a válság mélypontján, majd a gazdasági visszaesés üteme fokozatosan lelassult, tehát 2009-ben megindult a válságból való kilábalás a két ország üzleti szektorában.
- Mind az Ifo és az INSEE adatai, mind pedig a GDP-re és az ipari termelésre vonatkozó makrogazdasági mutatók is azt jelzik, hogy 2010-ben megkezdődött a gazdasági fellendülés és a legtöbb mutatószám értéke visszatért a válság előtti szintre. Azonban a közeljövőre vonatkozó prognózisok szerint a fellendülés 2010 második felében lassabb ütemben fog folytatódni.
- Magyarországon 2010 első nyolc hónapjában csak mérsékelten (2,5 százalékkal) emelkedtek a bruttó bérek. A versenyszférában végbement béremelkedés 4,2 százalékos üteme mellett a közsférában mérsékelt (1 százalékos) bércsökkenés történt a vizsgált időszakban.
- A világ vezető nemzetgazdaságaira vonatkozó makro adatok 2010 novemberében már a válság utáni fellendülés jeleit mutatják, de a gazdasági előrejelzések még mindig jelentős bizonytalanságot hordoznak az elkövetkező időszakra vonatkozóan.
- A gazdaságkutatók többsége rontotta az Egyesült Államokra adott korábbi növekedési előrejelzéseit: az USA gazdasága a vártnál lassabban hagyja maga mögött a recessziót.
- Az Európai Bizottság prognózisa szerint az EU gazdasága a korábban előre jelzettnél gyorsabb ütemű élénkülést mutat. Azonban a növekedés még mindig törékeny a globális gazdasági környezet bizonytalanságából fakadó kockázati tényezők, és a belső keresletnek a konszolidációs költségvetési politika miatt várható gyengülése következtében.
- A magyar építőipari teljesítmény csökkenése már a 2008-ban kirobbant gazdasági válság előtt megkezdődött. Az állami beruházások költségvetési kiigazítások miatt bekövetkezett visszaesése és a lakosság csökkenő pénzügyi likviditása jelentős visszaeséshez vezetett az építőipari beruházások területén. A gazdasági válság nyomán szigorodó hitelfeltételek még erősebben visszavetették az építőipari termelést, ez 2007-ben igen jelentős volumencsökkenéssel járt. 2008-ban és 2009-ben mérséklődő ütemben folytatódott az ágazat teljesítményének gyengülése, 2010 első kilenc hónapjában viszont újból nagyobb mértékű visszaesést figyeltünk meg

2.1 Makrogazdasági trendek

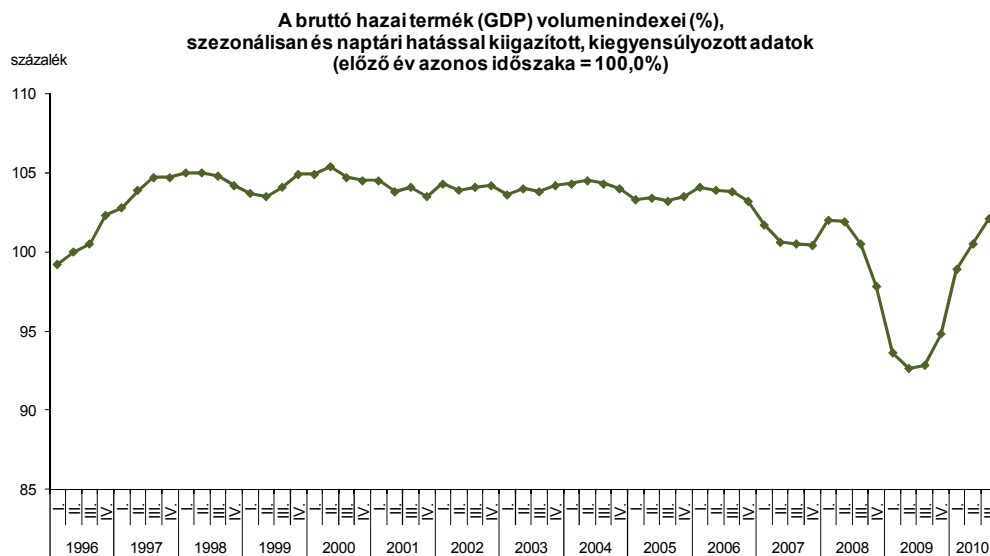
Az alfejezet a magyar gazdaság elmúlt évekbeli tendenciáinak összefoglaló leírását tartalmazza, különös tekintettel a 2008-2009-es gazdasági válság hatására. Az alábbiakban a gazdasági helyzetet egyrészt a legfontosabb makrogazdasági mutatókon keresztül vázoljuk fel, melynek során kitérünk a bruttó hazai termék, az ipari termelés, a beruházás, a külkereskedelmi termékforgalom és a foglalkoztatottság fő tendenciáira. Emellett két hazai vállalati felmérés legfrissebb eredményeit is ismertetjük, mely a magyar versenyszféra jelenlegi üzleti helyzetéről és várható kilátásairól ad képet.

A makrogazdasági mutatók alapján sikeresnek tekinthető 2005. évet követően 2006 első felében a magyar gazdaságot még stabil, 4 százalékos feletti gazdasági növekedési ütem jellemezte. A jelentősen felduzzadt államháztartási hiány és a laza fiskális politika viszont az ország pénzügyi stabilitását veszélyeztetve már 2005 végén beárnyékolta a kedvező makrogazdasági folyamatok megítélését. A költségvetési egyensúly helyreállítására irányuló első kormányzati intézkedések hatása már 2006 harmadik negyedében megmutatkozott a növekedési ütem mérséklődésében, a beruházások visszaesésében és az infláció megugrásában. A 2007-es év folyamán a reformintézkedések hatására tovább folytatódott a makrogazdasági mutatók romlása, a GDP volumene összesen 1,3 százalékkal növekedett, amely növekedési ütem utoljára 1995 harmadik, illetve 1996 második negyedében (amely időszakban a stabilizációs, ún. „Bokros-csomag” hatása is érvényesült) volt ennyire alacsony. A 2007 végi mélypont után 2008 első negyedében gyorsabb növekedésnek indult a gazdaság, ami azonban csak az év közepéig tartott: a világgazdasági válság Magyarországot is elérte, és ez megtörte a kedvező irányú folyamatot. 2008 harmadik negyedében csak minimális mértékben (0,5 százalékkal) nőtt a GDP, a negyedik negyedévben pedig 2,2 százalékkal csökkent a bruttó hazai termék volumene. 2008 egészében mindössze 0,8 százalékos növekedést ért el a magyar gazdaság. 2009-ben a recesszió tovább mélyült: az előző év azonos időszakához képest az első három negyedévben 6-7 százalékkal esett vissza a GDP, a negyedik negyedévben pedig 5,2 százalékos csökkenést mutattak az adatok. Az év egészében 6,7 százalékos visszaesés következett be. Amint az a 2.1.1. és 2.1.2. ábrákból is látható, 2010 első negyedében a gazdasági teljesítmény romlása lassult, a bruttó hazai termék volumene már csak 1,1 százalékkal maradt el a 2009 eleji értéktől, a második negyedévre pedig már enyhe, 0,5 százalékos emelkedést mutatnak az adatok. 2010 harmadik negyedében a növekedési ütem már elérte a válság előtti szintet: az előzetes adatok szerint¹ 2009 azonos negyedéhez képest 2,1 százalékkal, a megelőző negyedévhez képest pedig 0,8 százalékkal nőtt a bruttó hazai termék volumene. Ennek ellenére elmondható, hogy a válság okozta erős megrázkódtatás hatása a 2010-es gazdasági teljesítményre is rányomja bélyegét.

---

¹ Forrás: KSH, Bruttó hazai termék, 2010. III. negyedév (előzetes). 2010. november 12. (<http://portal.ksh.hu/pls/ksh/docs/hun/xftp/gyor/gde/gde21009.pdf>)

2.1.1. ábra: A bruttó hazai termék (GDP) volumenindexei, szezonálisan és naptári hatással kiigazított, kiegyensúlyozott adatok (előző év azonos időszaka: 100%) 1996 – 2010. III. n.év, %

Forrás: KSH

2.1.2. ábra: A bruttó hazai termék (GDP) volumenindexei, szezonálisan és naptári hatással kiigazított, kiegyensúlyozott adatok (előző negyedév:100%); 1995. II. n. év - 2010. III. n. év, %

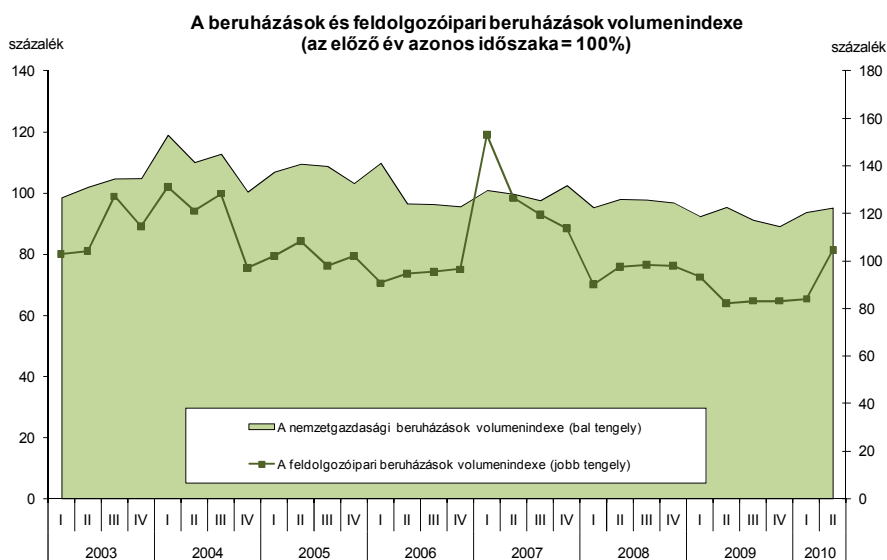

Forrás: KSH

A nemzetgazdasági beruházások volumenének 2007. évi stagnálását 2008-ban igen enyhe, 0,4 százalékos emelkedés követte. A 2009. évet az erőteljes visszaesés jellemezte: az utolsó negyedévben már 11 százalékkal csökkent a mutató értéke, az év egészében pedig 8,2 százalékos romlás következett be. 2010 első felében némileg enyhült a visszaesés üteme, az első negyedévben 6,4 százalékos, a második negyedévben pedig 4,9 százalékos csökkentést mutattak az adatok.

A feldolgozóipari beruházások volumene a 2007 első negyedéves kiemelkedő növekedés után folyamatos csökkenést mutatott, és 2008 első negyedévében érte el első mélypontját: ekkor 10 százalékpontos visszaesést produkált 2007 azonos időszakához képest – bár ezt részben a magas bázis okozta. 2008 folyamán enyhe csökkenés jellemezte a mutatót, majd 2009-ben már igen jelentős – a második negyedévben 17,8 százalékos, a harmadik és negyedik negyedévekben 16,8 százalékos – visszaesést tapasztaltunk. 2010 elején még mindig 16 százalékos volt a csökkenés, de a második negyedév már közel 5 százalékos növekedést mutatott (lásd a 2.1.3. ábrát).

2.1.3. ábra: A beruházások és a feldolgozóipari beruházások volumenindexe (az előző év azonos időszaka:100%), 2003 – 2010. II. n. év

Forrás: KSH

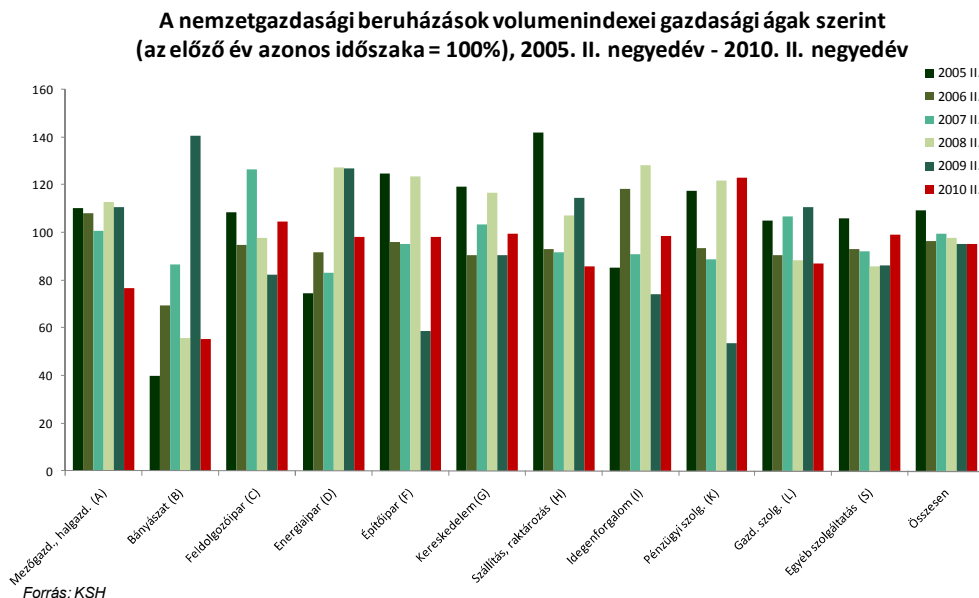

A KSH adatai azt mutatják, hogy 2010 második negyedévében a nemzetgazdasági beruházások volumene a szezonálisan kiigazított volumenindex szerint 0,6 százalékkal mérséklődött az első negyedévhez képest. 2010 első félévében a mutató értéke 5,5 százalékkal csökkent az előző év azonos időszakához viszonyítva.

A gazdasági ágak szerinti bontás azt mutatja, hogy 2010 második negyedévében az építési beruházások volumene 7,3 százalékkal csökkent a lakásberuházások és a nagyobb útépitések visszaesésének következtében. A gép- és berendezés-beruházások 1,3 százalékkal maradtak el az egy évvel korábbtól. A beruházások volumenében tapasztalt visszaesést néhány nagy, egyedi beruházás mérsékelte. Így például a járműgyártásban megvalósult jelentős fejlesztéseknek köszönhető a feldolgozóipar 4,7 százalékos növekedése, és egy-egy nagyberuházás járult hozzá a pénzügyi, biztosítási tevékenység (22,8 százalék) és a víz- és hulladékgazdálkodás (8,3 százalék) gazdasági ágak beruházási volumenének növekedéséhez is.

Az élénkülés azonban több ágazatban még várat magára. A második negyedévben a lakásépítések radikális visszaesésének következtében az ingatlanügyletek gazdasági ágban 13,1 százalékos csökkenés volt megfigyelhető. A szállítás, raktározás nemzetgazdasági ág beruházásai 14,2 százalékkal maradtak el az egy évvel korábbtól, melynek oka az állami infrastrukturális beruházások visszaesése volt (lásd a 2.1.4. ábrát).²

2.1.4. ábra: A nemzetgazdasági beruházások volumenindexei gazdasági ágak szerint (az előző év azonos időszaka:100%), 2005-2010. II. negyedév

² Forrás: KSH Gyorstájékoztató. Beruházás, 2010. II. negyedév. 2010. augusztus 31. (<http://portal.ksh.hu/pls/ksh/docs/hun/xftp/gyor/ber/ber21006.pdf>)

2007-ben a gazdasági növekedés legnagyobb hajtóerejét kínálati oldalról az ipar fejtette ki, amelynek növekedési üteme akkor éves szinten 8,2 százalékos volt. 2008 közepétől azonban – 1992 óta először – csökkenni kezdett az ipari termelés volumene, és éves szinten 1 százalékos lassulást mutattak az adatok. 2009 folyamán december kivételével minden hónapban csökkenést mutatott az ipari kibocsátás a 2008 azonos havi értékekhez képest, és éves szinten igen jelentős, 17,8 százalékos visszaesést tapasztaltunk. 2010 elején már enyhén (3 százalékkal) emelkedett a termelés volumene az előző évi alacsony bázishoz képest, majd a növekedés lassan erőre kapott, és augusztusban már 14,9 százalékos, szeptemberben pedig 10,9 százalékos ütemet ért el (lásd a 2.1.5. ábrát).

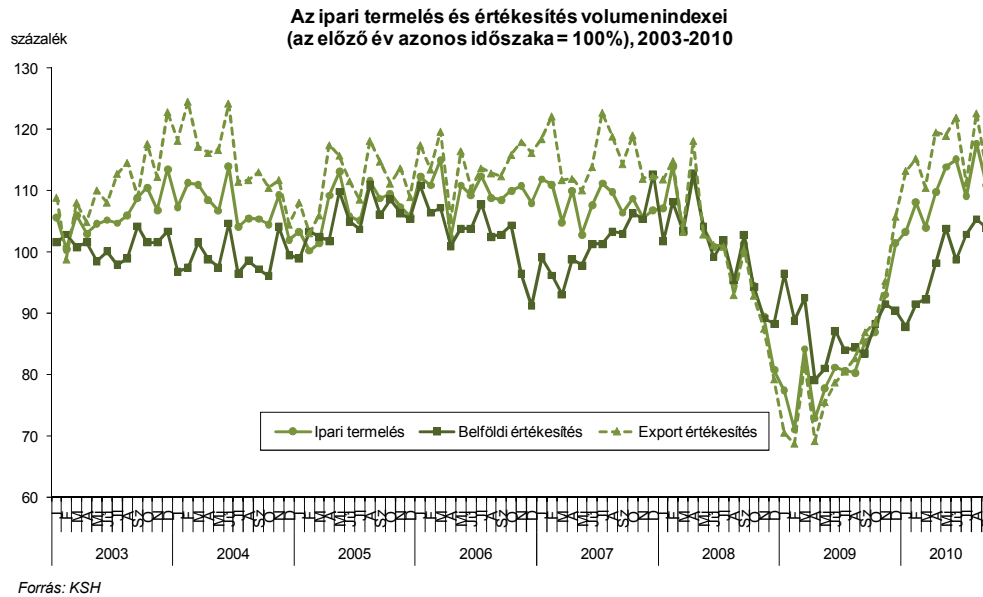
Az ipari termelés 2010 első kilenc hónapjában 10,2 százalékkal magasabb volt, mint az előző év azonos időszakában. Az ipari termelés motorja változatlanul az exportorientált vállalatok teljesítménye volt, az ipari export az év első kilenc hónapjában 16,1 százalékkal emelkedett 2009 azonos időszakához viszonyítva. Szeptemberben az exportértékesítés több mint felét a feldolgozóipar két alága adta: a feldolgozóipari kivitel több mint háromtizedét képviselő számítógép, elektronikai, optikai termék gyártásának exportvolumene a feldolgozóipari átlag felett, 14,1 százalékkal nőtt, a járműgyártás kivitele pedig 13,1 százalékkal bővült.

Az ipar január–szeptemberi belföldi értékesítése 2,2 százalékkal csökkent 2009 azonos időszakához képest. A feldolgozóipar belföldi eladásai az év első kilenc hónapjában 1,2 százalékkal maradtak el az egy évvel korábbtól, mely elsősorban azzal függ össze, hogy az exportra termelő vállalkozások hazai beszállítóinak termelésnövekedése nem tudta kompenzálni a lakossági kereslet visszaesését. 2010 szeptemberében a megfigyelt feldolgozóipari ágazatok összes új rendelése jelentősen, 19,4 százalékkal bővült 2009 azonos hónapjához viszonyítva. Az új exportrendelések 21, az új belföldi rendelések 10,3 százalékkal nőttek, az új rendelések bővülése azonban nem volt elegendő a válság miatt lecsökkent rendelésállomány feltöltésére, így a szeptember végi összes rendelésállomány 2,5 százalékkal maradt el az egy évvel korábbtól. 2009 azonos időszakához képest az ipari termelés 2010 első kilenc hónapjában Magyarország minden régiójában nőtt. A legnagyobb mértékű volumenbővülés Észak-Magyarországon (18,8 százalék), a legkisebb pedig a Közép-Dunántúlon (4 százalék) figyelhető meg.³

---

³ Forrás: KSH Gyorstájékoztató. Ipar, 2010. szeptember. 2010. november 12.
(<http://portal.ksh.hu/pls/ksh/docs/hun/xftp/gyor/ipa/ipa21009.pdf>)

2.1.5. ábra: Az ipari termelés és értékesítés volumenindexei (az előző év azonos időszakára:100%), 2003-2010

A külkereskedelmi egyenleg évek óta javuló tendenciája a gazdasági válság következtében megtört (lásd a 2.1.6. ábrát). A külkereskedelmi termékforgalom növekedése a romló európai konjunktúra hatására 2008 első tíz hónapjában kissé mérsékeltebb volt az előző évinél, az év utolsó hónapjaiban pedig már 10-15 százalékos csökkenés következett be az egy évvel korábbi adatokhoz képest. Ennek ellenére 2008 egészében a külkereskedelmi termékforgalom volumene mind az exportban, mind pedig az importban 3 százalékkal meghaladta az előző évi szintet.⁴ 2009-ben igen jelentős mértékben visszaesett a külkereskedelmi termékforgalom, az év első öt hónapjában közel 30 százalékkal volt alacsonyabb, mint 2008 megfelelő időszakában. A csökkenő tendencia egész évben fennmaradt, de üteme lassan enyhült, az év végére stagnáló szintet érve el. Az egész évet tekintve a volumencsökkenés a kivitel területén 12, a behozatal esetében pedig 17 százalék volt. A külkereskedelmi mérleg 2009-ben 1125 milliárd forint aktívumot mutatott.⁵

2010-ben a külkereskedelmi termékforgalom újra élénkülni kezdett, az év eleji 8 százalékos növekedés lassan erősödve augusztusban már 25 százalékot mutatott (lásd a 2.1.7. ábrát). 2010 első nyolc hónapjában a kivitel volumene 19, a behozatalé pedig 16 százalékkal nőtt a bázisidőszakhoz képest. Az export forintértéke 17, az importé pedig 15 százalékkal bővült, euróban ez a növekedés 22, illetve 19 százalékos volt. A külkereskedelmi mérleg többlete 956 milliárd forintot tett ki, 355 milliárd forinttal többet, mint 2009 azonos időszakában. Az Európai Unió országaival folytatott kereskedelem volumene 2010 első nyolc hónapjában a kivitelt tekintve 17, a behozatalt tekintve pedig 15 százalékkal haladta meg a bázisidőszaki szintet.⁶

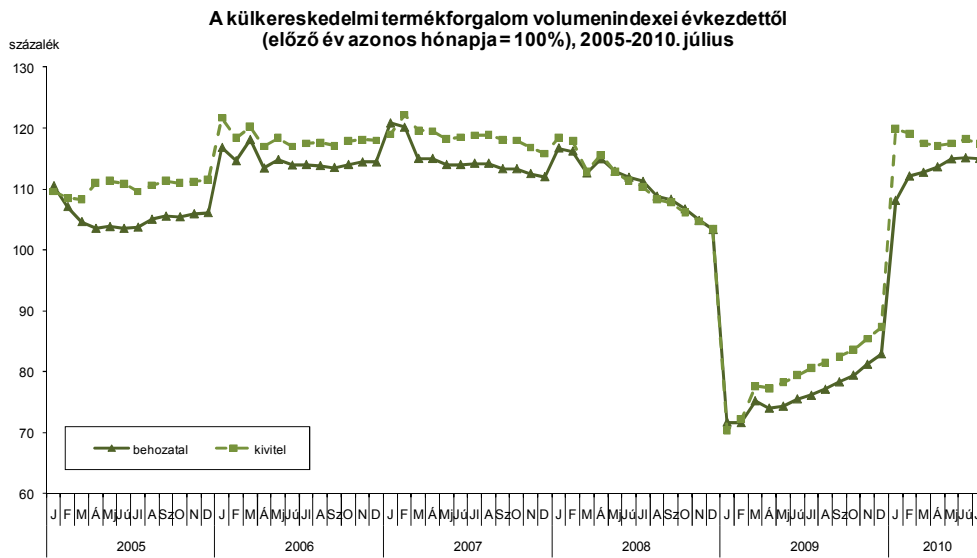
⁴Forrás: KSH Gyorstájékoztató. Külkereskedelmi termékforgalom, 2008. január-december. 2009. március 5. (<http://portal.ksh.hu/pls/ksh/docs/hun/xftp/gyor/kul/kul20812.pdf>)

⁵Forrás: KSH Gyorstájékoztató. Külkereskedelmi termékforgalom, 2009. január-december. 2010. március 4. (<http://portal.ksh.hu/pls/ksh/docs/hun/xftp/gyor/kul/kul20912.pdf>)

⁶Forrás: KSH Gyorstájékoztató. Külkereskedelmi termékforgalom, 2010. január-augusztus. 2010. november 2. (<http://portal.ksh.hu/pls/ksh/docs/hun/xftp/gyor/kul/kul21008.pdf>)

2.1.6. ábra: A külkereskedelmi termékforgalom volumenindexei évkezdettől (az előző év azonos hónapja:100%), 2005 – 2010. július

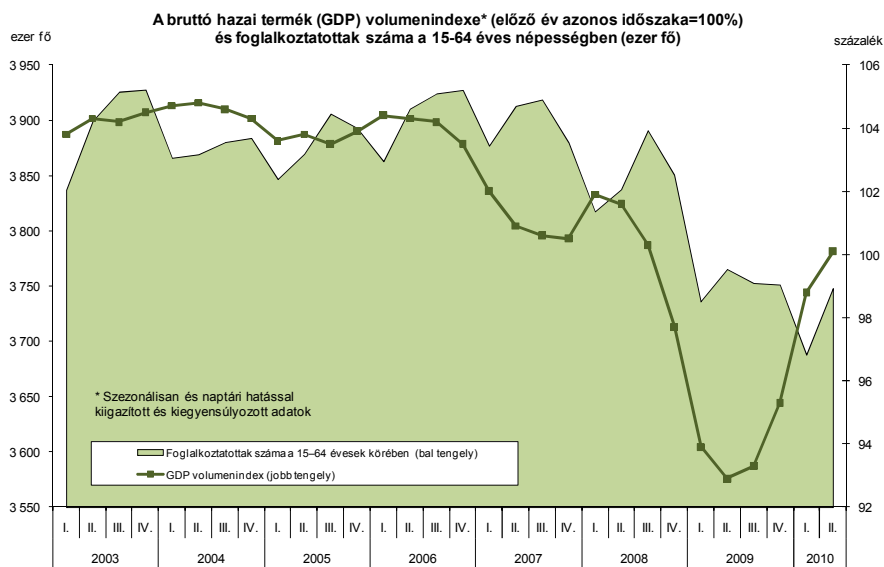

2.1.7. ábra: A külkereskedelmi termékforgalom volumenindexei, export és import összesen (előző év azonos hónapja = 100%), 2006-2010. augusztus

Az utóbbi negyedévek makrogazdasági folyamatait tekintve megfigyelhetjük, hogy a bruttó hazai termék (GDP) növekedésének 2007-ben végbement erőteljes zuhanását 2008 elején követte a munkahelyek számának nagymértékű visszaesése (lásd a 2.1.8. ábrát). A 2008 első felében tapasztalt javulást szintén gyors foglalkoztatottság-növekedés kísérte. 2008 harmadik negyedévében a gazdasági válság hatására újfent visszaesett a növekedés, a foglalkoztatottak száma pedig egy ideig még tovább nőtt, a negyedik negyedévben azonban jelentősen csökkent. A negyedik negyedévben a GDP 2 százalékos gyengülést mutatott, mellyel egyidejűleg a foglalkoztatottság is visszaesett. A gazdasági válság tovagyűrűző hatása igen erőteljes negatív hatást gyakorolt a munkaerőpiacra: 2009 elején a drámai mértékben romló GDP-t a foglalkoztatottság zuhanása követte. A második negyedévben viszont – a recesszió ellenére – enyhe foglalkoztatottság-növekedést figyelhettünk meg. A GDP csökkenése a 2009 közepén elért mélypont után lassulni kezdett, 2010 második negyedévében érve el a stagnáló szintet. A foglalkoztatottak száma mindeközben tovább csökkent és az adatok csak 2010 második negyedévében mutatnak igen kismértékű emelkedést. A válság kitörése (2008 harmadik negyedéve) óta eltelt közel két év alatt 140 ezer fővel csökkent a foglalkoztatottak száma Magyarországon.

2.1.8. ábra: A bruttó hazai termék (GDP) volumenindexe (előző év azonos időszaka:100%) és a foglalkoztatottak száma a 15-64 éves népességben (ezer fő), 2003 – 2010. II. negyedév

Forrás: KSH

2010 októberében huszonhatodik alkalommal került sor az MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Nonprofit Kft. (MKIK GVI) vállalati konjunktúra-vizsgálatára, amely több mint 14.000 cég megkeresésével készül minden évben áprilisban és októberben, a területi kamarák közreműködésével. Magyarországon ez a legkiterjedtebb, legtöbb céget felmérő vállalati konjunktúra-vizsgálat. A kutatás része az Eurochambres mintegy 14 millió vállalkozásra kiterjedő európai konjunktúra-vizsgálatának. A megkeresett vállalkozások közül ez év októberében 1869 cég töltötte ki kérdőívünket – vizsgálatunk ennyi vállalati vezető válaszaiból alapul.

A tavaly októberi felvételhez viszonyítva, amely alsó fordulópontot jelzett a magyar vállalkozások várakozásaiban, 2010 októberében továbbra is javulást jelez a GVI konjunktúramutatója: a magyar vállalkozások üzleti bizalmi indexe továbbra is a pozitív tartományban tartózkodik (lásd a 2.1.9. ábrát). Ha azonban a fél évvel ezelőtti, áprilisi eredményekkel hasonlítjuk össze az adatokat, akkor ehhez képest az októberi eredmények már mérséklődő optimizmusról tanúskodnak, amelyet leginkább a korábbinál rosszabb várakozások magyaráznak. A tavaly októberi mélypont -9 százalékos értéke után 2010 áprilisában +14,8 százalékra kapaszkodott, majd idén októberben +10,4 százalékra csökkent a GVI Konjunktúra Mutató értéke. Ezek szerint mérséklődött, de tovább tart az üzleti bizalom javulása a magyar vállalati szektorban, amelyet a válság kezdete óta idén áprilisban figyelhettünk meg először.

Másfelől a pozitív tendenciák lassú terjedésére utal a GVI Bizonytalansági Mutató értékében bekövetkezett enyhe csökkenés: az áprilisi 46,1 pontról októberre 45,5 pontra süllyedt ez az érték. Mindemellett a mutató viszonylag magas szintje arra utal, hogy a magyar gazdaságban továbbra is sok cégről lehet elmondani, hogy nem számít javulásra, illetve inkább üzleti helyzetének további rosszabbodását valószínűsíti. Vagyis az üzleti szférán belül továbbra sem egyértelmű, vagy egyöntetű a javuló tendenciák megítélése és tartós tendenciaként való értelmezése.

Emellett meg kell állapítani azt is, hogy a gazdasági válság hatása továbbra is megfigyelhető több részmutató esetében: az építési beruházások és a várható jövedelmezőség mutatói minden javulás ellenére, továbbra is a negatív tartományban tartózkodnak (-20 százalék és -0,5 százalék), míg a munkaerő-kereslet alig lépte túl ezt a határt (+1,5 százalék). Ez is arra hívja fel a figyelmet, hogy a kilábalásra mutató tendenciák még törékenyek tekinthetők.

Az októberi felvétel eredményei szerint tehát a pozitív tartományban tartózkodó konjunktúramutató, valamint a gépberuházások és a várható munkaerő-kereslet folytatódó javulása arra mutat, hogy a magyar üzleti szektor maga mögött hagyta a válság első mélypontját. A rövid távú várakozások romlása azonban a korábban megfigyelt javuló tendenciák lassulására mutat. Azaz a válságból való kilábalás várhatóan sokkal hosszabb időt fog igénybe venni, mint amilyen gyorsan a recesszió elérte a magyar gazdaságot. Korábbi gazdasági válságok lefutását figyelembe véve optimista esetben a válság kezdete (2008) után 4-6 évvel várható a válság előtti fejlettségi szint elérése. Ezzel együtt immár biztos, hogy 2009 végén Magyarország túljutott a válság első fordulópontján.

A cégek tulajdonosi összetétele szerint csak a tisztán magyar tulajdonban levő vállalkozások körében nem csökkent a konjunktúramutató az elmúlt félévi értékhez képest. A legnagyobb mértékű csökkenés a többségében külföldi tulajdonú

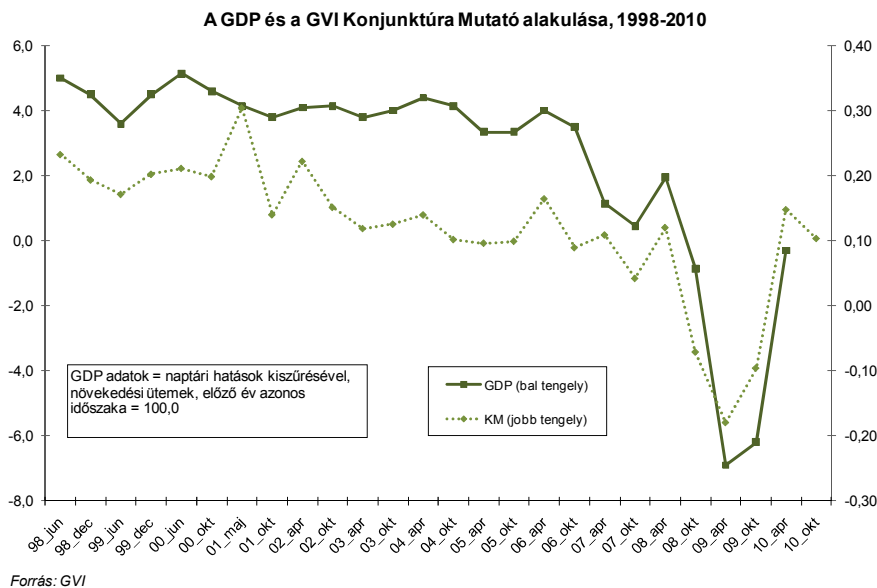
vállalatoknál mutatkozik, a tisztán magyar kézben levő cégeknél pedig gyakorlatilag nem történt változás az áprilisi szinthez képest – és így továbbra is ennél a cégcsoportnál a legalacsonyabb a mutató értéke.

Cégnagyság szerint a közepes, 50-249 fő közötti alkalmazotti létszámú vállalkozásokon kívül minden csoportnál a konjunktúramutató csökkenése figyelhető meg.

Az exportaktivitás szerint csoportosítva a cégeket szembetűnővé válik, hogy a kilábalás először és legerősebben a döntően exportáló cégeknél jelentkezett: már 2009 októberében pozitív értéket ért el a konjunktúramutató, és 2010 áprilisában tovább nőtt az értéke. Az elmúlt fél évben azonban bizonyos kiegyenlítődés ment végbe a döntően exportálók és az exportpiacra is termelő egyéb cégek között.

Gazdasági ágak szerint egyedül a kereskedelem területén látható némi javulás, míg az iparban, az egyéb szolgáltatások területén és az építőiparban is romlott a mutató értéke. A legkedvezőbb kilátások továbbra is az iparvállalatok körében figyelhetők meg.

2.1.9. ábra: A GDP és a GVI Konjunktúra Mutató alakulása, 1998-2010

A GKI Gazdaságkutató Zrt. legfrissebb, 2010. októberi felmérése szerint⁷ a GKI konjunktúra-indexének szezonális hatásoktól megtisztított értéke négy és fél éves csúcsra emelkedett. A konjunktúra-index 2008 őszének elején kezdett gyors ütemben romlani, a 2009-es évet pedig történelmi mélypontra kezdte. A gyorsuló zuhanás 2009 nyarán érte el mélypontját, majd ezt lassú ütemű javulás követte. Miután az üzleti szektor és a fogyasztók várakozásai töretlen javulást mutattak az elmúlt évben, az index elérte 2006 tavaszi szintjét.

A GKI konjunktúra-indexe azt jelzi, hogy 2010 októberében az üzleti szférán belül az elsősorban a belföldi piachoz kötődő, emiatt az átlagosnál pesszimistább ágazatok – így az építőipar, a kereskedelem és a szolgáltatások – várakozásai javultak, az iparban pedig stagnált az index értéke.

Az iparra jellemző bizalmi index értéke októberben alig észrevehető mértékben csökkent, de a pozitív tartományban maradt. A saját termelésű készletek állományát nagyobbak érezték a válaszolók, mint az elmúlt hónapban, viszont az elmúlt időszaki termelés megítélése javult, a rendelésállomány pedig stagnált (de ezen belül az exportrendeléseké emelkedett). Az építőipari bizalmi index értéke június és szeptember között hónapról-hónapra csak igen kis mértékben változott, októberben viszont érezhetően növekedett. Főleg az előző három hónap termelési színvonalának megítélése lett kedvezőbb, a rendelésállományé lényegében nem változott. A kereskedelmi bizalmi index a szeptemberi visszaesést követően októberben látványosan emelkedett, és kilépett a negatív tartományból. Főleg az eladási pozíció megítélése javult, de a rendelésekre vonatkozó várakozások is jóval kedvezőbbek lettek, a készleteket viszont a korábbinál magasabbnak látták a megkérdezettek. A szolgáltatói bizalmi index októberben érezhetően emelkedett, és ezzel visszatért a nyáron elért szintre. Az előző és a következő három hónapra várt forgalom megítélése egyaránt javult.

Az iparban az áremelésre vonatkozó várakozások mértéke csökkent, köre szélesedett, a kereskedelemben viszont mindkettő erősödött. Az építőiparban az árcsökkentésre és áremelésre számító cégek száma közeledett egymáshoz, de továbbra is a csökkenő árakra számító vállalatok vannak többségben. A szolgáltatók értékesítési árakra vonatkozó várakozása emelkedett. A fogyasztók inflációs várakozása viszont mérséklődött. Az iparban romlott a foglalkoztatási szándék, a másik három ágazatban viszont emelkedett, és jelentősen csökkent a lakosság munkanélküliségtől való félelmét jelző index értéke is. A magyar gazdaság kilátásainak megítélése a fogyasztók körében és minden ágazatban – különösen az építőiparban – javult, de továbbra is ez utóbbi a legpesszimistább ágazat.

A GKI fogyasztói bizalmi index értéke a 2009 áprilisában mért mélypont után 2010 júniusáig szinte folyamatosan növekedett, július-szeptemberben kis mértékű hullámozást mutatott, majd októberben négy és fél éve nem látott magasságba emelkedett. A lakosság saját jövőbeli pénzügyi helyzetének megítélése nagy mértékben, a következő egy évben várható megtakarítási képességére vonatkozó reményei kis mértékben javultak. A lakosság továbbra is sokkal derűlátóbb a jövőt illető várakozásait tekintve, mint a múlt megítélésének területén, és ez az olló októberben tovább nyílt.

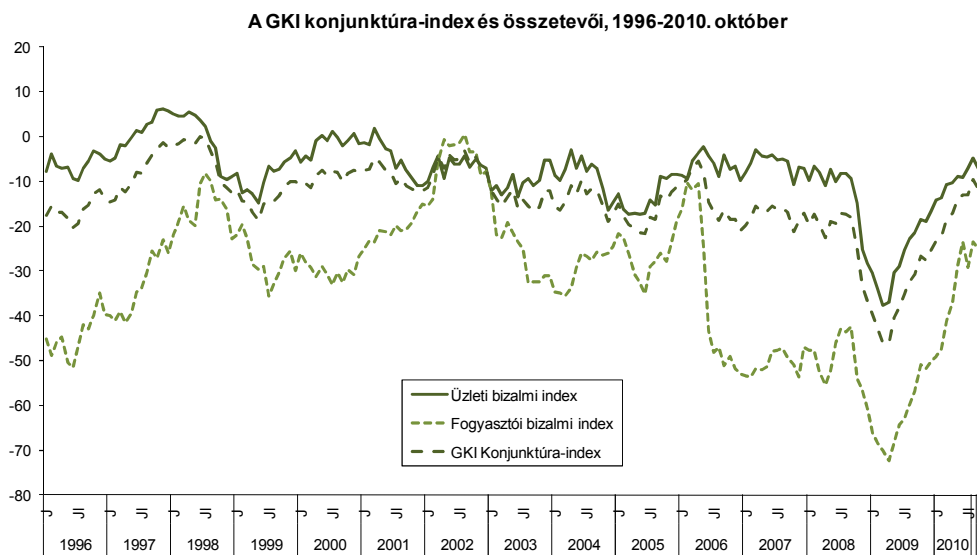
---

⁷ Forrás: <http://gki.hu/hu/novelties/monthlysurvey/compositeindex/101025sentiment.html>

A 2.1.10. ábrán a GKI konjunktúra-index látható, amely a fogyasztói bizalmi index és az üzleti bizalmi index súlyozott átlaga.

2.1.10. ábra: A GKI konjunktúra-indexe és összetevői (fogyasztói bizalmi index és üzleti bizalmi index), 1996-01 – 2010-10

Forrás: www.gki.hu

2.2 Nemzetközi kitekintés

Az alábbi alfejezetben Németország és Franciaország gazdaságának helyzetébe nyerünk betekintést egyrészt makrogazdasági mutatók (GDP, ipari termelés), másrészt a legnagyobb nyugat-európai gazdaságkutató intézetek vállalati felméréseiből származó üzleti bizalmi indexek segítségével. A tágabb makrogazdasági környezet feltérképezése azért képezi fontos részét a hazai gazdaságról alkotott kép értékelésének, mert Magyarország kis, nyitott gazdaság, és így konjunkturális helyzete nagyban függ az európai exportpiacok keresletétől, különös tekintettel a német piacra.

A nemzetközi makrogazdasági környezet konjunkturális helyzetéből következtethetünk arra, hogy a közeljövőben milyen kereslet várható a magyar exporttermékek iránt. Magyarország legfőbb exportpiaca az Európai Unió, ezen belül is Németország (2009-ben a magyar export 25,6 százaléka irányult Németországba, az importnak pedig 24,8 százaléka származott onnan). Az alábbiakban a müncheni Ifo gazdaságkutató intézet és a francia statisztikai hivatal (INSEE) legfrissebb elemzési eredményeit ismertetjük röviden.

A müncheni Ifo gazdaságkutató intézet 1991 óta közli a havi vállalati konjunktúra-felméréséből származó adatokat. A 2.2.1. ábrán látható, hogy a gyengülő európai gazdasági helyzet miatt az Ifo konjunktúramutatója (üzleti bizalmi indexe) már 2007 második felében elkezdett csökkenni. A gazdasági válság következtében a negatív tendencia 2008 második felében zuhanórepüléssé fokozódott, a mutató 2009 elején elért mélypontján a felmérés történetének legalacsonyabb értékét vette fel. A 2009 áprilisától eltelt 19 hónapban a bizalmi index szinte töretlen emelkedést mutatott, mind a cégek jelenlegi üzleti helyzetének értékelését, mind pedig a közeljövő üzleti várakozásait tekintve.

Az Ifo legfrissebb vállalati konjunktúra-felmérése szerint⁸ a német iparra és kereskedelemre vonatkozó bizalmi index értéke 2010 októberében továbbra is emelkedést mutatott. A vállalatok újfent elégedettebbek jelenlegi üzleti helyzetükkel, mint az elmúlt hónapban és a következő hat hónapra vonatkozó várakozásaik is javultak. Az Ifo szakértői úgy látják, a német gazdasági fellendülés továbbra is zavartalan.

Az ipari vállalkozások körében az üzleti bizalmi index értéke emelkedett az elmúlt hónaphoz képest. A jelenlegi üzleti helyzet megítélése a szeptemberihez hasonlóan kedvező maradt, a következő fél évre vonatkozó várakozások pedig javultak. Az exportáló cégek vezetői újfent kedvezőbb külpiaci lehetőségekről számoltak be, mint az elmúlt hónapban. A kapacitások kihasználtsága enyhén nőtt az iparvállalkozások körében: a kapacitás-kihasználtsági ráta immár megközelíti hosszú távú átlagos értékét. A vállalatok létszámtervei azt mutatják, hogy több vállalat tervez munkaerő-felvételt, mint szeptemberben.

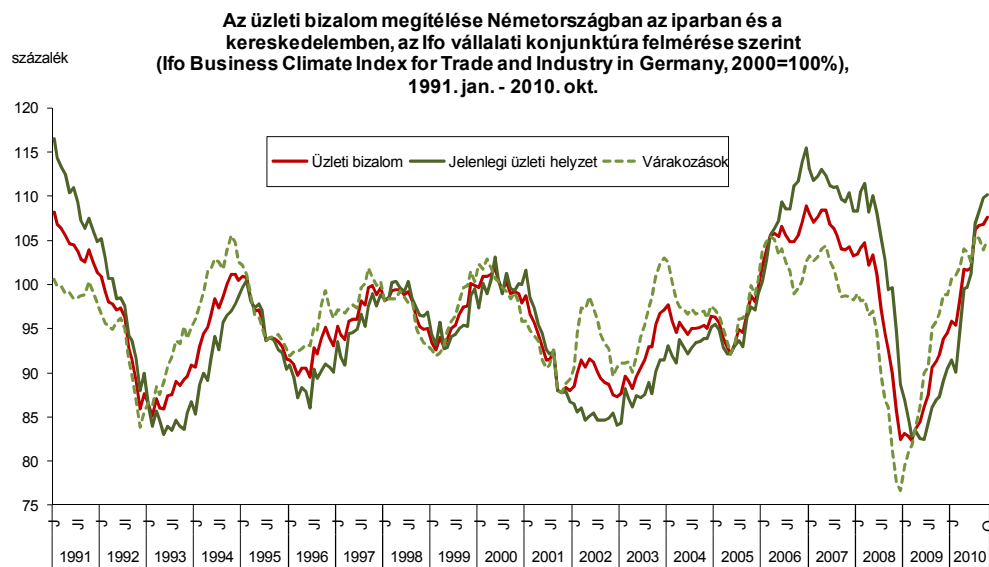
⁸ Forrás: Ifo (<http://www.cesifo-group.de/portal/page/portal/ifoHome/a-wininfo/d1index/10indexgsk>)

A kiskereskedelem területén enyhén csökkent az üzleti bizalmi index értéke. A kiskereskedők véleménye szerint mind a jelenlegi üzleti helyzet, mind a következő fél évre vonatkozó kilátások kissé romlottak. Ennek ellenére a kiskereskedelmi bizalmi index még mindig igen magas értéktartományban mozog. A nagykereskedelem területén az üzleti bizalom javulása figyelhető meg októberben. A nagykereskedelemmel foglalkozó cégek vezetői közül többen számoltak be kedvező üzleti helyzetről, mint szeptemberben, és a közeljövőre vonatkozó várakozások között is többségbe kerültek az optimista vélemények.

Az építőipar területén szintén emelkedett az üzleti bizalom szintje, bár a megkérdezett építőipari vállalkozók kevésbé elégedettek jelenlegi üzleti helyzetükkel, mint a múlt hónapban. Az üzleti bizalmi index emelkedése teljes egészében a következő fél évre vonatkozó várakozások javulásának köszönhető.

2.2.1. ábra: Az üzleti bizalom megítélése Németországban az iparban és a kereskedelemben az Ifo vállalati felmérése szerint, 1991-01 – 2010-10*

Forrás: www.cesifo.de

*: Ifo Business Climate Index for Trade and Industry in Germany, 2000:100%

Megjegyzés: Az ábrán vállalati felvételekből származó, a cég jelenlegi és várható helyzetét tartalmazó indikátor egyenlegének szezonálisan kiigazított értékei szerepelnek

Az Ifo 1981 óta folytatja a világ számos országára kiterjedő, negyedéves világgazdasági konjunktúrafelmérését. A felmérés eredményei nem vállalati véleményeken, hanem több mint ezer (a világ száz különböző országában dolgozó) gazdasági szakértő megkérdezésén alapulnak (*expert survey*).

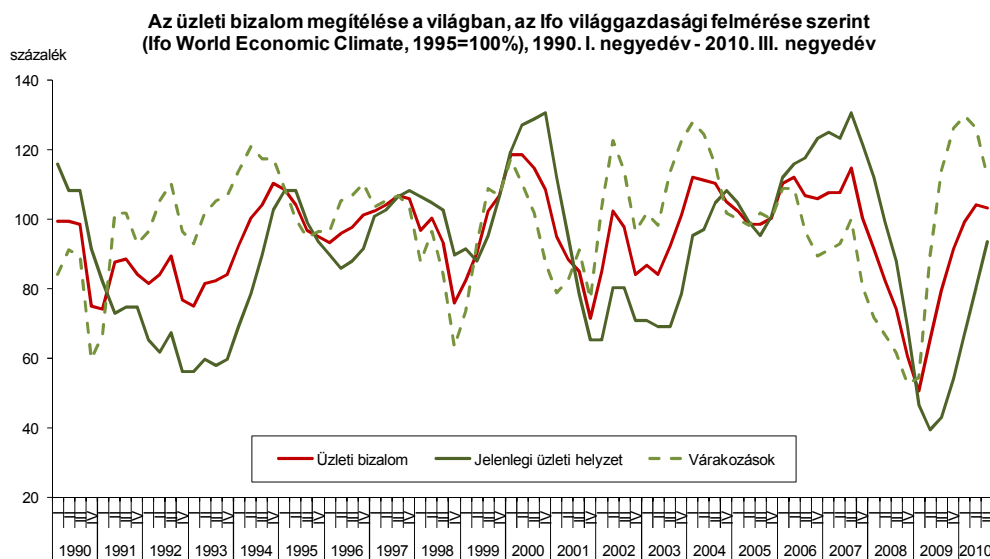
Az Ifo legfrissebb világgazdasági felmérésének eredményei⁹ szerint 2010 harmadik negyedévében a világgazdasági bizalmi index értéke enyhén romlott (lásd a 2.2.2. ábrát). A megkérdezett szakértők jobbnak látják a jelenlegi gazdasági helyzetet, mint 2010 első félévében, a következő hat hónapra vonatkozó prognózisukat azonban lefelé módosították. Az eredmények azt jelzik, hogy a világgazdasági fellendülés lassabb ütemben folytatódik 2010 második felében.

⁹ Forrás: Ifo (<http://www.cesifo-group.de/portal/page/portal/ifoHome/a-wininfo/d1index/20indexwes>)

Az üzleti bizalmi index csökkenést mutatott Észak-Amerika és Ázsia esetében, Nyugat-Európára vonatkozóan viszont némi javulás figyelhető meg. Az észak-amerikai index hosszú távú átlagos értéke alá esett: bár a jelenlegi gazdasági helyzet megítélése kedvezőbb, mint a legutóbbi felméréskor volt, de még így sem éri el a „kielégítő” szintet. A következő félévre vonatkozó várakozások kevésbé optimisták, mint a megelőző negyedévben. Az ázsiai gazdasági szakértők által a múlt negyedévben is kedvezőnek megítélt gazdasági helyzet további javulást mutatott, de a közeljövőre vonatkozó várakozások némileg romlottak. Nyugat-Európában a jelenlegi gazdasági helyzet megítélése az átlag feletti mértékben javult, a következő hat hónapra vonatkozó kilátások pedig csak enyhén romlottak, így a bizalmi index értéke emelkedett.

A szakértők a 2010-es évre (a teljes nemzetközi gazdaságra) átlagosan 3,1 százalékos inflációs rátát várnak, mely némileg magasabb, mint a 2009-re becsült adat (2,5 százalék). Az előző felmérés adataihoz képest változatlanok maradtak az inflációs várakozások. A némileg kedvezőtlenebb gazdasági kilátásokkal összhangban – a megelőző negyedévhez képest – kevesebb szakértő prognosztizálja a rövid és hosszú távú kamatlábak emelkedését a következő hat hónap folyamán. Az Ifo tanulmánya szerint az előző felmérések eredményeivel ellentétben az euró kissé alulértékelt az USA-dollárral szemben. A szakértők általánosságban stabil árfolyamra számítanak a következő félév folyamán a négy vezető deviza (euró, USA-dollár, japán jen, angol font) esetében.

2.2.2. ábra: Az üzleti bizalom megítélése a világban, az Ifo világgazdasági felmérése szerint, 1990. I. negyedév - 2010. III. negyedév*

Forrás: www.cesifo.de

*: (Ifo World Economic Climate, 1995:100%)

A fent említett világgazdasági felmérésen alapul az Ifo eurózónára vonatkozó bizalmi indexe is. Ez a mutató a kedvezőtlen gazdasági folyamatok, majd a gazdasági válság miatt 2007 végétől hat negyedéven át romlott. Mélypontját 2009 elején érte el, azóta pedig folyamatos növekedést mutat (lásd a 2.2.3. ábrát).

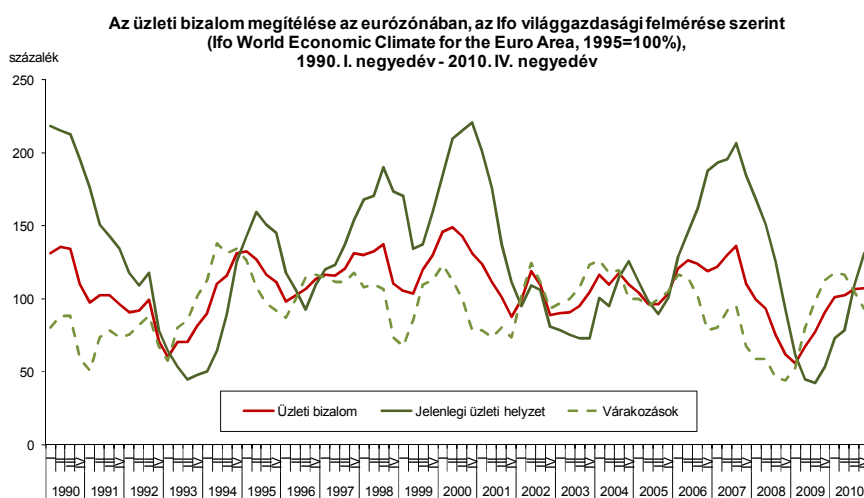
Az Ifo előzetes eredményei¹⁰ szerint az eurózónára vonatkozó bizalmi index 2010 negyedik negyedévében enyhén emelkedik, és már megközelíti hosszú távú átlagos értékét. A jelenlegi gazdasági helyzet megítélése jelentős javulást mutatott 2010 harmadik negyedévéhez képest, a következő hat hónapra vonatkozó kilátások pedig némileg romlottak ugyan, de így is a pozitív zónában maradtak. Az eredmények azt jelzik, hogy az euróövezet gazdaságának fellendülése a következő félévben is folytatódni fog, de lassabb ütemben, mint az elmúlt időszakban.

A jelenlegi gazdasági helyzet megítélése jelentős eltérést mutat az euróövezet egyes országaiban. Németországban, Ausztriában és Luxemburgban igen kedvező gazdasági helyzetről számoltak be a megkérdezettek. A szakértői vélemények szerint Belgiumban, Szlovákiában és Finnországban kielégítő a gazdasági helyzet, Franciaországban és Olaszországban inkább kedvezőtlen, Görögországban, Írországban, Spanyolországban és Portugáliában pedig nagyon kedvezőtlen.

A következő fél évre vonatkozó üzleti várakozások ennél jóval egységesebb képet mutatnak: Portugália kivételével az euróövezet minden országában pozitív értéket vett fel a mutató, bár 2010 közepéhez képest kissé kevésbé optimistán nyilatkoztak a megkérdezett gazdasági szakértők.

A 2010-es év egészére vonatkozó inflációs várakozások – az előző negyedéves értékkel megegyezően – átlagosan 1,6 százalékot mutatnak az eurózónában, amely némileg alulmúlja az Európai Központi Bank inflációs célkitűzését. A megkérdezett gazdasági szakértők közül csak néhányan számítanak a rövid- és hosszú távú kamatlábak emelkedésére a következő félévre vonatkozóan. Ezenkívül úgy látják, az USA-dollár alulértékelt az euróval szemben, mindazonáltal a következő fél évet tekintve a dollár további gyengülésére számítanak. A gazdasági fellendülés nyomán a középtávú várakozások is javultak kissé. A megkérdezett szakértők a következő 3-5 éves időtávon 1,8 százalékos átlagos éves növekedésre számítanak – egy éve még csak 1,4 százalékos emelkedést prognosztizáltak.

2.2.3. ábra: Az üzleti bizalom megítélése az eurózónában, az Ifo világgazdasági felmérése szerint, 1990. I. negyedév – 2010. IV. negyedév*

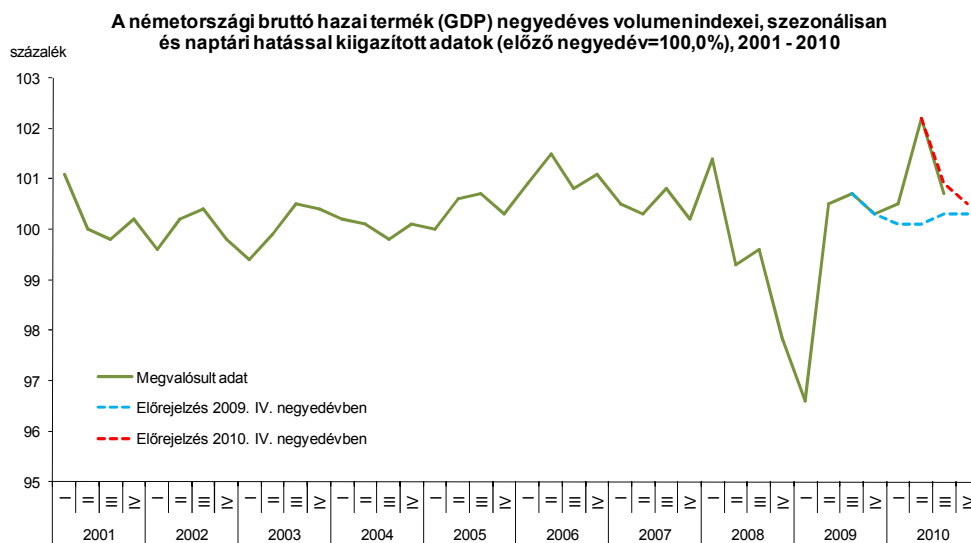

*: (Ifo World Economic Climate for the Euro Area, 1995:100%)

¹⁰ Forrás: Ifo (<http://www.cesifo-group.de/portal/page/portal/ifoHome/a-winfo/d1index/25indexweseuro>)

A 2.2.4. ábrán látható, hogy a német bruttó hazai termék (GDP) igen erőteljes zuhanást szenvedett el 2008-ban: az első negyedév 1,4 százalékos növekedése után a második és harmadik negyedévben 1 százalék alatti visszaesést tapasztaltunk, az utolsó negyedévben pedig már 2,2 százalékos csökkenést mutattak az adatok a megelőző negyedévhez képest. 2009 első negyedévében 3,4 százalékosra fokozódott a visszaesés üteme, majd lassú növekedés vette kezdetét: 2009 második negyedévéétől 2010 első negyedévéig 1 százalék alatti, 2010 második negyedévében pedig igen jelentős, 2,2 százalékos növekedési ütemet tapasztaltunk. (A 20 éve történt újraegyesítés óta ez utóbbi volt a legnagyobb mértékű GDP-emelkedés Németországban.) 2010 harmadik negyedévében azonban a várakozásokat meghaladó mértékben lassult a német gazdaság.¹¹ Az előző negyedév rekordnövekedése után ezúttal csak 0,7 százalékkal javult a gazdasági teljesítmény a megelőző negyedévhez képest. Azonban az előző év azonos negyedévéhez viszonyítva jelentős, 3,9 százalékos gyarapodást regisztráltak, és jó hír az is, hogy a GDP összes összetevője nőtt, tehát a nettó export és a beruházások mellett a belső fogyasztás és a kormányzati kiadások is emelkedtek. Európa legnagyobb gazdasága a helyi kormányzat becslése szerint az év egészében 3,7 százalékkal bővíthet, ami 1991 óta nem látott mértékű javulás lenne.

2.2.4. ábra: A németországi bruttó hazai termék (GDP) negyedéves volumenindexei, szezonálisan és naptári hatással kiigazított adatok (előző év azonos időszaka:100,0%), 2001 – 2010

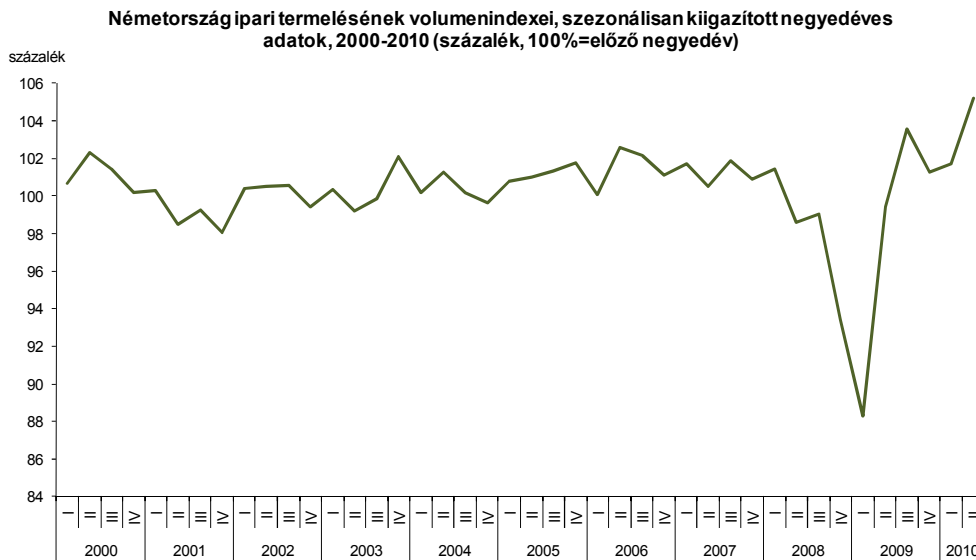
Forrás: www.destatis.de; www.cesifo-group.de

Magyarázat: Szaggatott vonal – IFO előrejelzés

¹¹ Forrás: http://ecoline.hu/piac/20101112_nemet_gdp.aspx

Németország ipari termelése szintén mélyrepülésbe kezdett a gazdasági válság hatására: a 2008 közepén tapasztalt 1-2 százalékos lassulás után az utolsó negyedévben már 6,6 százalékkal volt alacsonyabb az ipari termelés, mint a megelőző negyedévben. A mélypont 2009 első negyedévében következett be, ekkor 12 százalékos visszaesést mutattak az adatok 2008 végéhez képest. Ezek után a helyzet gyors javulást mutatott: 2009 második negyedévében már csak alig fél százalékos romlás következett be, a harmadik negyedévben pedig már 3,5 százalékkal nőtt az ipari termelés a megelőző negyedévi adathoz képest. 2009 utolsó negyedévében lassult a fellendülés: ekkor már csak alig több, mint 1 százalékos növekedést tapasztaltunk a német ipari termelés volumenében. 2010 elején is csupán 1,7 százalékkal nőtt az ipari termelés, a második negyedévben azonban már több, mint 5 százalékos javulást mutatnak az adatok a megelőző negyedévhez képest (lásd a 2.2.5. ábrát).

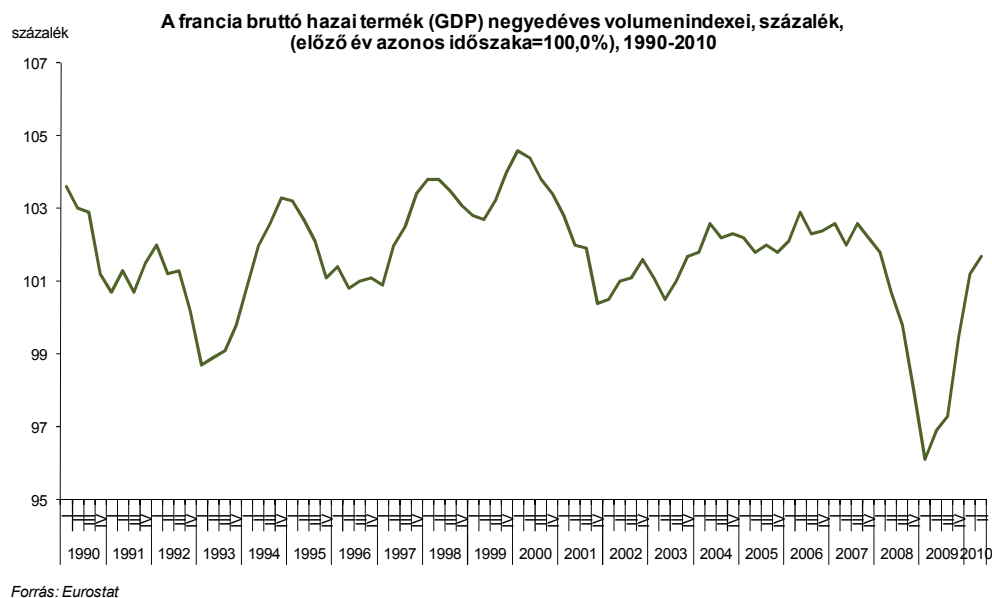
2.2.5. ábra: Németország ipari termelésének volumenindexei, szezonálisan kiigazított negyedéves adatok, 2000-2010 (százalék, 100%=előző negyedév)

Forrás: Eurostat

A franciaországi bruttó hazai termék 2008 első félévében 1 százalékos meghaladó ütemben növekedett, a harmadik negyedévben gyakorlatilag stagnált, majd az utolsó negyedévben jelentős mértékben (2 százalékkal) visszaesett. A mélypont a németországi helyzethez hasonlóan itt is 2009 első negyedévében következett be, ekkor 3,9 százalékkal volt alacsonyabb a francia GDP, mint 2008 megfelelő időszakában. A második negyedévben 3,1 százalékosra lassult a csökkenés üteme, mely kedvező tendencia az év hátralevő részében is folytatódott: a harmadik negyedévben 2,7 százalékos, a negyedik negyedévben pedig 0,5 százalékos csökkenés volt tapasztalható. A német adatokhoz hasonlóan Franciaország esetében is 2010-től tapasztaljuk a fellendülés első jeleit: az első negyedévben 1,2 százalékkal növekedett a bruttó hazai termék az előző év megfelelő időszakához képest, a második negyedévben pedig 1,7 százalékkal (lásd a 2.2.6. ábrát).

2.2.6. ábra: A francia bruttó hazai termék (GDP) negyedéves volumenindexei, százalék (előző év azonos időszaka:100,0%), 1990 – 2010. II. negyedév

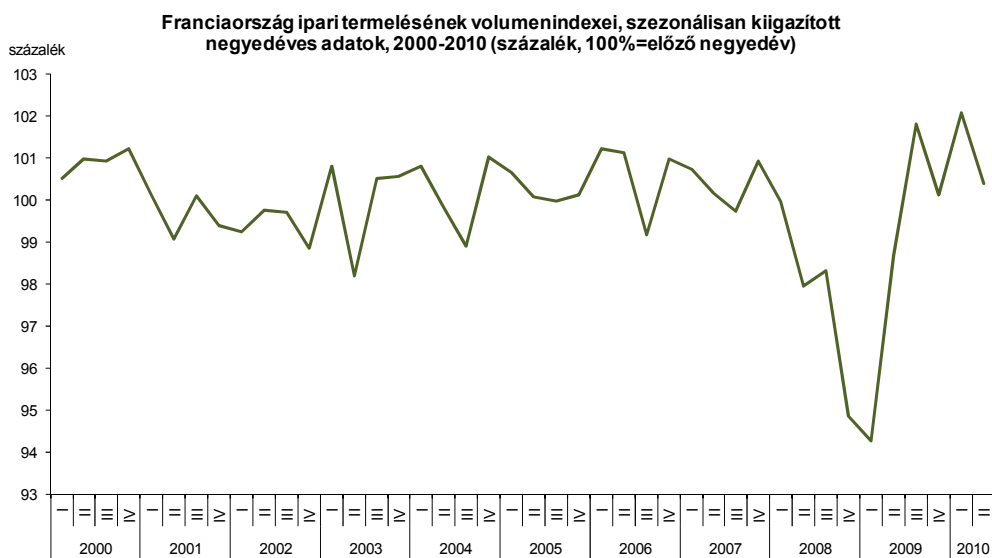
2010 harmadik negyedévében a francia gazdaság mindössze 0,4 százalékkal bővült a megelőző negyedévhez képest, szemben az előző időszakban mért 0,7 százalékos negyedéves gyarapodással. Elemzői vélemények szerint hiába növekszik a francia gazdaság már hatodik negyedéve, az adatok is jól mutatják, hogy az európai fellendülés továbbra is igen törekeny. Franciaország esetében a növekedés lassulását a beruházások visszafogása, illetve a korábbi készletnövelések lezárása okozta. A válság kirobbanását követően a kereslet visszaesése miatt a vállalatok jelentős része világszerte csökkentette készlet szintjeit, majd a krízis mélypontját követően fokozatosan elkezdtek feltölteni a raktárakat, ami több országban – így Franciaországban is – jelentősen hozzájárult a GDP gyarapodásához. Most azonban úgy tűnik, hogy ez a folyamat lezárult. További kedvezőtlen hír, hogy az ipari termelés – részben az előbbiekkkel összefüggésben – csak igen lassan bővül Franciaországban, és emiatt a cégek a vártnál kevesebbet költenek beruházásokra. A szakértők korábban arra számítottak, hogy az egy évvel ezelőttihez képest a GDP

ezen összetevője 5 százalékkal nőhet, most azonban már 2 százalékos visszaesést jósolnak.¹²

A franciaországi ipari termelés növekedése már 2008 második negyedévében negatív trendbe fordult (2 százalékos csökkenés az előző negyedévhez képest), mely a negyedik negyedévben még nagyobb lendületet vett (-5,1 százalék). A mélypont – 5,7 százalékos csökkenéssel – ebben az esetben is 2009 első negyedévében következett be. A második negyedévben a visszaesés üteme 1,3 százalékosra mérséklődött, a harmadik negyedévben pedig már 1,8 százalékos növekedést mutattak az adatok. 2009 utolsó negyedévében az ipari termelés stagnált. 2010 első negyedévében viszonylag nagy, 2 százalékos növekedést tapasztaltunk, a második negyedévben pedig csak igen enyhe, fél százalék alatti emelkedést mutattak az adatok a megelőző negyedévhez képest (lásd a 2.2.7. ábrát).

2.2.7. ábra: Franciaország ipari termelésének volumenindexei, szezonálisan kiigazított negyedéves adatok, 2000-2010 (százalék, 100%=előző negyedév)

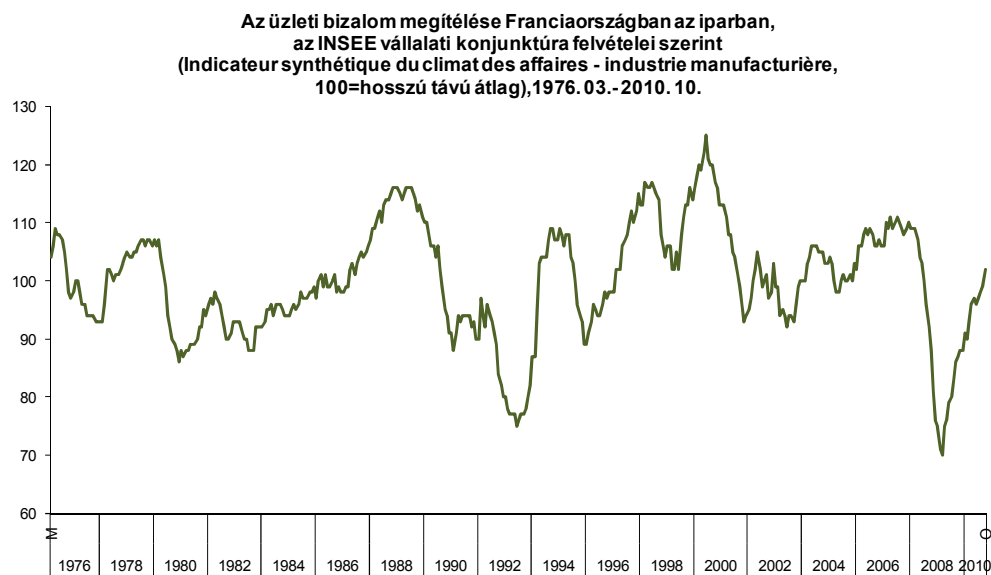
Forrás: Eurostat

A francia statisztikai hivatal (INSEE) már 1976 óta közli az ipari vállalkozások körében havonta végzett konjunktúra-felméréseiből származó adatokat. A 2.2.8. ábrán látható, hogy az INSEE konjunktúramutatója 2008 közepén, viszonylag magas szintről kezdett zuhanórepülésbe. A gazdasági válság következtében 8 hónapon keresztül mutatott igen jelentős visszaesést a mutató, és 2009 márciusában elérte mélypontját, mely a felmérés történetének legalacsonyabb értéke (a hosszú távú átlag 70 százaléka). A mélypont óta eltelt 19 hónapban az index szinte töretlen emelkedést mutatott, és 2010 októberében haladta meg először hosszú távú átlagos értékét.

¹² Forrás: http://ecoline.hu/piac/20101112_francia_gdp.aspx

Az INSEE 2010 októberében végzett felmérése¹³ azt mutatja, hogy a megkérdezett vállalatvezetők véleménye szerint a francia ipari konjunktúra ismét javult: az INSEE üzleti bizalmi indexének értéke három ponttal emelkedett, így – 2008 júniusa óta első ízben – immár meghaladja hosszú távú átlagos értékét. A gazdasági fordulópontra mutatója a kedvező konjunkturális helyzetet jelző zónában maradt. Az ipari vállalatok vezetői úgy látják, hogy elmúlt időszak kibocsátásuk októberben is növekvő tendenciát mutatott, és az emelkedés üteme dinamikus maradt. A késztermék-készletek volumene a vállalatvezetők megítélése szerint alacsonyabb értéket mutat, mint szeptemberben. A megkérdezettek úgy látják, hogy export-rendelésállományuk jelentősen növekedett és visszatért hosszú távú átlagos szintjére. A hazai rendelésállomány továbbra is mérsékelt szintű maradt. A vállalatvezetők egyéni üzletmenetre vonatkozó prognózisa (mely a következő hónapok üzleti kilátásait összegzi) októberben újfent javult, és elérte a 2008 közepe óta tapasztalt legmagasabb értékét. Az általános kilátásokat jellemző index – mely a válaszadók ipari aktivitására vonatkozó véleményét összegezve tükrözi – szintén javult.

2.2.8. ábra: Az üzleti bizalom megítélése Franciaországban az iparban az INSEE vállalati konjunktúra felvételei szerint, 1976 március - 2010. október*

Forrás: www.insee.fr

*: *Indicateur synthétique du climat des affaires - industrie manufacturière, 100: hosszú távú átlag*

Összességében elmondható, hogy a 2008 őszi kirobbant világgazdasági válság az Európai Unió tagállamait és Magyarországot is nagyon kedvezőtlen gazdasági helyzetben találta és a makrogazdasági mutatók történelmi mértékű visszaeséséről tanúskodnak. Az adatok azt mutatják, hogy a 2008-as általános recesszió után a mélypont 2009 első negyedében következett be, mely után a gazdasági romlás üteme fokozatosan lelassult. 2010 elején a legtöbb országban már elkezdődött a válság utáni fellendülés, mely az év egészében töretlenül folytatódott, így a legtöbb gazdasági mutató 2010 őszére elérte a válság előtti szintjét.

¹³ Forrás: INSEE (<http://www.insee.fr/fr/themes/info-rapide.asp?id=11&date=20101021>)

Magyarországon a GDP növekedési üteme a költségvetési egyensúly helyreállítására irányuló kormányzati intézkedések hatására kezdett komolyabban mérséklődni. A növekedési ütem első nagyobb visszaesése 2006 harmadik negyedében következett be, amelyet a beruházások csökkenése és felgyorsuló infláció kísért. 2007-ben a reformintézkedések következményeképpen tovább folytatódott a makrogazdasági mutatók romlása. A 2007 végén elért mélypont után 2008 első negyedében relatíve gyors növekedésnek indult a gazdaság, de ez csak az év közepéig tartott: a világgazdasági válság elérte Magyarországot és visszavetette az éppen elinduló kedvező folyamatot, így 2008 egészében mindössze 0,8 százalékos növekedést ért el a magyar gazdaság. 2009-ben a recesszió tovább mélyült: az év egészében a GDP 6,7 százalékos visszaesést mutatott. 2010 első negyedében a gazdasági teljesítmény romlása lassult, a bruttó hazai termék volumene már csak 1,1 százalékkal maradt el a 2009 eleji értéktől, a második negyedévre pedig már enyhe, 0,5 százalékos emelkedést mutattak az adatok. 2010 harmadik negyedében a növekedési ütem már elérte a válság előtti szintet: az előzetes adatok szerint 2009 azonos negyedéhez képest 2,1 százalékkal nőtt a bruttó hazai termék volumene. Ennek ellenére elmondható, hogy a válság okozta erős megrázkódtatás hatása a 2010-es gazdasági teljesítményre is rányomja bélyegét.

2007-ben a magyar gazdasági növekedés legnagyobb hajtóerejét kínálati oldalról az ipar jelentette, 2008-ban viszont – 1992 óta először – csökkent az ipari termelés volumene. Az ipari kibocsátás 2008 júniusától 2009 novemberéig egyre nagyobb mértékben esett vissza, a 2009-es évben éves szinten igen jelentős, 17,8 százalékos csökkenést tapasztaltunk. 2010 elején már enyhe emelkedést mutattak az adatok az előző évi alacsony bázishoz képest, majd a növekedés lassan erőre kapott, és 2010 első nyolc hónapjában már 10 százalékos ütemet ért el. Az ipari termelés motorja változatlanul az exportorientált vállalatok teljesítménye volt, az ipari export az év első nyolc hónapjában 16,5 százalékkal emelkedett 2009 azonos időszakához viszonyítva.

A gazdasági válság következtében a magyar külkereskedelmi egyenleg évek óta javuló tendenciája is megtört, ennek ellenére 2008 egészében a külkereskedelmi termékforgalom volumene mind az exportban, mind pedig az importban 3 százalékkal meghaladta az előző évi szintet. 2009-ben igen jelentős mértékben visszaesett a külkereskedelmi termékforgalom, a kivitel területén 12, a behozatal esetében pedig 17 százalékkal. 2010-ben a külkereskedelmi termékforgalom újra élénkülni kezdett, az év első nyolc hónapjában a kivitel volumene 19, a behozatalé pedig 16 százalékkal nőtt a bázisidőszakhoz képest.

A müncheni Ifo gazdaságkutató intézet német iparra és kereskedelemre vonatkozó konjunktúraindexe a 2009 tavaszi mélypontja óta eltelt 19 hónapban szinte töretlen emelkedést mutatott, mind a cégek jelenlegi üzleti helyzetének értékelését, mind pedig a közeljövő üzleti várakozásait tekintve. Az Ifo szakértőinek véleménye szerint a visszafogott ütemű német gazdasági fellendülés a következő hónapokban is folytatódik.

Az Ifo legfrissebb világgazdasági felmérésének eredményei szerint 2010 harmadik negyedében a világgazdasági bizalmi index értéke enyhén romlott. A megkérdezett szakértők jobbnak látják a jelenlegi gazdasági helyzetet, mint 2010 első félévében, a következő hat hónapra vonatkozó prognózisukat azonban lefelé

módosították. Az eredmények azt jelzik, hogy a világgazdasági fellendülés lassabb ütemben folytatódik 2010 második felében.

Az Ifo felmérésének előzetes eredményei szerint az eurózónára vonatkozó bizalmi index 2010 negyedik negyedében enyhén emelkedik és már megközelíti hosszú távú átlagos értékét. A jelenlegi gazdasági helyzet megítélése jelentős javulást mutatott 2010 harmadik negyedéhez képest, a következő hat hónapra vonatkozó kilátások pedig némileg romlottak. Az eredmények azt jelzik, hogy az euróövezet gazdaságának fellendülése a következő félévben lassabb ütemben fog folytatódni.

A francia statisztikai hivatal (INSEE) konjunktúramutatója 2008 közepén kezdett 8 hónapig tartó zuhanórepülésbe. A 2009. márciusi mélypont óta eltelt 19 hónapban az index szinte töretlen emelkedést mutatott, és 2010 októberében haladta meg először hosszú távú átlagos értékét. A francia szakértők szerint ez a kedvező konjunkturális helyzet stabilizálódását jelzi.

A nyugat-európai országok bruttó hazai termékére és ipari termelésére vonatkozó makrogazdasági adatok többsége azt jelzi, hogy a gazdasági válság okozta visszaesés 2009 első negyedében érte el mélypontját, majd 2009 folyamán a csökkenés üteme lassult, 2010 első felében pedig már megindult a fellendülés és 2010 őszére a legtöbb mutató értéke visszatért a válság előtti szintre.

2.3 Bruttó átlagkeresetek

Az alfejezetben röviden összefoglaljuk a magyarországi bruttó átlagkeresetek alakulásának jellemzőit a 2003-tól 2010 nyaráig terjedő időszakra vonatkozóan. Az átlagbérek alakulása a gazdasági helyzet egyik fontos indikátora, és ezen kívül jelentős hatást gyakorol mind az inflációra, mind pedig a munkaerő-piaci folyamatokra is.

2009-ben a havi bruttó átlagkeresetek a nemzetgazdaságban 0,5 százalékkal emelkedtek 2008-hoz képest a legalább 5 fős vállalkozásoknál és a költségvetési intézményeknél. Ezen belül a versenyszférában 4,3 százalékkal növekedtek az átlagkeresetek, a költségvetés területén pedig 7,9 százalékkal maradtak el a megelőző évitől.¹⁴

2010 első nyolc hónapjában a teljes munkaidőben alkalmazásban állók átlagos bruttó keresete 202 000 forint volt, ezen belül a vállalkozásoknál dolgozóké 204 900 forint, a költségvetési szervezeteknél alkalmazásban állók esetében pedig 199 000 forint. Nemzetgazdasági szinten a bruttó keresetek 2,5 százalékkal haladták meg az előző évit.¹⁵

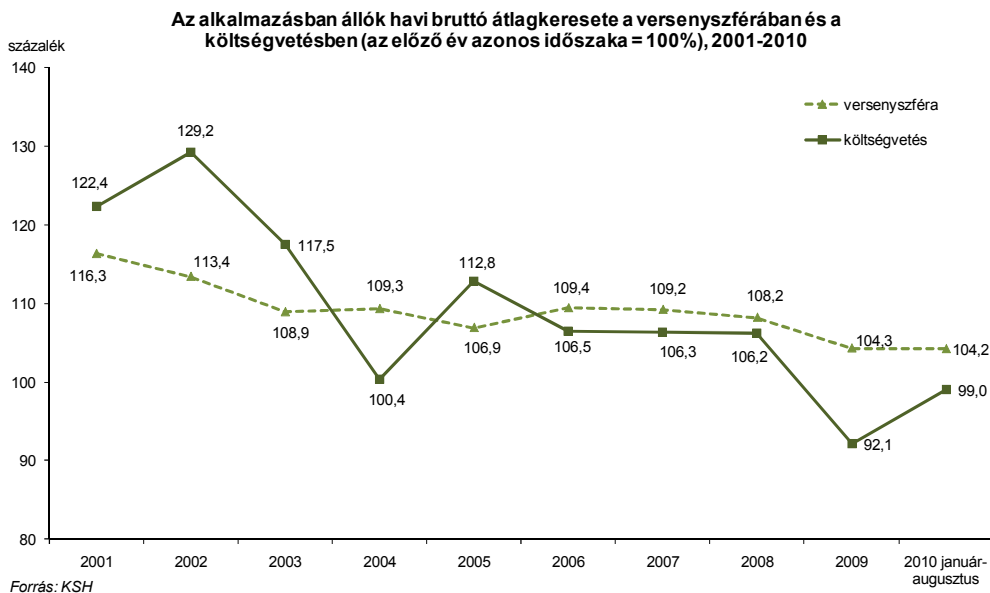
A 2.6.1. és 2.6.2. ábrákon látható, hogy a versenyszférában 2003 és 2008 között stabil 10 százalék körüli bruttó béremelkedés történt, mely növekedés 2009-ben 4,3 százalékra mérséklődött és 2010 első nyolc hónapjában is közel ugyanennyi (4,2 százalék) volt. A közszférában ennél jóval ingadozóbb a béremelkedés üteme: a 2001 és 2003 közötti időszak irreális, valós teljesítményt nem tükröző 20-30 százalék körüli béremelését 2004-ben stagnálás követte. 2005-ben újra nagyobb mértékű, 12,8 százalékos emelés történt, 2006-ban, 2007-ben és 2008-ban pedig stabil, 6 százalék körüli volt a közszféra bruttó béreinek növekedési üteme. 2009-ben a gazdasági válság hatására a kormány takarékosági intézkedéseket hajtott végre, melynek keretein belül megszüntették a 13. havi béreket, így a közszférára jellemző átlagos bruttó bérek 7,9 százalékkal csökkentek. 2010 első nyolc hónapjában – az alacsony keresetű közfoglalkoztatottak számának emelkedése miatt – átlagosan 1 százalékkal csökkentek a bérek az előző év azonos időszakához képest.

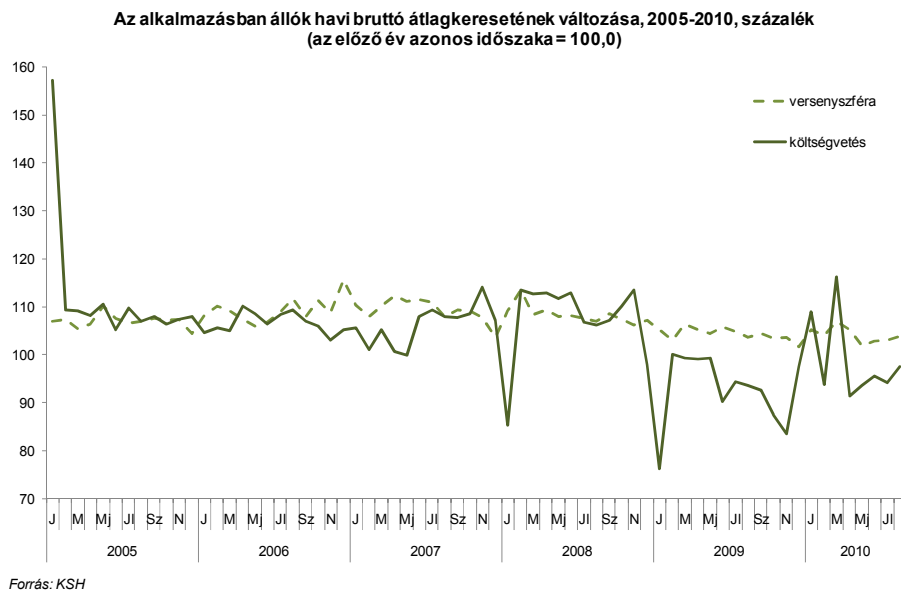
¹⁴ Forrás: KSH Gyorstájékoztató. Létszám és kereset a nemzetgazdaságban, 2009. január–december. 2010. február 19. (<http://portal.ksh.hu/pls/ksh/docs/hun/xftp/gyor/let/let20912.pdf>)

¹⁵ Forrás: KSH Gyorstájékoztató. Létszám és kereset a nemzetgazdaságban, 2010. január–augusztus. 2010. október 19. (<http://portal.ksh.hu/pls/ksh/docs/hun/xftp/gyor/let/let21008.pdf>)

2.6.1. ábra: Az alkalmazásban állók havi bruttó átlagkeresete a versenyszférában és a költségvetésben (az előző év azonos időszaka: 100%), 2001-2010

2.6.1. ábra: Az alkalmazásban állók havi bruttó átlagkeresetének változása, 2005 – 2010. szeptember, százalék (az előző év azonos időszaka: 100,0)

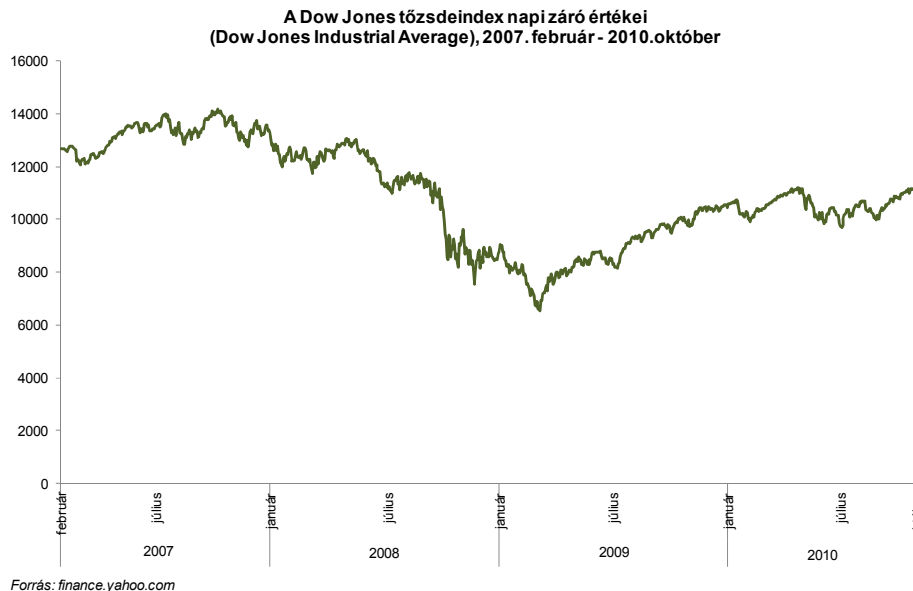
2.4 Gazdasági előrejelzések – Túl a válságon?

Az alábbi alfejezetben azt vizsgáljuk fel, hogy a legfrissebb előrejelzések szerint milyen gazdasági tendenciákra számíthatunk a következő fél év során. A világgazdaság közeljövőbeli folyamatainak vizsgálatakor kikerülhetetlen az amerikai gazdaság – jelenbeli és prognosztizált – állapotának áttekintése, mivel ennek a globális gazdaságra gyakorolt hatása igen jelentős. Emellett áttekintjük a legnagyobb nyugat-európai gazdasági kutatóintézetek (Ifo, INSEE, ISAE), az Európai Bizottság, az OECD és egyes vezető befektetési bankok előrejelzéseit mind az EU, mind Magyarországra vonatkozóan.

A makrogazdasági adatok 2010 novemberében már a válság utáni fellendülés jeleit mutatják, de a gazdasági előrejelzések tanulsága szerint a világgazdaság állapota még mindig bizonytalanságot hordoz. Bár a nyugati gazdaságok helyzetét jellemző mutatók mind elindultak felfelé, és a legtöbb esetben elérték a válság előtti szintjüket, de a növekedés üteme sok országban megtörni látszik. Lehetséges, hogy a válság hosszú távú hatása még sokáig érezhető lesz a globális gazdaság több területén is.

A válság következtében 2009. február 20-án a Dow Jones tőzsdeindex addigi negatív rekordja (2002. október) alá süllyedt. A negatív trend ezután tovább folytatódott és március 9-én érte el mélypontját (6547 pont). Az index ekkor lassú emelkedésbe kezdett, 2009 novemberében átlépte a 10 000 pontos határt, 2010 folyamán pedig többször is 11 000 pont fölé került (lásd a 2.4.1. ábrát).

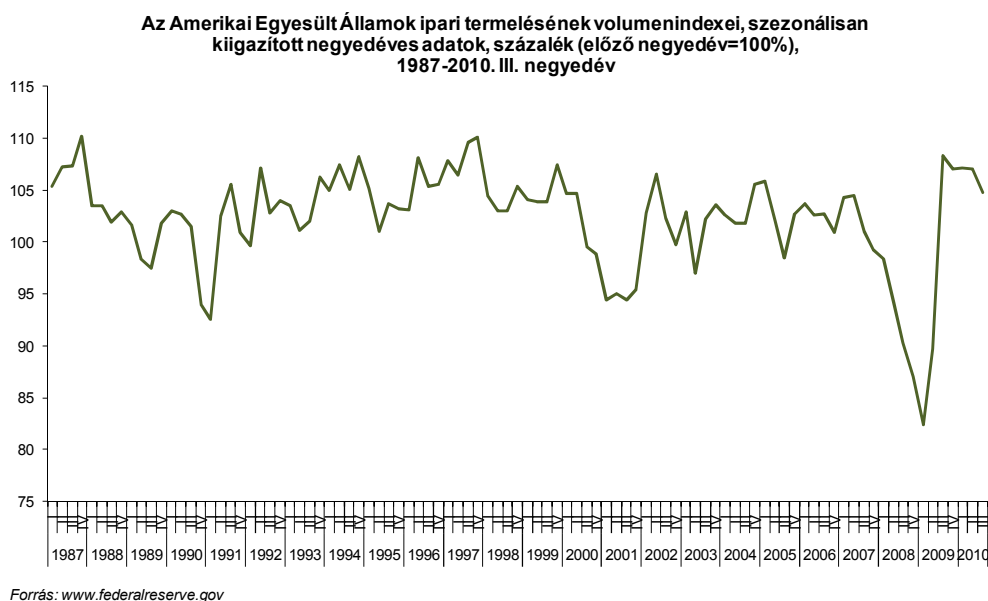
2.4.1. ábra: A Dow Jones tőzsdeindex napi záró értékei, 2007. február - 2010. október

A válság hatására történelmi rekordot döntött az ipari termelés csökkenése az Egyesült Államokban. 2008 szeptemberében 2,8 százalékos visszaesést mutattak az adatok, melyre 1974 decembere óta nem volt példa (akkor 3,4 százalékos volt a csökkenés)¹⁶. 2008 második negyedévében 5,9 százalékkal, a harmadik negyedévben 9,7 százalékkal, a negyedik negyedévben pedig már 13 százalékkal csökkent az ipari termelés. 2008 egészében 3,3 százalék volt a visszaesés mértéke. A mélypont 2009 első negyedévében következett be, ekkor az ipari termelés több mint 60 éve nem látott mértékben zsugorodott: 17,6 százalékkal volt alacsonyabb, mint 2008 azonos negyedévében. 2009 második negyedévében mérséklődött a visszaesés üteme, a harmadik negyedévben pedig – a gépjárműipari, a fémipari és a technológiai szektornak köszönhetően – már igen jelentős, 8,3 százalékos bővülést mutattak az adatok. Ekkor a feldolgozóipar volumene 7,1 százalékkal nőtt, melyre 1999 utolsó negyedéve óta nem volt példa. A gépjármű- és alkatrészgyártás volumene 103 százalékkal nőtt a harmadik negyedévben, a gépjárműgyártás pedig önmagában 295 százalékos bővülést mutatott.¹⁷ 2009 végén és 2010 első felében a negyedéves növekedés magas szinten, 7 százalék körül alakult, 2010 harmadik negyedévében pedig 4,8 százalékosra lassult (lásd a 2.4.2. ábrát).

2010 augusztusában az amerikai ipari termelés a vártnál szerényebben, 0,2 százalékkal emelkedett a júliusi 0,6 százalékos növekedés után. Az autógyártás nélküli ipari termelés 0,4 százalékkal emelkedett a júliusi 0,3 százalékkal szemben. A feldolgozóipari termelés 0,2 százalékkal nőtt a júliusi 0,7 százalékos emelkedést követően. Augusztusban a kapacitások kihasználtsága 74,7 százalékra emelkedett a júliusi 74,6 százalékról, és 4,7 százalékponttal múlta felül a 2009. augusztusi szintet. Ugyanakkor még így is jóval elmarad az 1972-2009 közötti 80,6 százalékos átlagértéktől.¹⁸

2.4.2. ábra: Az Amerikai Egyesült Államok ipari termelésének volumenindexei, szezonálisan kiigazított negyedéves adatok, százalék (előző negyedév=100%), 1987 – 2010. III. negyedév

¹⁶ Forrás: http://hvg.hu/gazdasag/20081016_usa_ipari_termeles_visszaeses.aspx

¹⁷ Forrás: <http://profitline.hu/hircentrum/hir/147308/Elkepeszto-adatok-az-amerikai-ipari-termelesben>

¹⁸ Forrás: http://hvg.hu/gazdasag/20100915_amerikai_ipari_termeles

2008 utolsó negyedében az Egyesült Államok bruttó hazai terméke (GDP) jelentős csökkenést mutatott, mely azelőtt utoljára az 1980-as években fordult elő. A visszaesés 2009 első felében fokozatosan mérséklődött, a harmadik negyedévben pedig már 2,3 százalékos növekedést mutattak az adatok. A negyedik negyedévben 4,7 százalékosra gyorsult a fellendülés, és 2010 első negyedében is 4,8 százalékkal gyorsult az amerikai gazdaság. A második negyedévben 3,7 százalékosra mérséklődött a növekedési ütem, a harmadik negyedévben pedig 4,2 százalékos bővülésnek lehettünk tanúi (lásd a 2.4.3. ábrát).

Az OECD elemzése szerint¹⁹ az Egyesült Államok gazdasága a vártnál kisebb ütemben növekszik 2010-ben. Úgy látják, az amerikai GDP várhatóan 2,6 százalékkal gyarapszik az idén a korábban várt 3,2 százalékkal szemben, mivel a szűkös belföldi kereslet hátráltatja a válságból való kilábalást. Előrejelzésük szerint 2011-ben is csak 2,6 százalékos lesz a növekedés a korábban jelzett 3,2 százalék helyett. Az OECD elemzői arra is felhívják a figyelmet, hogy a korábbi recessziókkal ellentétben a 2007-2009-es válság hosszabb távú károkat okozhat a gazdaságnak az USA-ban szokatlanul magas, 10 százalék körüli munkanélküliség miatt. Az elemzők úgy látják, hogy a gazdaság növekedése ellenére a munkanélküliség legjobb esetben is csak 2013-ban érheti el a válság előtti szintet.

Friss elemzéseikben erőteljesen rontották a világgazdaságra és az Egyesült Államokra adott növekedési előrejelzéseiket a vezető londoni gazdaságkutató házak is, bár újabb globális recessziót nem jósolnak.

A Centre for Economics and Business Research (CEBR) negyedéves jelentésében a jövő évi világgazdasági növekedésre szóló előrejelzését az előző prognózisban szereplő 4,1 százalékról 3,4 százalékra mérsékelte, és a 2012-2014-es időszakban is a korábbinál gyengébb globális növekedésre számít. A távlati előrejelzések rontásának oka elsősorban az amerikai gazdaságra várt jelentős lassulás. A CEBR elemzői az Egyesült Államokban az idei 2,5 százalékos után 2011-re már csak 2,2 százalékos növekedést valószínűsítene. Mindezek alapján a cég azt jósolja, hogy a világgazdasági növekedés üteme a 2011-2014-es időszak egyik évében sem éri el a 4 százalékot reálértéken.

A világ legnagyobb, nem befektetési banki jellegű gazdaságkutató központja, az Economist Intelligence Unit (EIU) londoni elemzői októberre szóló világgazdasági elemzésükben 2,8 százalékról 2,3 százalékra rontották az idei amerikai növekedésre adott előrejelzésüket, és 2011-re az amerikai GDP-érték mindössze 1,5 százalékos emelkedését jósolják. Az EIU szerint az amerikai munka- és ingatlanpiac továbbra is törékeny állapota arra vall, hogy a belső kereslet rövid távon gyenge marad, és ha lesz is bármilyen újabb gazdaságélénkítő költségvetési beavatkozás, az valószínűleg túl csekély lenne ahhoz, hogy jelentősebb hatást gyakoroljon a növekedésre.

A független közgazdászokat tömörítő amerikai intézet, a Nemzeti Gazdaságkutató Iroda (NBER) kimutatásai szerint a „nagy recesszió” 2009 júniusában véget ért, mivel a mélypont után ekkor indult el egy lassú, de folyamatos növekedés. Közleményük szerint ezzel a 2007 decemberében elkezdődött, 18

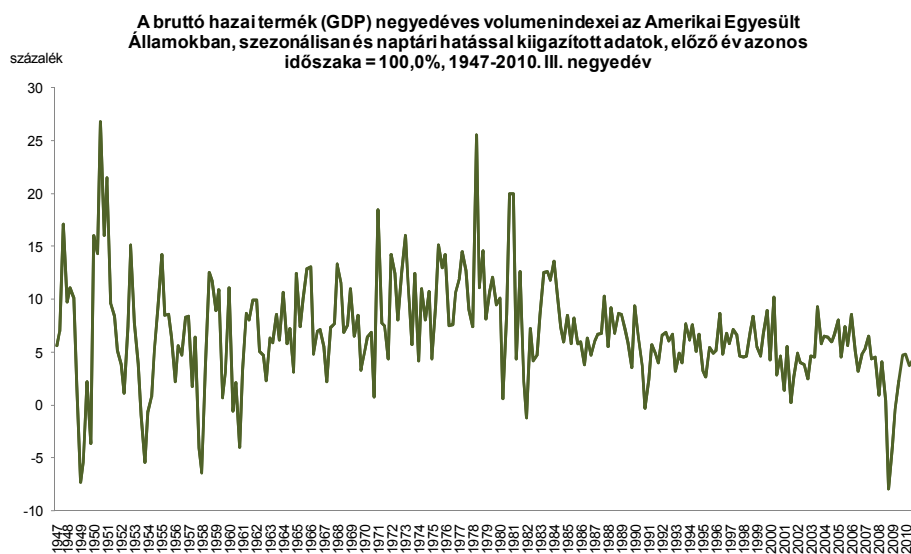
---

¹⁹ Forrás: <http://www.mr1-kossuth.hu/hirek/gazdasag/oced-a-vartnal-lassabban-novekszik-az-amerikai-gazdasag.html>

hónapig tartó „nagy recesszió” volt a legtovább tartó gazdasági hanyatlás az amerikai gazdaságban a harmincas évek elejének nagy válsága óta.

A Goldman Sachs vezető közgazdásza szerint²⁰ annak az esélye, hogy a világ legnagyobb gazdasága 2011-ben újra recesszióba süllyed, mindössze 25-30 százalék. Bár vészjósló jelnek számít a munkanélküliség magas szintje: a második világháború óta az amerikai gazdaság soha nem került el a recessziótól, amikor a munkanélküliség három havi mozgóátlaga több mint 0,3 százalékponttal emelkedett – márpedig most éppen ez történik: a jelenleg 9,6 százalékon álló ráta ugyanis a prognózisok szerint 2011 elejére eléri a 10 százalékot. A Goldman Sachs elemzője mindazonáltal úgy véli: bár az indikátor 11 esetből 11-ben valóban egy recesszió előjelének bizonyult, most mégis elkerülhető a visszaesés, ugyanis azok a ciklikus mozgatóerők, amelyek a válságok kirobbanásáért felelősek, a gazdaság gyenge általános állapota miatt nem tudnak mozgásba lendülni. Ennek oka, hogy a legtöbb amerikai vállalat már olyan szintre csökkentette a létszámát, hogy további elbocsátásokra már akkor sem kerülhet sor, ha a kereslet tovább gyengül. Más szóval: a gazdaság túl gyenge ahhoz, hogy újra recesszióba zuhanjon.

2.4.3. ábra: A bruttó hazai termék (GDP) negyedéves volumenindexei az Amerikai Egyesült Államokban, százalék, 1947 – 2009. III. negyedév

Forrás: www.bea.gov

²⁰ Forrás: http://hvg.hu/gazdasag/20101029_usa_gdp

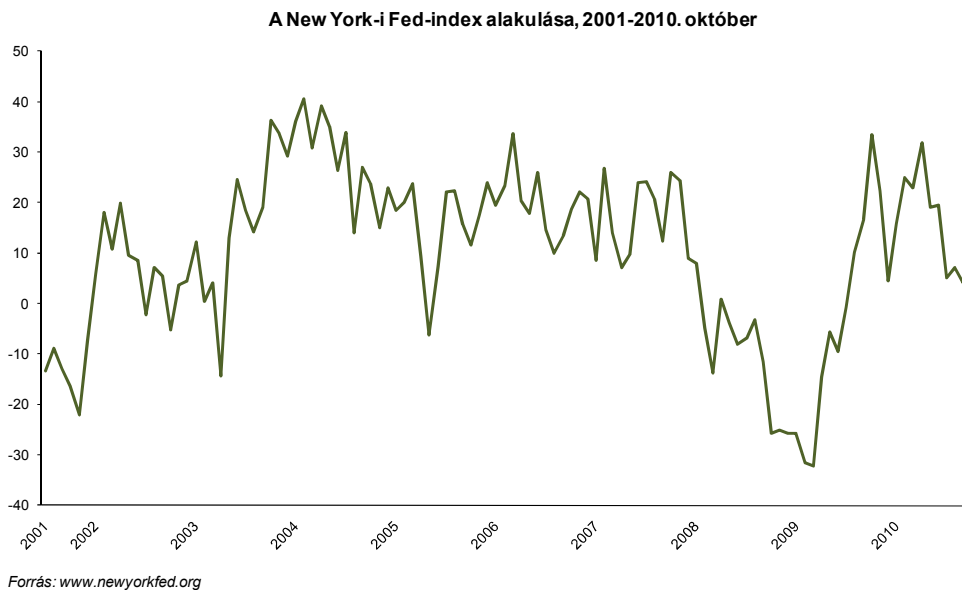
A Philadelphia Fed-index, mely az amerikai feldolgozóipari vállalatok üzleti kilátásairól ad képet, 2008 októberében érte el sokéves mélypontját. A feldolgozóipari aktivitás indexe ekkor -38,8 pontra zuhant – ilyen alacsony értékre 1990 óta nem volt példa. Ezután néhány hónapon keresztül javulást mutatott, de 2009 februárjában újabb visszaesés következett (-36,1 pont). 2009 folyamán jelentős mértékben javult az index értéke, augusztustól pedig már elérte a pozitív értéktartományt. A 2010-es évet újból visszaeséssel kezdte a mutató, majd az év első öt hónapjában emelkedett az értéke, de ezután újra csökkenni kezdett és augusztusban ismét negatív értéket vett fel. 2010 őszén az index enyhe emelkedéssel visszatért a pozitív értéktartományba (lásd a 2.4.4. ábrát).

2.4.4. ábra: A Philadelphia Fed-index alakulása, 2001-2010

A New York-i Fed-index, mely szintén a feldolgozóipari folyamatok állapotát írja le, már 2008 februárjában (még a válság kirobbanása előtt) visszaesést jelzett, ekkor egyetlen hónap alatt 13 pontot zuhant az értéke. A válság hatása 2008 októberében érződött először a mutatón, amikor is 14,2 ponttal esett vissza. A mélypontot (-32,3 pont) 2009 márciusában érte el, ezután viszonylag gyors növekedésnek indult, és 2009 augusztusában már pozitív értéket (10 pont) vett fel. 2009 őszén folytatódott a növekvő tendencia, de az év végén zuhanásszerű, 18 pontos csökkenést figyelhettünk meg. 2010 elején újra növekedést mutatott az index, de májustól ismét visszaesett az értéke és csak októberben tapasztaltunk számottevő emelkedést (lásd a 2.4.5. ábrát).

2.4.5. ábra: A New York-i Fed-index alakulása, 2001 – 2010. október

Az Európai Bizottság 2010 őszi gazdasági előrejelzése²¹ szerint az EU gazdaságának jelenlegi élénkülése – bár a növekedés még mindig törekény – a korábban előre jelzettnél gyorsabb ütemű. A Bizottság előrejelzése a hét legnagyobb európai gazdaságra (Németország, Franciaország, Olaszország, Nagy-Britannia, Spanyolország, Hollandia és Lengyelország) vonatkozik, melyek az Unió GDP-jének 79 százalékát és az euróövezet 83 százalékát reprezentálják.

A fenti hét tagállam adataiból kiindulva a Bizottság 2010 harmadik negyedévére 0,5 százalékos átlagos növekedésre számít mind az EU-ra, mind az eurózónára vonatkozóan. A negyedik negyedévre az EU-ra 0,4 százalékos, az eurózónára pedig 0,3 százalékos GDP-emelkedést prognosztizálnak a szakértők, mely azt jelenti, hogy tavaszi előrejelzésüket enyhén felfelé módosították.

A Bizottság a 2010-es év egészére 1,8 százalékos fellendülést vár az EU tagállamaira és 1,7 százalékos növekedést jósol az euróövezetre vonatkozólag. Ez jelentős felfelé módosítást jelent a tavaszi prognózishoz képest: akkor még 1 százalékot jósoltak az EU tagállamaira és 0,9 százalékot az eurózónára.

²¹ Forrás: http://ec.europa.eu/economy_finance/articles/eu_economic_situation/2010-09-13-interim_forecast_en.htm

2010-re az elemzők az EU tagállamaira átlagosan 1,8 százalékos inflációra számítanak, az eurózónára vonatkozólag pedig 1,4 százalékosra.

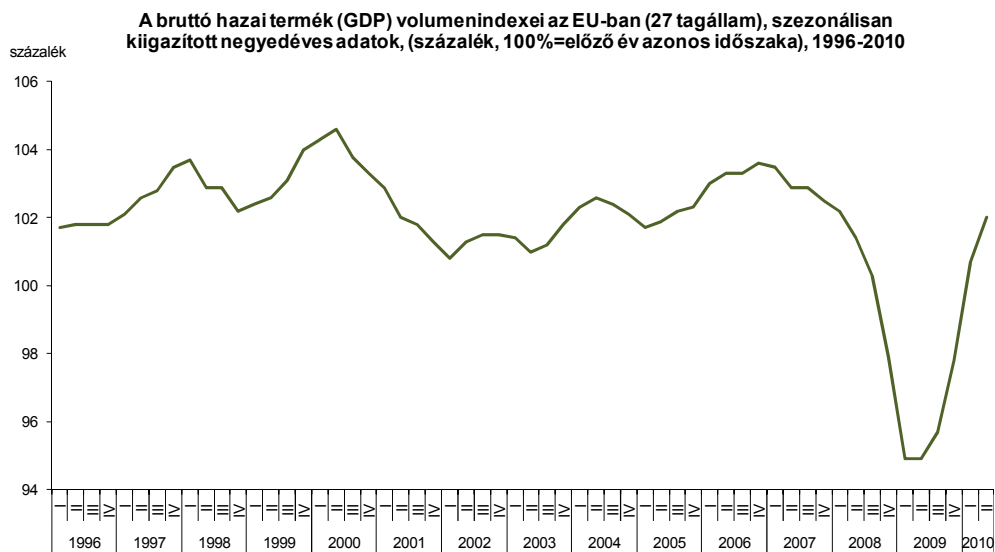
A Bizottság jelentése szerint a globális gazdasági környezet bizonytalansága jelenleg igen magas fokú, mely nem elhanyagolható kockázati tényezőt jelent az EU növekedési kilátásaira. Ennek előnye az lehet, hogy az exportvezérelt ipari termelés fellendülése a korábban előre jelzethetnél erősebben ösztönözheti a lakossági fogyasztást, ahogy az év első felében is történt. Hátrányt jelenthet viszont, hogy 2010 második felében a globális kereslet – a prognózisban számításba vettél erősebb – lanyhulása veszélyeztetheti az EU exportnövekedését.

Az elemzés szerint az EU munkaerőpiaca az utóbbi hónapokban kezdte a stabilizáció jeleit mutatni, összhangban a szokásos mintával, mely szerint a munkaerő-piaci változások legalább féléves késéssel követik a GDP változását. A munkanélküliségi ráta 2010 tavasza óta stabilan 9,6 százalékos az EU-ban és 10 százalékos az euróövezetben. A vállalati felmérések létszámtervekre vonatkozó eredményei és a 2010-es gazdasági növekedés biztató jelei alapján a Bizottság arra számít, hogy a visszafogott létszám bővítés folytatódhat és a munkaerőpiac helyzete jobb lehet ebben az évben, mint amit a tavaszi előrejelzésben vártak.

Az államháztartásokat tekintve az Európai Bizottság arra számít, hogy a vártnál jobb növekedési kilátások segíteni fognak a 2010-es költségvetési helyzet javításában, mind az EU-ban, mind pedig az eurózónában.

A 2.4.6. ábrán látható, hogy 2008-ban és 2009 első felében az Európai Unió tagállamainak átlagos bruttó hazai terméke történelmi mértékű zuhanást mutatott. A GDP csökkenése 2009 első két félévében már az 5 százalékot is meghaladta, de 2009 harmadik negyedévében már lassult a visszaesés üteme (-4,3 százalék). A negyedik negyedévben 2,2 százalékra mérséklődött a GDP csökkenése, 2010 első negyedévében pedig már igen enyhe, 0,7 százalékos növekedést tapasztaltunk. A második negyedévben jelentősebb, 2 százalékos gyorsulást mutatott az uniós tagállamok átlagos GDP-mutatója.

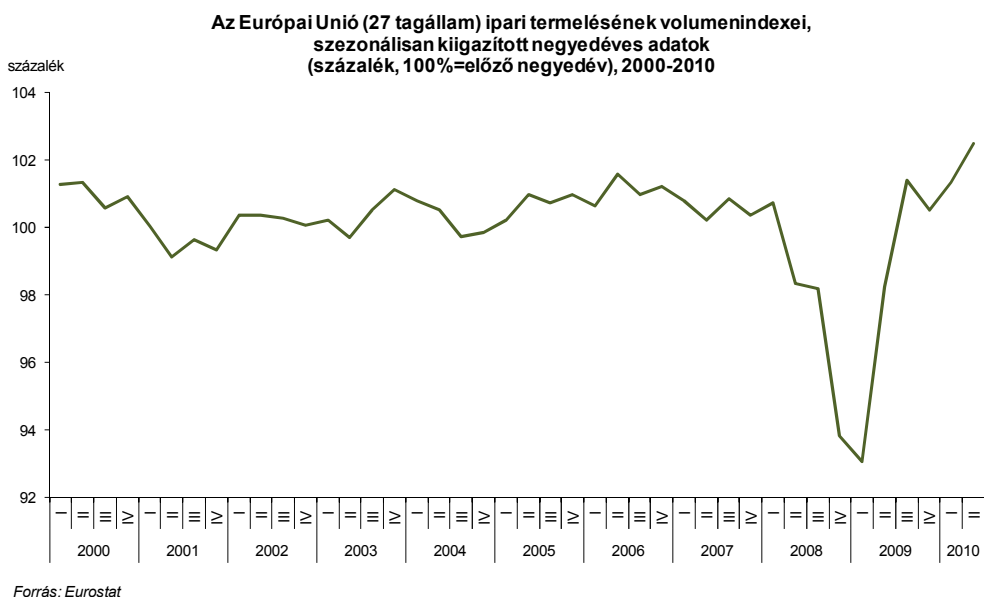
2.4.6. ábra: A bruttó hazai termék (GDP) volumenindexei az EU-ban, szezonálisan kiigazított negyedéves adatok, (százalék, 100%=előző év azonos időszaka), 1996 – 2010. II. negyedév

Forrás: Eurostat

A 2.4.7. ábrán megfigyelhető, hogy 2008 folyamán az Európai Unió tagállamaiban drasztikus visszaesést mutatott az ipari termelés. A mélypont 2009 első negyedévében következett be, ekkor 6,9 százalékkal csökkent az ipar kibocsátása 2008 utolsó negyedévéhez képest. A második negyedévben a csökkenés üteme jelentősen (1,7 százalékosra) enyhült, a harmadik negyedévben pedig már 1,4 százalékkal magasabb volt az ipari termelés, mint a megelőző negyedévben. A negyedik negyedévben a növekedés 0,5 százalékosra lassult, 2010 elején pedig fokozatosan gyorsulni kezdett: az első negyedévben 1,3 százalékosra, a másodikban pedig 2,5 százalékosra.

2.4.7. ábra: Az Európai Unió ipari termelésének volumenindexei, szezonálisan kiigazított negyedéves adatok (százalék, 100%: előző negyedév), 2000 – 2010. II. negyedév

A müncheni Ifo gazdaságkutató intézet, a francia statisztikai hivatal (INSEE) és az olasz ISAE gazdaságkutató intézet közös gazdasági előrejelzése²² szerint az eurózóna bruttó hazai terméke 2010 második negyedévében 1 százalékkal nőtt a nemzetközi kereskedelem fellendülésének – tehát az exportvolumen növekedésének – és a belső kereslet élénkülésének köszönhetően. A második negyedévben a beruházások 1,5 százalékkal nőttek a javuló üzleti várakozások és az első negyedév építőipari beruházásainak elhalasztása következtében. A kutatóintézetek szerint az eurózóna bruttó hazai termékének növekedési üteme lassulni fog az előre jelzett időszakban: 2010 harmadik negyedévére 0,4 százalékos, a negyedik negyedévre 0,3 százalékos, 2011 elejére pedig 0,2 százalékos, igen enyhe növekedésre számítanak. 2010 egészére 1,7 százalékos GDP-növekedést jósol a három intézet közös előrejelzése.

Az eurózóna ipari termelése 2010 első és második negyedévében egyaránt 2,4 százalékkal növekedett, június óta azonban lassulást mutatnak az adatok. Ennek oka a keresletre vonatkozó várakozások, az új megrendelések és az általános üzleti

²² Forrás: Ifo (<http://www.cesifo-group.de/portal/page/portal/ifoHome/a-winfo/d2kprog/30kprogeeo/ kprogeeo?item link=eao-20101006.htm>)

várakozások romlása. A szakértők arra számítanak, hogy az ipari termelés növekedési üteme mérséklődni fog a következő negyedévekben: 2010 harmadik negyedévére 0,9 százalékos növekedést prognosztizálnak, a negyedik negyedévre és 2011 első negyedévére pedig 0,5 százalékos emelkedést valószínűsítenek. Ennek oka a szűkülő exportkereslet, mely az amerikai, ázsiai és latin-amerikai gazdaságok lassulásának következménye lehet. Mindemellett sok tagállam esetében a konszolidációra törekvő költségvetési politikai kilátások a belső kereslet tompítása irányába hatnak.

A szakértők úgy látják, a következő félévben a beruházások tovább növekednek, de lassuló ütemben. 2010 harmadik negyedévére 0,3 százalékos, a negyedik negyedévre 0,5 százalékos, 2011 első negyedévére pedig 0,3 százalékos növekedésre számítanak. Ennek oka egyrészt a gyengülő exportkereslet, másrészt a pénzügyi piacokat uraló bizonytalanság növekvő volta, melynek háttérében az alacsony szintű kapacitáskihasználtság és a továbbra is szigorú hitelkondíciók állnak. Az építési beruházásokat tekintve 2010 harmadik negyedévére a második negyedév nagymértékű növekedését ellenpontoszó lassulást várnak.

A növekvő GDP az eurózóna foglalkoztatottságának 2010 első félévében végbement stabilizációját is elősegítette. A kutatók a következő időszakra a foglalkoztatottság enyhe növekedését prognosztizálják, mivel a vállalati felmérések adatai is javuló foglalkoztatási kilátásokat mutatnak. Ennek ellenére az euróövezet munkanélküliségi rátája 10 százalékon maradt az utóbbi öt hónap folyamán, mely a nominális bérekre fokozódó nyomást fejthet ki. Emellett a konszolidációra törekvő költségvetési politika sok tagállamban csökkentheti az elkölthető jövedelem mértékét, mely a bizonytalan munkaerő-piaci helyzettel párosulva a lakossági fogyasztás lassulását eredményezheti: az elemzők mindössze 0,1 százalékos negyedévenkénti növekedésre számítanak a következő három negyedévet tekintve.

Az eurózóna inflációs rátája 2010 harmadik negyedévében 1,8 százalékra emelkedett az élelmiszerárak jelentősebb, és az energiaárak kisebb mértékű növekedése miatt. Az európai kutatóintézetek prognózisa szerint a 77 USA-dolláros hordónkénti olajár és az 1,3 körüli dollár/euró árfolyam fennmaradása esetén az év végére 1,7 százalékosra csökkenhet az infláció az élelmiszer- és energiaárak globális stabilizálódása következtében. A prognózis szerint 2011 márciusában újabb csökkenés következhet be a magas bázisérték miatt. Az elemzők a maginfláció stabil, 1 százalékos értékére számítanak a következő három negyedév folyamán, mivel a fogyasztási cikkek árának várható növekedését ellensúlyozza a magas munkanélküliség bérré kifejtett nyomása és a fölös termelőkapacitások fennmaradása.

Az OECD novemberi elemzése szerint²³ a válságból való kilábalás üteme lassabb lesz a vártnál: a szervezet 2011-re szóló előrejelzésében a 33 OECD tagállamra már csak 2-2,5 százalékos növekedéssel számol a korábban jelzett 2,8 százalékos átlag helyett. Az euróövezet gazdaságának jövő évi növekedését tekintve 1,5-2 százalékos, az Egyesült Államokéra vonatkozólag pedig 1,75-2,25 százalékos emelkedésre számít a nemzetközi szervezet prognózisa. (Júniusi előrejelzésében az OECD az euróövezetre még 1,8 százalékot, az Egyesült Államokra pedig 3,2 százalékot valószínűsített.)

²³ Forrás: http://nol.hu/gazdasag/az_oecd_szerint_lassul_a_novekedes

Az OECD összetett konjunktúramutatója szerint²⁴ a világ vezető gazdaságai (G7) jelenleg igen eltérő növekedési pályán vannak, így miközben a gazdasági aktivitás augusztushoz képest nőtt az Egyesült Államokban, Németországban és Japánban, csökkent Kanadában, Franciaországban, Olaszországban és Nagy-Britanniában. Hasonló kép alakult ki a vezető fejlődő országokban is: a szeptemberi mutató nőtt Oroszországban, csökkent viszont Brazíliában, Kínában és Indiában.

Az OECD 33 tagországra vonatkozó, gazdasági aktivitást személtető konjunktúramutatója szeptemberben 102,8 pont volt, amely negyedik hónapja változatlan értéket mutat. Ez a szervezet elemzői szerint a fejlett országok stabil növekedését jelzi, és nem valószínű, hogy visszaesnének a recesszióba.

A Magyarországra vonatkozó mutató immár a tizenegyedik egymást követő hónapban mutatott 100 pont feletti növekedést (szeptemberben 103,5 volt az index értéke), tehát az OECD elemzői szerint 2009 decembere óta gyorsuló növekedési pályán van. A Magyarországra vonatkozó adat 2009 februárjában volt a legalacsonyabb szinten, 87 ponton.

A vezető londoni befektetési házak elemzői gyorsuló inflációt és ugyancsak gyorsuló gazdasági növekedést jósoltak Magyarországra vonatkozó előrejelzéseikben.²⁵ A Goldman Sachs globális pénzügyi szolgáltató csoport szakértői úgy vélekedtek, hogy a magyarországi infláció már elérte mélypontját, és októberben valószínűleg 4 százalékra gyorsult a szeptemberi 3,8, és az augusztusi 3,7 százalékról. Az elemzők szerint Magyarországon – ahogy a térség egészében is – a magasabb élelmiszerárak felhajtóerőt gyakorolnak az inflációra, emellett a korábbi élelmiszer-ársokk várhatóan kezd átszűrődni a maginfláció szintjére is. További felfelé ható nyomást gyakorol a magyarországi árakra a második-harmadik negyedévi forintgyengesség késleltetett hatása is. A JP Morgan bankcsoport londoni elemzői 4 százalékos éves inflációt jósoltak októberre. A cég szakértőinek előrejelzése szerint valószínűleg az élelmiszer- és az üzemanyag-összetevőben érvényesülő bázishatás gyorsította az általuk várt szintre a tizenkét havi októberi inflációs ütemet. A JP Morgan azzal számol, hogy 2011 elején 3,5 százalék körüli szintre lassul az éves magyarországi infláció, de a cég prognózisában az is szerepel, hogy a drágulási ütem jövőre és még 2012-ben is az MNB által meghatározott 3 százalékos cél felett marad.

A Kopint-Tárki Konjunktúrakutató Intézet Zrt. 2010. októberi konjunktúrajelentése a 2010-es magyar növekedési ütemet az előző előrejelzéséhez képest 0,3 százalékponttal (1,5 százalékról 1,2 százalékra) lefelé módosítja. Ennek oka elsősorban a vártnál, és az év elején tapasztalhatónál alacsonyabb bérnövekedés az év folyamán, valamint a háztartások pénzügyi megtakarításainak növekedése. A háztartások végső fogyasztásának csökkenését a Kopint-Tárki 1,5 százalékról 2,5 százalékra módosította, viszont továbbra is fenntartja a beruházások idei 1 százalékos növekedésére vonatkozó prognózisát, valamint az exportnak (10 százalék) az importénál (9 százalék) gyorsabb növekedésére vonatkozó előrejelzését.

²⁴ Forrás: <http://vg.hu/gazdasag/makrogazdasag/oezd-gyorsulhat-a-magyar-novekedes-332587>

²⁵ Forrás: <http://vg.hu/gazdasag/onkormanyzatok/londoni-elemzok-gyorsulo-magyar-inflacio-es-novekedes-332435>

Az előrejelzés szerint 2010-ben a mezőgazdasági termelés 5-10 százalékkal esik vissza, 2011-ben viszont 8-10 százalékos emelkedés várható az ágazatban. 2010-ben a gazdasági növekedés motorja a termelői oldalon az ipar, amely az előző évi súlyos visszaesés után viszonylag gyorsan visszatért a válság előtti növekedési szintre. A kedvező nemzetközi konjunkturális helyzet gyors ütemben növeli a magyar ipar exportértékesítését, a belföldi eladások növekedése azonban még mindig várát magára. Bár a nyári hónapoktól az ipari termelés gyors, két számjegyű növekedése némileg megtorpant, az év hátralevő részében tartósan gyors termelésnövekedésre lehet számítani. A Kopint-Tárki az ipari termelés idei előrejelzését 6 százalékról 7,5 százalékra emelte fel. Az ipari termelés szempontjából kedvező jelnek tekinthető, hogy 2010 második negyedévében már a feldolgozóipari beruházások is növekedésnek indultak. Az idei év építőipari teljesítményadatai azonban nagyarányú visszaesésről tanúskodnak, az előrejelzés 2010-re az építőipar 12 százalékos termeléseszköcsökkenését valószínűsíti.

A magyar külkereskedelemben 2009 tavaszától – gyors és nagymértékű zuhanás után – erőteljes kilábalás kezdődött meg. A prognózis szerint 2010 első félévének kitűnő teljesítményétől várhatóan elmarad mind a második félévé, mind pedig a következő évé, mivel az exportban már megjelentek a lassulás első jelei. Ennek ellenére 2010-ben éves szinten a termékexport és -import növekedése kétszámjegyű lesz, 2011-re azonban – tekintettel a felvevőpiacok ideinél várhatóan kedvezőtlenebb gazdasági-pénzügyi körülményeire – az ez évitől inkább elmaradó, mint azt meghaladó növekedést prognosztizál a Kopint-Tárki.

A 2009 végéig folyamatosan és gyorsan növekedő munkanélküliség 2010 első negyedévére megtorpant, és a munkaerőpiacot immár a foglalkoztatási ráta lassú emelkedése jellemzi. A gazdasági folyamatok alakulását tükröző versenyszférában is azt látjuk, hogy a létszámcsökkenés lényegében megállt, a tényleges munkaerő-piaci fordulat azonban még várát magára, a foglalkoztatottak száma növekedésének fő forrásai változatlanul a kormányzati intézkedések. A gazdasági folyamatok alakulása és a várható kormányzati intézkedések hatására az év végére 11 százalékos, a jövő évre pedig tovább csökkenő, 10,5 százalékos munkanélküliséget prognosztizál a kutatóintézet.

2.5 Területi egyenlőtlenségek²⁶

E fejezet vezérfonalát az a kérdés jelenti, hogy a gazdasági világválság okozta extrém mértékű recesszió hogyan hatott a hazai fejlettségi térszerkezetre: van-e érdemi változás, fennmaradhat-e a kezdeti látszólagos kiegyenlítődés hosszú távon is, vagy végső soron az amúgy is jelentős és szociális feszültségeket is gerjesztő különbségek további éleződésére lehet számítani. A recesszió gyors és jelen időben zajló folyamatának területi hatásait a nyilvántartott álláskeresők számának alakulásával²⁷ ragadjuk meg. Mindez nem csak a munkanélküliség kezelésére működtetett eszköz- és intézményrendszer számára hordozhat hasznos információkat, hanem általános érvényű tanulságokkal is szolgál, hiszen a munkanélküliség a fejlettség fontos indikátora²⁸. Célunk tehát a területi és az esetleges időbeli különbségek feltárása, valamint a kialakult – és bő évtizede szinte változatlan – munkanélküliségi térszerkezet válság hatására végbemenő változásainak vizsgálata.

A magyar gazdaság rendszerváltozást követően kialakult és megszilárdult, elsősorban a vállalati termelékenység és hatékonyság, illetve a külföldi tőke jelenléte mentén érzékelhető dualitása térben is megnyilvánul (Barta 2000, Kukely 2008). Kissé leegyszerűsítve az ország egy kedvező helyzetű, a megváltozott körülményekhez alkalmazkodni, adottságait kihasználni képes versenyképesebb, és egy elmaradottabb, a külföldi működőtőkét alig vonzó, folyamatosan leszakadó részre tagozódik. Ugyanis a munkahelyeket teremtő külföldi működőtőke térben nem véletlenszerűen választ telephelyet, hanem a fekvési és agglomerációs előnyökkel bíró, jól képzett és a modern termelési technikákban jártasságot szerzett munkaerőt kínáló térségeket preferálja (Fazekas 2000). Ebből fakadóan továbbra sem várható, hogy az elmaradottabb, kedvezőtlen munkaerő-piaci adottságokkal rendelkező térségekbe áramoljon. A munkanélküliség mértékében és struktúrájában is visszatükrözi mind a gazdaság, mind a társadalom tartósan, az 1990-es évek második felétől fennálló területi megosztottságát. A kedvezőbb helyzetű központi és északnyugati országrésszel szemben keleten és délen nem csupán a munkanélküliségi ráta – a fejezetben a nyilvántartott álláskeresők munkavállalási korú népességhez viszonyított arányával közelített – szintje magasabb (2.5.1. ábra), hanem a munkanélküliek összetétele – iskolázottsága, korszerkezete – is kedvezőtlenebb, illetve a tartós és passzív munkanélküliek aránya is magasabb.

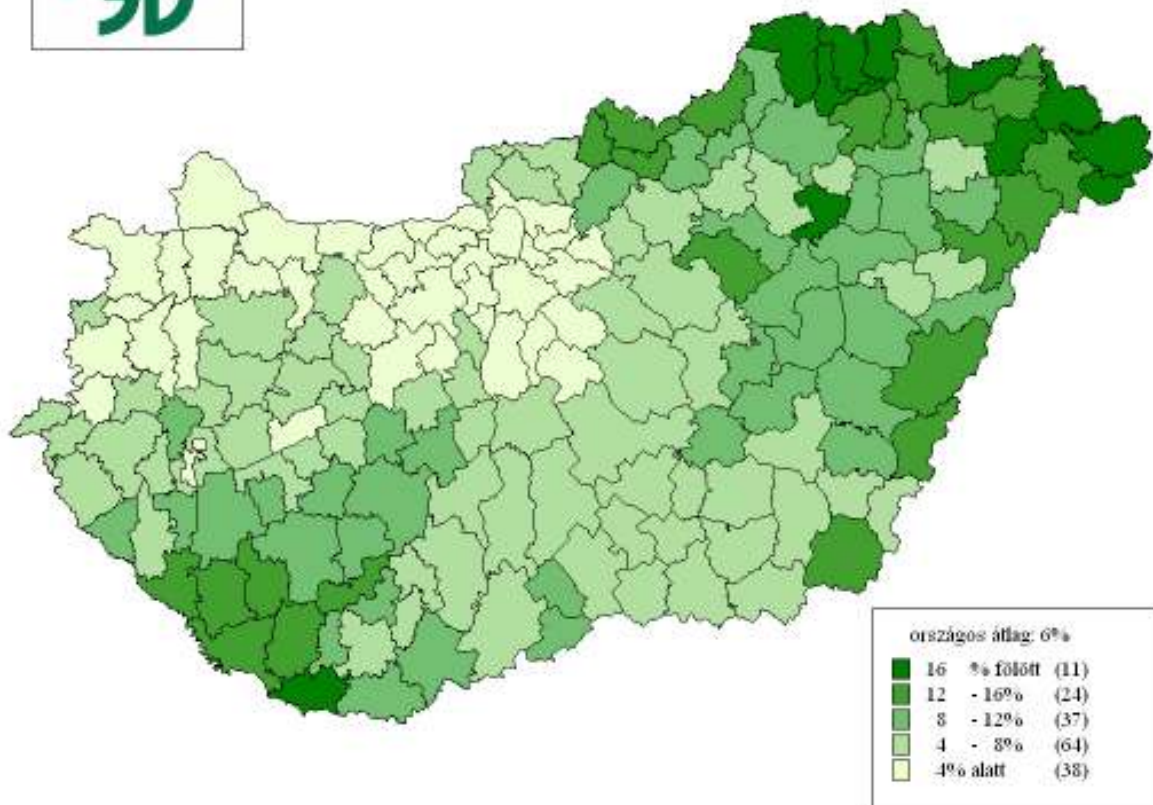
²⁶ E fejezet Lócsei Hajnalka Munkaerőpiaci Tükör 2010 című kiadványában megjelent tanulmányának rövidített és átdolgozott változata (Lócsei 2010).

²⁷ Erre vonatkozóan az Állami Foglalkoztatási Szolgálat (ÁFSZ) havi rendszerességgel, mindössze egy-két hónap csúszással közöli a települési szintű adatokat:

http://www.afsz.hu/engine.aspx?page=full_afsz_stat_telepules_adatok_2010

²⁸ A fejlettség és a munkaerő-piaci helyzet területi különbségeinek összefüggéseit több hazai kutató is részletesen elemezte (pl. Ábrahám–Kertesi 1996, Nemes Nagy–Németh 2005).

2.5.1. ábra: A nyilvántartott álláskeresők aránya a 15-64 éves népességből (%), 2008. szeptember

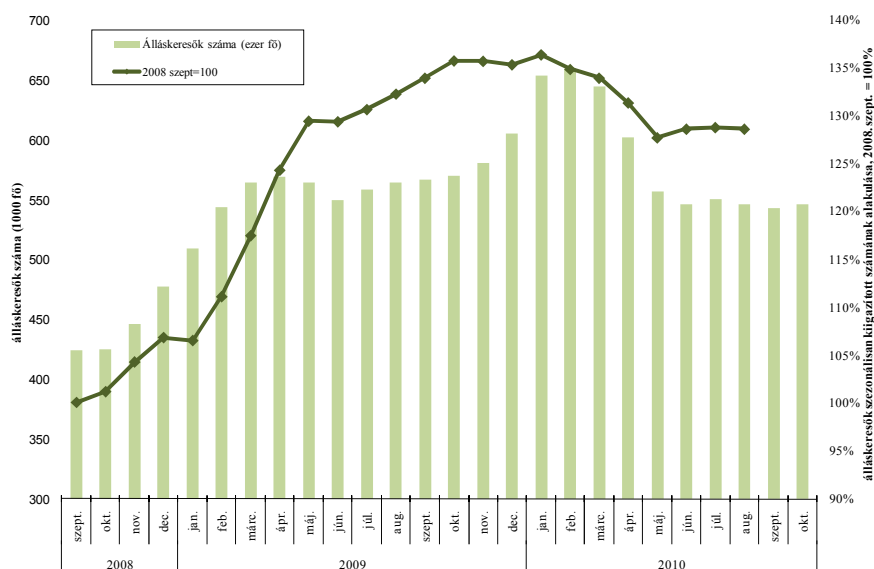

Adatok forrása: ÁFSZ, http://www.afsz.hu/engine.aspx?page=full_afsz_stat_telepules_adatok_2008.

A főváros és agglomerációja az M1 autópálya, a nyugati határszegély és a Balaton illetve az M7 autópálya által bezárt háromszögben a legalacsonyabb – 4 százalék alatti – az álláskeresők aránya. A munkanélküliség a legnagyobb problémát az ún. „BB-tengelytől” (Balassagyarmatot Békéscsabával összekötő képzeletbeli vonaltól) keletre fekvő, valamint a dél-dunántúli, nagyobb városi központ nélküli kistérségekben jelenti. Különösen kritikus helyzetűek voltak (és maradtak) az északkeleti határ mentén sorakozó kistérségek, valamint egy kisebb kiterjedésű összefüggő zónát alkotva Somogy és Baranya megyék országhatár menti térségei, illetve a közép-tiszavidéki belső periféria települései. Ezekben a térségekben nem egyszerűen az álláskeresők magas arányszáma, hanem kedvezőtlen struktúrája (alacsony képzettségűek, tartós munkanélküliek magas aránya) okoz problémát. A szociális és nem ritkán etnikai feszültségekkel terhelt körzetekben versenyképes vállalkozások híján a munkaerő-kereslet is nagyon alacsony, ráadásul a munkalehetőséget nagyobb számban kínáló városoktól is távolabb fekszenek. E részletes területi képet tovább generalizálva megállapítható, hogy a régiók, illetve megyék között az ezredfordulóra konvergencia-klubok alakultak ki: egyre nagyobbá vált és rögzült a Nyugat- és Közép-dunántúli, valamint a Közép-magyarországi régiókat alkotó 8 megye és az ország többi része közötti eltérés.

A következőkben azt vizsgáljuk, hogy az általános trendek hogyan befolyásolják e bemutatott stabil munkapiaci térstruktúrát. Az álláskeresők arányának romlása ugyanis nem minden térséget érintett egyformán: a különböző alapkarakterű, eltérő térbeli helyzetű térségekben eltérő mértékű volt a hatás és időben sem pontosan ugyanakkor jelentkezett. A területi különbségek elemzése előtt azonban célszerű áttekinteni az általános trendeket a 2.5.2. ábra segítségével.

2.5.2. ábra: A nyilvántartott álláskeresők számának változása, 2008-2010

Adatok forrása: ÁFSZ,

<http://kisterseg.afsz.hu/index.php?ts=00&am=1&kiigbtn=Rajta&chxs=1&mode=kiig>.

A szezonális kiigazítást a MultiRáció Kft. készítette az ÁFSZ megbízásából, X-11/12 ARIMA eljárással.

Az ÁFSZ regiszterében a válság kezdetén, 2008 szeptemberében mintegy 424 ezer fő szerepelt álláskeresőként, az álláskeresők aránya a 15-64 éves népességből 6 százalék volt. Ezek az adatok egy rövidebb – szezonális okokkal magyarázható – átmeneti időszakot leszámítva folyamatosan romlottak 2010 februárjáig, amikor közel 659 ezren (9,4 százalék) voltak állás nélkül.

A változások sebessége, jellege alapján az elmúlt (2008 őszétől 2010 nyaráig tartó) időszak négy szakaszra bontható:

- 1) 2008 októberétől 2009 januárjáig már érzékelhető mértékben emelkednek a szezonálisan kiigazított adatok is, a nyers adatok emelkedése tehát a korábbi években megszokott mértéket már fölülmúlja.
- 2) 2009 januárjától a növekedés üteme drasztikusan emelkedik, egyre több álláskereső kerül az ÁFSZ nyilvántartásába. Ez az időszak egészen 2009 májusáig tart. Májusban ugyan már az álláskeresők enyhe – 5000 fős, illetve 0,1 százalékpontos – csökkenését regisztrálták áprilishoz képest, a szezonális hatás kiszűrése után azonban egyértelmű, hogy a gyors emelkedés trendje ekkor még nem tört meg. 2009 májusában az álláskeresők száma már 33 százalékkal (közel 140 ezer fővel) múlta felül az egy évvel korábbi értéket.

2009 júniusától egészen 2010 februárjáig növekszik a regisztrált állomány létszáma, de véget ér a drasztikus változások időszaka. A nyers adatok a nyár folyamán alig változnak, ugyanakkor a szezonális 2009 nyarán jóval kisebb hullámvölgyet okozott az idősorban: csupán két hónapban (május után júniusban is) csökkent néhány ezer fővel az álláskeresők száma. A nyári stagnálást és enyhe növekedést pedig az ősz végén újra nagyobb mértékű beáramlás váltotta fel. Ebben az időszakban azonban a nyilvántartásban lévők számának emelkedését inkább a szezonális hatások befolyásolták, noha a gazdasági visszaesés szerepe sem elhanyagolható.

- 3) 2010 februárjától a negatív tendencia megfordulni látszik: először a szezonálisan megtisztított, majd nyers létszám is csökkenni kezd. Március és június között aztán jelentősen, mintegy 100 ezer fővel csökkent a regisztrált álláskeresők száma. A szezonális pozitív hatásait – a megelőző évvel ellentétben – 2010-ben nem oltotta ki a többi ágazatot érintő elbocsátási hullám. Azonban a javulás teljes egészét nem magyarázza a szezonális: „válságmentes” években csupán 50 ezer fős kiáramlás tekinthető megszokottnak.

Az utolsó szakasz kedvező folyamatai további magyarázatot érdemelnek; a szezonális hatásoktól független jelentős javulást óvatosan kell kezelnünk. Ugyanis a KSH Lakossági Munkaerő-felmérése szerint szintén csökken a munkanélküliek száma és aránya, de e javulás korántsem olyan nagy mértékű, mint az az ÁFSZ adatsoraiból kitűnik: 2010 I. és II. negyedéve között 25 ezer fős, illetve 0,7 százalékpontos. Az álláskeresők ÁFSZ által rögzített számának csökkenésében vélhetően jelentős javulást eredményezett a közcélú foglalkoztatás, az „Út a munkához program” nem csökkenő intenzitása is²⁹. Feltételezhető, hogy a program eredményeképp a nyilvántartott álláskeresők köréből részben épp azok kerülnek ki, akik a KSH (az ILO-szabályokat követő) és az ÁFSZ regisztere közötti különbség jelentős részét magyarázzák: a Lakossági Munkaerő-felmérésben inaktívként számon tartott passzív munkanélküliek. Összefoglalva tehát a regisztrált álláskeresők szezonálisan kiigazított számában bekövetkezett jelentős javulás nem kizárólag a válságból való kilábalás jele, hanem egy régóta létező szociális és foglalkoztatási probléma megoldására irányuló kísérlet eredményeit is tükrözheti. Mindez nem hagyható figyelmen kívül a területi folyamatok értékelésekor, mivel a hatás kiszűrhetetlen.

Mivel a munkanélküliség területi különbségeinek alakulása szorosan kapcsolódik a gazdasági teljesítmény visszaeséséhez, illetve a vállalati szféra létszámleépítéseihez, nem csoda, hogy az első periódusban, tehát 2008 szeptembere és 2009 januárja között abban a térségben növekedett leginkább az álláskeresők száma és aránya, amely korábban az ipari termelés fellegvárának számított, vagyis a Dunántúl északi, északnyugati részében (2.5.3. ábra, január). A változást szemléltető térképsorozatok közül az álláskeresők számának indexe (2.5.3. ábra a része) attól is függ, hogy milyen volt a kiindulási alap. Ahol a válságot megelőzően az álláskeresők száma viszonylag alacsony volt, ott gyorsan magasra kúszik az index értéke, mivel egy kisebb érték sokkal könnyebben duplázódik meg.

²⁹ Ez a 2009-ben indított program egy jól megragadható – nem mellesleg térben is viszonylag koncentráltan jelen lévő – társadalmi csoport, a rendszeres szociális segélyben részesülő, tartós munkanélküliek foglalkoztathatóságának javítását célozza.

Ez a közelítés jól megragadja a látványos és sokszerű változásokat. Az álláskeresők arányának egy év alatti változása (2.5.3. ábra b része) sokkal tényszerűbb területi képet nyújt. A változások elsősorban novembertől kezdtek koncentrálni a térben, a leglátványosabb módon az északnyugati országrészben. Mindez könnyen elvonhatja a figyelmet arról, hogy a legnagyobb vesztesek között az ország más, elmaradottabb részeiben fekvők is szerepelnek.

A Komárom-Esztergom, Fejér, Győr-Moson-Sopron és Vas megyék feldolgozóipari központjaiban (pl. Komárom, Esztergom, Tatabánya, Mór, Székesfehérvár, Győr, Szombathely) a nagyobb vállalatok termelés-visszafogása, és jelentős elbocsátásai azt eredményezték, hogy a környéken 2009. januárig 1,5-2-szer annyi álláskeresőt regisztrálnak a Munkaügyi Központokban, mint egy évvel korábban. A csúcstartó januárban a Móri kistérség volt, ahol 170 százalékos a növekedés mértéke. Ezzel szemben, mintha csak egy fordított fejlettségi térképet látnánk, alig romlott a helyzet az ország elmaradottabb térségeiben, sőt, 28 kistérségben még csökkent is az álláskeresők aránya. A válság erőteljes hatása az északnyugat-dunántúli térségek közül is azokban érzékelhető a leginkább, amelyekben a munkavállalók nagyobb része a közeli nagyobb város feldolgozóipari telephelyeire ingázott, azaz a főváros – M1 autópálya – nyugati országhatár – Balaton – M7 autópálya által kirajzolt háromszög belsejében.

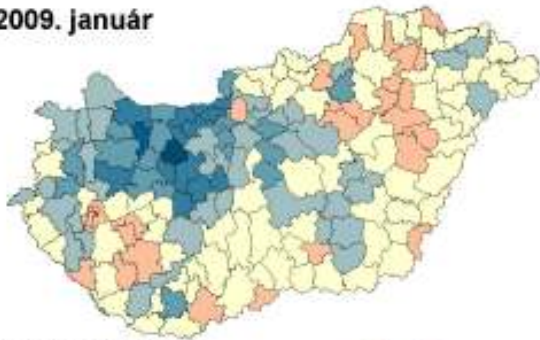
A 2009. februártól májusig tartó 2. szakasz a válság terjedési szakasza. Az álláskeresők száma hónapról hónapra nőtt, májusra már nagyon kevés olyan térség maradt Magyarországon, ahol a munkaügyi kirendeltségeken ne lehetett volna érzékelni a válság hatását a magukat álláskeresőként regisztrálók számának jelentősebb növekedésén keresztül (4. ábra, március, május). A válság hatása már nem korlátozódott az exportorientált feldolgozóipari létesítmények környezetére, hanem általánossá vált, egyre több ágazatot és térséget érintett, ugyanakkor még mindig az északnyugati országrész belső periferiáján volt a leginkább érzékelhető. Látványosan márciustól kezdtek elsötétedni a térképek, azaz egy év alatt egyre több kistérségben növekedett jelentősen, több mint 3 százalékponttal, az arányszám. Ebben a terjedési szakaszban jelentős szerepe volt a szomszédságnak, hiszen egy-egy nagyobb vállalat létszámleépítésének hatása tovább gyűrűzött az egész gazdaságra, és az egymással szorosabb kapcsolatban álló kistérségi vonzáskörzetek mindegyikében növekedett az álláskeresők aránya.

2.5.3. ábra: A nyilvántartott álláskeresők számának (a) és arányának (b) változása az előző év azonos időszakához képest

a) előző év azonos időszaka = 100%

b) előző év azonos időszakához képest, százalékpontban

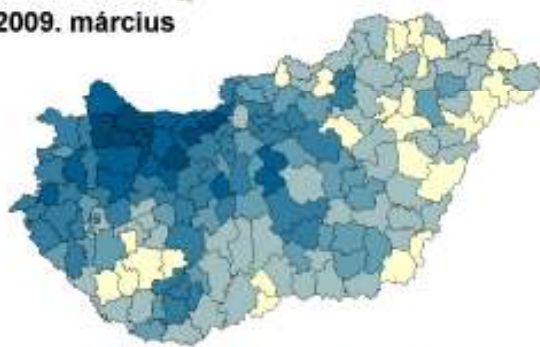
2009. január

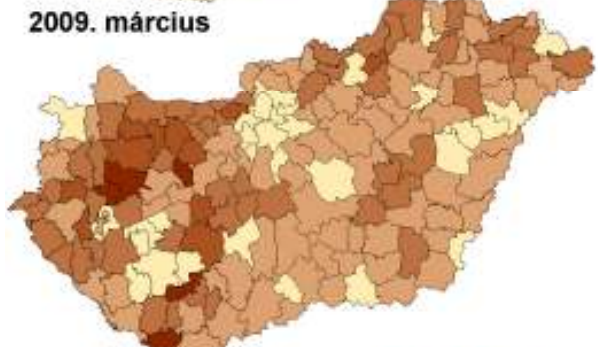
2009. január

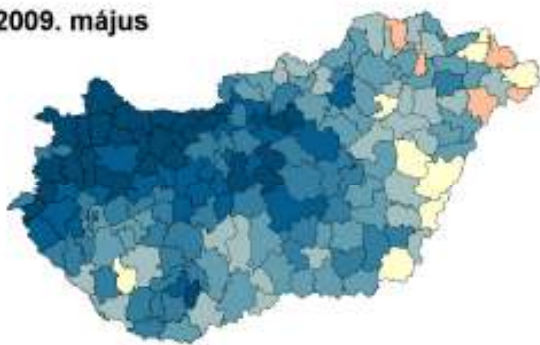
2009. március

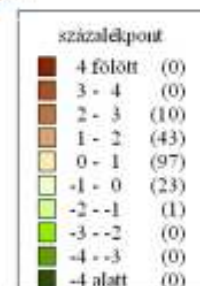
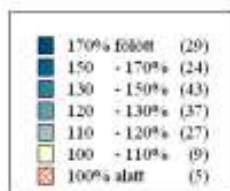
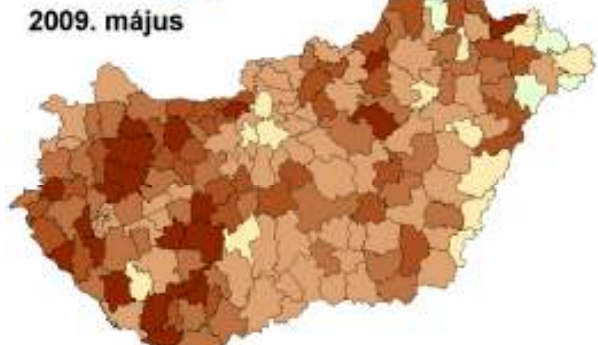
2009. március

2009. május

2009. május

Adatok forrása: ÁFSZ, http://www.afsz.hu/engine.aspx?page=full_afsz_stat_telepules_adatok_2009

Az elmaradottabb körzetek egy részében – a keleti határ mentén, a Dunántúl déli részén, Bács-Kiskun megye Duna- és határmenti térségeiben, illetve a Közép-Tiszavidéken nem okozott túl nagy munkaerő-piaci sokkot a gazdasági válság. A külső és belső perifériák mellett kevésbé érintett még a stratégiai fontosságú iparral

rendelkező Paks és Tiszaújváros körzete, ugyanakkor Dunaújváros, Százhalombatta, Kazincbarcika és Diósgyőr térségében a nagyobb gyáregységekben elbocsátásra került sor. Csekély a változás a fővárosban, illetve annak közvetlen környékén, bár az „érintetlen” zóna egyre szűkült. Úgy tűnik, a budapesti gazdaságot és munkaerőpiacot kevésbé rázta meg a válság. Az álláskereső abszolút száma ugyan 2008 májusához képest egy év alatt a másfélszeresére növekedett, de ez a relatív mutatónál csekély növekedést eredményezett (2 százalékról 3-ra, azaz 1 százalékpontos az emelkedés). Hasonlóképpen a Balaton környékén sem emelkedett jelentősen a munkanélküliségi mutató.

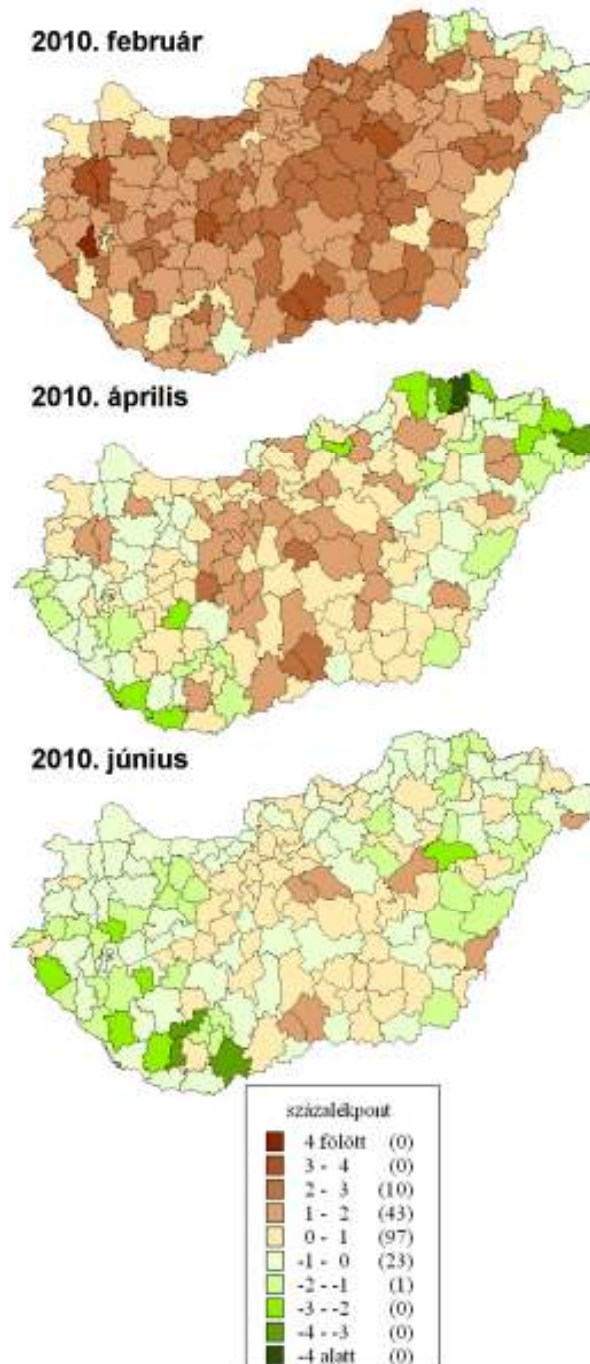
A harmadik szakaszban, amikor is a munkanélküliek számának és arányának változását elsősorban a szezonális hatások határozzák meg, a munkanélküliség emelkedésének területi képe stabil marad. Azaz mindkét indikátort tekintve csak csekély változás látható, amely egyértelműen a válság további terjedésére, általánossá válására utal. Szinte minden kistérség munkaerőpiacán érzékelhetőek lettek a negatív irányú folyamatok, az előzetes várakozásoknak megfelelően ősztől kezdve növekedett a nyilvántartott álláskereső száma, illetve népességen belüli aránya.

A változások közül ki kell emelni, hogy a válság hatása a Közép-magyarországi régióban is egyre inkább megmutatkozott. Lassan, de folyamatosan növekedett a különbség az álláskereső munkavállalási korú népességhez viszonyított arányának aktuális és egy évvel korábbi értékei között, mind a fővárosban, mind a környező kistérségekben. Ennek legfőbb oka, hogy a főváros gazdaságában a szolgáltató szektor dominál, amely az exportorientált ipari ágazatoknál képest később szenvedett el nagyobb veszteségeket, valamint a helyi vállalatok vélhetően képesek voltak áthárítani a válság kedvezőtlen munkapiaci hatásait a perifériákra. (Erre jó példa a bankszektor, ahol először a kisebb forgalmú vidéki bankfiókokat zárták be.) Szintén késleltette a regisztrált munkanélküliség fővárosi és főváros környéki emelkedését az a tény is, hogy az állástalanok a kedvezőbb helyzetű térségekben általában előbb önállóan próbálkoznak új munkahely keresésével, és csak akkor fordulnak a Munkaügyi Központokhoz, ha ez néhány héten belül nem sikerül. Itt a pályakezdő munkanélküliek számának júliusban bekövetkező országos, szezonális jellegű emelkedése is általában csak később, szeptember környékén válik érzékelhetővé. Ősztől kezdődően a nyilvántartott álláskereső számának növekedését néhány gazdasági ágazat szezonálisan változó munkaerő-igénye okozta, mivel a turizmusban, az építőiparban vagy a mezőgazdaságban a munkaerő-kereslet a téli hónapokban csökken. Megszokott jelenség tehát, hogy késő ősszel elsősorban a Balaton környéki, idegenforgalmi karakterű, másodsorban pedig az Alföld mezőgazdasági jellegű kistérségeiben növekedett legnagyobb mértékben az álláskereső száma. Csupán az ország legelmaradottabb külső és belső perifériáin nincs ebben az időszakban változás: nem romlottak tovább az egyébként igen magas értékek. Sőt, néhány kistérségben (talán a közcélú foglalkoztatási programoknak köszönhetően) javult a helyzet.

A 2010-es adatok megítélését módszertani probléma torzítja. Az álláskereső aránya 2009. decemberről 2010. januárra jelentősen (8,6%-ról 9,3%-ra) emelkedett, azonban ebben nem csupán a munkát keresők számának emelkedése játszott szerepet, hanem a 15-64 éves népesség csökkenése is. Ennek hatása nem minden térségben azonos: a vándorlási többlettel, illetve a népesség növekvő számával

jellemezhető agglomerációs térségekben ez javítja a munkanélküliségi mutató értékét, a népességet veszítő térségekben (így pl. a Dél-dunántúli és az Észak-magyarországi régiókban) felerősíti a romló tendenciát. Mégis, milyen információk nyerhetők ki a 2010-re vonatkozó adatokból a területi folyamatokra vonatkozóan? A 2010 tavaszán bekövetkezett létszámcsökkenés területi vonatkozásainak (2.5.4. ábra) elemzésével is alátámasztható, hogy a pozitív fordulat nem magyarázható pusztán szezonális indokokkal.

2.5.4. ábra: A nyilvántartott álláskereső arányának változása az előző év azonos időszakához képest (százalékpont)

Adatok forrása: ÁFSZ, http://www.afsz.hu/engine.aspx?page=full_afsz_stat_telepules_adatok_2010

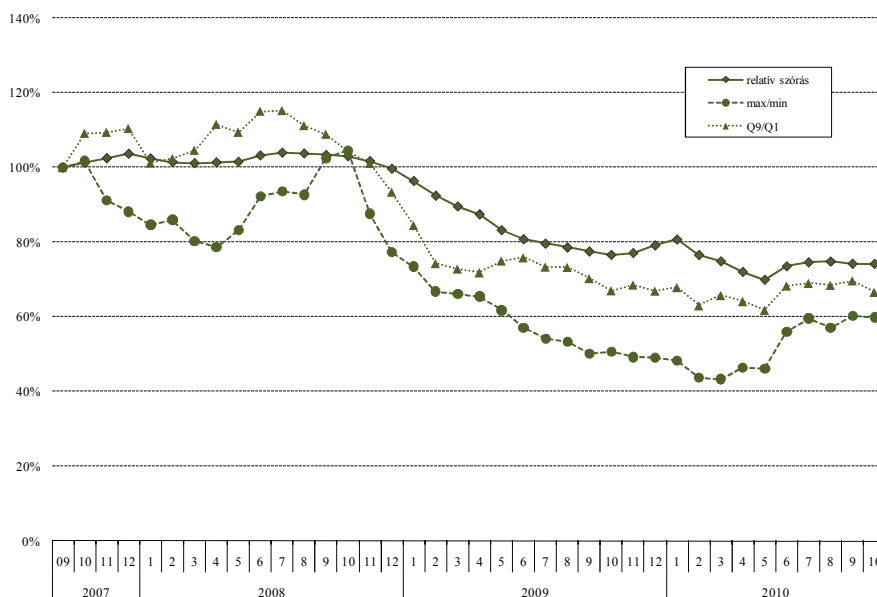

2010 1. negyedévében valóban részben a mezőgazdasági karakterrel jellemezhető alföldi, illetve a turisztikai profilú balatoni kistérségekben javult a leginkább a munkaerő-piaci helyzet. (Az építőipari munkahelyek számának emelkedése térben kevésbé lokalizálható.) Április és május környékén érdekes módon az ország leghátrányosabb helyzetű, munkanélküliséggel leginkább sújtott térségeiben (Cserehát, Szatmár, Ormánság) csökkent az álláskereső aránya. Ez azért is figyelemre méltó, mivel ezekben a térségekben korábban a válság hatására nem emelkedett a regisztrált álláskereső száma. Nem valószínű, hogy e szociális problémákkal is terhelt, tartós munkanélküliséggel jellemezhető kistérségekben új piaci munkahelyek létesültek volna. Inkább a közmunkaprogramok nem szűnő intenzitásának eredményeit tükrözheti a látványos változás. A szezonális jellegű hatások és a közcélú foglalkoztatás eredményei mellett egy harmadik tényező is szerepet játszhat az országos átlag javulásában. Főképp májusban és júniusban, az exportorientált feldolgozóipari vállalkozásokat koncentráló, valamint ezek munkaerő-piaci vonzáskörzetébe tartozó kistérségekben is pozitív irányú elmozdulás észlelhető. Vagyis a nyugati és észak-dunántúli országrészben is csökken a munkanélküliség. Azonban a közmunkaprogram, a szezonális és a piaci folyamatok hatásai sajnos nem különíthetők el.

Kissé furcsának tűnik ugyanakkor, hogy a fővárosi agglomerációban még nem észlelhető javulás. Ugyanis ebben a térségben az egy évvel korábbiakhoz képest 2010 tavaszán még mindig növekedett az álláskereső létszáma és aránya is. Ez különösen azért érdekes, mert az ország legfejlettebb gazdaságot tömörítő részéről van szó, ahol a munkaerőpiac még a válság legmélyén is viszonylag stabil maradt, és az álláskereső munkavállalási korú népességen belüli aránya nem érte el az országos átlag felét sem, nem emelkedett 4 százalék fölé. Úgy tűnik tehát, hogy a fővárosi agglomeráció munkapiaca a konjunkturális hullámzásokra a javulás időszakában is késve reagál, valamint, hogy az Út a munkához program célcsoportjai ebben a térségben viszonylag csekély súllyal szerepelnek a népességben.

A válság 2010 nyarán még nem ért véget, a foglalkoztatás és munkanélküliség szintje még meg sem közelíti a válság előtti szintet, de érdemes összegezni az eddig ismertett változások hatását a munkaerőpiac területi különbségeire és struktúrájára. A változások egy sajátos területi kiegyenlítődéshez vezettek, hiszen a korábban kedvező helyzetben lévő térségek jelentős részében növekedett az álláskereső aránya. Az álláskereső arányára számított, korábban magas szinten stabilizálódott egyenlőtlenségi mutató, a relatív szórás értékei 2008 szeptemberétől szinte folyamatosan csökkentek (2.5.5. ábra); a válság tehát épp a területfejlesztési politika kiemelt célja, az egyenlőtlenségek mérséklése irányába hatott. Csak épp az a baj, hogy ennek hátterében nagyrészt nem a kedvezőtlen helyzetű térségek felzárkózása állt. 2010 tavaszán a területi kiegyenlítődés tovább folytatódott, és a korábbiakkal ellentétben ez az elmaradottabb kistérségekben tapasztalható javulásnak, és nem a kedvezőbb helyzetű mikrokörzetek álláskeresői létszám-emelkedésének köszönhető.

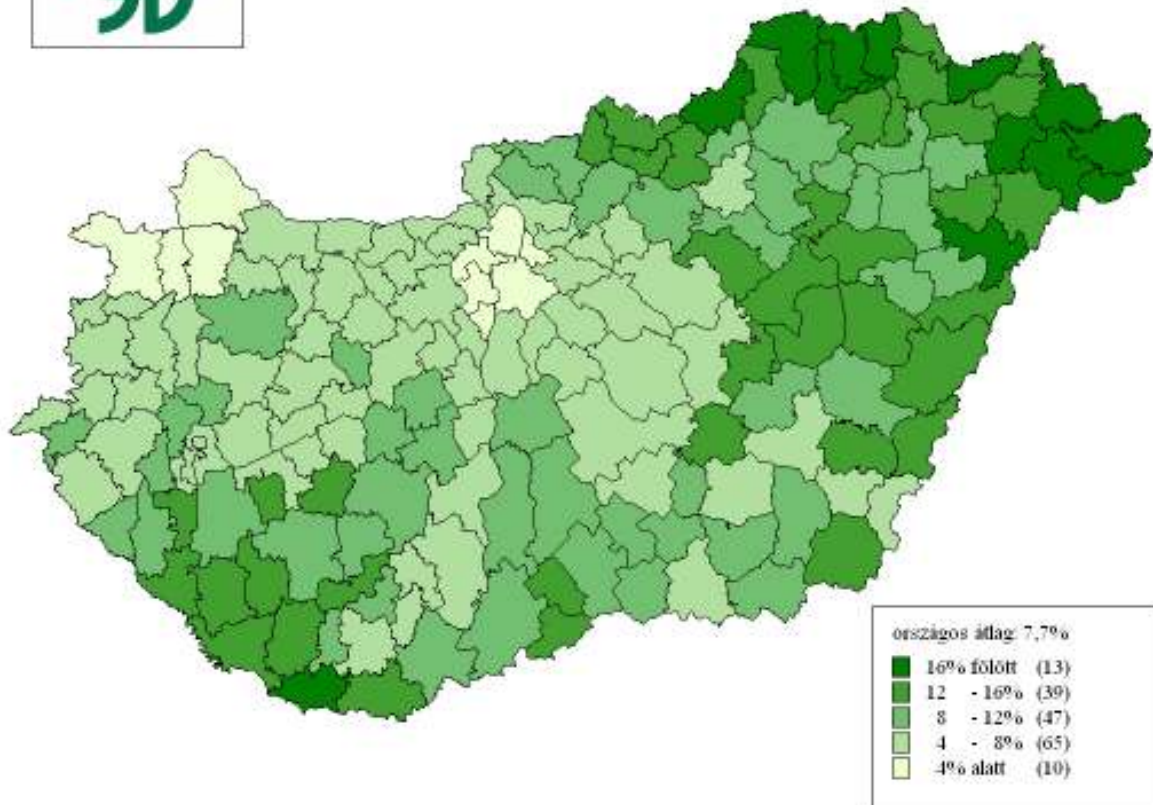
2.5.5. ábra: Az álláskeresők arányának kistérségi szintű területi egyenlőtlenségei, 2008. január – 2010. október

A térszerkezet stabilitását mérő Moran-féle I értékek szintén csökkentek a válság kirobbanását követően, ami a kedvező és kedvezőtlen helyzetű térségek markáns térbeli elkülönülésének oldódására utal. Ennek mértéke azonban nem mondható jelentősnek: a kezdeti +0,73-ról 2009 májusáig +0,64-re csökkent, azonban ezt követően újra a stabilizálódás irányába változott. A szomszédság szerepe erős maradt.

Az álláskeresők arányának 2010. szeptemberi területi képét (2.5.6. ábra) összehasonlítva a kiinduló állapottal (2.5.1. ábra) megállapítható, hogy a munkanélküliség térszerkezete lényegében változatlan maradt. Továbbra is érvényes, hogy a dél-dunántúli és a Balassagyarmat-Békéscsabatengelytől keletre fekvő kistérségekben az átlagosnál jóval magasabb az állástalanok aránya, és ezek közül csak a nagyvárosi központok körzetei képeznek kivételt. A viszonylag jó helyzetben lévő térségek száma erősen csökkent, csak a fővárosi és néhány vele szomszédos, valamint a legkedvezőbb helyzetű nyugati határszél menti kistérségekben maradt 4 százalék alatt az arányszám. Annak ellenére, hogy az Északnyugat-Dunántúl gazdaságilag fejlettebb térségeiben az álláskeresők száma drasztikusan emelkedett, még mindig jóval alacsonyabb az álláskeresők aránya, mint az ország eleve hátrányosabb helyzetű részében.

2.5.6. ábra: A nyilvántartott álláskeresők aránya a 15-64 éves népességből (%), 2010. szeptember

Adatok forrása: ÁFSZ, http://www.afsz.hu/engine.aspx?page=full_afsz_stat_telepules_adatok_2010

A válság munkaerő-piaci hatása térben különböző erősséggel jelent meg. Kezdetben az exportorientált (ipari) vállalkozások körzetében emelkedett jelentősen az álláskeresők száma, azaz a legfejlettebb vidéki térségek, ezen belül is az ingázás forrásterületei szenvedték el a leglátványosabb visszaesést. Később azonban, az általános hatások következtében (forintválság, hitelszűke, belső kereslet visszaesése) a munkanélküliség emelkedése is általános jelenséggé vált, és már az elmaradottabb, eredetileg is kedvezőtlenebb munkaerő-piaci helyzettel jellemezhető térségekben is gondot okozott. A földrajzi helyzet már kevésbé differenciálta a változásokat.

Összességében a válság mélypontjáig némileg enyhült a munkapiac térben is megragadható dualitása. A fejlettebbnek nevezhető térségeknek csak egy részében figyelhető meg a munkanélküliség átlag feletti emelkedése, vagyis a lefelé nivellálódás; a főváros – illetve a fővárosi agglomeráció – és az ország többi része közötti különbségek egyáltalán nem oldódtak. Ráadásul az egyenlőtlenségek vélhetőleg csak átmenetileg csökkentek. Ugyanis a munkájukat a válság következtében elvesztett álláskeresők csoportja markánsan eltér az újonnan érkezőkétől: képzettebbek, nagyobb eséllyel vezethetők vissza a munka világába (Fazekas – Ozsvald 2010). A kérdés tehát az, hogy mely térségekben és milyen sebességgel képes regenerálódni a munkakeresletet gerjesztő gazdasági

tevékenység. 2010 tavaszán a fellendülés jelei észlelhetők az ipari szektorban, nőttek a megrendelések, az export és a termelés szintje, illetve a sajtó is újabb és újabb beruházásokról, új munkahelyek létesítéséről adott hírt. Azonban a külföldi működőtőke telephelyválasztási szokásai nem változtak meg, még mindig a korábban kialakult gazdasági centrumtárség jelenti a beruházások elsődleges célterületét. Tulajdonképpen azok a leginkább veszélyeztetett térségek, ahol a válság hatása maradandó lehet, a rendszerváltozás óta tengődő, 2008-2009 folyamán bedőlő nagyobb vállaltok pótlódására kevés az esély. Tehát nem csupán a korábbi polarizált térstruktúra visszaállása, hanem a megosztottság erősödése is elképzelhető forgatókönyv.

A stabil térszerkezeten korábban semmiféle állami eszköz nem volt képes érdemben változtatni, ezért pozitív változásnak tekinthető, hogy az utóbbi hónapokban a legelmaradottabb, legmagasabb munkanélküliségi rátával sújtott körzetekben is sikerült csökkenteni az álláskeresők számát. Ez különösen azért figyelemre méltó, hogy a leglátványosabb leépítések nem ezeket a perifériális térségeket érintették. Jól tudjuk azonban azt is, hogy a javulás e térségekben nem a gazdasági élénkülés eredménye. Féltő, hogy a pozitív jelenség csak átmeneti, illetve addig áll fenn, amíg a program anyagi forrásai ki nem merülnek. A térben is megjelenő különbségek és feszültségek oldása nem egy rövid távon megoldható probléma, és nem csupán foglalkoztatáspolitikai eszközöket igényel, hanem a területfejlesztési politika szükségességére és létjogosultságára utal. A munkahelyek megőrzése is nagyon fontos válság idején, de a – már a válság előtt is sürgető – nehezebb feladatot a munkahelyek „teremtése” és a gazdaság élénkítése jelenti.

2.6 Építőipar

Az alábbi alfejezetben röviden összefoglaljuk a magyar építőipar helyzetének jellemzőit 2007-től 2010 őszéig. Ezt azért fontos megemlíteni, mert a magyar gazdaság jelentős súlyú ágáról van szó, mely már a gazdasági válság előtt is nehéz helyzetben volt, a krízis pedig különösen erős negatív hatást gyakorolt rá.

A magyar építőipart igen nehéz helyzetben találta a gazdasági válság, és az állami beruházások visszafogása tovább rontotta a helyzetet. A válság nyomán szigorodó hitelfeltételek további visszaesést eredményeztek az építőipari beruházások területén.

Az építőipari termelés a korábbi évek dinamikus növekedése, majd a 2006-ban megfigyelt kismértékű csökkenés után 2007-ben jelentősen, 14,5 százalékkal maradt el az egy évvel korábbtól. Az épületek építésének volumene 9,5 százalékkal csökkent, az egyéb építményeké³⁰ pedig egyötödével volt kisebb, mint 2006-ban. Az egyéb építmények építésének visszaesését a korábbi években gyorsan bővülő, és az építőipari termelés egynegyedét kitevő út- és autópálya-építések ütemének csökkenése okozta.³¹

A 2007. évi jelentős csökkenés után a termelés volumene 2008-ban 3,7 százalékkal esett vissza az előző évi bázishoz képest. Ezen belül az épületek építése 9,5 százalékkal alacsonyabb, az egyéb építményeké pedig 3,3 százalékkal magasabb volt az egy évvel korábbinál. Az épületek építésének csökkenő tendenciája elsősorban az ipari és raktárépületek, irodaépületek építésében megfigyelt visszaesés következménye volt. Az egyéb építmények építése a 2007-ben bekövetkezett 20 százalékos csökkenés után 2008 második felében emelkedett; a növekedésben főként út- és autópálya-építéseknek, közműépítéseknek, valamint vasútvonal-korszerűsítéseknek volt szerepük.³²

Az építőipari termelés a gazdasági válság okozta szigorodó hitelfeltételek és elmaradó beruházások következtében 2009-ben tovább csökkent, az előző évi értéktől 5,3 százalékkal maradván el. A termelés visszaesésén belül a két építményfőcsoport építése ellentétesen alakult: az épületek építésén végzett munkák volumene 12,6 százalékkal csökkent az előző évi bázishoz képest, az egyéb építmények építése viszont 6 százalékkal magasabb volt, mint 2008-ban. Az épületek építésének visszaesése a lakásépítéseken, a kereskedelmi és az irodaépületek építésében megfigyelt csökkenés következménye. Az egyéb építmények építésében a 2008 második felétől kezdődő emelkedés csaknem az év

³⁰ Egyéb építménynek minősül az épületekhez nem sorolt valamennyi építmény: vasutak, utak, hidak, autópályák, repülőtéri futópályák, gátak. (Forrás: KSH módszertani dokumentáció, http://portal.ksh.hu/pls/ksh/ksh_web.meta.objektum?p_lang:HU&p_menu_id:210&p_ot_id:200&p_obj_id:1819&p_session_id:33306640)

³¹ Forrás: KSH, Építőipar, 2007. január-december. 2008. február 19. (<http://portal.ksh.hu/pls/ksh/docs/hun/xftp/gyor/epi/epi20712.pdf>)

³² Forrás: KSH, Építőipar, 2008. január-december. 2009. február 17. (<http://portal.ksh.hu/pls/ksh/docs/hun/xftp/gyor/epi/epi20812.pdf>)

végéig folytatódott. A növekedés forrásai az út- és autópálya-építések, a 4-es metró munkái, a távvezeték-építések, valamint a vasútfelújítások voltak.³³

A válság hatása az ágazat 2010-es teljesítményére is rányomja bélyegét. Az év első kilenc hónapjában a termelés 10,5 százalékkal volt kisebb, mint 2009 azonos időszakában. Ezen belül az épületek építése 5,3, az egyéb építményeké pedig 16,1 százalékkal esett vissza.

Az építőipari termelés 2010-re jellemző csökkenő tendenciája szeptemberben is folytatódott (lásd a 2.6.1., 2.6.2. és 2.6.3. ábrákat). A két építményfőcsoport termelése ellentétesen alakult. Az épületek építésének volumene 5 százalékkal magasabb volt az egy évvel korábbi alacsony bázisnál – a növekedésben az ipari, a kereskedelmi és a felsőoktatási épületek 2010-ben megkezdett építése is szerepet játszott. Az egyéb építményeken végzett munkák volumene ugyanakkor továbbra is jelentősen elmaradt az előző évitől: szeptemberben 22 százalékkal kisebb volt a 2009. szeptemberi magas bázisnál. A legnagyobb mértékben az útépítéssel foglalkozó szervezetek termelése esett vissza, míg a közműépítéssel foglalkozó szervezetek termelése az egy évvel korábbi szinten maradt. Az egyéb építmények építésének előző évi bővülését okozó, költségvetésből finanszírozott nagy projektek többsége befejeződött. Augusztushoz viszonyítva (szezonálisan kiigazított adatok alapján) az épületek építése 5,7 százalékkal, az egyéb építményeké pedig 1 százalékkal csökkent.

Az építőipari vállalkozások hó végi szerződésállományának volumene 2010 szeptemberében 2,4 százalékkal mérséklődött az egy évvel korábbi adatokhoz képest. Ezen belül az épületek építésére vonatkozó szerződések állománya 11,7 százalékkal kisebb, az egyéb építményeké pedig 4,3 százalékkal magasabb volt a 2009. szeptemberinél. Az építőipari vállalkozások 2010. január–szeptemberben kötött új szerződéseinek volumene 7 százalékkal kisebb volt, mint 2009 megfelelő időszakában. Az előző negyedévhez képest 0,6 százalékos áremelkedés következett be az építőiparban.³⁴

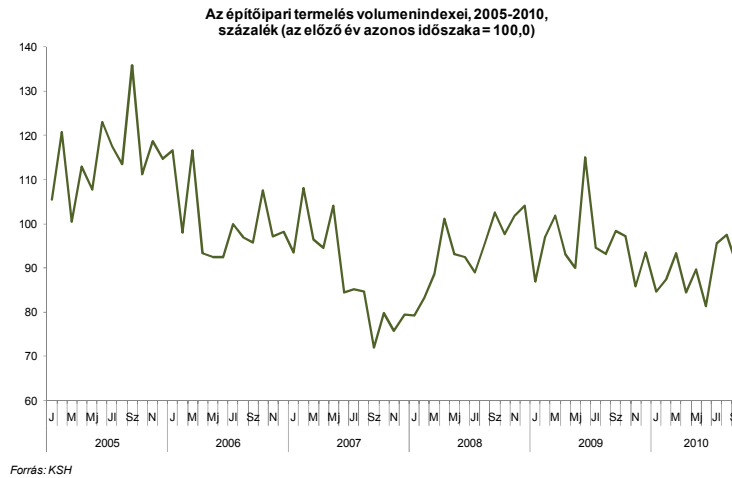
---

³³ Forrás: KSH, Építőipar, 2009. január-december. 2010. február 17.
(<http://portal.ksh.hu/pls/ksh/docs/hun/xftp/gyor/epi/epi20912.pdf>)

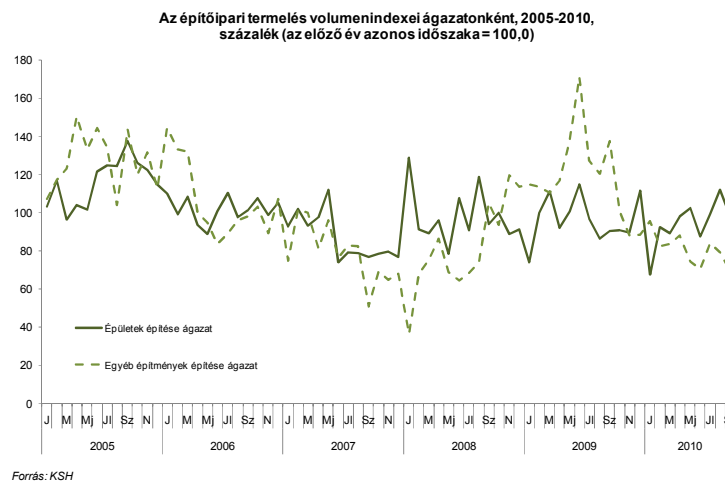
³⁴ Forrás: KSH, Építőipar, 2010. szeptember. 2010. november 15.
(<http://portal.ksh.hu/pls/ksh/docs/hun/xftp/gyor/epi/epi21009.pdf>)

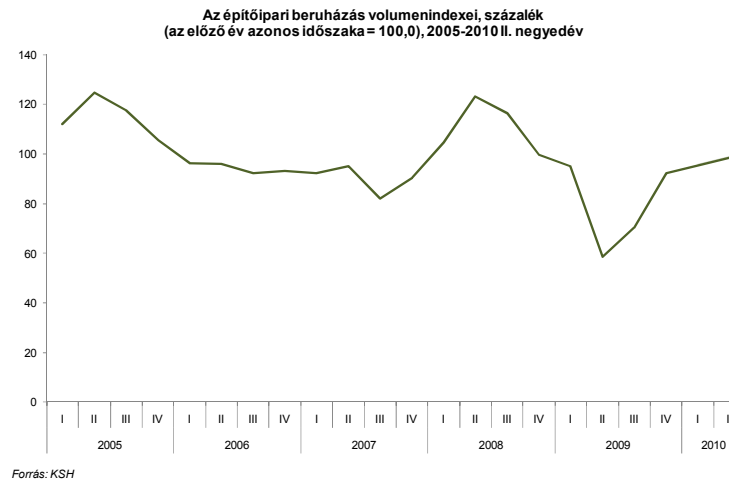
2.6.1. ábra: Az építőipari termelés volumenindexei, 2005-2010, százalék (az előző év azonos időszaka: 100,0)

2.6.2. ábra: Az építőipari termelés volumenindexei ágazonként, 2005-2010, százalék (az előző év azonos időszaka: 100,0)

2.6.3. ábra: Az építőipari beruházások volumenindexei, százalék (az előző év azonos időszaka: 100,0), 2005-2010 II. negyedév

3. Vállalkozások üzleti helyzete és várakozásai

Jelen fejezetben a konjunktúra mutatók összetevőihöz hasonló szubjektív értékeléseken keresztül bemutatjuk a vállalkozások üzleti helyzetét és várakozásait.

Az első alfejezet az elmúlt években lejátszódó folyamatokkal foglalkozik. A fejezet középpontjában a német IFO Üzleti Bizalmi mutatójához hasonló általános üzleti helyzetet kifejező szubjektív helyzetértékelés áll. A második alfejezetben egy regressziós modell ismertetésével az optimista várakozások vállalati háttere kerül megvitatásra, azaz arra keressük a választ, hogy milyen vállalati körök tekintenek pozitív várakozásokkal 2011 első félévére. A harmadik alfejezetben az üzleti helyzet és várakozások területi egyenlőtlenségei kerülnek bemutatásra.

A függelékben 2007-ig visszamenőleg bemutatásra kerül a termelési volumen, rendelésállomány, általános üzleti helyzet, illetve a beruházási aktivitás export és gazdasági tevékenység, vállalatméret, tulajdonosi háttér és területi egységek szerinti két-dimenziós összefüggései.

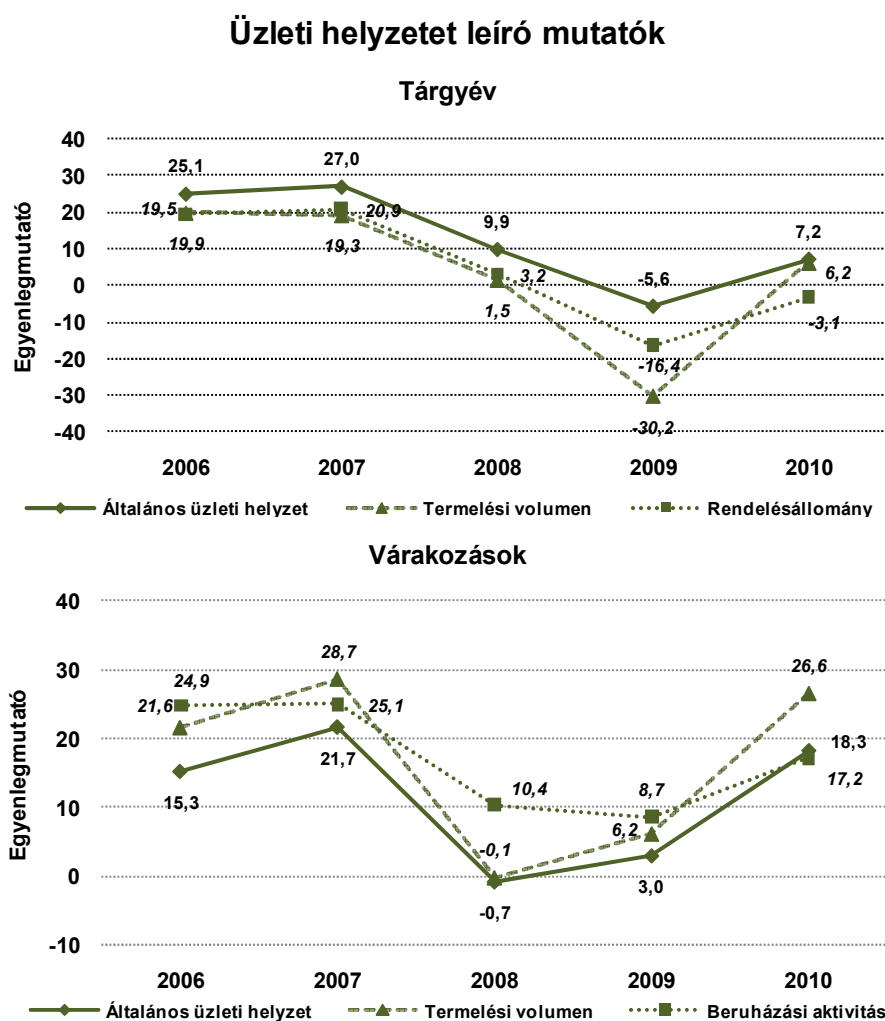
Főbb megállapítások:

- A versenyszféra kilábalni látszik a gazdasági válságból, a vállalatok idén kedvezőbben ítélik meg üzleti helyzetértéküket, mint a tavaly - lényegében az akkor megfogalmazott óvatos várakozásaik teljesültek.
- A 2011-re vonatkozó üzleti várakozások szinte már a válság előtti képet mutatják – közel akkora optimizmussal tekintenek a következő évre, mint ahogyan azt 2007-ben tették.
- Az egyes gazdasági ágakat ugyan eltérő mértékben érintette a válság, de az építőipar kivételével hasonló folyamatokkal jellemezhetőek. Az ipari vállalatok üzleti helyzetének jelentős romlása ellenére, a kritikus 2008-es és 2009-es években is kedvező üzleti klímával voltak jellemezhetőek. Velük ellentétben a kereskedelem és szállítás, raktározás terén tevékenykedő vállalatok üzleti helyzete 2009-ben kifejezetten recessziósnak volt tekinthető.
- A döntően exportra termelő, szolgáltató, tisztán külföldi tulajdonban lévő vállalati körök optimistábbak. A vállalat méretnek viszont nincsen hatása az üzleti várakozásokra, azaz a mikro-vállalkozások éppannyira optimistán tekintenek 2011 első félévére, mint a legnagyobb foglalkoztatók. Gazdasági tevékenység szerint az egyéb gazdasági szolgáltatással és pénzügyi tevékenységgel foglalkozó vállalati körökben a leginkább bizakodóak a versenyszféra szereplői.
- Vas, Zala, Heves megyékben a leoptimistábbak a vállalatok a következő félévet illetően, míg Hajdú-Bihar és Baranya megyékben a leginkább borúlátóak.

3.1 Az elmúlt években tapasztalt folyamatok

A vállalatok idén kedvezőbben ítélik meg üzleti helyzetértéküket, mint a tavaly - lényegében az akkor megfogalmazott óvatos várakozásaik beteljesültek. Az általános üzleti helyzetet kifejező egyenlegmutató értéke 13 pontot, a termelési/szolgáltatási volumené 36 pontot, a rendelésállományé pedig 27 pontot javult. Utóbbit tekintve azonban, még mindig többségben vannak azon vállalatok, amelyek inkább alacsony rendelési állománnyal jellemezhetőek, mint magassal. A 2011-re vonatkozó üzleti várakozások szinte már a válság előtti képet mutatják – közel akkora optimizmussal tekintenek a következő évre, mint ahogyan azt 2007-ben tették.

3.1.1. ábra: Az üzleti helyzetet leíró mutatók (tárgyév, következő év)

Egyenlegmutató: Az ábrán látható értékek százaskálára vetített egyenlegmutatók. Az egyenlegmutató minden esetben a pozitív és a negatív helyzetértékelés adó vállalatok arányának különbsége. Így a mutató -100 és +100 közötti értékeket vehet fel. -100-at akkor, ha minden cég negatívan és +100-at akkor, ha minden cég pozitívan ítéli meg a helyzetét.

Ábraértelmezés: Az ábrán látható egyenlegmutatókban bekövetkező egy pontos elmozdulás egy százalékpontos változásnak feleltethető meg.

Példa: Az általános üzleti helyzet egyenlegmutatója 2009 tárgyévében -5,6 pont. Ez azt jelenti, hogy 5,6 százalékponttal több vállalat ítélte meg rossznak az üzleti helyzetét, mint amennyi jónak.

Forrás: NGM, FSZH, GVI

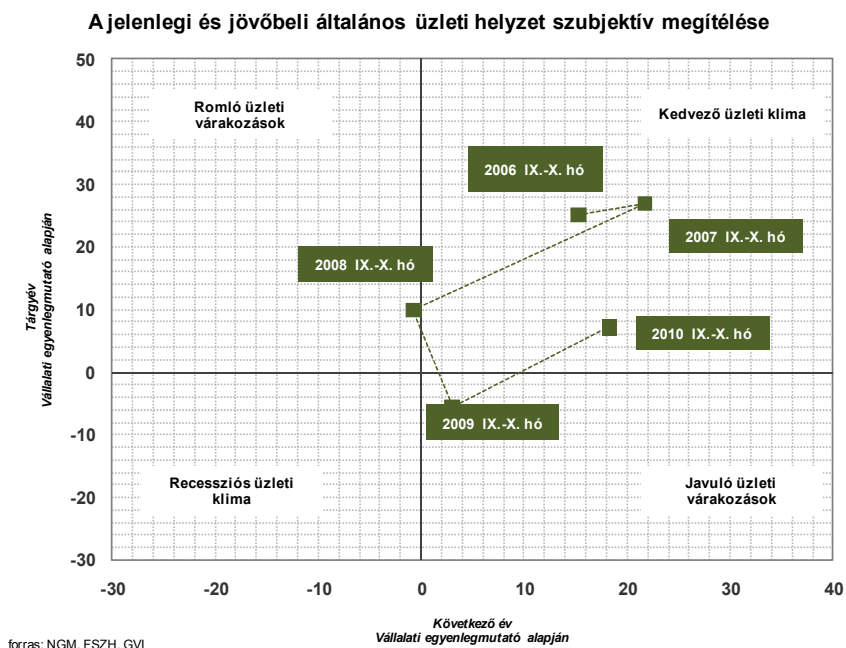
	2006		2007		2008		2009		2010	
	n	pont	n	pont	n	pont	n	pont	n	pont
Ált. üzleti helyzet - tárgyév	5981	25,1	7076	27,0	7080	9,9	7143	-5,6	7000	7,2
Termelési vol. - tárgyév 2. félév	5895	19,9	6948	19,3	6962	1,5	6914	-30,2	6893	6,2
Rendelésállomány - tárgyév 2. félév	5876	19,5	6995	20,9	6978	3,2	6914	-16,4	6876	-3,1
Ált. üzleti helyzet - következő félév	5546	15,3	6108	21,7	5984	-0,7	7067	3,0	5982	18,3
Termelési vol. - következő év első félév	5542	21,6	6143	28,7	6070	-0,1	5847	6,2	5839	26,6
Beruházási akt. - következő év 1. félév	5630	24,9	6397	25,1	6347	10,4	6685	8,7	6077	17,2

Forrás: NGM, FSZH, GVI

A 3.1.1-es ábrán jól látszik, hogy az általános üzleti helyzet megítélése „együtt mozog”, a rendelésállományra, beruházásokra és termelési volumenre vonatkozó konkrét mutatókéval. Ezért a következőkben az elmúlt években lejátszódó folyamatokat ezen általános mutatón keresztül mutatjuk be.

A 2006-ban és 2007-ben a vállalatok többsége mind jelenlegi, mind jövőbeli üzleti helyzetét jónak ítélte meg – elmondható, hogy a magyar vállalatok kedvező üzleti klímában tevékenykedtek. A 2008 őszi adatok az üzleti klíma jelentős romlását mutatják – a vállalatok mind a jelenlegi, mind a jövőbeli helyzetüket jelentősen negatívan látták. Borúlátó várakozásaik be is teljesültek, 2009-ben érte el a mélypontot az üzleti helyzet megítélése. Ezzel együtt az egyes gazdasági ágakban eltérő mértékben ugyan, de a 2008-ban megfogalmazottakhoz képest optimistábbá váltak a várakozások. 2010-ben már ismét kedvezővé vált az üzleti klíma – mind a jelenlegi, mind a jövőbeli üzleti helyzet megítélésekor többségbe kerültek a pozitívan értékelő vállalatok. Bár a jelenlegi helyzet értékelése jelentősen elmarad a 2007-estől, de a várakozások tekintetében már megközelíti azt.

3.1.2. ábra: A jelenlegi és jövőbeli általános üzleti helyzet szubjektív megítélése

Egyenlegmutató	2006		2007		2008		2009		2010	
	n	pont	n	pont	n	pont	n	pont	n	pont
Tárgyév	5981	25,1	7076	27,0	7080	9,9	7143	-5,6	7000	7,2
Várakozások	5546	15,3	6108	21,7	5984	-0,7	7067	3,0	5982	18,3

Forrás: NGM, FSZH, GVI

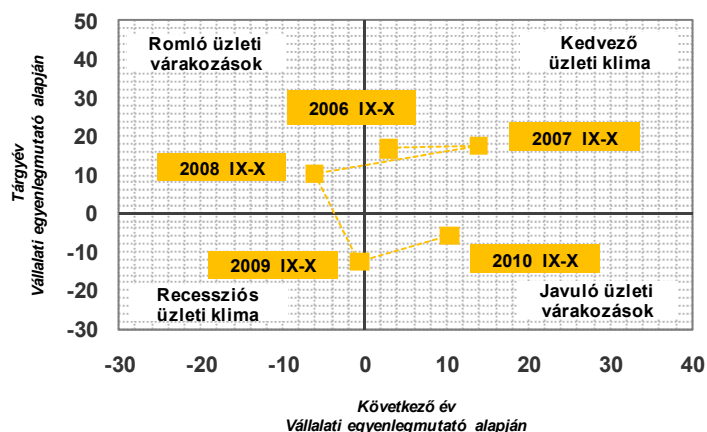
Ábraértelmezés: Az ábra két tengelye az általános üzleti helyzetet kifejező egyenlegmutatót jeleníti meg. A függőleges tengelyen a tárgyévre, a vízszintes tengelyen a következő évre vonatkozó egyenlegmutató értékei kaptak helyet. Eszerint a jobb felső szegmens a „Kedvező üzleti klíma”, amikor többségben vannak, mind a jelenlegi, mind a jövőbeli helyzetüket pozitívan értékelő vállalatok. Ennek ellentéte a bal, alsó szegmens, amikor mind a jelenlegi tárgyévi helyzet, mind a jövőbeli várakozások negatívak. Az origó jeleníti meg a semleges állapotot: ebben a pozícióban a jelen és a jövő értékelésekor a pozitívan és negatívan nyilatkozó vállalatok kiegyenlítik egymást. Eszerint az origótól való távolság is értelmezhető, minél messzebbi egy megjelenített pozíció, annál inkább többségben vannak akár a pozitív, akár a negatív értékelések. Az eddigiek alapján tehát, az origótól vett vízszintes pozitív elmozdulás mértéke a jövőbeli optimizmus mértékét fejezi ki.

Az egyes gazdasági ágakat, bár eltérő mértékben érintette a válság, de az építőipar kivételével hasonló, korábban ismertetett folyamatokkal jellemezhetőek. Az ipari vállalatok például, üzleti helyzetük jelentős romlása ellenére, a kritikus 2008-es és 2009-es években is a kedvező üzleti klímával voltak jellemezhetőek. Velük ellentétben a kereskedelem és szállítás, raktározás terén tevékenykedő vállalatok üzleti helyzete 2009-ben kifejezetten recessziósnak volt tekinthető. Mindkét területen 2010 őszeré már javuló várakozásokról beszélhetünk.

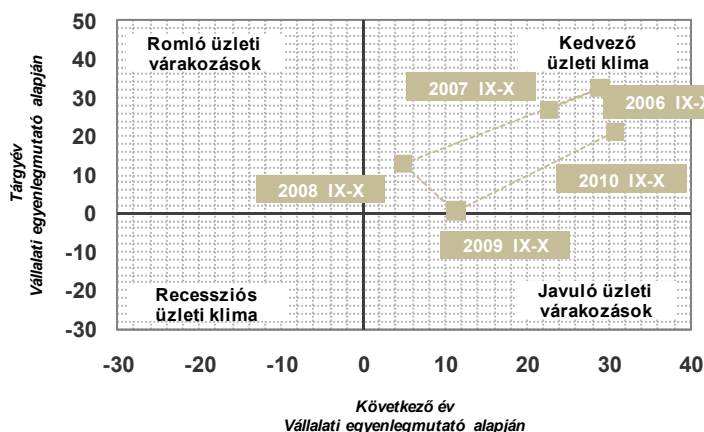
Az építőipari vállalatok egészen más utat jártak be az elmúlt években: már 2006-ban is romló üzleti várakozásokkal voltak jellemezhetőek, ami 2008-ra recesszióba fordult. A többi gazdasági ággal ellentétben még 2010-ben sem mutatkozik meg a szereplők optimizmusa, továbbra is borúlátóan tekintenek a jövőre.

3.1.3. ábra: Az üzleti klíma megítélése gazdasági áganként

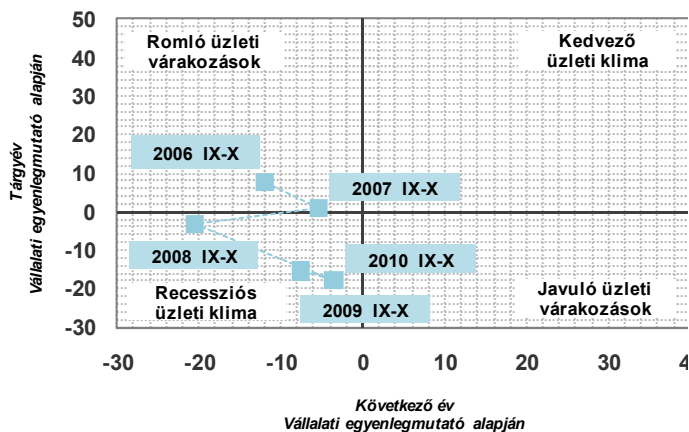
Üzleti Klíma - Kereskedelem

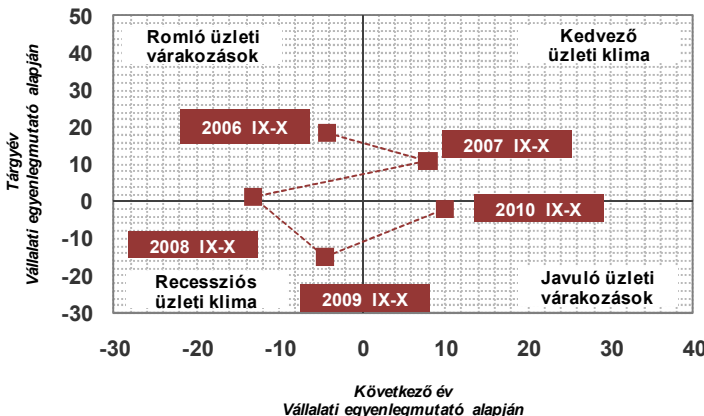
Üzleti Klíma - Ipari vállalatok

Üzleti Klíma - Építőipar

Üzleti Klíma - Szállítás, raktározás

Egyenlegmutató		2006		2007		2008		2009		2010	
		n	pont	n	pont	n	pont	n	pont	n	pont
Logisztika	Tárgyév	141	18,5	279	10,9	370	1,2	301	-14,8	303	-2,0
	Várakozások	134	-4,2	247	7,9	301	-13,1	298	-4,6	242	10,0
Ipar	Tárgyév	2505	27,0	1907	32,5	2030	13,0	2051	0,6	2118	21,0
	Várakozások	2343	22,6	1686	29,0	1730	5,0	2033	11,3	1846	30,8
Építőipar	Tárgyév	530	7,8	725	0,8	702	-3,3	763	-17,8	794	-15,4
	Várakozások	472	-12,0	577	-5,3	571	-20,6	754	-3,6	606	-7,6
Kereskedelem	Tárgyév	1164	16,8	1730	17,6	1446	10,3	1558	-12,5	1639	-5,9
	Várakozások	1059	3,0	1478	13,9	1236	-6,1	1538	-0,7	1405	10,4

Forrás: NGM, FSZH, GVI

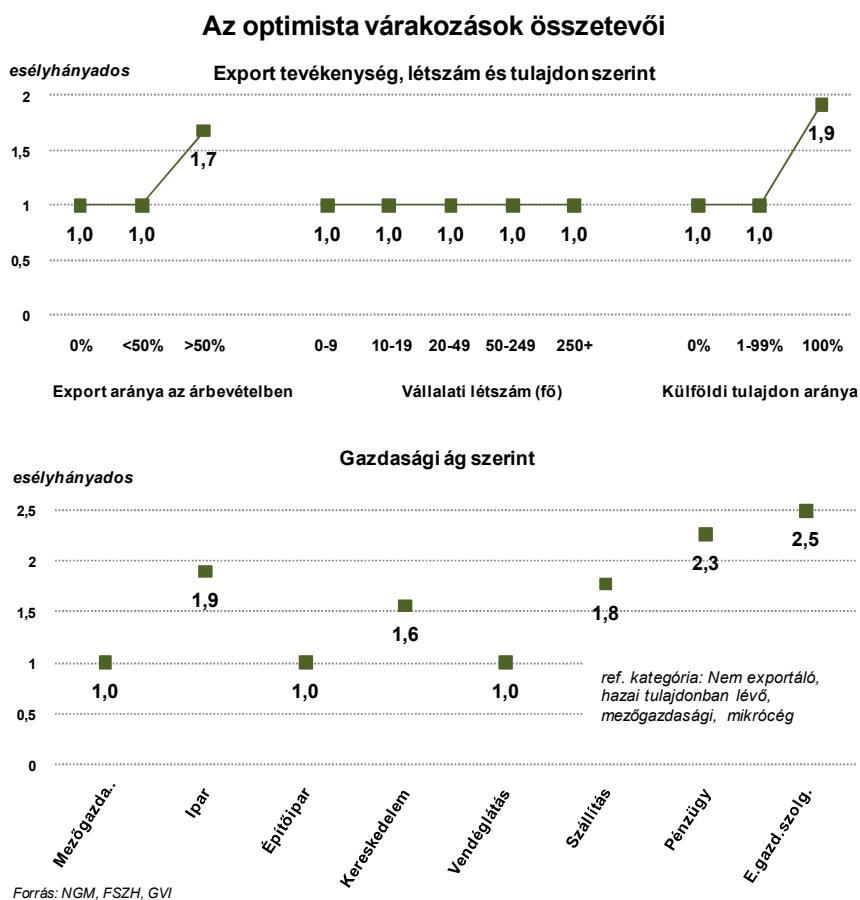
3.2 Az optimista várakozásokkal bíró vállalatok jellemzői

Milyen vállalati körökre jellemző leginkább az üzleti optimizmus? Mik az optimizmus legfőbb meghatározói? Az alábbiakban export és gazdasági tevékenység, vállalatméret és tulajdonosi háttér szerinti regressziós elemzéssel keressük a választ ezekre kérdésekre.

A döntően exportra termelő, szolgáltató és tisztán külföldi tulajdonban lévő vállalati körök optimistábbak. A vállalatméretnek viszont nincs hatása az üzleti várakozásokra, azaz a mikrocégek éppannyira optimistán tekintenek 2011 első felévére, mint a legnagyobb foglalkoztatók.

Az egyéb gazdasági szolgáltatással és pénzügyi tevékenységgel foglalkozó vállalati körökben a leginkább bizakodóak a versenyszféra szereplői. Mindkét csoportban közel 2,5-szer nagyobb valószínűséggel találunk optimista vállalatokat, mint a mezőgazdaságban.

3.2.1. ábra: Az optimista várakozások háttere

A modellről: A modell többváltozós logisztikus regressziós eljárással készült. A modell részletei a 1.5.-ös függelékben találhatóak.

Az esélyhányadosok: Az esélyhányadosok kifejezik, hogy a referenciacsoporthoz képest hányszor nagyobb vagy kisebb valószínűséggel találunk optimista várakozásokat megfogalmazó vállalatokat.

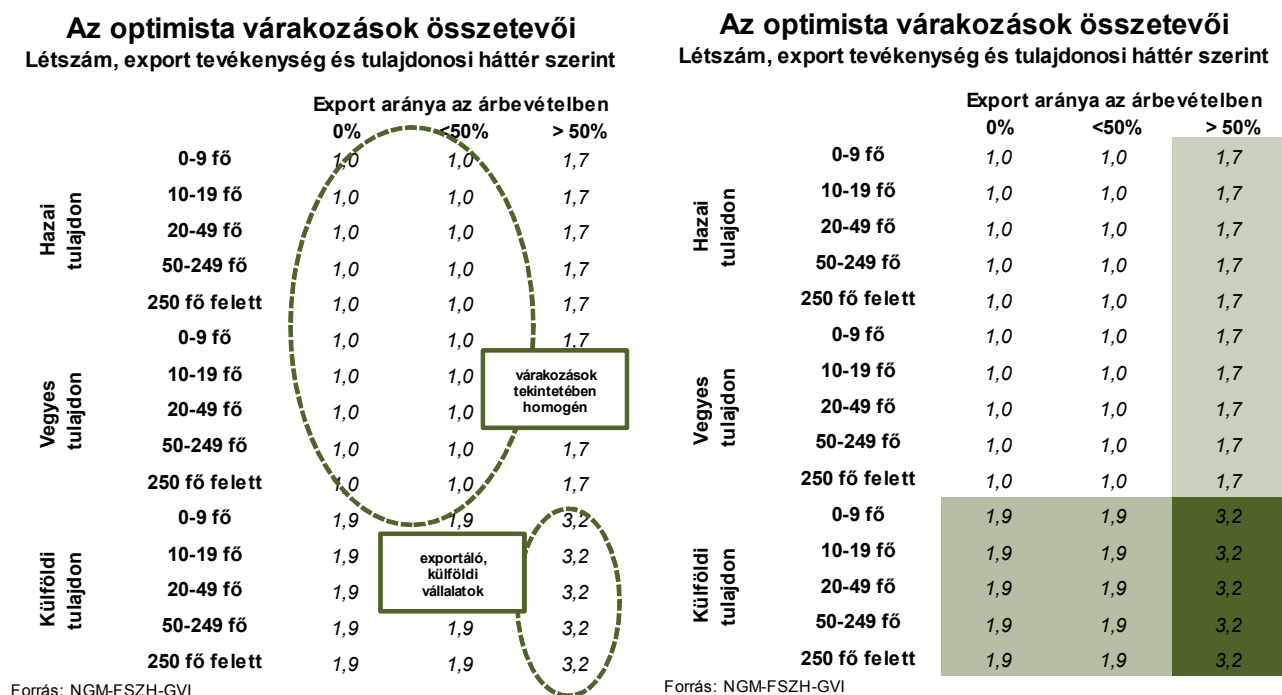
Referenciacsoport: Referencia csoportnak a hazai tulajdonú, kizárólag belföldre termelő, mezőgazdasági mikro vállalkozások

Ábraértelmezés egyszerűen: minél nagyobb az esélyhányados értéke, annál optimistább a vállalati kör. Ha az esélyhányados értéke 1, akkor az adott csoportban az optimizmus nem tér el a referencia csoportétól.

A külföldi tulajdonban lévő, döntően exportra termelő, szolgáltató vállalatok tekintetnek leginkább optimistán a következő félévre. Ezen vállalati körben 3,2-szer akkora valószínűséggel találunk optimista vállalatokat, mint a nem exportáló, hazai vagy vegyes tulajdonban lévő vállalatok körében.

Az üzleti várakozások tekintetében a hazai és a vegyes tulajdonban lévő, döntően nem exportra termelő, szolgáltató vállalati kör, az alkalmazotti létszámtól függetlenül, homogénnek tekinthető – azaz optimizmusuk mértéke megegyezik.

3.2.2. ábra: Az optimista várakozások összetevői: tulajdon, méret és export

Ábraértelmezés: Mindkét ábrán egy regressziós modell eredményei kerülnek bemutatásra: tulajdon, export tevékenység és vállalati létszám szerinti bontásban leolvashatóak az egyes vállalati körökhöz tartozó esélyhányadosok. Egy vállalati körhöz tartozó esélyhányados kifejezi a referencia csoportnak tekintett hazai tulajdonú, kizárólag belföldre termelő, mezőgazdasági mikro vállalkozásokhoz képest az optimista várakozások esélyét. Egyszerűbben fogalmazva, minél nagyobb az esélyhányados értéke, annál optimistább a vállalati kör.

Példa: A tisztán külföldi tulajdonban lévő, 250 fő feletti, kizárólag belföldre termelő (export = 0%) vállalati kör esélyhányadosa 1,9. Ez azt jelenti, hogy ha kontroll alatt tartjuk a gazdasági tevékenységet („kiszűrjük” annak hatását), akkor ezen vállalati körben 1,9-szer nagyobb valószínűséggel találunk 2011 első félévére optimista várakozásokat megfogalmazó vállalatokat, mint a referenciakategóriának tekintett nem exportáló, hazai tulajdonban lévő, mezőgazdasági mikro vállalkozásoknál.

A döntően exportra termelő, szolgáltató, külföldi tulajdonban lévő szállítás, raktározás, ipari, pénzügyi és egyéb gazdasági szolgáltatási tevékenységgel foglalkozó vállalati körben tekintenek 2011 első félévére a leginkább pozitív várakozásokkal.

A korábbiaknak megfelelően a gazdasági tevékenységtől függetlenül a kizárólag hazai tulajdonban lévő és döntően nem exportáló vállalatok kissé borúlátóbbak. Ha az egyéb gazdasági szolgáltatással foglalkozó vállalati kört vizsgáljuk, elmondhatjuk, hogy a döntően exportáló, tisztán külföldi tulajdonban lévő vállalatok 8-szor, a külföldi tulajdonban lévő, de döntően a hazai piacra szolgáltató vállalatok 4,8-szor, a hazai tulajdonban lévő, de döntően exportálók 4,2-szer és hazai tulajdonban lévő és döntően hazai piacra szolgáltató vállalatok 2,5-szer optimistábbak, mint a hazai, belföldre termelő, mezőgazdasági mikro vállalkozások.

3.2.3. ábra: Az optimista várakozások összetevői: tulajdon, export és tevékenység

Az optimista várakozások összetevői
Létszám, export tevékenység és tulajdonosi háttér szerint

	Export aránya az árbevételben			
	0%	<50%	> 50%	
Hazai tulajdon	Mezőgazdaság	1,0	1,0	1,7
	Ipar	1,9	1,9	3,2
	Építőipar	1,0	1,0	1,7
	Kereskedelem	1,6	1,6	2,6
	Vendéglátás	1,0	1,0	1,7
	Szállítás	1,8	1,8	3,0
	Pénzügy	2,3	2,3	3,8
	Egyéb gazd.szolg.	2,5	2,5	4,2
Külföldi tulajdon	Mezőgazdaság	1,9	1,9	3,2
	Ipar	3,6	3,6	6,1
	Építőipar	1,9	1,9	3,2
	Kereskedelem	3,0	3,0	5,0
	Vendéglátás	1,9	1,9	3,2
	Szállítás	3,4	3,4	5,7
	Pénzügy	4,3	4,3	7,3
	Egyéb gazd.szolg.	4,8	4,8	8,0

Forrás: NGM-FSZH-GVI

Az optimista várakozások összetevői
Létszám, export tevékenység és tulajdonosi háttér szerint

	Export aránya az árbevételben			
	0%	<50%	> 50%	
Hazai tulajdon	Mezőgazdaság	1,0	1,0	1,7
	Ipar	1,9	1,9	3,2
	Építőipar	1,0	1,0	1,7
	Kereskedelem	1,6	1,6	2,6
	Vendéglátás	1,0	1,0	1,7
	Szállítás	1,8	1,8	3,0
	Pénzügy	2,3	2,3	3,8
	Egyéb gazd.szolg.	2,5	2,5	4,2
Külföldi tulajdon	Mezőgazdaság	1,9	1,9	3,2
	Ipar	3,6	3,6	6,1
	Építőipar	1,9	1,9	3,2
	Kereskedelem	3,0	3,0	5,0
	Vendéglátás	1,9	1,9	3,2
	Szállítás	3,4	3,4	5,7
	Pénzügy	4,3	4,3	7,3
	Egyéb gazd.szolg.	4,8	4,8	8,0

Forrás: NGM-FSZH-GVI

Ábraértelmezés: Mindkét ábrán egy regressziós modell eredményei kerülnek bemutatásra: tulajdon, export tevékenység és vállalati létszám szerinti bontásban leolvashatóak az egyes vállalati körhöz tartozó esélyhányadosok. Egy vállalati körhöz tartozó esélyhányados kifejezi a referencia csoportnak tekintett hazai tulajdonú, kizárólag belföldre termelő, mezőgazdasági mikro vállalkozásokhoz képest az optimista várakozások esélyét. Egyszerűbben fogalmazva, minél nagyobb az esélyhányados értéke, annál optimistább a vállalati kör.

Példa: A tisztán külföldi tulajdonban lévő, kizárólag belföldre szolgáltató (export = 0%) pénzügyi vállalati kör esélyhányadosa 4,3. Ez azt jelenti, hogy ezen vállalati körben 4,3-szor nagyobb valószínűséggel találunk 2011 első félévére optimista várakozásokat megfogalmazó vállalatokat, mint a referenciakategóriának tekintett nem exportáló, hazai tulajdonban lévő, mezőgazdasági mikro vállalkozásoknál.

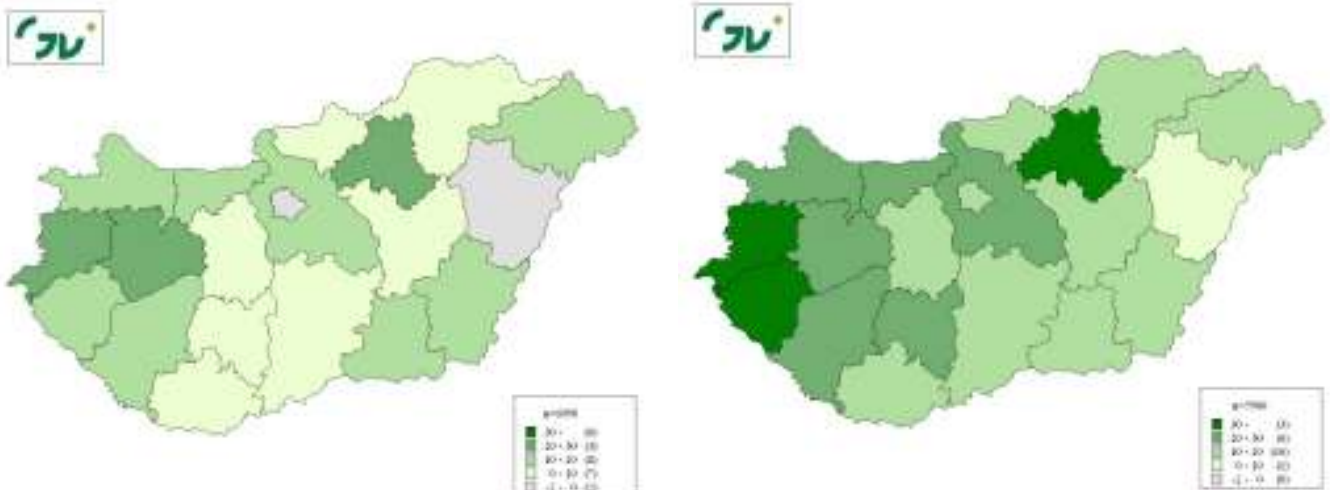

3.3 Területi egyenlőtlenségek

Az üzleti helyzet megítélésében jelentős területi egyenlőtlenségek mutatkoznak. A jelenlegi üzleti helyzetet mérő egyenlegmutató Vas (25pont), Veszprém (24 pont) és Heves (21 pont) megyékben a legmagasabb és Hajdú Biharban (-2) és Budapesten (-1) a legalacsonyabb. Budapest esetében a -1 pont azt jelenti, hogy 1 százalékponttal többségben vannak az üzleti helyzetüket negatívan megítélők az optimistákkal szemben.

Vas (33pont) Zala (31pont) és Heves (31pont) megyékben tekintenek leginkább optimistán a vállalatok a következő félévre, míg Hajdú-Bihar (8pont) és Baranya (10pont) megyékben a leginkább borúlátóak.

3.3.1. ábra: A jelenlegi és jövőbeli üzleti helyzetet kifejező egyenlegmutatók értékei megyei bontásban

Egyenlegmutató	Tárgyév		Várakozások	
	n	pont	n	pont
Budapest	1198	-1,1	1064	12,6
Baranya	325	1,5	248	10,5
Bács-Kiskun	354	7,9	314	18,2
Békés	234	10,2	207	18,2
Borsod-Abaúj-Zemplén	545	6,1	458	10,8
Csongrád	182	10,6	161	17,6
Fejér	311	5,1	267	17,9
Győr-Moson-Sopron	276	17,8	219	28,6
Hajdú-Bihar	335	-1,6	282	8,0
Heves	323	21,4	302	30,7
Komárom-Esztergom	244	13,1	212	21,1
Nógrád	249	3,3	207	19,0
Pest	657	11,7	558	24,1
Somogy	307	10,3	252	24,7
Szabolcs-Szatmár-Bereg	277	14,1	227	15,9
Jász-Nagykun-Szolnok	185	6,4	161	12,8
Tolna	246	4,1	170	22,5
Vas	200	24,5	173	33,0
Veszprém	261	23,8	245	26,4
Zala	289	17,6	253	30,6

Forrás: NGM, FSZH, GVI

Az egyenlegmutató:
Az ábrán látható értékek százas skálára vetített egyenlegmutatók. Az egyenlegmutató minden esetben a pozitív és a negatív helyzetértékelés adó vállalatok arányának különbsége. Így a mutató -100 és +100 közötti értékeket vehet fel. -100-at akkor, ha minden cég negatívan és +100-at akkor, ha minden cég pozitívan ítéli meg a helyzetét. Ezért egy pontnyi elmozdulás egy százalékpontos változásnak feleltethető meg.

4. 2011-ben várható munkaerő-kereslet

Jelen fejezetben a 2011-ben várható munkaerő-keresletet mutatjuk be vállalati egyenlegmutatók segítségével. Ez azt jelenti, hogy a munkaerő-keresletet nem az egyén, hanem a vállalat oldaláról közelítjük meg, azaz nem a létszámmozgások mértéke, hanem csupán a létszámbővítési és létszámcsökkentési tervek kerülnek bemutatásra.

Az első alfejezet az elmúlt években lejátszódó folyamatokkal foglalkozik. A második alfejezetben egy regressziós modell ismertetésével segítségével a létszámnövekedést tervező vállalatok jellemzői kerülnek megvitatásra, azaz arra keressük a választ, hogy milyen vállalati körben várható 2011-ben létszámbővülés. A harmadik alfejezetben a létszámbővítés és létszámcsökkentés területi egyenlőtlenségei kerülnek bemutatásra. Az utolsó, negyedik alfejezetben pedig a foglalkozási csoportok iránti kereslet különbségeiről lehet olvasni.

A függelékben 2007-ig visszamenőleg bemutatásra kerülnek a 2011-re vonatkozó létszámváltozások export és gazdasági tevékenység, vállalatméret, tulajdonosi háttér és területi egységek szerinti két-dimenziós összefüggései.

Főbb megállapítások:

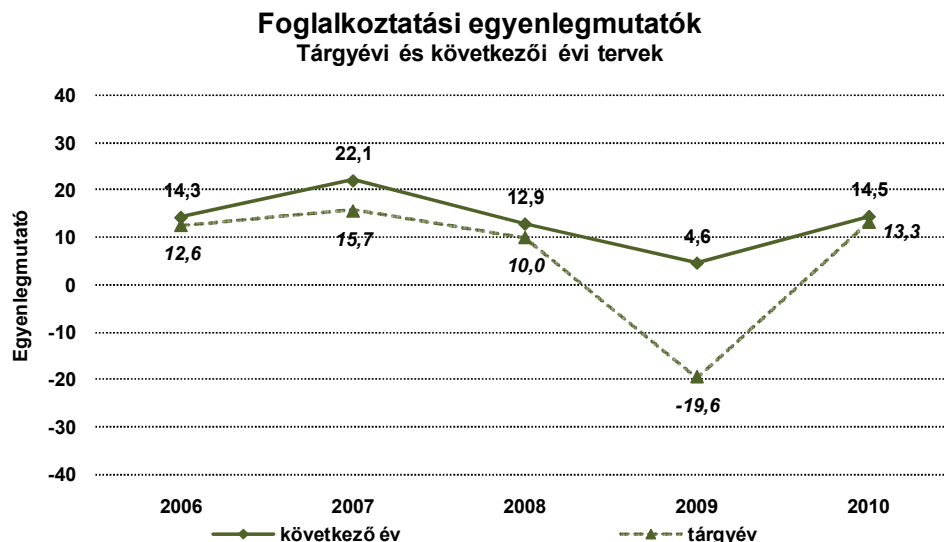
- A 2009-ben a következő évre megfogalmazott várakozások némileg visszafogottabbak voltak, mint a 2010-ben ténylegesen lejátszódó folyamatok, hiszen a tavalyi várakozások szerint csak 5 százalékpontos, ténylegesen viszont 14 százalékpontos többségbe kerültek a létszámukat növelő vállalatok.
- 2011-re vonatkozó tervezetek szerint közel 15 százalékponttal több vállalat tervez létszámbővítést, mint amennyi létszámcsökkentést. Az optimizmus ezen foka a 2006-os évre volt jellemző.
- Az export tevékenység fokozódásával és a létszám növekedésével nő az esélye a létszámnövekedésnek a következő évben. A tisztán hazai és külföldi tulajdonban lévő vállalatok között nincsen különbség, köreikben ugyanakkora valószínűséggel találunk létszámbővítő vállalatokat.
- Békés és Komárom-Esztergom megyében bizonyultak legoptimistábbak a vállalatok. A létszámmozgást kifejező egyenlegmutató értéke itt a legmagasabb, mindkét helyen 27 százalékpontos többségben vannak a létszámbővítést tervezők a létszámcsökkentést valószínűsítő vállalatokkal szemben.
- A nem diplomás szellemi és szakképzetlen fizikai munkakörök esetében a leginkább visszafogottak a létszámbővítési tervek. Mindkét esetben csak egy százalékpontos többségben vannak a létszámcsökkentést tervezőkkel szemben a létszámbővítésben gondolkodó vállalatok.

4.1 Az elmúlt években tapasztalt folyamatok

2008 őszén a következő évre vonatkozó foglalkoztatási egyenlegmutató értéke 13 pont volt, azaz 13 százalékponttal több vállalat tervezett létszámnövekedést, mint létszámcsökkenést. A gazdasági válság hatásai miatt, ezen várakozások rendkívül túlzottnak bizonyultak: hiszen 2009-ben közel 20 százalékpontos többségbe kerültek a létszámbővítő vállalatokkal szemben a létszámukat csökkentők. A következő évre megfogalmazott várakozások 2009-ben némileg visszafogottabbak voltak, mint a 2010-ben ténylegesen lejátszódó folyamatok: hiszen a tavalyi várakozások szerint csak 5 százalékpontos, ténylegesen viszont 14 százalékpontos többségbe kerültek a létszámukat növelő vállalatok.

2011-re vonatkozó foglalkoztatási egyenlegmutató értéke 15 pont, azaz közel 15 százalékponttal több vállalat tervez létszámbővítést, mint amennyi létszámcsökkentést. Az optimizmus ezen foka a 2006-es évre volt jellemző.

4.1.1. ábra: A tárgyévre és a következő évre vonatkozó egyenlegmutató

Egyenlegmutató: Az ábrán látható értékek százaskálára vetített egyenleg-mutatók. Az egyenlegmutató minden esetben a pozitív és a negatív helyzetértékelés adó vállalatok arányának különbsége. Így a mutató -100 és $+100$ közötti értékeket vehet fel. -100 -at akkor, ha minden cég létszámcsökkenésben és $+100$ -at akkor, ha minden cég létszámbővülésben pozitívan ítéli meg a helyzetét.

Ábraértelmezés: Az ábrán látható egyenlegmutatókban bekövetkező egy pontos elmozdulás egy százalékpontos változásnak feleltethető meg. Szaggatott vonallal kerültek megjelenítésre az adott évre vonatkozó tényadatok és folytonos vonallal az adott évben, a következő évre megfogalmazott tervek, várakozások.

Példa: 2008-ban a tárgyévi egyenlegmutató értéke 12,6 pont. ez azt jelenti, hogy közel 13 százalékpontos többségben voltak a létszámcsökkentő vállalatokkal szemben a létszámbővítők.

Egyenlegmutató	2006		2007		2008		2009		2010	
	n	pont	n	pont	n	pont	n	pont	n	pont
Tárgyév	6003	12,6	7204	15,7	7204	10,0	7151	-19,6	7073	13,3
Várakozások	5861	14,3	6791	22,1	6764	12,9	7144	4,6	6996	14,5

Forrás: NGM, FSZH, GVI

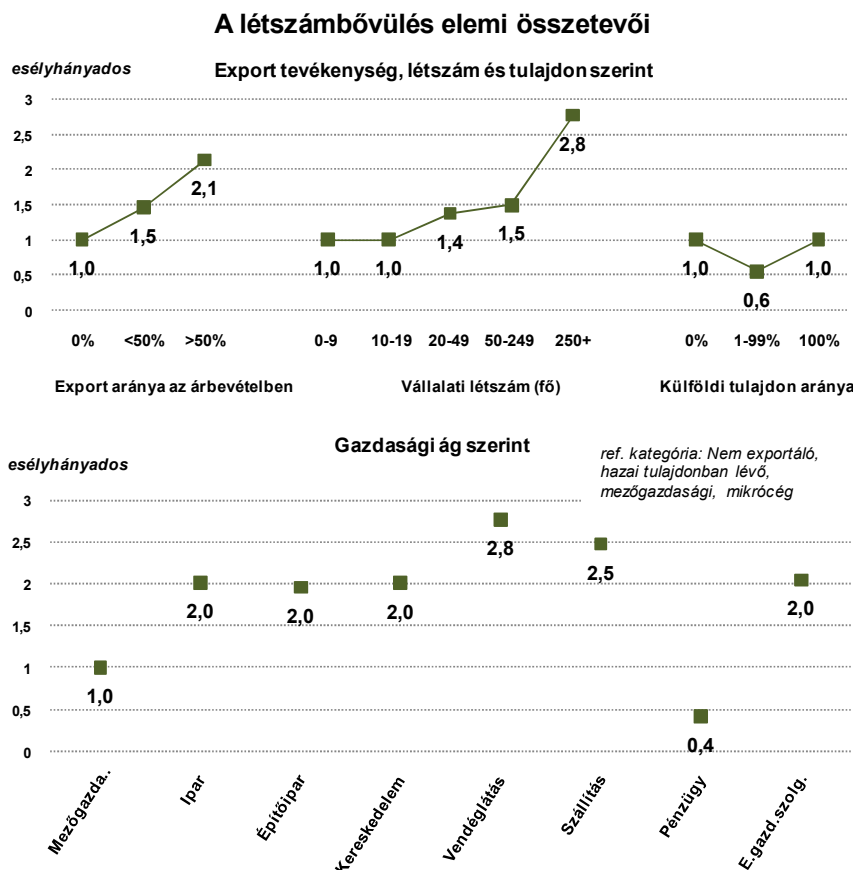
4.2 A létszámbővítő vállalatok jellemzői

Milyen vállalati körökre jellemző leginkább a létszámnövekedés? Mik az létszámbővülés legfőbb meghatározói? Az alábbiakban export és gazdasági tevékenység, vállalatméret és tulajdonosi háttér szerinti regressziós elemzéssel keressük a választ ezekre kérdésekre.

Az export tevékenység fokozódásával és a létszám növekedésével nő az esélye a létszámnövekedésnek a következő évben. A tisztán hazai és külföldi tulajdonban lévő vállalatok között nincsen különbség, köreikben ugyanakkora valószínűséggel találunk létszámbővítő vállalatokat.

A vendéglátás és szállítás raktározás területein tevékenykedő vállalati körökre jellemző leginkább a bővítés. Előbbiben 2,8-szor, utóbbiban pedig 2,5-szer nagyobb valószínűséggel találunk létszámbővítő vállalatokat, mint a mezőgazdaságban. Legkisebb valószínűséggel a pénzügyi vállalatok terveznek létszámbővülést.

4.2.1. ábra: A létszámbővülés elemi összetevői

A modellről: A modell többváltozós logisztikus regressziós eljárással készült. A modell részletei a 2.1.7.-es függelékben találhatóak.

Az esélyhányadosok: Az esélyhányadosok kifejezik, hogy a referenciacsoporthoz képest hányszor nagyobb vagy kisebb valószínűséggel találunk optimista várakozásokat megfogalmazó vállalatokat.

Referenciacsoport: Referencia csoportnak a hazai tulajdonú, kizárólag belföldre termelő, mezőgazdasági mikro vállalkozások

Ábraértelmezés egyszerűen: minél nagyobb az esélyhányados értéke, annál optimistább a vállalati kör. Ha az esélyhányados értéke 1, akkor az adott csoportban az optimizmus nem tér el a referencia csoporttól.

Az exportáló közepes és nagyvállalatok tervezik legnagyobb valószínűséggel létszámuk bővítését 2011 folyamán. A döntően exportra dolgozó, 250 fő feletti vállalatok például 5,9-szer, a 50 és 249 fő közöttiek pedig 3,2-szer nagyobb valószínűséggel növelik létszámukat, mint a nem exportálók és a mikrovállalatok.

Minél kisebb egy vállalat és minél kisebb az exportból származó árbevétel aránya, annál kisebb valószínűséggel fogja növelni 2011 folyamán alkalmazotti létszámát.

4.2.2. ábra: A létszám-bővülés összetevői: tulajdon, méret és export

Létszám-bővülési esélyek 2011				Létszám-bővülési esélyek 2011				
Létszám, export tevékenység és tulajdonosi háttér szerint				Létszám, export tevékenység és tulajdonosi háttér szerint				
	Export aránya az árbevételben	Export aránya az árbevételben			Export aránya az árbevételben	Export aránya az árbevételben		
		0%	<50%			> 50%	0%	<50%
Hazai tulajdon	0-9 fő	1,0	1,5	2,1	0-9 fő	1,0	1,5	2,1
	10-19 fő	1,0	1,5	2,1	10-19 fő	1,0	1,5	2,1
	20-49 fő	1,4	2,0	2,9	20-49 fő	1,4	2,0	2,9
	50-249 fő	1,5	2,2	3,2	50-249 fő	1,5	2,2	3,2
	250 fő felett	2,8	4,0	5,9	250 fő felett	2,8	4,0	5,9
Vegyes tulajdon	0-9 fő	0,6	0,8	1,2	0-9 fő	0,6	0,8	1,2
	10-19 fő	exporttevékenységet végző közepes és nagyvállalatok		1,2	10-19 fő	0,6	0,8	1,2
	20-49 fő	exporttevékenységet végző közepes és nagyvállalatok		1,6	20-49 fő	1,4	1,1	1,6
	50-249 fő	1,5	1,2	1,8	50-249 fő	1,5	1,2	1,8
	250 fő felett	2,8	2,2	3,2	250 fő felett	2,8	2,2	3,2
Külföldi tulajdon	0-9 fő	1,0	1,5	2,1	0-9 fő	1,0	1,5	2,1
	10-19 fő	exporttevékenységet végző közepes és nagyvállalatok		2,1	10-19 fő	1,0	1,5	2,1
	20-49 fő	exporttevékenységet végző közepes és nagyvállalatok		2,9	20-49 fő	1,4	2,0	2,9
	50-249 fő	1,5	2,2	3,2	50-249 fő	1,5	2,2	3,2
	250 fő felett	2,8	4,0	5,9	250 fő felett	2,8	4,0	5,9

Forrás: NGM-FSZH-GVI

Forrás: NGM-FSZH-GVI

Ábraértelmezés: Mindkét ábrán egy regressziós modell eredményei kerülnek bemutatásra: tulajdon, export tevékenység és vállalati létszám szerinti bontásban leolvashatók az egyes vállalati körökhöz tartozó esélyhányadosok. Egy vállalati körhöz tartozó esélyhányados kifejezi a referencia csoportnak tekintett hazai tulajdonú, kizárólag belföldre termelő, mezőgazdasági mikro vállalkozásokhoz képest a létszám-bővülés esélyét. Egyszerűbben fogalmazva, minél nagyobb az esélyhányados értéke, annál nagyobb valószínűséggel fog létszám-bővítésre sor kerülni 2011 folyamán.

Példa: A hazai tulajdonban lévő, kizárólag belföldre szolgáltató (export = 0%) 250 főnél nagyobb vállalatok esélyhányadosa 2,8. Ez azt jelenti, hogy ezen vállalati körben 2,8-szor nagyobb valószínűséggel találunk 2011-ben létszám-bővítési szándékkal bíró vállalatokat, mint a referenciakategóriának tekintett nem exportáló, hazai tulajdonban lévő, mezőgazdasági mikro vállalkozásoknál.

Az export árbevételen belüli szerepe növeli a létszámbővítés esélyét minden gazdasági ágban, így a döntően exportra szolgáltató szállítás, raktározás és vendéglátás, turizmus tevékenységgel foglalkozó vállalatok fogják 2011 folyamán a legnagyobb valószínűséggel növelni. Előbbiek körében 5,3-szor, utóbbiakéban pedig 5,9-szer nagyobb valószínűséggel találunk létszámnövekedési terveket megfogalmazó vállalatok, mint a hazai, belföldre termelő, mezőgazdasági mikro vállalkozások.

A korábbiakban említésre került, hogy a pénzügyi szektorban a legkisebb az esélye a létszámbővülésnek. Itt a döntően exportáló vállalati körben is kisebb valószínűséggel fogalmaztak meg létszámnövekedési terveket, mint a referencia csoportban.

4.2.3. ábra: A létszámbővülés összetevői: tulajdon, méret és export

Létszámbővülési esélyek 2011
Létszám, export tevékenység és tulajdonosi háttér szerint

	Export aránya az árbevételben	Export aránya az árbevételben			
		0%	<50%	> 50%	
Hazai tulajdon	Mezőgazdaság	1,0	1,5	2,1	
	Ipar	2,0	2,9	4,3	
	Építőipar	2,0	2,8	4,2	
	Kereskedelem			4,3	
	Vendéglátás	pénzügyi szektor		5,9	
	Szállítás	2,5	3,6	5,3	
	Pénzügy	0,4	0,6	0,9	
	Egyéb gazd.szolg.	2,0	3,0	4,4	
	Külföldi tulajdon	Mezőgazdaság	1,0	1,5	2,1
		Ipar	2,0	2,9	4,3
Építőipar				4,2	
Kereskedelem		Export-orientált ipar, építőipar, kereskedelem, vendéglátás, szállítás és egyéb gazdasági szolgáltatások		4,3	
Vendéglátás				5,9	
Szállítás		2,5	3,6	5,3	
Pénzügy		0,4	0,6	0,9	
Egyéb gazd.szolg.		2,0	3,0	4,4	

Forrás: NGM-FSZH-GVI

Létszámbővülési esélyek 2011
Létszám, export tevékenység és tulajdonosi háttér szerint

	Export aránya az árbevételben	Export aránya az árbevételben			
		0%	<50%	> 50%	
Hazai tulajdon	Mezőgazdaság	1,0	1,5	2,1	
	Ipar	2,0	2,9	4,3	
	Építőipar	2,0	2,8	4,2	
	Kereskedelem	2,0	2,9	4,3	
	Vendéglátás	2,8	4,0	5,9	
	Szállítás	2,5	3,6	5,3	
	Pénzügy	0,4	0,6	0,9	
	Egyéb gazd.szolg.	2,0	3,0	4,4	
	Külföldi tulajdon	Mezőgazdaság	1,0	1,5	2,1
		Ipar	2,0	2,9	4,3
Építőipar		2,0	2,8	4,2	
Kereskedelem		2,0	2,9	4,3	
Vendéglátás		2,8	4,0	5,9	
Szállítás		2,5	3,6	5,3	
Pénzügy		0,4	0,6	0,9	
Egyéb gazd.szolg.		2,0	3,0	4,4	

Forrás: NGM-FSZH-GVI

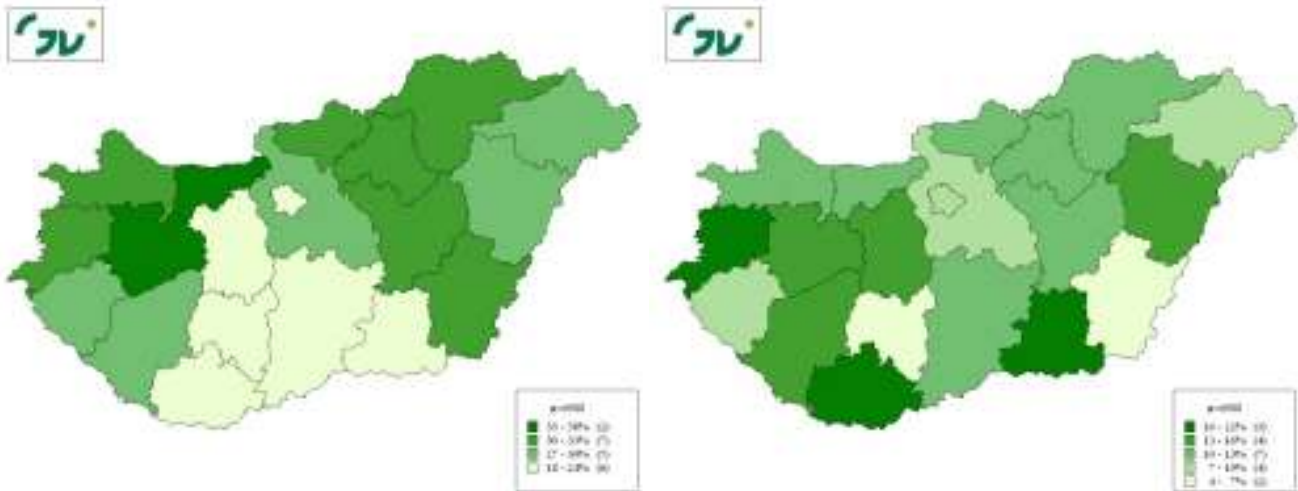
Ábraértelmezés: Mindkét ábrán egy regressziós modell eredményei kerülnek bemutatásra: tulajdon, export tevékenység és vállalati létszám szerinti bontásban leolvashatóak az egyes vállalati körkhöz tartozó esélyhányadosok. Egy vállalati körhöz tartozó esélyhányados kifejezi a referencia csoportnak tekintett hazai tulajdonú, kizárólag belföldre termelő, mezőgazdasági mikro vállalkozásokhoz képest az optimista várakozások esélyét. Egyszerűbben fogalmazva, minél nagyobb az esélyhányados értéke, annál optimistább a vállalati kör.

Példa: A tisztán külföldi tulajdonban lévő, kizárólag belföldre szolgáltató (export = 0%) építőipari vállalatok esélyhányadosa 2. Ez azt jelenti, hogy ezen vállalati körben 2-szer nagyobb valószínűséggel találunk 2011-ben létszámbővítési szándékkal bíró vállalatokat, mint a referenciakategóriának tekintett nem exportáló, hazai tulajdonban lévő, mezőgazdasági mikro vállalkozásoknál.

4.3 Területi egyenlőtlenségek

Békés és Komárom-Esztergom megyében bizonyultak legoptimistábbak a vállalatok. A létszámmozgást kifejező egyenlegmutató értéke itt a legmagasabb, mindkét helyen 27 százalékpontos többségben vannak a létszám bővítést tervezők a létszámcsökkentést valószínűsítő vállalatokkal szemben. Velük szemben Baranya és Csongrád megyékben a legrosszabbak a létszámmozgásokkal kapcsolatos várakozások. Előbbiben mindössze egy, utóbbiban pedig 3 ponttal az egyenlegmutató értéke.

4.3.1. ábra: 2011-re létszám bővülést és létszámcsökkenést tervező vállalatok

Ábraértelmezés: A bal oldali ábrán a 2011-ben létszámukat bővíteni, a jobb oldalon pedig a létszámukat csökkenteni tervező vállalatok aránya került ábrázolásra. Minél sötétebb árnyalatú zölddel van megjelenítve egy megye, annál nagyobb arányban vannak az adott vállalatok

	Létszám bővülés		Létszámcsökkenés		Egyenlegmutató pont
	n	%	n	%	
Budapest	1202	18,2	1202	8,2	10,0
Baranya	326	18,1	326	17,0	1,1
Bács-Kiskun	349	21,3	349	10,8	10,5
Békés	232	30,7	232	4,2	26,5
Borsod-Abaúj-Zemplén	549	30,4	549	11,6	18,8
Csongrád	186	23,8	186	21,2	2,6
Fejér	309	20,1	309	13,8	6,3
Győr-Moson-Sopron	283	32,4	283	11,2	21,2
Hajdú-Bihar	335	27,7	335	15,4	12,3
Heves	320	30,6	320	10,9	19,7
Komárom-Esztergom	237	37,6	237	10,9	26,7
Nógrád	247	31,8	247	12,1	19,7
Pest	652	28,3	652	9,7	18,6
Somogy	308	28,4	308	13,6	14,8
Szabolcs-Szatmár-Bereg	280	27,1	280	9,2	17,9
Jász-Nagykun-Szolnok	190	32,2	190	12,3	19,9
Tolna	247	22,1	247	5,5	16,6
Vas	190	30,9	190	18,4	12,5
Veszprém	264	34,7	264	13,1	21,6
Zala	288	29,8	288	8,1	21,7

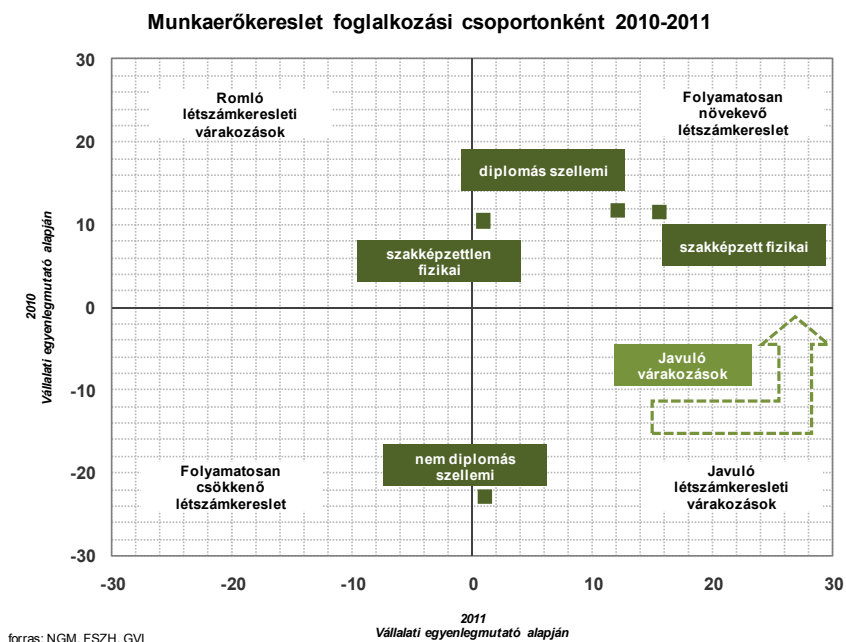
Forrás: NGM, FSZH, GVI

Egyenlegmutató: Az ábrán látható értékek százalékos skálára vetített egyenleg-mutatók. Az egyenlegmutató minden esetben a pozitív és a negatív helyzetértékelés adó vállalatok arányának különbsége. Így a mutató -100 és $+100$ közötti értékeket vehet fel. -100 -at akkor, ha minden cég létszámcsökkenésben és $+100$ -at akkor, ha minden cég létszám bővülésben pozitívan ítéli meg a helyzetét.

4.4 Foglalkozási csoportok szerinti elemzés

A szakképzett fizikai munkakörök foglalkoztatási helyzete a legkedvezőbb, a nem diplomás szellemi munkaköröké pedig legkevésbé kedvező. Előbbi csoport esetében, 2010-ben 12 százalékponttal több vállalat bővítette szakképzett fizikai alkalmazotti körét, mint amennyi csökkentette. A 2011-re vonatkozó szándékok még ennél is kedvezőbbek. A foglalkoztatási egyenlegmutató értéke 16 pont, azaz 16 százalékponttal több vállalat tervez létszámbővítést, mint amennyi létszámcsökkenést. A nem diplomás szellemi és szakképzetlen fizikai munkakörök esetében legvisszafogottabbak a létszámbővítési tervek. Mindkét esetben csak egy százalékpontos többségben vannak a létszámcsökkentést tervezőkkel szemben a létszámbővítésben gondolkodó vállalatok.

4.4.1. ábra: Munkaerő-kereslet foglalkoztatási csoportonként 2010-2011

Egyenlegmutató	Szakképzetlen fizikai		Szakképzett fizikai		Nem diplomás szellemi		Diplomás szellemi	
	n	pont	n	pont	n	pont	n	pont
Tárgyév	3668	10,5	6121	11,6	4723	-22,9	4186	11,8
Várakozások	3531	0,9	5985	15,6	4590	1,0	4078	12,1

Forrás: NGM, FSZH, GVI

Ábraértelmezés: Az ábra két tengelye az általános a foglalkoztatási egyenlegmutatót jeleníti meg. A függőleges tengelyen a tárgyévre, a vízszintes tengelyen a következő évre vonatkozó egyenlegmutató értékei kaptak helyet. Eszerint a jobb felső szegmens a „Folyamatosan növekvő létszámkereslet”, amikor többségben vannak, mind a 2010-ben, mind a 2011-ben létszámukat bővítő vállalatok. Ennek ellentéte a bal, alsó szegmens, amikor mind a tárgyévi helyzet, mind a jövőbeli várakozások kedvezőtlenek, azaz mindkét évben létszámcsökkenésre lehet számítani. Az origó jeleníti meg a semleges állapotot: ebben a pozícióban a jelen és a jövő értékelésekor a pozitív és negatív nyilatkozó vállalatok kiegyenlítik egymást. Eszerint az origótól való távolság is értelmezhető, minél messzebbi egy megjelenített pozíció, annál inkább többségben vannak akár a pozitív, akár a negatív értékelések. Az eddigiek alapján tehát, az origótól vett vízszintes pozitív elmozdulás mértéke a jövőbeli létszámfelvételi optimizmus mértékét fejezi ki.

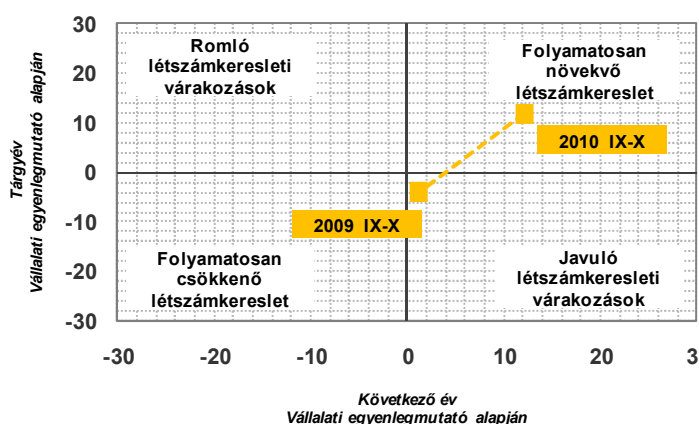

Eltérő mértékben, de minden foglalkoztatási csoport helyzete javult az elmúlt egy évben. Elmondható továbbá az is, hogy a következő évre megfogalmazott létszámbővítési szándékok 2009-ben, a nem diplomás szellemi alkalmazottakat kivéve, jóval borúlátóbbnak bizonyultak, mint a 2010-es tényleges folyamatok.

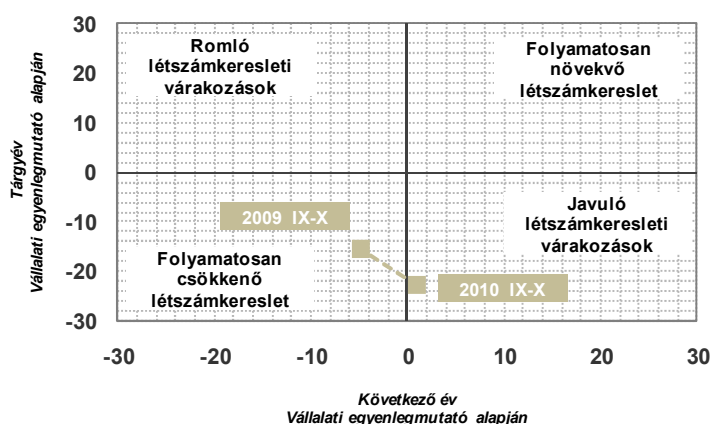
A szakképzetlen fizikai munkások foglalkoztatási helyzete javult a leglátványosabban: Míg 2009-ben folyamatosan csökkenő létszámkereslettel voltak jellemezhetőek, addig, 2010 őszére már átlendültek a folyamatosan növekvő létszámkereslet állapotába. Érdeemes kiemelni a nem diplomás szellemi munkakörök helyzetét, ugyanis ezen csoport foglalkoztatási helyzete javult a legkevésbé.

4.4.2. ábra: Munkaerőkereslet foglalkozási csoportonként 2009-2011

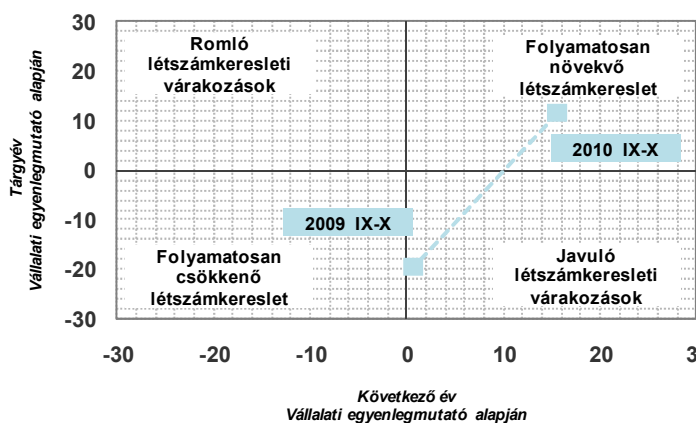
Munkaerőkereslet - *Diplomás szellemi*

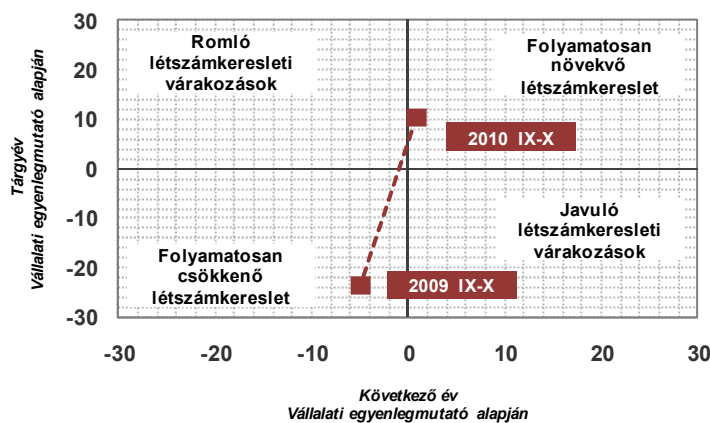
Munkaerőkereslet - *Nem diplomás szellemi*

Munkaerőkereslet - *Szakképzett fizikai*

Munkaerőkereslet - *Szakképzetlen fizikai*

Egyenlegmutató	2009		2010		
	n	pont	n	pont	
Diplomás szellemi	Tárgyév	4172	-4,0	4186	11,8
	Várakozások	4278	1,2	4078	12,1
Nem diplomás szellemi	Tárgyév	4675	-15,6	4723	-22,9
	Várakozások	4723	-4,8	4590	1,0
Szakképzett fizikai	Tárgyév	5949	-19,6	6121	11,6
	Várakozások	6121	0,7	5985	15,6
Szakképzetlen fizikai	Tárgyév	3591	-23,5	3668	10,5
	Várakozások	3668	-4,9	3531	0,9

Forrás: NGM, FSZH, GVI

5. A foglalkoztatás jellemzői

Ebben a fejezetben bemutatjuk a vállalkozások által alkalmazott munkaerő jellegzetességeit. A foglalkoztatás általános vizsgálatán túl mindig fontos az egyes alcsoportok vizsgálatával külön is foglalkozni, megfigyelni az rájuk jellemző tendenciákat, mivel ezek a csoportok jelentősen eltérhetnek egymástól például abban, hogy jellemzően milyen társadalmi csoportok tartoznak nagyobb arányban egy adott munkaerő-piaci csoporthoz, vagy hogy mely gazdasági ágazatokba tartozó cégek alkalmaznak munkavállalókat egy adott módon. Ha a foglalkoztatást csak általánosan vizsgáljuk meg, számos lényeges részfolyamat elkerülheti figyelmünket, amelyek nélkül nem kaphatunk megbízható képet a munkaerő-piac helyzetéről.

Az első alfejezet a nem teljes munkaidőben alkalmazottakkal foglalkozik, a második a határozott időre szóló szerződéssel foglalkoztatottakkal, a harmadik a vállalatok által foglalkoztatott külföldi állampolgárságú munkavállalókkal. A negyedik alfejezetben megvizsgáljuk, hogy mi jellemző a pályakezdőket foglalkoztató vállalatokra. Az ötödik alfejezet az AM könyves alkalmazottakról, a hatodik pedig a kölcsönvett munkaerőt alkalmazó vállalatokról szól.

Mind a hat alfejezet azonos szerkezetben jelenik meg: az első részben bemutatjuk, hogy az elmúlt években hogyan változott a vállalatok aránya, amelyek egy adott munkaerő-piaci csoport képviselőit alkalmazzák, valamint egyszerű leíró statisztikák alapján bemutatunk néhány kiemelt összefüggést arról, hogy mi jellemzi ezeket a vállalatokat méret, tulajdonszerkezet, tevékenységi terület és az export árbevételén belüli aránya szerint. A második részben regressziós modell segítségével ismertetjük, hogy mely vállalatok fognak nagyobb valószínűséggel a megadott módokon, illetve a megadott csoportokból munkavállalót alkalmazni 2011-ben. A harmadik részben az adott foglalkoztatási formát jellemző területi egyenlőtlenségeket mutatjuk be.

Főbb megállapítások:

- A fejezetben tárgyalt speciális foglalkoztatási formákat alkalmazó vállalatok aránya minden esetben csökkent 2008 és 2009 között – vagyis a gazdasági válság hatásainak kiteljesedésekor – egy kivétellel. A részmunkaidő alkalmazása gyakoribb lett a vállalatok körében 2009-re, és még 2010-ben is terjedt.
- Az ország gazdaságilag fejletlenebb régióiban átlag feletti azoknak a vállalatoknak az aránya, amelyek 2011-ben részmunkaidős foglalkoztatást terveznek alkalmazni.
- Nagyobb létszámú vállalatokban nagyobb valószínűséggel alkalmazzák a fejezetben tárgyalt összes foglalkoztatási formát. Egyedül az AM könyvesek esetében nem egyértelmű ez az összefüggés.
- A vendéglátás területén működő cégek körében a határozott idejű szerződéssel való foglalkoztatás kivételével az összes itt tárgyalt foglalkoztatási forma átlag feletti elterjedtséget mutat.

- Külföldi munkavállalók 2011-es alkalmazásának valószínűségét növeli, ha egy cég mérete nagy, részben vagy egészben külföldi tulajdonban van, illetve ha a vendéglátás területén működik.
- A pályakezdők 2011-es foglalkoztatásának esélye magasabb olyan vállalatok körében, amelyek tisztán hazai kézben vannak, nagyméretűek és döntően exportra termelnek. A vendéglátó-ipari vállalatok között is átlag feletti a pályakezdőket alkalmazni tervezők aránya.
- Az Alkalmi Munkavállalói könyves (2010. április 1-től: egyszerűsített) foglalkoztatás csak a vendéglátásban volt elterjedtebb 2010-ben, mint a mezőgazdaságban.
- A kölcsönvett munkaerő alkalmazása a nagyméretű, külföldi tulajdonban levő, exportáló cégekre a legjellemzőbb.

5.1 Nem teljes munkaidős foglalkoztatás

A nem teljes munkaidőben való foglalkoztatás foglalkoztatáspolitikai szempontból általában kedvezőnek tekintett az Európai Unió országaiban belül. Több ember munkához jutását teszi lehetővé, segíti a családi élet és a munka összeegyeztetését, vagy akár munka mellett az oktatásban, képzésben való részvételt, és így az élethosszig tartó tanulást. A munkaadók számára előnyös lehet a rugalmasság, amit a részmunkaidő alkalmazása nyújt.

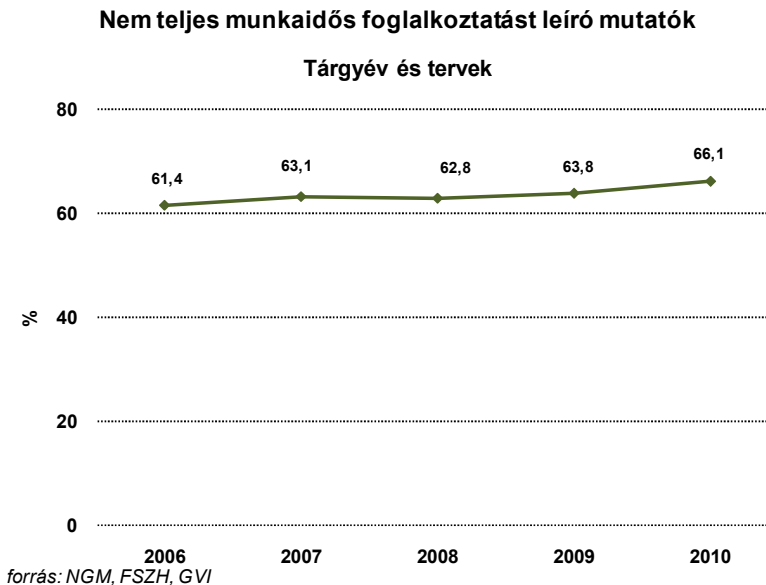
Magyarországon azonban, az összes foglalkoztatotton belül, nagyon alacsony a részmunkaidőben dolgozók aránya: 2008-ban 4,6% volt, 2009-ben pedig 5,6%. Ezzel szemben az Európai Unió 27 országában átlagosan 18,2% volt ez az arány 2008-ban, és 18,8% 2009-ben. Az Unión belül csak Bulgáriában és Szlovákiában alacsonyabb a részmunkaidősök aránya, mint Magyarországon.

Megfigyelhetjük, hogy a gazdasági válság kezdetével csaknem minden uniós országban nőtt a nem teljes munkaidőben dolgozók aránya, mivel a csökkenő kereslet körülményei között a munkaidő csökkentése kevésbé költséges megoldásnak bizonyult, mint az elbocsátás. Magyarországon ez a növekedés átlag feletti mértékű volt, viszont nem tudhatjuk még, hogy a válság elmúltával visszatér-e a kifejezetten alacsony részmunkaidős arány, vagy az arány fokozatosan közelebb kerül az európai átlaghoz.

5.1.1. Az elmúlt években tapasztalt folyamatok

2006 óta szinte folyamatosan nő azoknak a vállalatoknak az aránya, amelyek foglalkoztatnak részmunkaidős alkalmazottat, egyedül a 2007 és 2008 közötti időszak mutat enyhe csökkenést. A vizsgált időszakon belül most – 2009 és 2010 között – nőtt legerőteljesebben ezen vállalatok aránya, amely változást a gazdasági válságra adott reakcióként is értelmezhetünk.

5.1.1.1. ábra: A nem teljes munkaidős foglalkoztatást leíró mutatók

	2006		2007		2008		2009		2010	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Nem teljes munkaidős foglalkoztató vállalatok aránya – tárgyév	6046	61,4	7247	63,1	7245	62,8	7151	63,8	7109	66,1

Forrás: NGM, FSZH, GVI

A mutató: Az ábrán látható értékek megmutatják, hogy az egyes években a vállalatok hány százaléka foglalkoztatott részmunkaidős alkalmazottat. A vállalatok 2009-ben és 2010-ben szeptember 1-jére vonatkozóan válaszoltak, a korábbi években pedig szeptember 30-ra vonatkozóan. Az adatok súlyozottak.

Jellemző, hogy a nagyobb vállalatok körében gyakoribb a részmunkaidősök foglalkoztatása. Míg a tíz fő alatti vállalkozásoknak mintegy negyede alkalmazott 2010-ben nem teljes munkaidősben dolgozó alkalmazottat, addig az ötven fő feletti cégeknél ez az arány 76 százalékot tett ki (Lásd a M3.1.1 táblát).

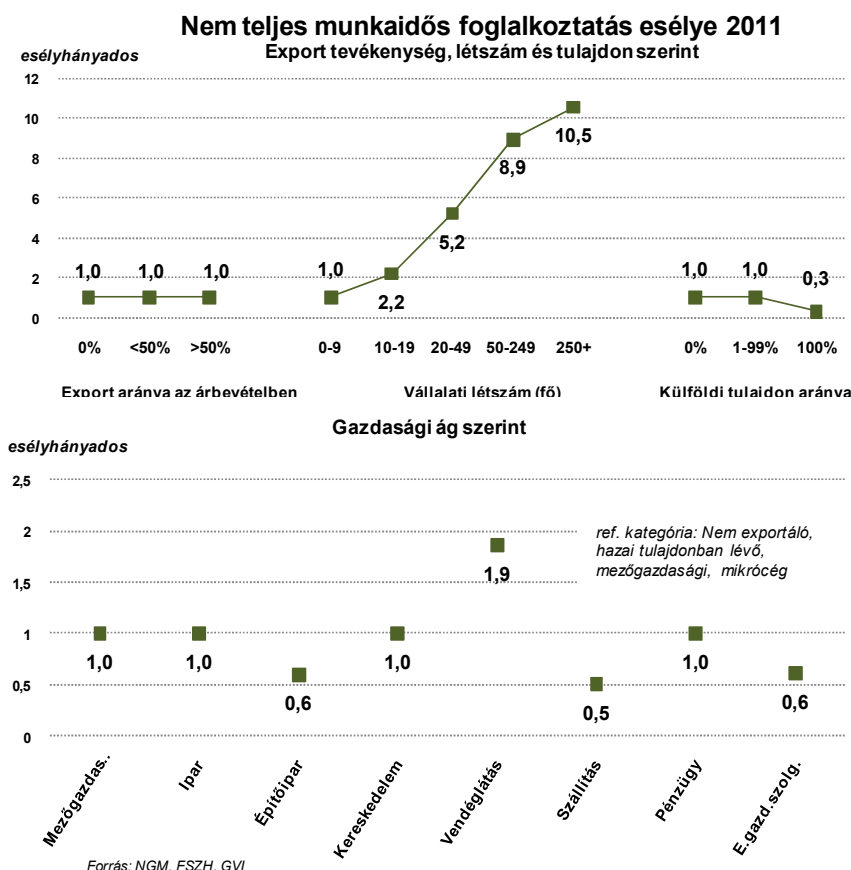
Gazdasági ágazatok szerint a mezőgazdaság, a vendéglátás és turizmus valamint a pénzügy területén működő vállalatokra jellemző leginkább, hogy nem teljes munkaidősben foglalkoztatott alkalmazottaik is vannak, legkevésbé pedig az építőiparra (2010-ben: 55%). (Lásd a M3.1.3 táblát)

5.1.2. A tervezett nem teljes munkaidős foglalkoztatás tényezői

Regressziós elemzéssel pontosabban is meghatározhatjuk, mely vállalati körökre jellemző leginkább, hogy részmunkaidős munkaerőt is terveznek alkalmazni 2011-ben. Az elemzésben az export árbevételen belüli arányát, a gazdasági tevékenységet, a vállalatméretet és a vállalat tulajdonosi szerkezetét vettük figyelembe. A vállalatok arra a kérdésre válaszoltak, hogy 2011. szeptember 1-jén hány fő nem teljes munkaidőben alkalmazott dolgozójuk lesz statisztikai állományi létszámukon belül. A regressziós elemzéshez ebből csak azt vettük figyelembe, hogy *lesz* részmunkaidős alkalmazottuk vagy *nem lesz*.

A legfontosabb tényező, amely a részmunkaidős foglalkoztatás esélyére hat, a vállalat mérete, amelyet alkalmazottainak létszámával mérünk. A 250 főnél több alkalmazottal rendelkező vállalatok esetében 11-szer nagyobb az esélye annak, hogy egy cégnek lesz nem teljes munkaidőben dolgozó alkalmazottja 2011-ben, mint a 10 fő alatti mikrocégek között. Ez az eredmény illeszkedik ahhoz az intuitív gondolathoz, hogy nagyobb vállalatok körében nagyobb eséllyel találhatunk meg bármilyen speciális foglalkoztatási formát, hiszen nagyobb számú dolgozójukat valószínűleg többféle lehetséges foglalkoztatási formában alkalmazzák, mint a néhány fős mikrocégek.

5.1.2.1. ábra: A nem teljes munkaidős foglalkoztatás elemi összetevői

A modellről: A modell többváltozós logisztikus regressziós eljárással készült. A modell részletei a 3.1.2-es függelékben találhatóak.

Az esélyhányadosok: Az esélyhányadosok kifejezik, hogy a referenciacsoporthoz képest hányszor nagyobb az esély az adott vállalati csoporton belül a részmunkaidős foglalkoztatásra.

Referenciacsoport: Referenciacsoportnak a hazai tulajdonú, kizárólag belföldre termelő, mezőgazdasági mikrovállalkozásokat tekintjük.

Ábraértelmezés: minél nagyobb az esélyhányados értéke, annál nagyobb a részmunkaidős foglalkoztatás esélye. Ha az esélyhányados értéke 1, akkor az adott csoportban ez az esély nem tér el a referenciacsoporttól.

Az export árbevételen belüli aránya nincs szignifikáns hatással a részmunkaidős foglalkoztatás esélyére. A jegyzett tőkén belüli külföldi tulajdon aránya szerint azt figyelhetjük meg, hogy a tisztán külföldi kézben levő vállalatok körében a legkisebb az esély a nem teljes munkaidős foglalkoztatásra 2011-ben.

A vállalatok tevékenységi területe nem minden esetben gyakorol szignifikáns hatást arra, hogy mekkora eséllyel foglalkoztatnak nem teljes munkaidőben dolgozó alkalmazottakat. A vendéglátásban működő cégek esetében magasabb esély figyelhető meg, míg az építőipar, szállítás és az egyéb gazdasági szolgáltatások területén működő cégek esetében alacsonyabb ez az esély, mint a referenciakategóriát jelentő mezőgazdasági cégek esetében.

A vállalatok jellemzőinek együttes vizsgálatát két lépésben végeztük el, hogy az adatok áttekinthetőek maradjanak. Az 5.1.2.2 és az 5.1.2.3 ábrán is szerepel a tulajdonosi szerkezet és az export aránya, mint magyarázó változó. Az első ábrán ezen kívül feltüntettük a vállalat méretének hatását, a második ábrán pedig a tevékenységi kör hatását. Így tehát mindkét ábrán három vállalati jellemző hatását összegezzük.

Megállapíthatjuk, hogy a hazai vagy vegyes tulajdonban levő, 250 fő feletti alkalmazotti létszámú cégek körében legnagyobb az esélye, hogy jövőre részmunkaidőst foglalkoztatnak majd. E cégek 11-szer nagyobb eséllyel fognak nem teljes munkaidőben dolgozó alkalmazottal rendelkezni, mint a hazai tulajdonban levő mikrocégek. A vállalatok exportjának mértéke nem befolyásolja ezt az esélyt.

5.1.2.2. ábra: A nem teljes munkaidős foglalkoztatás összetevői: tulajdon, méret, export

Nem teljes munkaidős foglalkoztatás esélye 2011 Létszám, export tevékenység és tulajdonosi háttér szerint

		Export aránya az árbevételben					Export aránya az árbevételben		
		0%	<50%	> 50%			0%	<50%	> 50%
Hazai tulajdon	0-9 fő	1,0	1,0	1,0	Hazai tulajdon	0-9 fő	1,0	1,0	1,0
	10-19 fő	2,2	2,2	2,2		10-19 fő	2,2	2,2	2,2
	20-49 fő	5,2	5,2	5,2		20-49 fő	5,2	5,2	5,2
	50-249 fő	8,9	8,9	8,9		50-249 fő	8,9	8,9	8,9
	250 fő felett	10,5	10,5	10,5		250 fő felett	10,5	10,5	10,5
Vegyes tulajdon	0-9 fő	7,0	7,0	7,0	Vegyes tulajdon	0-9 fő	1,0	1,0	1,0
	10-19 fő	2,2	2,2	2,2		10-19 fő	2,2	2,2	2,2
	20-49 fő	5,2	5,2	5,2		20-49 fő	5,2	5,2	5,2
	50-249 fő	8,9	8,9	8,9		50-249 fő	8,9	8,9	8,9
	250 fő felett	10,5	10,5	10,5		250 fő felett	10,5	10,5	10,5
Külföldi tulajdon	0-9 fő	0,3	0,3	0,3	Külföldi tulajdon	0-9 fő	0,3	0,3	0,3
	10-19 fő	0,6	0,6	0,6		10-19 fő	0,6	0,6	0,6
	20-49 fő	1,5	1,5	1,5		20-49 fő	1,5	1,5	1,5
	50-249 fő	2,5	2,5	2,5		50-249 fő	2,5	2,5	2,5
	250 fő felett	3,0	3,0	3,0		250 fő felett	3,0	3,0	3,0

Forrás: NGM-FSZH-GVI

Ábraértelmezés: Mindkét ábrán egy regressziós modell eredményei kerülnek bemutatásra: tulajdon, export tevékenység és vállalati létszám szerinti bontásban leolvashatóak az egyes vállalati körökhöz tartozó esélyhányadosok. Egy vállalati körhöz tartozó esélyhányados kifejezi a referenciacsoportnak

tekintett hazai tulajdonú, kizárólag belföldre termelő, mikrovállalkozásokhoz képest a részmunkaidős dolgozó alkalmazásának esélyét 2011-ben. Egyszerűbben fogalmazva, minél nagyobb az esélyhányados értéke, annál nagyobb a valószínűsége, hogy a megfelelő vállalati körbe tartozó cég tervez részmunkaidőst alkalmazni 2011-ben.

Példa: A vegyes tulajdonban lévő, 250 fő feletti, kizárólag belföldre termelő (export = 0%) vállalati kör esélyhányadosa 10,5. Ez azt jelenti, hogy ha kontroll alatt tartjuk a gazdasági tevékenységet („kiszűrjük” annak hatását), akkor e vállalati körben 10,5-ször nagyobb valószínűséggel találunk olyan vállalkozást, amely 2011-ben részmunkaidőst tervez alkalmazni, mint a referenciakategóriának tekintett nem exportáló, hazai tulajdonban lévő mikrovállalkozásoknál.

A tevékenységi terület hatását megvizsgálva azt látjuk, hogy a tisztán hazai kézben levő, vendéglátó vállalatok körében a legnagyobb az esélye, hogy 2011-ben részmunkaidős alkalmazottat foglalkoztatnak majd.

A korábbiaknak megfelelően az export árbevételen belüli aránya nem gyakorol hatást a nem teljes munkaidős foglalkoztatás esélyére, a tisztán külföldi tulajdonban levő cégek körében pedig jóval kisebb az esély, mint a tisztán hazai kézben levőknél. A magyar kézben levő, vendéglátással és turizmussal foglalkozó vállalatok körében 1,9-szer nagyobb az esélye, hogy részmunkaidőst foglalkoztatni tervező vállalatot találunk, mint a hazai mezőgazdasági cégek körében.

5.1.2.3. ábra: A nem teljes munkaidős foglalkoztatás összetevői: tulajdon, export és tevékenység

Nem teljes munkaidős foglalkoztatás esélye 2011
Ágazat, export tevékenység és tulajdonosi háttér szerint

	Export aránya az árbevételben	Export aránya az árbevételben		
		0%	<50%	> 50%
Hazai tulajdon	Mezőgazdaság	1,0	1,0	1,0
	Ipar	1,0	1,0	1,0
	Építőipar	0,6	0,6	0,6
	Kereskedelem	1,0	tisztán hazai vendéglátás	1,0
	Vendéglátás	1,9	1,9	1,9
	Szállítás	0,5	0,5	0,5
	Pénzügy	1,0	1,0	1,0
	Egyéb gazd.szolg.	0,6	0,6	0,6
	Mezőgazdaság	0,3	0,3	0,3
	Ipar	0,3	0,3	0,3
Külföldi tulajdon	Építőipar	0,2	0,2	0,2
	Kereskedelem	0,3	0,3	0,3
	Vendéglátás	0,5	0,5	0,5
	Szállítás	0,1	0,1	0,1
	Pénzügy	0,3	0,3	0,3
	Egyéb gazd.szolg.	0,2	0,2	0,2

Forrás: NGM-FSZH-GVI

Nem teljes munkaidős foglalkoztatás esélye 2011
Ágazat, export tevékenység és tulajdonosi háttér szerint

	Export aránya az árbevételben	Export aránya az árbevételben		
		0%	<50%	> 50%
Hazai tulajdon	Mezőgazdaság	1,0	1,0	1,0
	Ipar	1,0	1,0	1,0
	Építőipar	0,6	0,6	0,6
	Kereskedelem	1,0	1,0	1,0
	Vendéglátás	1,9	1,9	1,9
	Szállítás	0,5	0,5	0,5
	Pénzügy	1,0	1,0	1,0
	Egyéb gazd.szolg.	0,6	0,6	0,6
	Mezőgazdaság	0,3	0,3	0,3
	Ipar	0,3	0,3	0,3
Külföldi tulajdon	Építőipar	0,2	0,2	0,2
	Kereskedelem	0,3	0,3	0,3
	Vendéglátás	0,5	0,5	0,5
	Szállítás	0,1	0,1	0,1
	Pénzügy	0,3	0,3	0,3
	Egyéb gazd.szolg.	0,2	0,2	0,2

Forrás: NGM-FSZH-GVI

Ábraértelmezés: Mindkét ábrán egy regressziós modell eredményei kerülnek bemutatásra: tulajdon, export tevékenység és tevékenységi terület szerinti bontásban leolvashatóak az egyes vállalati körökhöz tartozó esélyhányadosok. Egy vállalati körhöz tartozó esélyhányados kifejezi a referenciacsoportnak tekintett hazai tulajdonú, kizárólag belföldre termelő, mezőgazdasági vállalkozásokhoz képest a 2011-es részmunkaidős foglalkoztatás esélyét. Egyszerűbben fogalmazva, minél nagyobb az esélyhányados értéke, annál valószínűbb, hogy alkalmazni fog nem teljes munkaidős dolgozót egy vállalat, amely az adott vállalati csoportba tartozik.

Példa: A tisztán külföldi tulajdonban lévő, kizárólag belföldre szolgáltató (export = 0%), szállítással foglalkozó vállalati kör esélyhányadosa 0,1. Ez azt jelenti, hogy ezen vállalati körben tizedakkora valószínűséggel találunk olyan céget, amely 2011-ben részmunkaidőst tervez foglalkoztatni, mint a referenciakategóriának tekintett nem exportáló, hazai tulajdonban lévő mezőgazdasági vállalkozásoknál.

5.1.3. Területi egyenlőtlenségek

2006 és 2010 között minden évben a dél-alföldi régióban volt a legmagasabb a részmunkaidősöket foglalkoztató vállalatok aránya (2010-ben: 77%). Átlag feletti ez az arány még az Észak-alföldi (74%) és a Dél-dunántúli régióban (73%) is. Összességében tehát az ország gazdasági szempontból fejletlenebb területeire átlag feletti mértékben jellemző a részmunkaidős foglalkoztatás (Lásd az M3.1.2 táblát)

Baranyában, Bács-Kiskun megyében, Csongrádban, Jász-Nagykun-Szolnok megyében (82%, a legmagasabb érték) és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében a legmagasabb a nem teljes munkaidős foglalkoztatást tervező vállalatok aránya.

Fejér megyében a legalacsonyabb ez az arány, mindössze 37 százalékot tesz ki azon vállalatok aránya, amelyek 2011-ben részmunkaidőst terveznek foglalkoztatni.

5.1.3.1. ábra: A jövőbeli nem teljes munkaidős foglalkoztatást kifejező mutató értékei megyei bontásban

	Tervek	
	n	%
Budapest	1217	54,4
Baranya	335	78,8
Bács-Kiskun	345	71,9
Békés	235	67,3
Borsod-Abaúj-Zemplén	550	63,7
Csongrád	184	76,7
Fejér	314	37,2
Győr-Moson-Sopron	283	57,3
Hajdú-Bihar	336	66,3
Heves	325	65,8
Komárom-Esztergom	237	61,4
Nógrád	247	57,3
Pest	663	64,2
Somogy	307	68,8
Szabolcs-Szatmár-Bereg	281	72,0
Jász-Nagykun-Szolnok	190	82,1
Tolna	241	58,0
Vas	206	65,0
Veszprém	266	60,2
Zala	290	54,5

Forrás: NGM, FSZH, GVI

A mutató: A táblázatban szereplő értékek azt mutatják meg, hogy az 2011-ben a vállalatok hány százaléka tervez részmunkaidős alkalmazottat foglalkoztatni. A vállalatok 2011. szeptember 1-jére vonatkozóan válaszoltak. A százalék-adatok súlyozottak, az n érték, amely a válaszoló vállalatok számát mutatja, súlyozatlan

5.2 Határozott idejű foglalkoztatás

A határozott időre szóló szerződéssel való foglalkoztatás, mint atipikus foglalkoztatási forma – amely a munkáltató rugalmasságát és egyes speciális foglalkoztatási helyzetek megoldását (szezónális munka, helyettesítés) segíti elő –, jóval elterjedtebb Magyarországon, mint a részmunkaidő. 2009-ben 9 százalék volt az ilyen módon foglalkoztatott munkavállalók aránya az összes alkalmazotton belül. Ezzel az értékkel az európai átlag alatt helyezkedünk el, ugyanakkor a különbség sokkal kisebb, mint a nem teljes munkaidős foglalkoztatás esetében: az Európai Unió 27 országában átlagosan 13 százalék volt ez az arány 2009-ben.

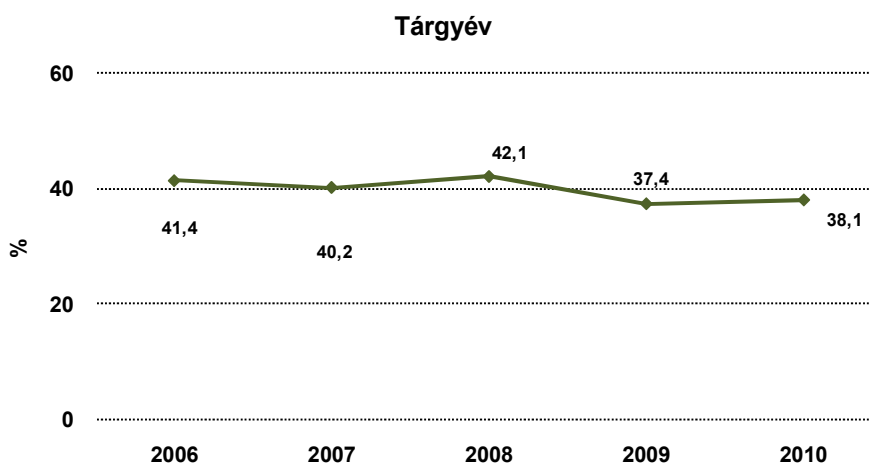
Figyelemreméltó, hogy amíg a gazdasági válság kezdetével az európai uniós átlag csökkenni kezdett (2007-ben 14,5%, 2008-ban 14%, 2009-ben 13,4%), addig Magyarországon a határozott idejű szerződéssel foglalkoztatottak aránya növekedésnek indult (2007-ben 7,3%, 2008-ban 7,8%, 2009-ben 8,5%).

5.2.1. Az elmúlt években tapasztalt folyamatok

A határozott időre szóló szerződéssel munkavállalót foglalkoztató vállalatok aránya nem változott nagy mértékben az elmúlt négy év alatt. 2008 és 2009 között csökkent az arány, majd 2010-re ismét enyhén emelkedni kezdett, ami azért figyelemre méltó, mert mindeközben a határozott időre szóló szerződéssel alkalmazott *munkavállalók* aránya összességében növekedett ebben az időszakban, ahogyan azt a fejezet bevezetésben említettük. Ennek egy lehetséges oka, hogy bár 2009-ben kevesebb vállalat foglalkoztatott munkaerőt határozott időre szóló szerződéssel, ezek a vállalatok nagyobb számban alkalmazták ezt a módszert.

5.2.1.1. ábra: A határozott idejű foglalkoztatást leíró mutatók

Határozott idejű foglalkoztatást leíró mutatók

A mutató Az ábrán látható értékek megmutatják, hogy az egyes években a vállalatok hány százaléka foglalkoztatott határozott időre szóló szerződéssel alkalmazottat. A vállalatok 2009-ben és 2010-ben szeptember 1-jére vonatkozóan válaszoltak, a korábbi években pedig szeptember 30-ra vonatkozóan. Az adatok súlyozottak.

forrás: NGM, FSZH, GVI

	2006		2007		2008		2009		2010	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Határozott időre szóló szerződéssel foglalkoztató vállalatok aránya - tárgyév	6046	41,4	7247	40,2	7245	42,1	7151	37,4	7107	38,1

Forrás: NGM, FSZH, GVI

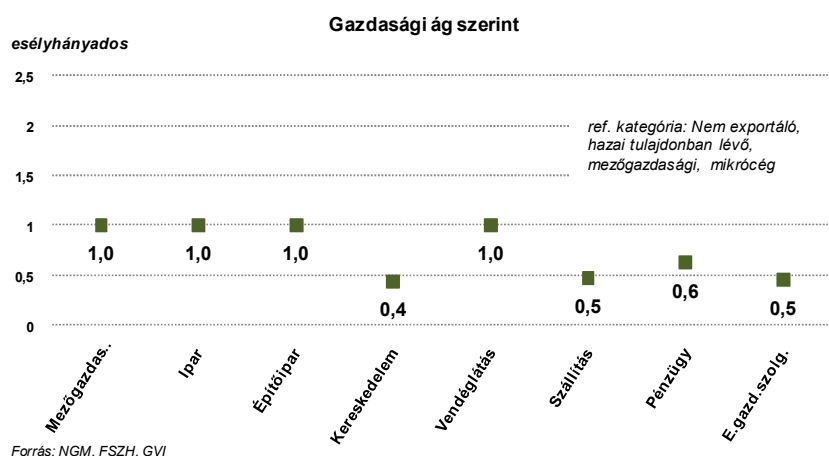
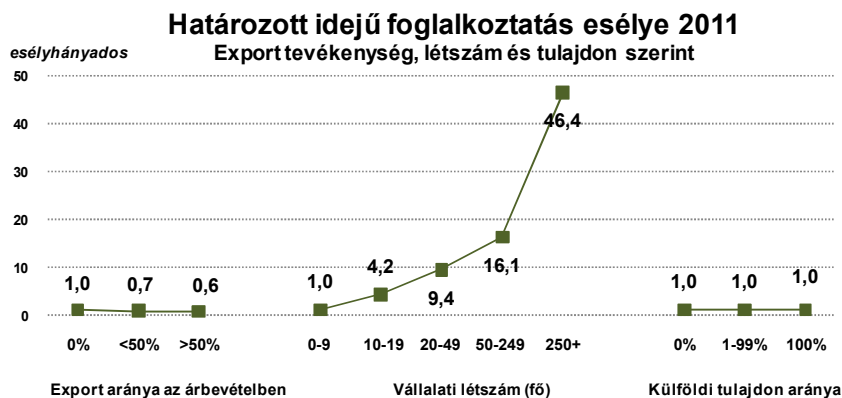
A gazdasági ágazatok szerinti bontás eredményei szerint az ipar és a vendéglátás–turizmus területén működő cégek körében a vizsgált időszak minden évében kiemelkedően magas a határozott időre foglalkoztató vállalatok aránya. A kereskedelem, javítás és a szállítás, raktározás területén ezzel szemben minden évben alacsony ez az arány. Érdekes időbeli változást figyelhetünk meg ugyanakkor a pénzügyi vállalatok esetében: míg 2007-ben és 2008-ban kifejezetten magas arányban volt rájuk jellemző a határozott idejű foglalkoztatás, addig 2009-től kezdve ez az arány a legalacsonyabbak közé került (Lásd az M3.3.3 táblát).

5.2.2. A határozott idejű foglalkoztatás tényezői

Regressziós elemzéssel vizsgáltuk meg, hogy mely tényezők hogyan hatnak a vállalatok határozott idejű szerződéssel való foglalkoztatási terveire a 2011-es évre vonatkozóan. Az elemzés során a korábbiakhoz hasonlóan az export árbevételen belüli arányát, a gazdasági tevékenységet, a vállalatméretet és a vállalat tulajdonosi szerkezetét vettük figyelembe. A vállalatok arra a kérdésre válaszoltak, hogy 2011. szeptember 1-jén hány fő határozott időre szóló szerződéssel alkalmazott foglalkoztatottjuk lesz statisztikai állományi létszámukon belül. A regressziós elemzéshez ebből csak azt vettük figyelembe, hogy lesz határozott időre szóló szerződéses alkalmazottuk vagy nem lesz.

A legfontosabb tényező, amely a határozott idejű foglalkoztatás esélyére hat, ismét a vállalat mérete, amelyet alkalmazottainak létszámával mérünk. A 250 főnél több alkalmazottal rendelkező vállalatok esetében 46-szor nagyobb az esélye annak, hogy egy cégnek lesz határozott időre felvett foglalkoztatottja 2011-ben, mint a 10 fő alatti mikrocégek között. A tulajdonosi szerkezet nincs szignifikáns hatással a határozott időre szóló foglalkoztatás esélyére. Az export arányát megvizsgálva a teljes értékesítésen belül azt figyelhetjük meg, hogy az export arányának növekedésével együtt csökken az esély arra, hogy a vállalat alkalmaz munkaerőt határozott időre szóló szerződéssel 2011-ben.

5.2.2.1. ábra: A határozott idejű foglalkoztatás elemi összetevői

A modellről: A modell többváltozós logisztikus regressziós eljárással készült. A modell részletei a 3.2.2-es függelékben találhatóak.

Az esélyhányadosok: Az esélyhányadosok kifejezik, hogy a referenciacsoporthoz képest hányszor nagyobb az esély az adott vállalati csoporton belül a határozott időre szóló szerződéssel való foglalkoztatásra.

Referenciacsoport: Referenciacsoportnak a hazai tulajdonú, kizárólag belföldre termelő, mezőgazdasági mikrovállalkozásokat tekintjük.

Ábraértelmezés egyszerűen: minél nagyobb az esélyhányados értéke, annál nagyobb a határozott időre szóló foglalkoztatás esélye. Ha az esélyhányados értéke 1, akkor az adott csoportban ez az esély nem tér el a referenciakategóriától.

A vállalatok tevékenységi területét megvizsgálva azt látjuk, hogy a kereskedelem, a szállítás, a pénzügy és az egyéb gazdasági szolgáltatások területén működő vállalatok esetében kapunk szignifikáns eredményt, amely szerint ezekben az ágazatokban alacsonyabb a határozott időre szóló alkalmazás, mint a referenciakategóriát jelentő mezőgazdasági cégek esetében.

A vállalatok jellemzőinek együttes vizsgálatát elvégezve megállapíthatjuk, hogy a nem exportáló, nagy méretű cégek körében legnagyobb az esélye, hogy jövőre részmunkaidőst foglalkoztatnak majd. E cégek 46-szor nagyobb eséllyel fognak nem határozott időre szóló szerződéssel alkalmazott munkaerőt foglalkoztatni 2011-ben, mint a nem exportáló mikrocégek. A vállalatok tulajdonosi szerkezete nem befolyásolja ezt az esélyt.

5.2.2.2. ábra: A határozott idejű foglalkoztatás összetevői: tulajdon, méret, export

Határozott idejű foglalkoztatás esélye 2011
Létszám, export tevékenység és tulajdonosi háttér szerint

		Export aránya az árbevételben		
		0%	<50%	> 50%
Hazai tulajdon	0-9 fő	1,0	0,7	0,6
	10-19 fő	4,2	3,1	2,7
	20-49 fő	9,4	7,0	5,9
	50-249 fő	16,1	12,0	10,2
	250 fő felett	46,4	34,5	29,3
Vegyes tulajdon	0-9 fő	1,0	0,7	0,6
	10-19 fő	4,2	3,1	2,7
	20-49 fő	9,4	7,0	5,9
	50-249 fő	16,1	12,0	10,2
	250 fő felett	46,4	34,5	29,3
Külföldi tulajdon	0-9 fő	1,0	0,7	0,6
	10-19 fő	4,2	3,1	2,7
	20-49 fő	9,4	7,0	5,9
	50-249 fő	16,1	12,0	10,2
	250 fő felett	46,4	34,5	29,3

Forrás: NGM-FSZH-GVI

Határozott idejű foglalkoztatás esélye 2011
Létszám, export tevékenység és tulajdonosi háttér szerint

		Export aránya az árbevételben		
		0%	<50%	> 50%
Hazai tulajdon	0-9 fő	1,0	0,7	0,6
	10-19 fő	4,2	3,1	2,7
	20-49 fő	9,4	7,0	5,9
	50-249 fő	16,1	12,0	10,2
	250 fő felett	46,4	34,5	29,3
Vegyes tulajdon	0-9 fő	1,0	0,7	0,6
	10-19 fő	4,2	3,1	2,7
	20-49 fő	9,4	7,0	5,9
	50-249 fő	16,1	12,0	10,2
	250 fő felett	46,4	34,5	29,3
Külföldi tulajdon	0-9 fő	1,0	0,7	0,6
	10-19 fő	4,2	3,1	2,7
	20-49 fő	9,4	7,0	5,9
	50-249 fő	16,1	12,0	10,2
	250 fő felett	46,4	34,5	29,3

Forrás: NGM-FSZH-GVI

Ábraértelmezés: Mindkét ábrán egy regressziós modell eredményei kerülnek bemutatásra: tulajdon, export tevékenység és vállalati létszám szerinti bontásban leolvashatóak az egyes vállalati körökhöz tartozó esélyhányadosok. Egy vállalati körhöz tartozó esélyhányados kifejezi a referencia csoportnak tekintett hazai tulajdonú, kizárólag belföldre termelő, mikro-vállalkozásokhoz képest a határozott időre szóló alkalmazás esélyét 2011-ben. Egyszerűbben fogalmazva, minél nagyobb az esélyhányados értéke, annál nagyobb a valószínűsége, hogy a megfelelő vállalati körbe tartozó cég tervez határozott időre szóló szerződéssel munkaerőt foglalkoztatni 2011-ben.

Példa: A tisztán külföldi tulajdonban lévő, 250 fő feletti, kizárólag belföldre termelő (export = 0%) vállalati kör esélyhányadosa 46,4. Ez azt jelenti, hogy ha kontroll alatt tartjuk a gazdasági tevékenységet („kiszűrjük” annak hatását), akkor ezen vállalati körben 46,4-szer nagyobb valószínűséggel találunk olyan vállalkozást, amely 2011-ben határozott időre szóló szerződéssel tervez munkavállalókat alkalmazni, mint a referenciakategóriának tekintett nem exportáló, hazai tulajdonban lévő mikro-vállalkozásoknál.

A tevékenységi terület hatását megvizsgálva azt látjuk, hogy az exportáló és a kereskedelem, szállítás, pénzügy vagy egyéb gazdasági szolgáltatások területén működő cégek körében a legkisebb az esélye, hogy 2011-ben határozott időre fognak munkavállalókat alkalmazni.

A korábbiaknak megfelelően a tulajdonosi szerkezet nem gyakorol hatást a nem teljes munkaidős foglalkoztatás esélyére, az export aránya pedig csökkenti ezt az esélyt.

5.2.2.3. ábra: A határozott idejű foglalkoztatás összetevői: tulajdon, export és tevékenység

Határozott idejű foglalkoztatás esélye 2011
Ágazat, export tevékenység és tulajdonosi háttér szerint

		Export aránya az árbevételben		
		0%	<50%	> 50%
Hazai tulajdon	Mezőgazdaság	1,0	0,7	0,6
	Ipar	1,0	0,7	0,6
	Építőipar	1,0	0,7	0,6
	Kereskedelem	0,4	0,3	0,3
	Vendéglátás	1,0		
	Szállítás	0,5		
	Pénzügy	0,6		
	Egyéb gazd.szolg.	0,5		
	Mezőgazdaság	1,0	0,7	0,6
	Ipar	1,0	0,7	0,6
Külföldi tulajdon	Építőipar	1,0	0,7	0,6
	Kereskedelem	0,4	0,3	0,3
	Vendéglátás	1,0	0,7	0,6
	Szállítás	0,5	0,3	0,3
	Pénzügy	0,6	0,5	0,4
	Egyéb gazd.szolg.	0,5	0,3	0,3

kisebb arányú export, nagyobb esély

Forrás: NGM-FSZH-GVI

Határozott idejű foglalkoztatás esélye 2011
Ágazat, export tevékenység és tulajdonosi háttér szerint

		Export aránya az árbevételben		
		0%	<50%	> 50%
Hazai tulajdon	Mezőgazdaság	1,0	0,7	0,6
	Ipar	1,0	0,7	0,6
	Építőipar	1,0	0,7	0,6
	Kereskedelem	0,4	0,3	0,3
	Vendéglátás	1,0	0,7	0,6
	Szállítás	0,5	0,3	0,3
	Pénzügy	0,6	0,5	0,4
	Egyéb gazd.szolg.	0,5	0,3	0,3
	Mezőgazdaság	1,0	0,7	0,6
	Ipar	1,0	0,7	0,6
Külföldi tulajdon	Építőipar	1,0	0,7	0,6
	Kereskedelem	0,4	0,3	0,3
	Vendéglátás	1,0	0,7	0,6
	Szállítás	0,5	0,3	0,3
	Pénzügy	0,6	0,5	0,4
	Egyéb gazd.szolg.	0,5	0,3	0,3

Forrás: NGM-FSZH-GVI

Ábraértelmezés: Mindkét ábrán egy regressziós modell eredményei kerülnek bemutatásra: tulajdon, export tevékenység és tevékenységi terület szerinti bontásban leolvashatóak az egyes vállalati körökhöz tartozó esélyhányadosok. Egy vállalati körhöz tartozó esélyhányados kifejezi a referenciacsoportnak tekintett hazai tulajdonú, kizárólag belföldre termelő, mezőgazdasági vállalkozásokhoz képest a 2011-es határozott idejű foglalkoztatás esélyét. Egyszerűbben fogalmazva, minél nagyobb az esélyhányados értéke, annál valószínűbb, hogy alkalmazni fog határozott időre munkavállalókat egy vállalat, amely az adott vállalati csoportba tartozik.

Példa: A tisztán külföldi tulajdonban lévő, kizárólag belföldre szolgáltató (export = 0%) szállítással foglalkozó vállalati kör esélyhányadosa 0,5. Ez azt jelenti, hogy ezen vállalati körben feleakkora valószínűséggel találunk olyan céget, amely 2011-ben határozott időre szóló szerződéssel tervez foglalkoztatni, mint a referenciakategóriának tekintett nem exportáló, hazai tulajdonban lévő mezőgazdasági vállalkozásoknál.

5.2.3. Területi egyenlőtlenségek

A határozott időre szóló szerződéssel való foglalkoztatás átlag feletti mértékben elterjedt az észak- és dél-alföldi, észak-magyarországi és közép-dunántúli cégek körében (Lásd a M3.3.2 táblát). Ennek valószínűleg eltérő okai vannak a fejletlenebb Alföldön és Észak-Magyarországon, valamint a gazdaságilag fejlettebb Közép-Dunántúlon.

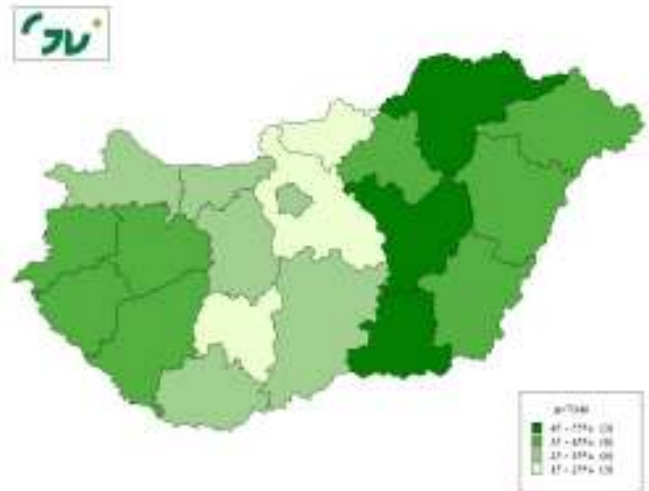
Jász-Nagykun-Szolnok megyében (55%), Csongrádban (51%) és Borsod-Abaúj-Zemplén megyében (46%) a legmagasabb a határozott időre szóló foglalkoztatást tervező vállalatok aránya.

Tolna megyében a legalacsonyabb ez az arány, mindössze 16 százalékot tesz ki azon vállalatok aránya, amelyek 2011-ben határozott időre szólóan terveznek munkaerőt foglalkoztatni.

5.2.3.1. ábra: A jövőbeli határozott idejű foglalkoztatást kifejező mutató értékei megyei bontásban

	Tervek	
	n	%
Budapest	1218	26,8
Baranya	335	32,0
Bács-Kiskun	343	32,5
Békés	235	38,0
Borsod-Abaúj-Zemplén	550	46,2
Csongrád	182	50,8
Fejér	314	32,2
Győr-Moson-Sopron	283	27,5
Hajdú-Bihar	335	44,2
Heves	324	40,5
Komárom-Esztergom	237	30,7
Nógrád	246	20,9
Pest	663	23,3
Somogy	307	35,8
Szabolcs-Szatmár-Bereg	281	42,7
Jász-Nagykun-Szolnok	190	54,7
Tolna	241	16,0
Vas	206	37,5
Veszprém	266	40,7
Zala	290	37,1

Forrás: NGM, FSZH, GVI

A mutató: A táblázatban szereplő értékek azt mutatják meg, hogy a 2011-ben a vállalatok hány százaléka tervez határozott időre szóló szerződéssel alkalmazottat foglalkoztatni. A vállalatok 2011. szeptember 1-jére vonatkozóan válaszoltak. A százalék-adatok súlyozottak, az n érték, amely a válaszoló vállalatok számát mutatja, súlyozatlan.

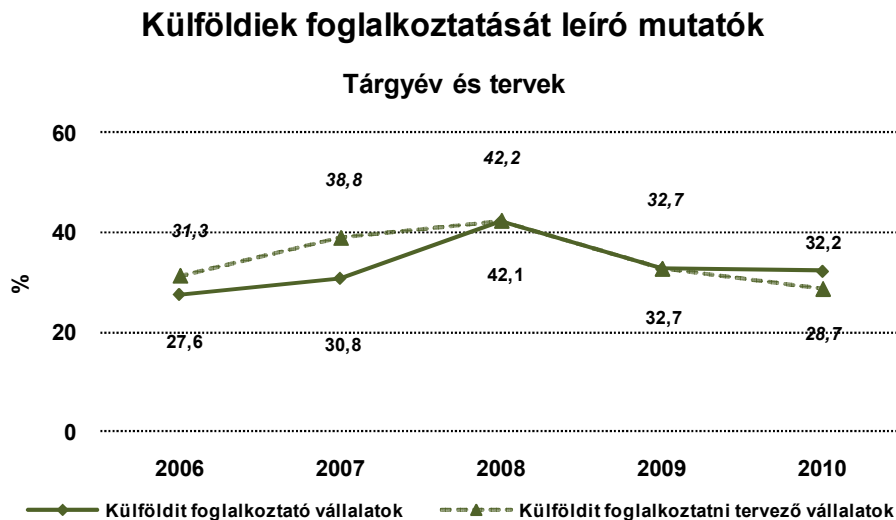
5.3 Külföldiek foglalkoztatása

Ebben a fejezetben megvizsgáljuk, hogy hogyan változtak az elmúlt években a vállalatok szokásai külföldiek foglalkoztatásának tekintetében. Ezután a vállalatok jövőbeli foglalkoztatási terveit elemezzük, meghatározzuk, hogy milyen vállalati jellemzők teszik valószínűvé külföldi munkavállalók foglalkoztatását.

5.3.1. Az elmúlt években tapasztalt folyamatok

2006 óta folyamatosan növekedett azoknak a vállalatoknak az aránya, amelyek alkalmaznak külföldi munkaerőt. Ez a növekedés különösen 2007 és 2008 között volt figyelemre méltó. 2008-tól kezdődően viszont csökkenni kezdett e vállalatok aránya, körülbelül olyan ütemben, mint ahogyan 2008 előtt növekedett.

5.3.1.1. ábra: Külföldiek foglalkoztatását leíró mutatók

Forrás: NGM, FSZH, GVI

	2006		2007		2008		2009		2010	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Külföldieket alkalmazó vállalatok aránya – tárgyév	6046	27,6	7247	30,8	7245	42,1	7151	32,7	7106	32,2
Külföldieket alkalmazni tervező vállalatok aránya	4845	31,3	6913	38,8	7046	42,2	7151	32,7	7051	28,7

Forrás: NGM, FSZH, GVI

A mutató: Az ábrán látható értékek megmutatják, hogy az egyes években a vállalatok hány százaléka foglalkoztatott külföldi alkalmazottat. A vállalatok 2009-ben és 2010-ben szeptember 1-jére vonatkozóan válaszoltak, a korábbi években pedig szeptember 30-ra vonatkozóan. Az adatok súlyozottak.

Gazdasági ágazatok szerint az ipar és a vendéglátás területén működő cégek esetében a leginkább jellemző, hogy külföldieket foglalkoztatnak. Az ipar esetében 44 százalék volt 2010-ben e vállalatok aránya, a vendéglátás esetében pedig 45 százalék (Lásd az M3.5.3 táblát). Az export árbevételen belüli aránya és a vállalatok tulajdonosi szerkezete is hasonlóan hat a külföldiek foglalkoztatására: minél nagyobb a vállalat külföldi érintettségének foka, annál valószínűbb, hogy van külföldi alkalmazottja (Lásd az M3.5.4 és M3.5.5 táblát).

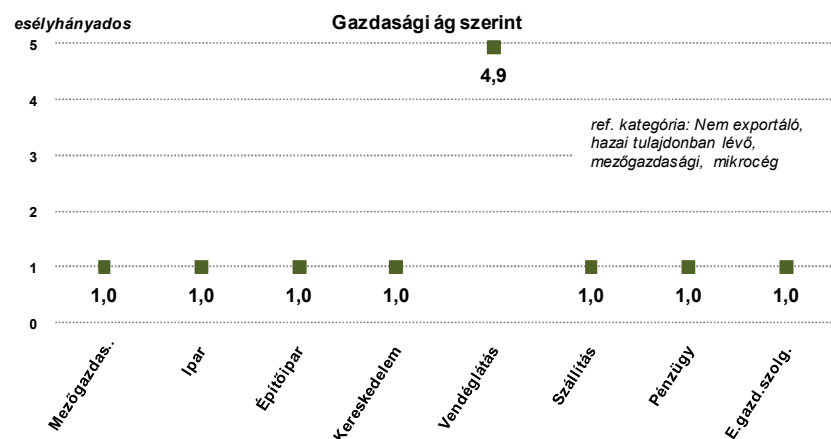
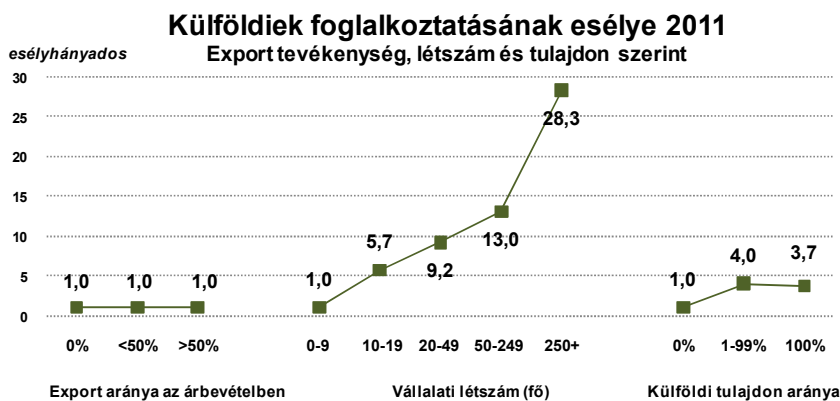
5.3.2. Külföldiek foglalkoztatásának tényezői

A regressziós elemzéssel azt vizsgáltuk ebben a fejezetben, hogy mely tényezők hogyan hatnak a vállalatok külföldiek foglalkoztatására vonatkozó terveire a 2011-es évre vonatkozóan. Ebben az esetben is az export árbevételben belüli arányát, a gazdasági tevékenységet, a vállalatméretet és a vállalat tulajdonosi szerkezetét vettük figyelembe. A vállalatok arra a kérdésre válaszoltak, hogy 2011. szeptember 1-jén hány fő külföldi foglalkoztatottjuk lesz statisztikai állományi létszámukon belül. A regressziós elemzéshez ebből csak azt vettük figyelembe, hogy *lesz* külföldi alkalmazottuk vagy *nem lesz*.

A vállalatok mérete mellett ebben az esetben hatással van a külföldiek foglalkoztatásának esélyére a vállalat tulajdonosi szerkezete is. Ugyanakkor az export aránya a modell szerint nem gyakorol szignifikáns hatást erre az esélyre, vagyis valószínű, hogy az egyszerű leíró statisztikák csak azért mutattak ilyen irányú összefüggést, mert az exportarány összefüggésben van a külföldi tulajdon jelenlétével is.

A vállalatok tevékenységi területe csak a vendéglátás esetében gyakorol szignifikáns hatást arra, hogy mekkora eséllyel foglalkoztatnak külföldi munkavállalót a vállalatok. A vendéglátásban működő cégek esetében csaknem ötször akkora az esély külföldi munkaerő foglalkoztatására, mint a referenciacsoportban, a mezőgazdaságban.

5.3.2.1. ábra: A külföldiek foglalkoztatásának elemi összetevői

Forrás: NGM, FSZH, GVI

A modellről: A modell többváltozós logisztikus regressziós eljárással készült. A modell részletei a 3.3.2-es függelékben találhatóak.

Az esélyhányadosok: Az esélyhányadosok kifejezik, hogy a referenciacsoporthoz képest hányszor nagyobb az esély az adott vállalati csoporton belül külföldi foglalkoztatására.

Referenciacsoport: Referencia csoportnak a hazai tulajdonú, kizárólag belföldre termelő, mezőgazdasági mikrovállalkozásokat tekintjük.

Ábraértelmezés egyszerűen: minél nagyobb az esélyhányados értéke, annál nagyobb a külföldiek foglalkoztatásának esélye. Ha az esélyhányados értéke 1, akkor az adott csoportban ez az esély nem tér el a referenciacsoportétól.

A vállalatok jellemzőinek együttes vizsgálatát elvégezve megállapíthatjuk, hogy a vegyes tulajdonban levő, nagy méretű cégek körében legnagyobb az esélye, hogy külföldi munkavállalót fognak foglalkoztatni jövőre. E cégek 113-szor nagyobb eséllyel fognak külföldit foglalkoztatni 2011-ben, mint a tisztán hazai tulajdonban levő mikrocégek. A vállalatok exportjának aránya a teljes árbevételben nem befolyásolja ezt az esélyt.

5.3.2.2. ábra: A külföldiek foglalkoztatásának összetevői: tulajdon, méret, export

Külföldi foglalkoztatásának esélye 2011

Létszám, export tevékenység és tulajdonosi háttér szerint

	Létszám	Export aránya az árbevételben		
		0%	<50%	> 50%
Hazai tulajdon	0-9 fő	1,0	1,0	1,0
	10-19 fő	5,7	5,7	5,7
	20-49 fő	9,2	9,2	9,2
	50-249 fő	13,0	13,0	13,0
	250 fő felett	28,3	28,3	28,3
Vegyes tulajdon	0-9 fő	4,0	4,0	4,0
	10-19 fő	22,9	22,9	22,9
	20-49 fő	36,8	36,8	36,8
	50-249 fő	52,3	52,3	52,3
	250 fő felett	113,4	113,4	113,4
Külföldi tulajdon	0-9 fő	3,7	3,7	3,7
	10-19 fő	21,3	21,3	21,3
	20-49 fő	34,2	34,2	34,2
	50-249 fő	48,6	48,6	48,6
	250 fő felett	105,4	105,4	105,4

Forrás: NGM-FSZH-GVI

Külföldi foglalkoztatásának esélye 2011

Létszám, export tevékenység és tulajdonosi háttér szerint

	Létszám	Export aránya az árbevételben		
		0%	<50%	> 50%
Hazai tulajdon	0-9 fő	1,0	1,0	1,0
	10-19 fő	5,7	5,7	5,7
	20-49 fő	9,2	9,2	9,2
	50-249 fő	13,0	13,0	13,0
	250 fő felett	28,3	28,3	28,3
Vegyes tulajdon	0-9 fő	4,0	4,0	4,0
	10-19 fő	22,9	22,9	22,9
	20-49 fő	36,8	36,8	36,8
	50-249 fő	52,3	52,3	52,3
	250 fő felett	113,4	113,4	113,4
Külföldi tulajdon	0-9 fő	3,7	3,7	3,7
	10-19 fő	21,3	21,3	21,3
	20-49 fő	34,2	34,2	34,2
	50-249 fő	48,6	48,6	48,6
	250 fő felett	105,4	105,4	105,4

Forrás: NGM-FSZH-GVI

Ábraértelmezés: Mindkét ábrán egy regressziós modell eredményei kerülnek bemutatásra: tulajdon, export tevékenység és vállalati létszám szerinti bontásban leolvashatók az egyes vállalati körökhöz tartozó esélyhányadosok. Egy vállalati körhöz tartozó esélyhányados kifejezi a referencia csoportnak tekintett hazai tulajdonú, kizárólag belföldre termelő, mikrovállalkozásokhoz képest a külföldi dolgozó alkalmazásának esélyét 2011-ben. Egyszerűbben fogalmazva, minél nagyobb az esélyhányados értéke, annál nagyobb a valószínűsége, hogy a megfelelő vállalati körbe tartozó cég tervez külföldit alkalmazni 2011-ben.

Példa: A tisztán külföldi tulajdonban lévő, 250 fő feletti, nagyrészt külföldre termelő (export > 50%) vállalati kör esélyhányadosa 105,4. Ez azt jelenti, hogy ha kontroll alatt tartjuk a gazdasági tevékenységet („kiszűrjük” annak hatását), akkor e vállalati körben 105-szor nagyobb valószínűséggel találunk olyan vállalkozást, amely 2011-ben külföldit tervez alkalmazni, mint a referenciakategóriának tekintett nem exportáló, hazai tulajdonban lévő mikrovállalkozásoknál.

A tevékenységi terület hatását megvizsgálva azt látjuk, hogy a tisztán külföldi kézben levő, vendéglátó vállalatok körében a legnagyobb az esélye, hogy 2011-ben külföldi munkaerőt fognak foglalkoztatni.

Az export árbevételen belüli aránya nem gyakorol hatást a külföldiek foglalkoztatásának esélyére, a tisztán hazai tulajdonban levő cégek körében pedig jóval kisebb az esély, mint a tisztán külföldi kézben levőknél. A külföldi kézben levő, vendéglátással, turizmussal foglalkozó vállalatok körében 18-szor nagyobb az esélye, hogy külföldit foglalkoztatni tervező vállalatot találunk, mint a hazai mezőgazdasági cégek körében.

5.3.2.3. ábra: Külföldiek foglalkoztatásának összetevői: tulajdon, export és tevékenység

Külföldi foglalkoztatásának esélye 2011
Ágazat, export tevékenység és tulajdonosi háttér szerint

	Export aránya az árbevételben		
	0%	<50%	> 50%
Hazai tulajdon			
Mezőgazdaság	1,0	1,0	1,0
Ipar	1,0	1,0	1,0
Építőipar	1,0	1,0	1,0
Kereskedelem	1,0	Vendéglátás, nagyobb esély	
Vendéglátás	4,9	4,9	4,9
Szállítás	1,0	1,0	1,0
Pénzügy	1,0	1,0	1,0
Egyéb gazd.szolg.	1,0	1,0	1,0
Külföldi tulajdon			
Mezőgazdaság	3,7	külföldi tulajdon, nagyobb esély	
Ipar	3,7	3,7	3,7
Építőipar	3,7	3,7	3,7
Kereskedelem	3,7	3,7	3,7
Vendéglátás	18,4	18,4	18,4
Szállítás	3,7	Vendéglátás, nagyobb esély	
Pénzügy	3,7	3,7	3,7
Egyéb gazd.szolg.	3,7	3,7	3,7

Forrás: NGM-FSZH-GVI

Külföldi foglalkoztatásának esélye 2011
Ágazat, export tevékenység és tulajdonosi háttér szerint

	Export aránya az árbevételben		
	0%	<50%	> 50%
Hazai tulajdon			
Mezőgazdaság	1,0	1,0	1,0
Ipar	1,0	1,0	1,0
Építőipar	1,0	1,0	1,0
Kereskedelem	1,0	1,0	1,0
Vendéglátás	4,9	4,9	4,9
Szállítás	1,0	1,0	1,0
Pénzügy	1,0	1,0	1,0
Egyéb gazd.szolg.	1,0	1,0	1,0
Külföldi tulajdon			
Mezőgazdaság	3,7	3,7	3,7
Ipar	3,7	3,7	3,7
Építőipar	3,7	3,7	3,7
Kereskedelem	3,7	3,7	3,7
Vendéglátás	18,4	18,4	18,4
Szállítás	3,7	3,7	3,7
Pénzügy	3,7	3,7	3,7
Egyéb gazd.szolg.	3,7	3,7	3,7

Forrás: NGM-FSZH-GVI

Ábraértelmezés: Mindkét ábrán egy regressziós modell eredményei kerülnek bemutatásra: tulajdon, export tevékenység és tevékenységi terület szerinti bontásban leolvashatóak az egyes vállalati körökhöz tartozó esélyhányadosok. Egy vállalati körhöz tartozó esélyhányados kifejezi a referenciacsoportnak tekintett hazai tulajdonú, kizárólag belföldre termelő, mezőgazdasági vállalkozásokhoz képest a külföldiek foglalkoztatásának 2011-es esélyét. Egyszerűbben fogalmazva, minél nagyobb az esélyhányados értéke, annál valószínűbb, hogy alkalmazni fog külföldi dolgozót egy vállalat, amely az adott vállalati csoportba tartozik.

Példa: A tisztán külföldi tulajdonban lévő, kizárólag belföldre szolgáltató (export = 0%) szállítással foglalkozó vállalati kör esélyhányadosa 3,7. Ez azt jelenti, hogy ezen vállalati körben majdnem 4-szer akkora valószínűséggel találunk olyan céget, amely 2011-ben külföldit tervez foglalkoztatni, mint a referenciakategóriának tekintett nem exportáló, hazai tulajdonban lévő, mezőgazdasági vállalkozásoknál.

5.3.3. Területi egyenlőtlenségek

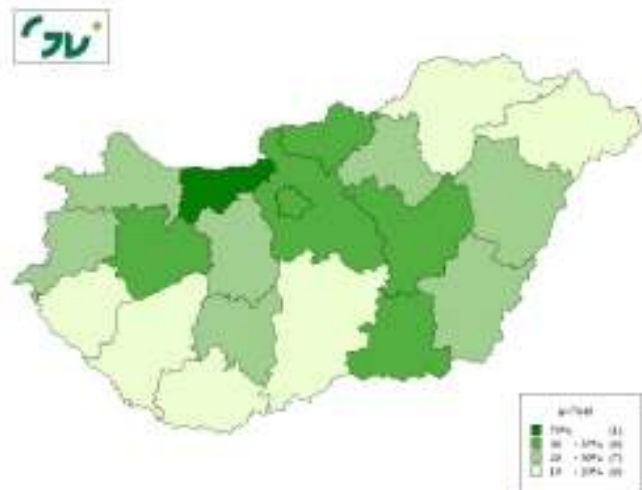
2006 és 2010 között Közép-Magyarországon és Közép-Dunántúlon volt folyamatosan magas a külföldiek foglalkoztató vállalatok aránya (Lásd az M3.5.2. táblát). A többi régióban egymáshoz hasonló időbeli változást mutat ez az arány: 2007-ben viszonylag alacsony volt, 2008-ra feltűnő növekedés ment végbe, majd 2009-től ismét egy alacsonyabb szintre állt be a külföldi munkavállalókat foglalkoztató cégek aránya.

Komárom-Esztergom megyében kiemelkedően magas azoknak a vállalatoknak az aránya, amelyek külföldi dolgozót terveznek alkalmazni 2011-ben (59%). Ez az arány az országhatár közelsége ellenére Zala megyében a legalacsonyabb (12%).

5.3.3.1. ábra: A külföldiek jövőbeli foglalkoztatását kifejező mutató értékei megyei bontásban

	Tervek	
	n	%
Budapest	1217	34,3
Baranya	335	18,7
Bács-Kiskun	346	17,6
Békés	235	22,2
Borsod-Abaúj-Zemplén	550	18,8
Csongrád	180	34,2
Fejér	314	22,9
Győr-Moson-Sopron	283	28,1
Hajdú-Bihar	336	25,8
Heves	324	23,1
Komárom-Esztergom	237	58,8
Nógrád	247	32,9
Pest	663	31,1
Somogy	307	17,0
Szabolcs-Szatmár-Bereg	281	18,3
Jász-Nagykun-Szolnok	190	32,7
Tolna	241	20,6
Vas	206	20,3
Veszprém	266	31,9
Zala	291	11,8

Forrás: NGM, FSZH, GVI

A mutató: A táblázatban szereplő értékek azt mutatják meg, hogy az 2011-ben a vállalatok hány százaléka tervez külföldi alkalmazottat foglalkoztatni. A vállalatok 2011. szeptember 1-jére vonatkozóan válaszoltak. A százalék-adatok súlyozottak, az n érték, amely a válaszoló vállalatok számát mutatja, súlyozatlan.

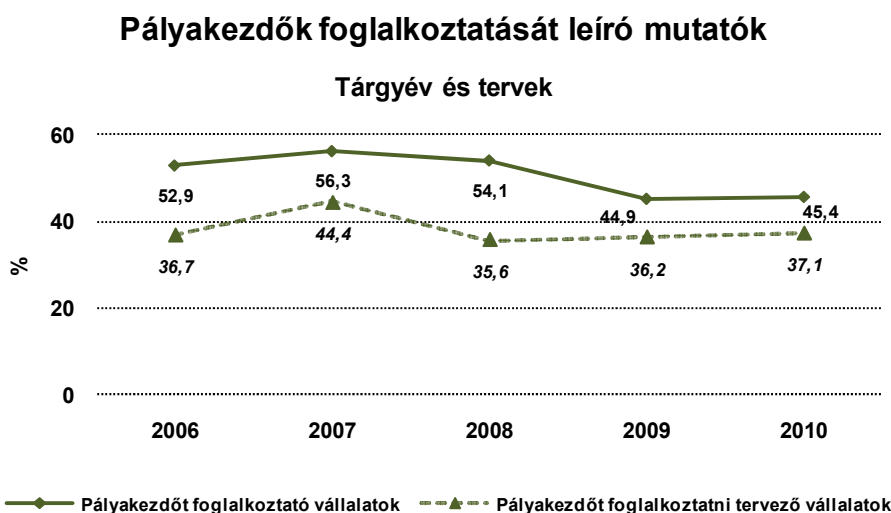
5.4 Pályakezdők foglalkoztatása

A pályakezdők elhelyezkedését jelentősen megnehezítette a gazdasági válság az elmúlt két évben, mivel – definícióból adódóan – ők első munkahelyüket keresik, és a cégek munkaerő-felvételi lehetőségei erőteljesen beszűkültek 2008 végétől kezdődően. Bár azoknak a munkavállalóknak is szembe kellett nézniük az elbocsátással, akik már alkalmazásban álltak a válság kitörésekor, ez „csak” egy részüket érintette, ráadásul a munkáltató cégek egy része inkább csökkentett munkaidővel oldotta meg a visszaeső kereslet problémáját elbocsátás helyett. Ezzel szemben az alkalmazásba kerülés komoly nehézséget jelentett a pályakezdők nagy részének. Ugyanakkor a pályakezdők alkalmazásának vannak olyan előnyei (betaníthatóság, alacsonyabb bér, START kártya), amelyek valószínűleg a válság hatásainak enyhülésével ismét előtérbe kerülhetnek. Ebben a fejezetben ezeket a tendenciákat is megkíséreljük bemutatni, valamint megkeressük azokat a vállalati jellemzőket, amelyek valószínűbbé teszik, hogy egy cég pályakezdőt alkalmazzon.

5.4.1. Az elmúlt években tapasztalt folyamatok

A pályakezdőket alkalmazó vállalatok aránya 2008-ban kezdett csökkenni először csak enyhe mértékben, majd 2009-re már jelentősen, és 2010-ben lényegében stagnál ez az arány. Bár enyhe növekedés megfigyelhető a pályakezdőket foglalkoztató vállalatok arányában, nem tudhatjuk, hogy ez a tendencia jövőre kitart-e. Megfigyelhető ezen kívül, hogy a vállalatoknak pályakezdők alkalmazására vonatkozó terveit bemutató arány minden évben alacsonyabb volt, mint a tárgyévben ténylegesen pályakezdőket foglalkoztatók aránya.

5.4.1.1. ábra: Pályakezdők foglalkoztatását leíró mutatók (tárgyév és tervek)

A mutató: Az ábrán látható értékek megmutatják, hogy az egyes években a vállalatok hány százaléka foglalkoztatott pályakezdőt. A vállalatok 2009-ben és 2010-ben szeptember 1-jére vonatkozóan válaszoltak, a korábbi években pedig szeptember 30-ra vonatkozóan. Az adatok súlyozottak.

Forrás: NGM, FSZH, GVI

	2006		2007		2008		2009		2010	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Pályakezdőket alkalmazó vállalatok aránya – tárgyév	6046	52,9	7225	56,3	7214	54,1	7151	44,9	7106	45,4
Pályakezdőket alkalmazni tervező vállalatok aránya	5562	36,7	6176	44,4	6254	35,6	7151	36,2	7050	37,1

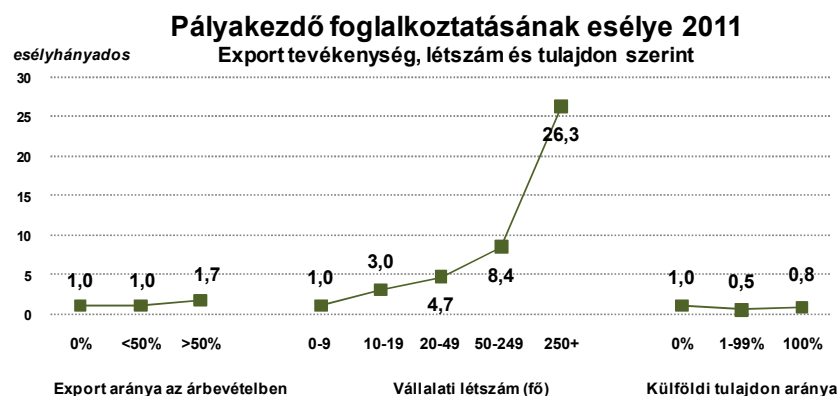
Forrás: NGM, FSZH, GVI

5.4.2. Pályakezdők foglalkoztatásának tényezői

Megvizsgáltuk regressziós elemzéssel, hogy mely tényezők hogyan hatnak a vállalatok pályakezdők foglalkoztatására vonatkozó terveire a 2011-es évre vonatkozóan. Ebben az esetben is az export árbevétel belüli arányát, a gazdasági tevékenységet, a vállalatméretet és a vállalat tulajdonosi szerkezetét vettük figyelembe. A vállalatok arra a kérdésre válaszoltak, hogy 2011. szeptember 1-jén hány fő pályakezdő foglalkoztatottjuk lesz statisztikai állományi létszámukon belül. A regressziós elemzéshez ebből csak azt vettük figyelembe, hogy *lesz* pályakezdő alkalmazottuk, vagy *nem lesz*.

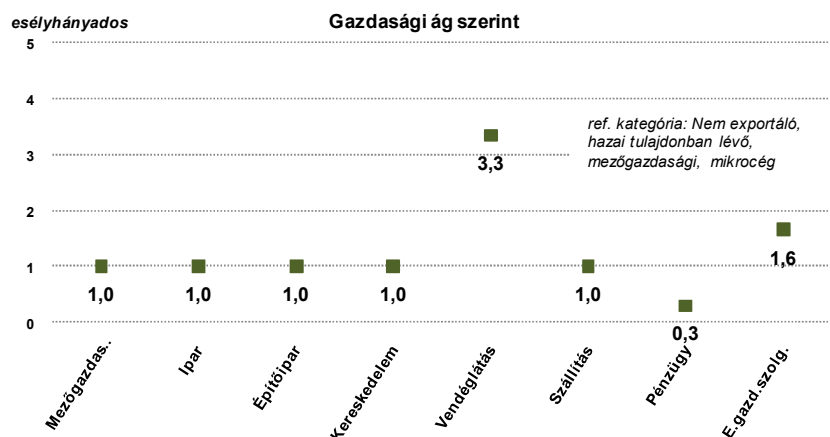
A vállalatok mérete ebben az esetben is hatással van a pályakezdők foglalkoztatásának esélyére, emellett azonban a tulajdonosi szerkezet és az export árbevétel belüli aránya is alakítja az esélyeket. Az árbevételüknek több, mint 50 százalékát exportból szerző vállalatok körében nagyobb eséllyel találunk pályakezdőt foglalkoztató céget, mint a döntően hazai piacra termelők körében. A jegyzett tőkén belüli külföldi tulajdon megléte ugyanakkor csökkenti ezt az esélyt. Ez a hatás különösen a vegyes tulajdonú cégek körében jelentkezik. A vendéglátás és az egyéb gazdasági szolgáltatások területén azt figyelhetjük meg, hogy az ide tartozó vállalatok körében nagyobb az esély a pályakezdők foglalkoztatására, mint a referenciacsoportban. A vendéglátásban több mint 3-szorosa ez az esély a mezőgazdaságban tapasztalható esélynek.

5.4.2.1. ábra: Pályakezdők foglalkoztatásának elemi összetevői

A modellről: A modell többváltozós logisztikus regressziós eljárással készült. A modell részletei a 5.4.2-es függelékben találhatóak.

Az esélyhányadosok: Az esélyhányadosok kifejezik, hogy a referenciacsoporthoz képest hányszor nagyobb az esély az adott vállalati csoporton belül pályakezdők foglalkoztatására.

Referenciacsoport: Referenciacsoportnak a hazai tulajdonú, kizárólag belföldre termelő, mezőgazdasági mikrovállalkozásokat tekintjük.

Ábraértelmezés: minél nagyobb az esélyhányados értéke, annál nagyobb pályakezdők foglalkoztatására az esély. Ha az esélyhányados értéke 1, akkor az adott csoportban ez az esély nem tér el a referenciacsoporttól.

Forrás: NGM, FSZH, GVI

A vállalatok jellemzőinek együttes vizsgálatát elvégezve megállapíthatjuk, hogy a pályakezdők 2011-es foglalkoztatására vonatkozó legmagasabb esélyt a hazai tulajdonban levő, döntően exportáló, 250 fő feletti alkalmazottal rendelkező vállalatok körében figyelhetjük meg. E cégek 45-ször nagyobb eséllyel fognak pályakezdőt foglalkoztatni, mint a tisztán hazai tulajdonban levő, nem exportáló mikrocégek.

5.4.2.2. ábra: Pályakezdők foglalkoztatásának összetevői: tulajdon, méret, export

Pályakezdő foglalkoztatásának esélye 2011
Létszám, export tevékenység és tulajdonosi háttér szerint

		Export aránya az árbevételben		
		0%	<50%	> 50%
Hazai tulajdon	0-9 fő	1,0	1,0	1,7
	10-19 fő	3,0	3,0	5,2
	20-49 fő	4,7	3,0	5,2
	50-249 fő	8,4	8,4	14,4
	250 fő felett	26,3	26,3	45,1
Vegyes tulajdon	0-9 fő	0,5	0,5	0,9
	10-19 fő	1,5	1,5	2,6
	20-49 fő	2,3	2,3	4,0
	50-249 fő	4,2	4,2	7,2
	250 fő felett	13,1	13,1	22,5
Külföldi tulajdon	0-9 fő	0,8	0,8	1,3
	10-19 fő	2,4	2,4	4,0
	20-49 fő	3,7	3,7	6,3
	50-249 fő	6,5	6,5	11,2
	250 fő felett	20,4	20,4	35,1

Forrás: NGM-FSZH-GVI

Pályakezdő foglalkoztatásának esélye 2011
Létszám, export tevékenység és tulajdonosi háttér szerint

		Export aránya az árbevételben		
		0%	<50%	> 50%
Hazai tulajdon	0-9 fő	1,0	1,0	1,7
	10-19 fő	3,0	3,0	5,2
	20-49 fő	4,7	4,7	8,0
	50-249 fő	8,4	8,4	14,4
	250 fő felett	26,3	26,3	45,1
Vegyes tulajdon	0-9 fő	0,5	0,5	0,9
	10-19 fő	1,5	1,5	2,6
	20-49 fő	2,3	2,3	4,0
	50-249 fő	4,2	4,2	7,2
	250 fő felett	13,1	13,1	22,5
Külföldi tulajdon	0-9 fő	0,8	0,8	1,3
	10-19 fő	2,4	2,4	4,0
	20-49 fő	3,7	3,7	6,3
	50-249 fő	6,5	6,5	11,2
	250 fő felett	20,4	20,4	35,1

Forrás: NGM-FSZH-GVI

Ábraértelmezés: Mindkét ábrán egy regressziós modell eredményei kerülnek bemutatásra: tulajdon, export tevékenység és vállalati létszám szerinti bontásban leolvashatók az egyes vállalati körökhöz tartozó esélyhányadosok. Egy vállalati körhöz tartozó esélyhányados kifejezi a referenciacsoportnak tekintett hazai tulajdonú, kizárólag belföldre termelő, mikrovállalkozásokhoz képest a pályakezdők alkalmazásának esélyét 2011-ben. Egyszerűbben fogalmazva, minél nagyobb az esélyhányados értéke, annál nagyobb a valószínűsége, hogy a megfelelő vállalati körbe tartozó cég tervez pályakezdőt alkalmazni 2011-ben.

Példa: A tisztán külföldi tulajdonban lévő, 50-249 fős, kizárólag belföldre termelő (export = 0%) vállalati kör esélyhányadosa 6,5. Ez azt jelenti, hogy ha kontroll alatt tartjuk a gazdasági tevékenységet („kiszűrjük” annak hatását), akkor e vállalati körben 6,5-ször nagyobb valószínűséggel találunk olyan vállalkozást, amely 2011-ben pályakezdőt tervez alkalmazni, mint a referenciakategóriának tekintett nem exportáló, hazai tulajdonban lévő mikrovállalkozásoknál.

A hatások együttes vizsgálatával azt látjuk, hogy pályakezdők 2011-es foglalkoztatására a hazai tulajdonban levő, vendéglátó cégek körében a legnagyobb az esély. (Az idegenforgalomban exportnak számít a külföldi vendégek fogdása is.) Nem sokkal alacsonyabb ez az esély a tisztán külföldi tulajdonban levő, exportáló vendéglátó cégek esetében sem.

A legalacsonyabb esélyek a külföldi tulajdonban levő; nem, vagy csak keveset exportáló, pénzügyi területen működő cégeket jellemzik. Esetükben csak ötöde a pályakezdők foglalkoztatásának esélye a referencia-kategóriában tapasztalható képest.

5.4.2.3. ábra: Pályakezdők foglalkoztatásának összetevői: tulajdon, export és tevékenység

Pályakezdő foglalkoztatásának esélye 2011
Ágazat, export tevékenység és tulajdonosi háttér szerint

	Export aránya az árbevételben			
	0%	<50%	> 50%	
Hazai tulajdon	Mezőgazdaság	1,0	1,0	1,7
	Ipar	1,0	1,0	1,7
	Építőipar	1,0	1,0	1,7
	Kereskedelem	1,0	1,0	1,7
	Vendéglátás	3,3	3,3	5,7
	Szállítás	1,0	1,0	1,7
	Pénzügy	0,3	0,3	0,5
	Egyéb gazd.szolg.	1,6	1,6	2,8
	Mezőgazdaság	0,8	0,8	1,3
	Ipar	0,8	0,8	1,3
Külföldi tulajdon	Építőipar	0,8	0,8	1,3
	Kereskedelem	0,8	0,8	1,3
	Vendéglátás	2,6	2,6	4,5
	Szállítás	0,8	0,8	1,3
	Pénzügy	0,2	0,2	0,4
	Egyéb gazd.szolg.	1,3	1,3	2,2
	Egyéb gazdasági szolgáltatás	1,3	1,3	2,2
	Pénzügy	0,4	0,4	0,4
	Egyéb gazd.szolg.	1,3	1,3	2,2
	Egyéb gazd.szolg.	1,3	1,3	2,2

Forrás: NGM-FSZH-GVI

Pályakezdő foglalkoztatásának esélye 2011
Ágazat, export tevékenység és tulajdonosi háttér szerint

	Export aránya az árbevételben		
	0%	<50%	> 50%
Mezőgazdaság	1,0	1,0	1,7
Ipar	1,0	1,0	1,7
Építőipar	1,0	1,0	1,7
Kereskedelem	1,0	1,0	1,7
Vendéglátás	3,3	3,3	5,7
Szállítás	1,0	1,0	1,7
Pénzügy	0,3	0,3	0,5
Egyéb gazd.szolg.	1,6	1,6	2,8
Mezőgazdaság	0,8	0,8	1,3
Ipar	0,8	0,8	1,3
Építőipar	0,8	0,8	1,3
Kereskedelem	0,8	0,8	1,3
Vendéglátás	2,6	2,6	4,5
Szállítás	0,8	0,8	1,3
Pénzügy	0,2	0,2	0,4
Egyéb gazd.szolg.	1,3	1,3	2,2

Forrás: NGM-FSZH-GVI

Ábraértelmezés: Mindkét ábrán egy regressziós modell eredményei kerülnek bemutatásra: tulajdon, export tevékenység és tevékenységi terület szerinti bontásban leolvashatók az egyes vállalati körökhöz tartozó esélyhányadosok. Egy vállalati körhöz tartozó esélyhányados kifejezi a referencia csoportnak tekintett hazai tulajdonú, kizárólag belföldre termelő, mezőgazdasági vállalkozásokhoz képest a pályakezdők 2011-es foglalkoztatásának esélyét. Egyszerűbben fogalmazva, minél nagyobb az esélyhányados értéke, annál valószínűbb, hogy alkalmazni fog pályakezdőt egy vállalat, amely az adott vállalati csoportba tartozik.

Példa: A tisztán hazai tulajdonban lévő, döntően exportáló (export > 0%), szállítással foglalkozó vállalati kör esélyhányadosa 1,7. Ez azt jelenti, hogy ezen vállalati körben 1,7-szeres valószínűséggel találunk olyan céget, amely 2011-ben pályakezdőt tervez foglalkoztatni, mint a referenciakategóriának tekintett nem exportáló, hazai tulajdonban lévő mezőgazdasági vállalkozásoknál.

5.4.3. Területi egyenlőtlenségek

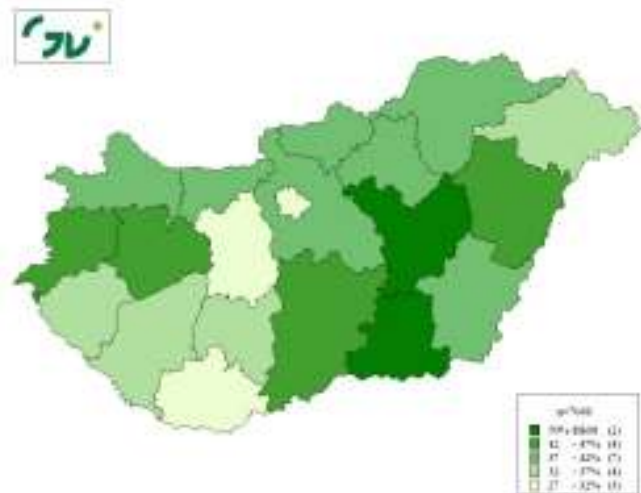
Az Alföld és Közép-Dunántúl emelkedik ki, mint olyan régiók, ahol magas a pályakezdőket foglalkoztató vállalatok aránya (M3.7.2. tábla). Míg Dél-Alföldön 57 százalék ez az arány, addig Dél-Dunántúlon és Közép-Magyarországon csak 41 százalék.

A pályakezdőket foglalkoztató cégek aránya Csongrád megyében (59%) és Jász-Nagykun-Szolnok megyében (58%) a legmagasabb. A legalacsonyabb arányokat Budapesten, Fejér megyében és Baranya megyében találhatjuk. Budapesten a cégeknek mindössze a 28 százaléka foglalkoztat pályakezdőt.

5.4.3.1. ábra: Pályakezdők jövőbeli foglalkoztatását kifejező mutató értékei megyei bontásban

	Tervek	
	n	%
Budapest	1217	27,9
Baranya	335	28,9
Bács-Kiskun	345	45,7
Békés	235	39,2
Borsod-Abaúj-Zemplén	550	39,3
Csongrád	181	59,2
Fejér	314	30,6
Győr-Moson-Sopron	283	41,5
Hajdú-Bihar	336	44,9
Heves	324	40,8
Komárom-Esztergom	236	40,7
Nógrád	247	40,5
Pest	663	40,7
Somogy	307	36,4
Szabolcs-Szatmár-Bereg	281	34,2
Jász-Nagykun-Szolnok	190	57,5
Tolna	241	35,9
Vas	206	44,6
Veszprém	266	46,0
Zala	291	36,5

Forrás: NGM, FSZH, GVI

A mutató: A táblázatban szereplő értékek azt mutatják meg, hogy az 2011-ben a vállalatok hány százaléka tervezi pályakezdőt foglalkoztatni. A vállalatok 2011. szeptember 1-jére vonatkozóan válaszoltak. A százalék-adatok súlyozottak, az n érték, amely a válaszoló vállalatok számát mutatja, súlyozatlan.

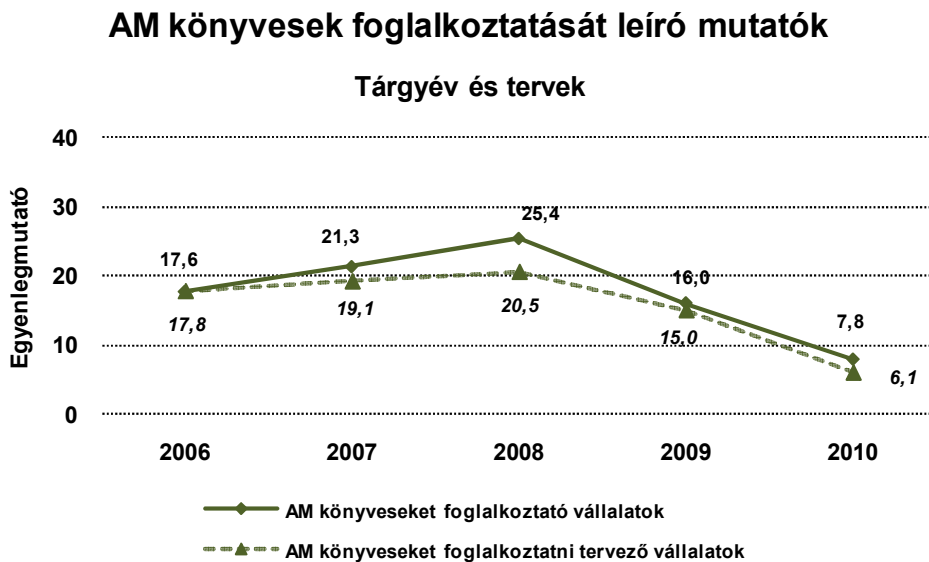
5.5 AM könyves munkavállalók foglalkoztatása

Ebben a fejezetben az alkalmi munkavállalói könyves foglalkoztatás – 2010. április 1-jétől egyszerűsített foglalkoztatás – jellemzőit vizsgáljuk meg. Miután áttekintettük, hogy az elmúlt években hogyan változott az AM könyveseket foglalkoztató cégek aránya Magyarországon, bemutatjuk, hogy milyen jellemzőkkel bíró vállalatok tervezik leggyakrabban, hogy 2011-ben egyszerűsített foglalkoztatást alkalmazzanak. A fejezetben törekedni fogunk arra, hogy a múltira vonatkozó adatok esetében az AM könyves foglalkoztatás, a jövőre vonatkozó adatok esetében pedig az egyszerűsített foglalkoztatás megnevezést használjuk.

5.5.1. Az elmúlt években tapasztalt folyamatok

Az alkalmi munkavállalói könyves munkaerőt alkalmazó vállalatok aránya 2006 és 2008 között folyamatosan növekedett, viszont 2008 és 2009 között csökkenni kezdett. Ez a folyamat 2010-ben is folytatódott. A jelentős visszaesés összefüggésben lehet a gazdasági válsággal, különösen azért, mert az alkalmi munkavállalókat jóval rugalmasabban alkalmazhatja – veheti fel és bocsáthatja el – a munkaadó, mint az állandó munkaviszonyban levőket. Így csökken a termékei iránti kereslet, kevesebb alkalmi munkást célszerű alkalmaznia.

5.5.1.1. ábra: AM könyvesek foglalkoztatását leíró mutatók

	2006		2007		2008		2009		2010	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
AM könyveseket alkalmazó vállalatok aránya – tárgyév	6046	17,6	7247	21,3	7245	25,4	7151	16,0	7103	7,8
AM könyveseket alkalmazni tervező vállalatok aránya	5777	17,8	6525	19,1	6649	20,5	7151	15,0	7051	6,1

Forrás: NGM, FSZH, GVI

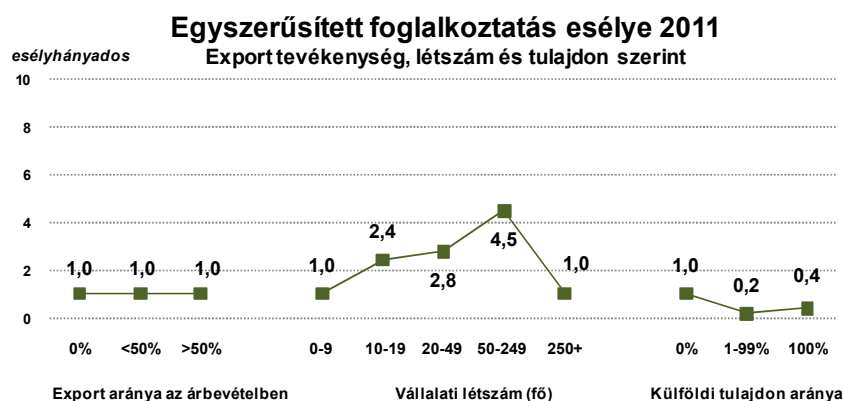
A mutató: Az ábrán látható értékek megmutatják, hogy az egyes években a vállalatok hány százaléka foglalkoztatott külföldi alkalmazottat. A vállalatok 2009-ben és 2010-ben szeptember 1-jére vonatkozóan válaszoltak, a korábbi években pedig szeptember 30-ra vonatkozóan. Az adatok súlyozottak.

5.5.2. Az egyszerűsített foglalkoztatás tényezői

Megvizsgáltuk regressziós elemzéssel is, hogy mely vállalati jellemzők teszik valószínűvé, hogy egy cég egyszerűsített foglalkoztatást tervez alkalmazni 2011-ben. Az export arányát a vállalat teljes árbevételén belül, a tulajdonosi szerkezetet, a vállalat tevékenységét és méretét vettük figyelembe az elemzés során.

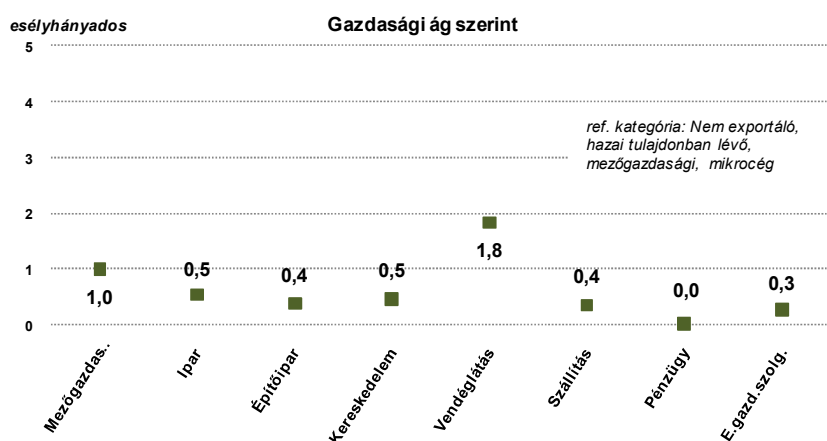
A vállalat mérete a korábban bemutatott foglalkoztatási formákkal ellentétben nem gyakorol egyértelműen pozitív hatást az egyszerűsített foglalkoztatás esélyére. Bár a 10-249 fős vállalatok körében érvényesül, hogy a nagyobb vállalatok nagyobb eséllyel alkalmaznak egyszerűsített foglalkoztatást 2011-ben, a legnagyobb – 250 fő feletti – cégek esetében nem kaptunk szignifikáns eredményt. Az export aránya nincs hatással a 2011-es egyszerűsített foglalkoztatás valószínűségére, a külföldi tulajdon megjelenése a jegyzett tőkében pedig negatív hatással bír: a tisztán külföldi tulajdonban levő cégek kevesebb mint fele akkora eséllyel tervez egyszerűsített foglalkoztatást, mint a tisztán hazai kézben levők. Gazdasági ágazatok tekintetében azt mondhatjuk, hogy a vendéglátás kivételével minden ágazatban kisebb eséllyel terveznek egyszerűsített foglalkoztatást alkalmazni, mint a mezőgazdaságban.

5.5.2.1. ábra: Az egyszerűsített foglalkoztatás elemi összetevői

A modellről: A modell többváltozós logisztikus regressziós eljárással készült. A modell részletei az M.3.10-es függelékben találhatóak.

Az esélyhányadosok: Az esélyhányadosok kifejezik, hogy a referenciacsoporthoz képest hányszor nagyobb vagy kisebb valószínűséggel találunk egyszerűsített foglalkoztatást tervező vállalatokat egy adott vállalati körben.

Forrás: NGM, FSZH, GVI

Referenciacsoport: Referenciacsoportnak a hazai tulajdonú, kizárólag belföldre termelő, mezőgazdasági mikrovállalkozásokat tekintjük.

Ábraértelmezés: minél nagyobb az esélyhányados értéke, annál nagyobb az esély egyszerűsített foglalkoztatásra a vállalati körben. Ha az esélyhányados értéke 1, akkor az adott csoportban ez az esély nem tér el a referenciacsoporttól.

A vállalati jellemzők együttes elemzését elvégezve azt figyelhetjük meg, hogy a hazai tulajdonban levő, 50-249 fős vállalkozások körében a legmagasabb az egyszerűsített foglalkoztatás esélye 2011-ben. E vállalatok körében 4,5-ször nagyobb valószínűséggel találunk olyan vállalatot, amely tervez egyszerűsített foglalkoztatást alkalmazni, mint a hazai tulajdonú mikrocégek esetében. Az export aránya nincs hatással erre a valószínűségre.

5.5.2.2. ábra: Az egyszerűsített foglalkoztatás összetevői: tulajdon, méret, export

Egyszerűsített foglalkoztatás esélye 2011 Létszám, export tevékenység és tulajdonosi háttér szerint				Egyszerűsített foglalkoztatás esélye 2011 Létszám, export tevékenység és tulajdonosi háttér szerint					
		Export aránya az árbevételben					Export aránya az árbevételben		
		0%	<50%	> 50%			0%	<50%	> 50%
Hazai tulajdon	0-9 fő	1,0	1,0	1,0	Hazai tulajdon	0-9 fő	1,0	1,0	1,0
	10-19 fő	2,4	2,4	2,4	Hazai tulajdon	10-19 fő	2,4	2,4	2,4
	20-49 fő	2,8	2,8	2,8	Hazai tulajdon	20-49 fő	2,8	2,8	2,8
	50-249 fő	4,5	4,5	4,5	Hazai tulajdon	50-249 fő	4,5	4,5	4,5
	250 fő felett	1,0	1,0	1,0	Hazai tulajdon	250 fő felett	1,0	1,0	1,0
Végyes tulajdon	0-9 fő	0,2	0,4	0,4	Végyes tulajdon	0-9 fő	0,2	0,2	0,2
	10-19 fő	0,4	0,4	0,4	Végyes tulajdon	10-19 fő	0,4	0,4	0,4
	20-49 fő	0,4	0,4	0,4	Végyes tulajdon	20-49 fő	0,4	0,4	0,4
	50-249 fő	0,7	0,7	0,7	Végyes tulajdon	50-249 fő	0,7	0,7	0,7
	250 fő felett	0,2	0,2	0,2	Végyes tulajdon	250 fő felett	0,2	0,2	0,2
Külföldi tulajdon	0-9 fő	0,4	0,4	0,4	Külföldi tulajdon	0-9 fő	0,4	0,4	0,4
	10-19 fő	0,9	0,9	0,9	Külföldi tulajdon	10-19 fő	0,9	0,9	0,9
	20-49 fő	1,1	1,1	1,1	Külföldi tulajdon	20-49 fő	1,1	1,1	1,1
	50-249 fő	1,7	1,7	1,7	Külföldi tulajdon	50-249 fő	1,7	1,7	1,7
	250 fő felett	0,4	0,4	0,4	Külföldi tulajdon	250 fő felett	0,4	0,4	0,4

Forrás: NGM-FSZH-GVI

Ábraértelmezés: Mindkét ábrán egy regressziós modell eredményei kerülnek bemutatásra: tulajdon, export tevékenység és vállalati létszám szerinti bontásban leolvashatóak az egyes vállalati körökhöz tartozó esélyhányadosok. Egy vállalati körhöz tartozó esélyhányados kifejezi a referenciacsoportnak tekintett hazai tulajdonú, kizárólag belföldre termelő, mezőgazdasági mikro-vállalkozásokhoz képest az egyszerűsített foglalkoztatás 2011-es esélyét. Egyszerűbben fogalmazva, minél nagyobb az esélyhányados értéke, annál valószínűbb, hogy egyszerűsített foglalkoztatást fognak alkalmazni.

Példa: A tisztán külföldi tulajdonban lévő, 50-249 fő közötti, kizárólag belföldre termelő (export = 0%) vállalati kör esélyhányadosa 1,7. Ez azt jelenti, hogy ha kontroll alatt tartjuk a gazdasági tevékenységet („kiszűrjük” annak hatását), akkor ezen vállalati körben 1,7-szer nagyobb valószínűséggel találunk olyan vállalkozást, amely 2011-ben egyszerűsített foglalkoztatást tervez alkalmazni, mint a referenciakategóriának tekintett nem exportáló, hazai tulajdonban lévő mezőgazdasági mikrovállalkozásoknál.

A tevékenységi kör hatását megvizsgálva azt látjuk, hogy a tisztán hazai kézben levő, vendéglátással foglalkozó vállalatok esetében a legnagyobb az esély arra, hogy 2011-ben egyszerűsített foglalkoztatással fognak munkaerőt alkalmazni (1,8-szoros esély a hazai, nem exportáló mezőgazdasági cégekhez képest). Ennek az ágazatnak a kivételével minden más ágazatban kisebb esélyt tapasztalunk erre, mint a referenciakategóriaként szolgáló hazai, nem exportáló mezőgazdasági cégek körében, mivel a mezőgazdasági cégek körében kifejezetten gyakori ez a foglalkoztatási forma.

5.5.2.3. ábra: Az egyszerűsített foglalkoztatás összetevői: tulajdon, export és tevékenység

Egyszerűsített foglalkoztatás esélye 2011
Ágazat, export tevékenység és tulajdonosi háttér szerint

		Export aránya az árbevételben		
		0%	<50%	> 50%
Hazai tulajdon	Mezőgazdaság	1,0	1,0	1,0
	Ipar	0,5	0,5	0,5
	Építőipar	0,4	0,4	0,4
	Kereskedelem	0,5	0,5	0,5
	Vendéglátás	1,8	1,8	1,8
	Szállítás	0,4	0,4	0,4
	Pénzügy	0,0	0,0	0,0
	Egyéb gazd.szolg.	0,3	0,3	0,3
	Mezőgazdaság	0,4	0,4	0,4
	Ipar	0,2	0,2	0,2
Külföldi tulajdon	Építőipar	0,1	0,1	0,1
	Kereskedelem	0,2	0,2	0,2
	Vendéglátás	0,7	0,7	0,7
	Szállítás	0,1	0,1	0,1
	Pénzügy	0,0	0,0	0,0
	Egyéb gazd.szolg.	0,1	0,1	0,1

Forrás: NGM-FSZH-GVI

Egyszerűsített foglalkoztatás esélye 2011
Ágazat, export tevékenység és tulajdonosi háttér szerint

		Export aránya az árbevételben		
		0%	<50%	> 50%
Hazai tulajdon	Mezőgazdaság	1,0	1,0	1,0
	Ipar	0,5	0,5	0,5
	Építőipar	0,4	0,4	0,4
	Kereskedelem	0,5	0,5	0,5
	Vendéglátás	1,8	1,8	1,8
	Szállítás	0,4	0,4	0,4
	Pénzügy	0,0	0,0	0,0
	Egyéb gazd.szolg.	0,3	0,3	0,3
	Mezőgazdaság	0,4	0,4	0,4
	Ipar	0,2	0,2	0,2
Külföldi tulajdon	Építőipar	0,1	0,1	0,1
	Kereskedelem	0,2	0,2	0,2
	Vendéglátás	0,7	0,7	0,7
	Szállítás	0,1	0,1	0,1
	Pénzügy	0,0	0,0	0,0
	Egyéb gazd.szolg.	0,1	0,1	0,1

Forrás: NGM-FSZH-GVI

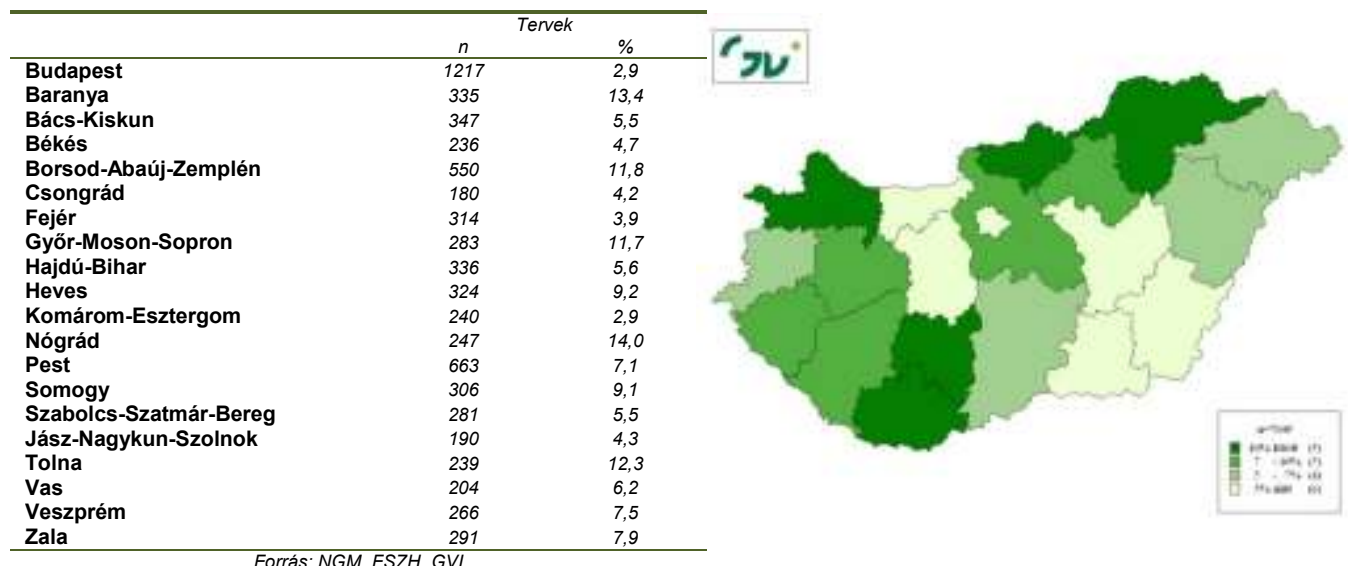
Ábraértelmezés: Mindkét ábrán egy regressziós modell eredményei kerülnek bemutatásra: tulajdon, export tevékenység és vállalati tevékenységi kör szerinti bontásban leolvashatóak az egyes vállalati körökhöz tartozó esélyhányadosok. Egy vállalati körhöz tartozó esélyhányados kifejezi a referenciacsoportnak tekintett hazai tulajdonú, kizárólag belföldre termelő, mezőgazdasági mikro-vállalkozásokhoz képest az egyszerűsített foglalkoztatásra vonatkozó tervek esélyét. Egyszerűbben fogalmazva, minél nagyobb az esélyhányados értéke, annál valószínűbb, hogy a vállalat alkalmazni tervezi az egyszerűsített foglalkoztatást 2011-ben.

Példa: A tisztán külföldi tulajdonban lévő, kizárólag belföldre szolgáltató (export = 0%) mezőgazdasági vállalati kör esélyhányadosa 0,4. Ez azt jelenti, hogy ezen vállalati körben kevesebb, mint fele valószínűséggel találunk 2011-ben egyszerűsített módon foglalkoztató vállalatokat, mint a referenciakategóriának tekintett nem exportáló, hazai tulajdonban lévő mezőgazdasági mikro-vállalkozásoknál.

5.5.3. Területi egyenlőtlenségek

2010-ben Észak-Magyarországon és Dél-Dunántúlon volt a leggyakoribb a cégek körében az egyszerűsített foglalkoztatás (15% mindkét régióban), a legalacsonyabb pedig Közép-Magyarországon, ahol mindössze a cégek 5 százaléka foglalkoztatott ilyen módon. A 2011-re vonatkozó foglalkoztatási tervek is összhangban vannak ezekkel az eredményekkel: a Nógrád és Baranya megyei vállalatok jelezték leggyakrabban, hogy terveznek 2011-ben egyszerűsített módon foglalkoztatni. Ez az arány Budapesten a legalacsonyabb, mindössze 3 százalék.

5.5.3.1. ábra: A jövőbeli egyszerűsített foglalkoztatást kifejező mutató értékei megyei bontásban

A mutató: Az táblázatban szereplő értékek azt mutatják meg, hogy 2011-ben a vállalatok hány százaléka tervez egyszerűsített módon foglalkoztatni. A vállalatok 2011. szeptember 1-jére vonatkozóan válaszoltak. A százalék-adatok súlyozottak, az n érték, amely a válaszoló vállalatok számát mutatja, súlyozatlan.

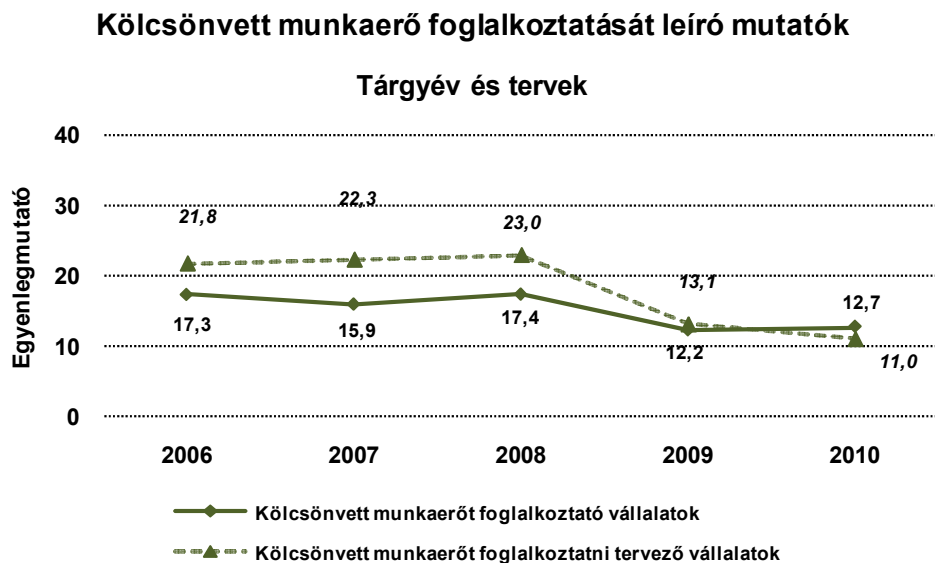
5.6 Kölcsönvett munkaerő foglalkoztatása

A munkaerő-kölcsönzés, mint foglalkoztatási forma, egyik legfőbb jellemzője, hogy segít a vállalatoknak rugalmasan reagálni a termékeik keresletét befolyásoló folyamatokra, éppen ezért csökkent erőteljesen a kölcsönvett munkaerő létszáma a gazdasági válság kibontakozásával. Ebben a fejezetben a vállalatok munkaerő-kölcsönzési tendenciáit vizsgáljuk, valamint azokat a tényezőket, amelyek valószínűsítik, hogy egy cég 2011-ben alkalmazni fog tevékenységéhez kölcsönvett munkaerőt.

5.6.1. Az elmúlt években tapasztalt folyamatok

A kölcsönvett munkaerőt alkalmazó vállalatok aránya 2008 és 2009 között kezdett csökkenni, és ez a csökkenés még mindig tart, még ha jóval enyhébb mértékben is, mint 2008 és 2009 között.

5.6.1.1. ábra: Kölcsönvett munkaerő foglalkoztatását leíró mutatók (tárgyév és tervek)

	2006		2007		2008		2009		2010	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Kölcsönvett munkaerőt alkalmazó vállalatok aránya – tárgyév	6046	17,3	7247	15,9	7245	17,4	7151	12,2	7105	12,7
Kölcsönvett munkaerőt tervező vállalatok aránya	5949	21,8	7063	22,3	7060	23,0	7151	13,1	7053	11,0

Forrás: NGM, FSZH, GVI

A mutató: Az ábrán látható értékek megmutatják, hogy az egyes években a vállalatok hány százaléka foglalkoztatott kölcsönvett munkaerőt. A vállalatok 2009-ben és 2010-ben szeptember 1-jére vonatkozóan válaszoltak, a korábbi években pedig szeptember 30-ra vonatkozóan. Az adatok súlyozottak.

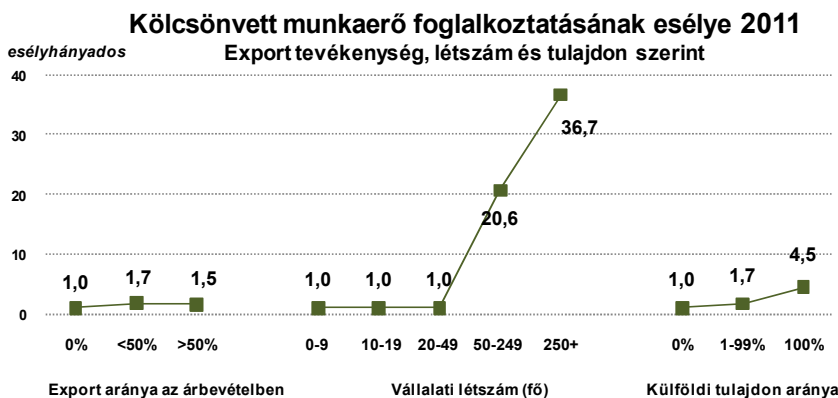
Az egyszerű leíró jellegű elemzések szerint a tisztán külföldi tulajdonban levő vállalatok között volt a leggyakoribb 2010-ben, hogy munkaerőt kölcsönöztek (Lásd

az M3.11.2. táblát). Ágazatonként megvizsgálva a munkaerő-kölcsönzést azt látjuk, hogy rendre az ipar, a vendéglátás és a pénzügy területén volt a leggyakoribb, hogy a vállalatok munkaerőt kölcsönöztek 2010-ben (M.3.11.3. tábla).

5.6.2. Kölcsönvett munkaerő foglalkoztatásának tényezői

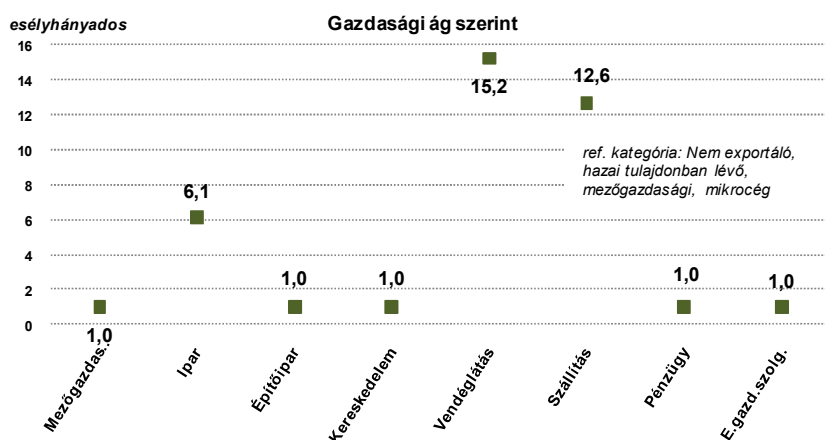
A munkaerő-kölcsönzésre a vizsgált vállalati jellemzők mindegyike hatással van. Regressziós elemzésünk szerint az 50 fő feletti vállalatokra jellemző, hogy jóval nagyobb – 21-szeres illetve 37-szeres – eséllyel foglalkoztatnak kölcsönvett munkaerőt, mint a mikrocégek. A jegyzett tőkén belüli külföldi rész növekedésével párhuzamosan nő a kölcsönzött munkaerő alkalmazásának esélye, és az exportáló cégek is gyakrabban élnek ezzel a lehetőséggel, mint a kizárólag belső piacra termelők. Megfigyelhető az is, hogy egyes ágazatokban jóval nagyobb eséllyel alkalmaznak kölcsönvett munkaerőt a cégek, mint másokban. A vendéglátás és az ipar területére jellemző magasabb esélyt már az egyszerű leíró elemzések is kimutatták, azonban a többváltozós elemzés szerint a pénzügyi területről már nem mondhatjuk el, hogy szignifikánsan gyakoribb lenne itt a kölcsönzött munkaerő alkalmazása, mint a mezőgazdaságban (a referenciacsoportban). A szállítással foglalkozó cégek esetében viszont megjelenik ez a magasabb esély, amit a leíró elemzések nem mutattak meg.

5.6.2.1. ábra: Kölcsönvett munkaerő foglalkoztatásának elemi összetevői

A modellről: A modell többváltozós logisztikus regressziós eljárással készült. A modell részletei az M3.12 függelékben találhatóak.

Az esélyhányadosok: Az esélyhányadosok kifejezik, hogy a referenciacsoporthoz képest hányszor nagyobb vagy kisebb valószínűséggel találunk kölcsönvett munkaerőt alkalmazó vállalatokat a vállalati körben.

Forrás: NGM, FSHZ, GVI

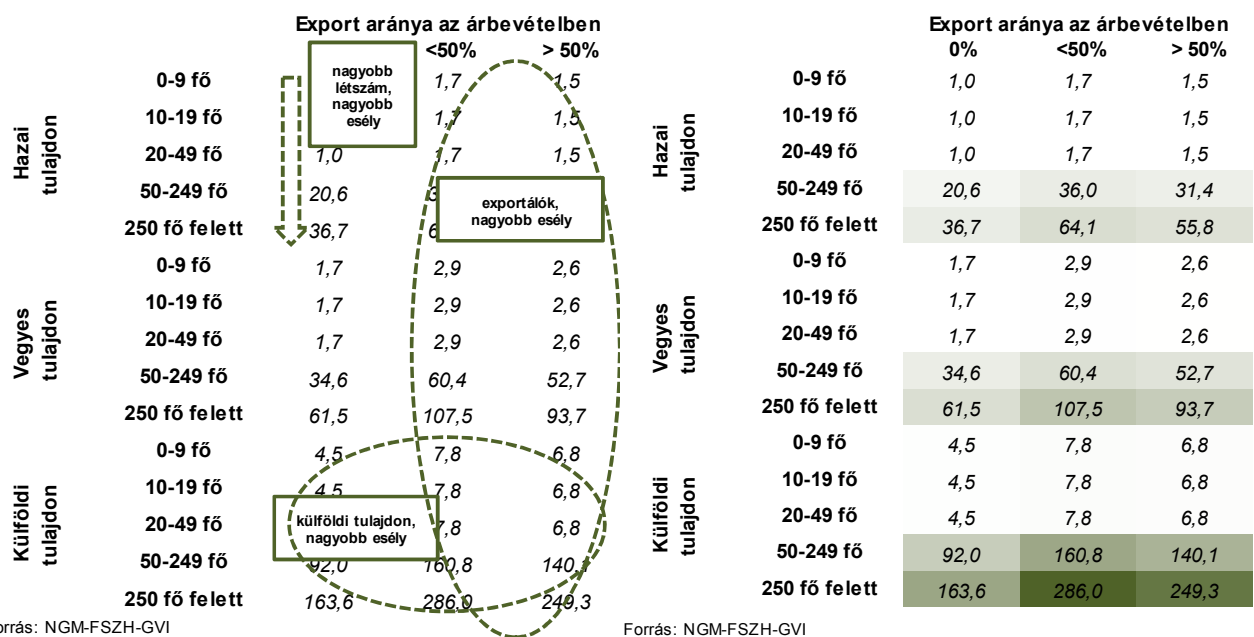
Referenciacsoport: Referenciacsoportnak a hazai tulajdonú, kizárólag belföldre termelő, mezőgazdasági mikrovállalkozásokat tekintettük.

Ábraértelmezés: minél nagyobb az esélyhányados értéke, annál nagyobb kölcsönvett munkaerő foglalkoztatására az esély a vállalati körben. Ha az esélyhányados értéke 1, akkor az adott csoportban ez az esély nem tér el a referenciacsoportétól.

A vállalatok jellemzőinek együttes vizsgálatát elvégezve azt láthatjuk, hogy a nagyméretű, exportáló, részben vagy egészben külföldi tulajdonban levő vállalatok körében sokszorosa annak az esélye, hogy 2011-ben munkaerőt fognak kölcsönözni, mint a hazai, nem exportáló mikrocégek esetében. A tisztán külföldi tulajdonban levő, 250 fő feletti létszámú cégek közül azok, amelyek árbevételüknek legfeljebb 50 százalékát szerzik exportból, 286-szor nagyobb valószínűséggel fognak munkaerőt kölcsönözni, mint a referenciacsoportba tartozó vállalatok.

5.6.2.2. ábra: Kölcsönvett munkaerő foglalkoztatásának összetevői: tulajdon, méret, export

Kölcsönvett munkaerő foglalkoztatásának esélye 2011 Létszám, export tevékenység és tulajdonosi háttér szerint

Forrás: NGM-FSZH-GVI

Forrás: NGM-FSZH-GVI

Ábraértelmezés: Mindkét ábrán egy regressziós modell eredményei kerülnek bemutatásra: tulajdon, export tevékenység és vállalati létszám szerinti bontásban leolvashatóak az egyes vállalati körökhöz tartozó esélyhányadosok. Egy vállalati körhöz tartozó esélyhányados kifejezi a referenciacsoportnak tekintett hazai tulajdonú, kizárólag belföldre termelő, mezőgazdasági mikro-vállalkozásokhoz képest a vállalati kör esélyét arra, hogy 2011-ben munkaerőt kölcsönözzenek. Egyszerűbben fogalmazva, minél nagyobb az esélyhányados értéke, annál valószínűbb, hogy munkaerőt fog kölcsönözni egy, az adott vállalati körbe tartozó, vállalat.

Példa: A tisztán külföldi tulajdonban lévő, 250 fő feletti, kizárólag belföldre termelő (export = 0%) vállalati kör esélyhányadosa 163,6. Ez azt jelenti, hogy ha kontroll alatt tartjuk a gazdasági tevékenységet („kiszűrjük” annak hatását), akkor ezen vállalati körben 163,6-szor nagyobb valószínűséggel találunk olyan vállalatot, amely 2011-ben munkaerőt kölcsönöz, mint a referenciakategóriának tekintett nem exportáló, hazai tulajdonban lévő mezőgazdasági mikro-vállalkozásoknál.

A külföldi tulajdonban levő, vendéglátás területén működő, exportra is termelő – de nem döntően exportra termelő – vállalati körben a leginkább valószínű, hogy munkaerőt fognak kölcsönözni 2011-ben. (A vendéglátásban exportnak tekintjük a külföldi vendégek fogadását is.) Esetükben 119-szerese a munkaerő-kölcsönzés esélye a hazai, mezőgazdasági, nem exportáló cégek esélyénél.

5.6.2.3. ábra: Kölcsönvett munkaerő foglalkoztatásának összetevői: tulajdon, export és tevékenység

Kölcsönvett munkaerő foglalkoztatásának esélye 2011
Ágazat, export tevékenység és tulajdonosi háttér szerint

	Export aránya az árbevételben				
	0%	<50%	> 50%		
Hazai tulajdon	Mezőgazdaság	1,0	1,7	1,5	
	Ipar	6,1	10,7	9,3	
	Építőipar	1,0	1,7	1,5	
	Kereskedelem	1,0	vendéglátás és szállítás, nagyobb esély		
	Vendéglátás	15,2	26,6	23,2	
	Szállítás	12,6	22,1	19,3	
	Pénzügy	1,0	1,7	1,5	
	Egyéb gazd.szolg.	1,0	külföldi tulajdon, nagyobb esély		
	Külföldi tulajdon	Mezőgazdaság	4,5	külföldi tulajdon, nagyobb esély	
		Ipar	27,2	47,6	41,5
Építőipar		4,5	7,8	6,8	
Kereskedelem		4,5	vendéglátás és szállítás, nagyobb esély		
Vendéglátás		68,0	118,8	103,5	
Szállítás		56,4	98,6	85,9	
Pénzügy		4,5	7,8	6,8	
Egyéb gazd.szolg.		4,5	7,8	6,8	

Forrás: NGM-FSZH-GVI

Kölcsönvett munkaerő foglalkoztatásának esélye 2011
Ágazat, export tevékenység és tulajdonosi háttér szerint

	Export aránya az árbevételben		
	0%	<50%	> 50%
Mezőgazdaság	1,0	1,7	1,5
Ipar	6,1	10,7	9,3
Építőipar	1,0	1,7	1,5
Kereskedelem	1,0	1,7	1,5
Vendéglátás	15,2	26,6	23,2
Szállítás	12,6	22,1	19,3
Pénzügy	1,0	1,7	1,5
Egyéb gazd.szolg.	1,0	1,7	1,5
Mezőgazdaság	4,5	7,8	6,8
Ipar	27,2	47,6	41,5
Építőipar	4,5	7,8	6,8
Kereskedelem	4,5	7,8	6,8
Vendéglátás	68,0	118,8	103,5
Szállítás	56,4	98,6	85,9
Pénzügy	4,5	7,8	6,8
Egyéb gazd.szolg.	4,5	7,8	6,8

Forrás: NGM-FSZH-GVI

Ábraértelmezés: Mindkét ábrán egy regressziós modell eredményei kerülnek bemutatásra: tulajdon, export tevékenység és vállalati tevékenységi kör szerinti bontásban leolvashatók az egyes vállalati körhöz tartozó esélyhányadosok. Egy vállalati körhöz tartozó esélyhányados kifejezi a referenciacsoportnak tekintett hazai tulajdonú, kizárólag belföldre termelő mezőgazdasági mikro-vállalkozásokhoz képest a 2011-es munkaerő-kölcsönzési tervek esélyét. Egyszerűbben fogalmazva, minél nagyobb az esélyhányados értéke, annál valószínűbb, hogy az adott vállalati körbe tartozó cég munkaerőt fog kölcsönözni.

Példa: A tisztán külföldi tulajdonban lévő, kizárólag belföldre szolgáltató (export = 0%) építőipari vállalati kör esélyhányadosa 4,5. Ez azt jelenti, hogy ezen vállalati körben 4,5-ször nagyobb valószínűséggel találunk 2011-ben munkaerőt kölcsönzőket, mint a referenciakategóriának tekintett nem exportáló, hazai tulajdonban lévő, mezőgazdasági mikro-vállalkozásoknál.

5.6.3. Területi egyenlőtlenségek

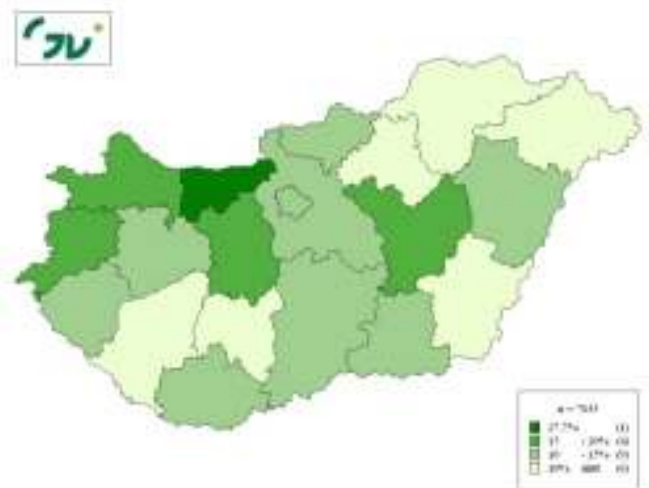
A munkaerő-kölcsönzés Közép-Dunántúlon és Nyugat-Dunántúlon volt a leggyakoribb 2010-ben. A vállalatoknak rendre 24, illetve 19 százaléka vett igénybe kölcsönzött munkaerőt. Észak-Magyarországon volt a legritkább ez a foglalkoztatási forma, a vállalatoknak 8 százaléka vette igénybe (M3.11.5 tábla)

A 2011-es tervek is hasonlóan alakulnak: Komárom-Esztergom megyében a legmagasabb azoknak a vállalatoknak az aránya, amelyek terveznek munkaerőt kölcsönözni 2011-ben (28%). A legalacsonyabb arányt Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében figyelhetjük meg (4%).

5.6.3.1. ábra: Kölcsönvett munkaerő jövőbeli foglalkoztatását kifejező mutató értékei megyei bontásban

	Tervek	
	n	%
Budapest	1217	10,0
Baranya	335	11,3
Bács-Kiskun	347	10,2
Békés	236	6,4
Borsod-Abaúj-Zemplén	550	5,0
Csongrád	180	13,7
Fejér	315	15,4
Győr-Moson-Sopron	283	17,5
Hajdú-Bihar	336	11,9
Heves	324	8,2
Komárom-Esztergom	238	27,7
Nógrád	247	12,0
Pest	663	10,7
Somogy	307	4,5
Szabolcs-Szatmár-Bereg	281	3,7
Jász-Nagykun-Szolnok	190	17,1
Tolna	239	4,7
Vas	206	19,8
Veszprém	266	12,8
Zala	291	10,8

Forrás: NGM, FSZH, GVI

A mutató: A táblázatban szereplő értékek azt mutatják meg, hogy az 2011-ben a vállalatok hány százaléka tervez munkaerőt kölcsönözni. A vállalatok 2011. szeptember 1-jére vonatkozóan válaszoltak. A százalék-adatok súlyozottak, az n érték, amely a válaszoló vállalatok számát mutatja, súlyozatlan.

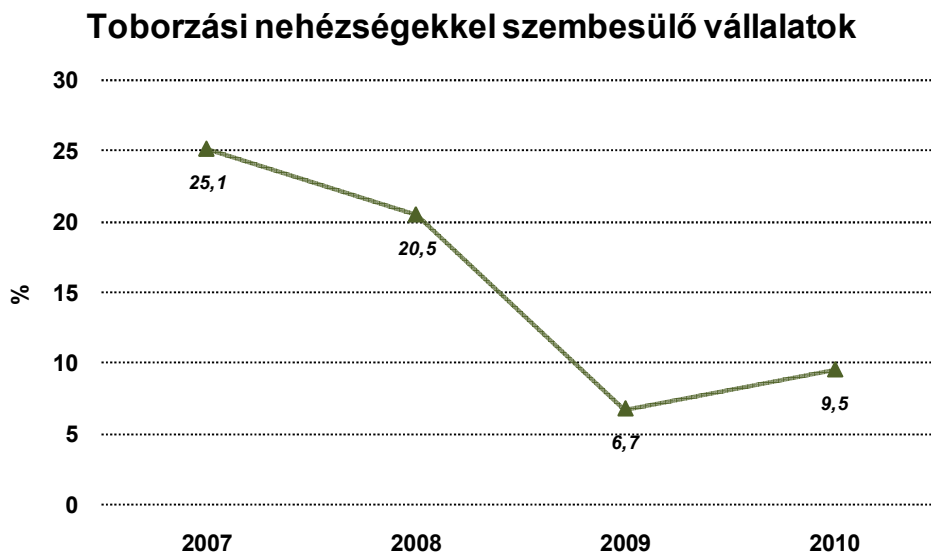
5. Toborzási nehézségek

Jelen fejezetben a toborzási nehézségek gyakoriságát vizsgáljuk, megmutatva az utóbbi években a toborzási nehézséget tapasztaló vállalatok arányának változását, az egyes munkaerő típusok toborzási nehézségeinek alakulását illetve elemezzük, hogy a toborzási nehézséggel való találkozás esélye hogyan változik, az általunk kijelölt négy változó által meghatározott vállalati csoportokban.

6.1. Az elmúlt években tapasztalt folyamatok

A gazdasági válság és elbocsátások hatására 2009-ben jelentős mértékben, közel 14 százalékponttal csökkent a toborzási nehézségeket érzékelő cégek aránya. A 2010-es évben a vállalatok 9,5 százaléka értékelte problémásnak bizonyos pozíciók betöltését, amely az előző évihez képest közel 3 százalékpontos növekedést jelent.

6.1.1. ábra: Toborzási nehézséget érzékelő cégek arányának alakulása

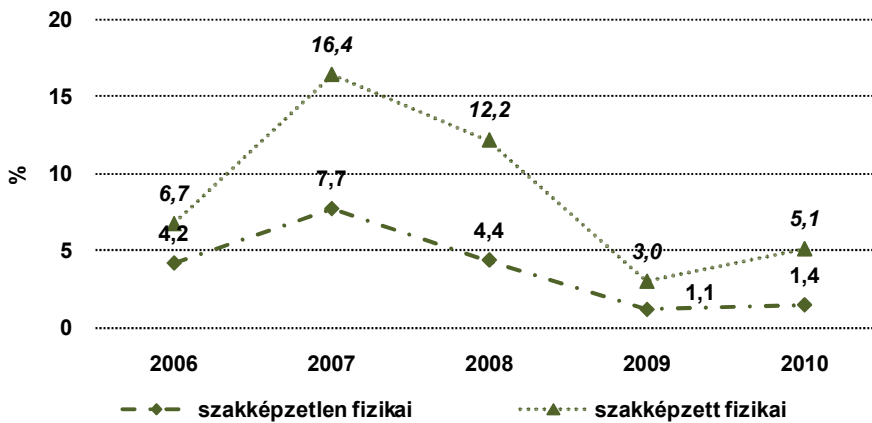

	2007		2008		2009		2010	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Toborzási nehézségekkel szembesülő vállalatok aránya	7246	25,1	7245	20,5	7151	6,7	7113	9,5
Forrás: NGM, FSZH, GVI								

A gazdasági válság hatására minden vizsgált foglalkozási csoportban csökkent a toborzási nehézségeket észlelő vállalatok aránya. A tavalyi évhez képest a szakképzett fizikaiak körében volt észlelhető legnagyobb arányban toborzási nehézség, a vállalatok 5 százaléka nyilatkozott így. A válság előtt ez az arány 12 százalék volt.

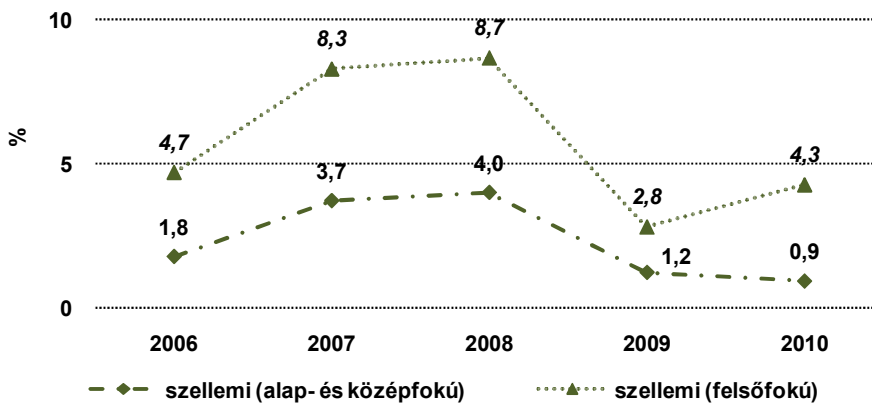
6.1.2. ábra: Toborzási nehézséget érzékelő cégek arányának alakulása munkaköri csoportok szerint

Toborzási nehézségekkel szembesülő vállalatok Fizikai munkakörök

Egyenlegmutató: Az ábrán látható értékek a toborzási nehézséggel való találkozás százalékos aránya a foglalkozási csoportok szerint.

Szellemi munkakörök

Ábraértelmezés: A százalékok az adott foglalkozáscsoporttal kapcsolatos toborzási nehézség tapasztalati aránya feleltethető meg.

Példa: 2008-ban a vállalatok 12,2 százaléka jelzett toborzási problémát, amikor szakképzett fizikai munkakörbe keresett jelölteket.

forrás: NGM, FSZH, GVI

	2006		2007		2008		2009		2010	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
szakképzetlen fizikai	6046	4,2	7246	7,7	7245	4,4	7151	1,1	7113	1,4
szakképzett fizikai	6046	6,7	7246	16,4	7245	12,2	7151	3,0	7113	5,1
szellemi (alap- és középfokú)	6046	1,8	7246	3,7	7245	4,0	7151	1,2	7113	0,9
szellemi (felsőfokú)	6046	4,7	7246	8,3	7245	8,7	7151	2,8	7113	4,3

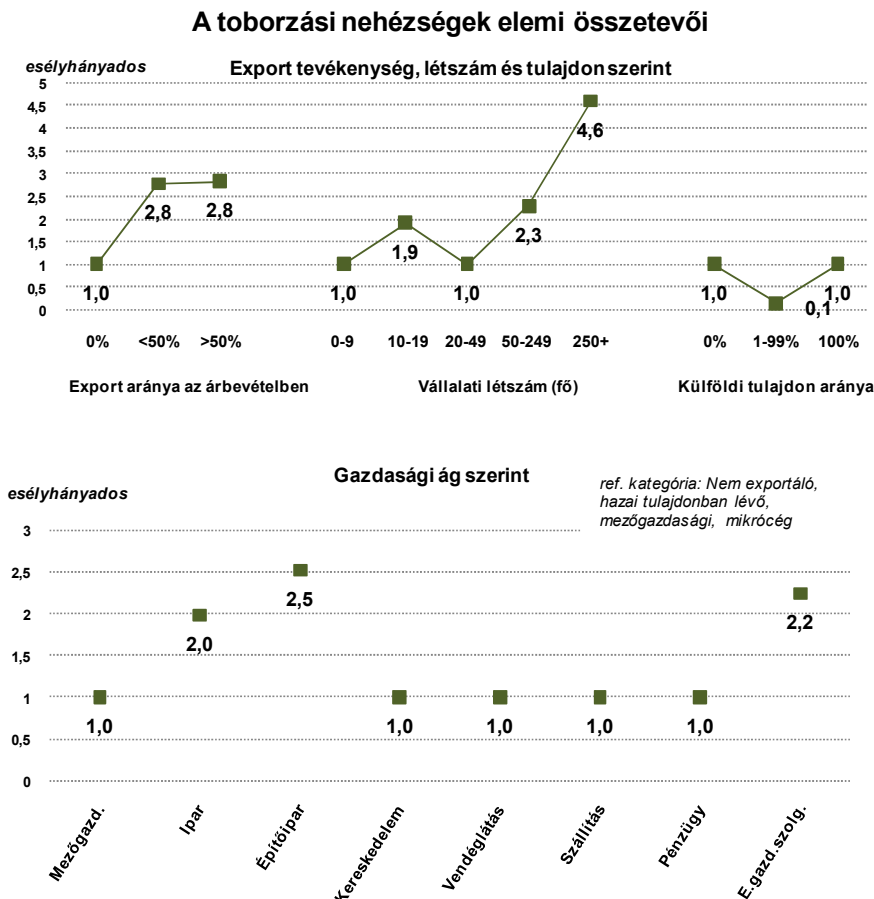
Forrás: NGM, FSZH, GVI

6.2. A Toborzási nehézség elemi összetevői

Milyen vállalati körökben találkoznak leginkább toborzási problémákkal? Mi a toborzási gondokkal való szembekerülés legfőbb meghatározó tényezői? Az alábbiakban export és gazdasági tevékenység, vállalatméret és tulajdonosi háttér szerinti regressziós elemzéssel keressük a választ ezekre kérdésekre.

Az exportáló és létszám tekintetében nagyobb vállalatok nagyobb valószínűséggel tapasztalnak toborzási nehézséget, mint a kisebb és csak a hazai piacra termelő, szolgáltató vállalatok. A mezőgazdaság, kereskedelem, vendéglátás, szállítás, pénzügy gazdasági ágakban működő vállalatok körében a toborzási nehézség felmerülésének esélyeje azonos. Az ipari vállalatok kétszer nagyobb, az építőipariak 2,5-szer, míg az egyéb gazdasági szolgáltatási tevékenységet végzők 2,2-szer nagyobb valószínűséggel találkoznak toborzási nehézséggel, mint a referenciacsoportnak tekintett mezőgazdasági vállalatoknál.

6.2.1 ábra: Toborzási nehézség elemi összetevői

A modellről: A modell többváltozós logisztikus regressziós eljárással készült. A modell részletei a 4.2.-es függelékben találhatóak.

Az esélyhányadosok: Az esélyhányadosok kifejezik, hogy a referenciacsoporthoz képest hányszor nagyobb vagy kisebb valószínűséggel találunk toborzási nehézséggel találkozó vállalatokat.

Referenciacsoport: Referencia csoportnak a hazai tulajdonú, kizárólag belföldre termelő, mikro mezőgazdasági vállalkozások.

Ábraértelmezés egyszerűen: minél nagyobb az esélyhányados értéke, annál több toborzási nehézséggel találkozhat a vállalati kör. Ha az esélyhányados értéke 1, akkor az adott csoportban a toborzási nehézségek nem térnek el a referencia csoportban tapasztalhatóktól.

Ha a külföldi tulajdon változó értékét rögzítjük, akkor csupán az exportálók és nem exportálók között látunk különbségeket a toborzási nehézségekkel való szembekerülés esélyére, mivel az exportáló vállalatok export tevékenységből származó árbevétel részarány-kategóriáiban az esélyhányadosok megegyeznek minden vállalati létszám-kategóriában. Röviden az exportálás ténye jelentős hatást gyakorol a toborzási nehézségek esélyére, de az export tevékenységből származó bevételi arány mértéke nem számottevő.

Hasonlóan egyszerűsíthetjük a táblázatot, ha egybeolvasztjuk a külföldi tulajdon változó „tisztán hazai tulajdonú”, illetve „tisztán külföldi tulajdonú” két kategóriáját mivel itt szintén felismerhetők az esélyhányadosok hasonlóságai, ha a többi változót kontroll alatt tartjuk. Itt tehát a toborzási nehézségekkel való találkozás esélyeiben a tulajdoni helyzet „tisztá” (tehát tisztán külföldi vagy tisztán belföldi) és „vegyes” kategóriái között láthatók számottevő különbségek.

6.2.2. Toborzási nehézség összetevői: tulajdon, méret és export

Toborzási nehézségek				Toborzási nehézségek					
Létszám, export tevékenység és tulajdonosi háttér szerint				Létszám, export tevékenység és tulajdonosi háttér szerint					
		Export aránya az árbevételben					Export aránya az árbevételben		
		0%	<50%	> 50%			0%	<50%	> 50%
Hazai tulajdon	0-9 fő	1,0	2,8	2,8	0-9 fő	1,0	2,8	2,8	
	10-19 fő	exporttevékenységet végző közepes és nagyvállalatok			10-19 fő	1,9	5,3	5,4	
	20-49 fő				20-49 fő	1,0	2,8	2,8	
	50-249 fő	2,3	6,3	6,4	50-249 fő	2,3	6,3	6,4	
	250 fő felett	4,6	12,7	12,9	250 fő felett	4,6	12,7	12,9	
Vegyes tulajdon	0-9 fő	0,1	0,4	0,4	0-9 fő	0,1	0,4	0,4	
	10-19 fő	0,3	0,8	0,8	10-19 fő	0,3	0,8	0,8	
	20-49 fő	0,1	0,4	0,4	20-49 fő	0,1	0,4	0,4	
	50-249 fő	0,3	0,9	0,9	50-249 fő	0,3	0,9	0,9	
	250 fő felett	0,7	1,8	1,9	250 fő felett	0,7	1,8	1,9	
Külföldi tulajdon	0-9 fő			2,8	0-9 fő	1,0	2,8	2,8	
	10-19 fő	exporttevékenységet végző közepes és nagyvállalatok			10-19 fő	1,9	5,3	5,4	
	20-49 fő	1,0	2,8	2,8	20-49 fő	1,0	2,8	2,8	
	50-249 fő	2,3	6,3	6,4	50-249 fő	2,3	6,3	6,4	
	250 fő felett	4,6	12,7	12,9	250 fő felett	4,6	12,7	12,9	

Forrás: NGM-FSZH-GVI

Forrás: NGM-FSZH-GVI

Ábraértelmezés: Mindkét ábrán egy regressziós modell eredményei kerülnek bemutatásra: tulajdon, export tevékenység és vállalati létszám szerinti bontásban leolvashatóak az egyes vállalati körhöz tartozó esélyhányadosok. Egy vállalati körhöz tartozó esélyhányados kifejezi a referencia csoportnak tekintett hazai tulajdonú, kizárólag belföldre termelő, mikro mezőgazdasági vállalkozásokhoz képest a toborzási nehézséggel felmerülésének esélyét. Egyszerűbben fogalmazva, minél nagyobb az esélyhányados értéke, annál több toborzási nehézséggel találkozik a vállalati kör.

Példa: A tisztán külföldi tulajdonban lévő, 250 fő feletti, kizárólag belföldre termelő (export = 0%) vállalati kör esélyhányadosa 4,6. Ez azt jelenti, hogy ha kontroll alatt tartjuk a gazdasági tevékenységet („kiszűrjük” annak hatását), akkor e vállalati körben 4,6-szer nagyobb valószínűséggel találunk toborzási nehézséggel küzdő vállalatokat, mint a referenciakategóriának tekintett nem exportáló, hazai tulajdonban lévő, mezőgazdasági mikro vállalkozásoknál

Az ipar, építőipar és egyéb gazdasági szolgáltatás területén tevékenykedő exportáló vállalatok körében nagyobb a toborzási nehézségek felmerülésének az esélye. Az exportáló építőipari vállalatok körében például több, mint 7-szer nagyobb valószínűséggel találunk toborzási problémával szembesülő vállalatot, mint a mezőgazdaság terén.

6.3.3. Toborzási nehézség összetevői: tulajdon, export és tevékenység

Toborzási nehézségek
Létszám, export tevékenység és tulajdonosi háttér szerint

		Export aránya az árbevételben		
		0%	<50%	> 50%
Hazai tulajdon	Mezőgazdaság	1,0	2,8	2,8
	Ipar	2,0	5,5	5,6
	Építőipar	2,5	7,0	7,1
	Kereskedelem	1,0	2,8	4,2
	Vendéglátás	1,0	2,8	5,4
	Szállítás	1,0	2,8	3,3
	Pénzügy	1,0	iparr és építőipar	5,1
	Egyéb gazd.szolg.	2,2		6,3
	Külföldi tulajdon	Mezőgazdaság	1,0	2,8
Ipar		2,0	5,5	5,6
Építőipar		2,5	7,0	7,1
Kereskedelem		1,0	2,8	2,8
Vendéglátás			Egyéb gazdasági szolgáltatás	2,8
Szállítás		1,0	2,8	2,8
Pénzügy		1,0	2,8	2,8
Egyéb gazd.szolg.		2,2	6,2	6,3

Forrás: NGM-FSZH-GVI

Toborzási nehézségek
Létszám, export tevékenység és tulajdonosi háttér szerint

		Export aránya az árbevételben		
		0%	<50%	> 50%
Hazai tulajdon	Mezőgazdaság	1,0	2,8	2,8
	Ipar	2,0	5,5	5,6
	Építőipar	2,5	7,0	7,1
	Kereskedelem	1,0	2,8	4,2
	Vendéglátás	1,0	2,8	5,4
	Szállítás	1,0	2,8	3,3
	Pénzügy	1,0	2,8	5,1
	Egyéb gazd.szolg.	2,2	6,2	6,3
	Külföldi tulajdon	Mezőgazdaság	1,0	2,8
Ipar		2,0	5,5	5,6
Építőipar		2,5	7,0	7,1
Kereskedelem		1,0	2,8	2,8
Vendéglátás		1,0	2,8	2,8
Szállítás		1,0	2,8	2,8
Pénzügy		1,0	2,8	2,8
Egyéb gazd.szolg.		2,2	6,2	6,3

Forrás: NGM-FSZH-GVI

Ábraértelmezés: Mindkét ábrán egy regressziós modell eredményei kerülnek bemutatásra: tulajdon, export tevékenység és vállalati létszám szerinti bontásban leolvashatóak az egyes vállalati körökhöz tartozó esélyhányadosok. Egy vállalati körhöz tartozó esélyhányados kifejezi a referencia csoportnak tekintett hazai tulajdonú, kizárólag belföldre termelő, mezőgazdasági mikro vállalkozásokhoz képest az toborzási nehézséggel való találkozás esélyét. Egyszerűbben fogalmazva, minél nagyobb az esélyhányados értéke, annál több toborzási nehézséggel találkozunk a vállalati kör

Példa: A tisztán külföldi tulajdonban lévő, nagyrészt külföldre szolgáltató (export > 50%) egyéb gazdasági szolgáltatással foglalkozó kör esélyhányadosa 6,3. Ez azt jelenti, hogy e vállalati körben 6,3-szor nagyobb valószínűséggel találunk toborzási nehézségeket tapasztaló vállalatokat, mint a referenciakategóriának tekintett nem exportáló, hazai tulajdonban lévő, mezőgazdasági mikro vállalkozásoknál.

6.3. Területi egyenlőtlenségek

Legnagyobb arányban a Zala (16%), Győr-Moson-Sopron (15%), Vas (14%) és Komárom-Esztergom (14%) megyékben tapasztalnak toborzási nehézséget a vállalatok. Hajdú-Bihar (6%), Bács-Kiskun (6%) és Békés (5%) megyék tekinthetők a másik végletnek, itt a legalacsonyabb a toborzási nehézségeket tapasztaló vállalatok aránya.

6.3.1. ábra: 2011-ben létszámváltozást tervező vállalatok aránya

A mutató: A táblázatban az arányok súlyozottak, az n érték, amely a válaszoló vállalatok számát mutatja, súlyozatlan.

Mellékletek

M1. Vállalkozások üzleti helyzete és kilátásai

M1.1. Elemi összefüggések: Termelési volumen

M1.1.1. tábla: A termelési volumen alakulása vállalatméret szerint, 2007-2010

	2007		2008		2009		2010	
	akt.	terv	akt.	terv	akt.	terv	akt.	terv
10 fő alatt	-9,9	0,8	-23,8	-22,9	-38,5	-8,1	-20,6	12,8
10 – 19 fő között	6,7	17,4	-11,1	-14,1	-35,4	-5,9	-11,2	13,3
20 – 49 fő között	7,2	19,5	-4,2	-3,6	-32,2	3,6	-3,2	20,0
50 – 249 fő között	25,4	33,9	8,1	4,0	-31,2	5,1	8,8	26,6
250 fő felett	37,1	42,3	11,5	10,4	-22,0	19,2	25,4	40,0
Minta összesen	19,5	28,7	1,5	-0,1	-30,2	6,2	6,2	26,6

Az egyenlegmutató: az ábra y tengelyén az értékek –100 és +100 közötti értékeket vehetnek fel. –100-at akkor, ha minden cég csökkenéssel, +100-at akkor, ha minden cég növekedéssel számol.

Táblaértelmezés: Az akt. oszlopok jelenítik meg - a korábbi év harmadik negyedévéhez viszonyítva - a tárgyév harmadik negyedévének termelési volumenét. A tervek oszlopok jelenítik meg - a tárgyév első félévéhez viszonyítva - a következő év első félévének termelési volumenét.

Elemzőszámok: N2007: 6892, 6093, N2008: 6945, 6055, N2009: 6913, 5846, N2010: 6893, 5839

M1.1.2. tábla: A termelési volumen alakulása tulajdonosi háttér szerint, 2007-2010

	2007		2008		2009		2010	
	akt.	terv	akt.	terv	akt.	terv	akt.	terv
magyar tulajdonú	9,6	19,2	-1,9	-4,2	-29,2	-0,6	-4,1	19,3
vegyes tulajdonú	26,9	43,6	4,7	9,0	-44,4	12,4	-3,4	30,7
külföldi tulajdonú	47,0	48,9	8,6	5,8	-29,0	28,7	45,3	52,0
Minta összesen	19,5	28,7	1,5	-0,1	-30,2	6,2	6,2	26,6

Az egyenlegmutató: az ábra y tengelyén az értékek –100 és +100 közötti értékeket vehetnek fel. –100-at akkor, ha minden cég csökkenéssel, +100-at akkor, ha minden cég növekedéssel számol.

Táblaértelmezés: Az akt. oszlopok jelenítik meg - a korábbi év harmadik negyedévéhez viszonyítva - a tárgyév harmadik negyedévének termelési volumenét. A tervek oszlopok jelenítik meg - a tárgyév első félévéhez viszonyítva - a következő év első félévének termelési volumenét.

Elemzőszámok: N2007: 6475, 5735, N2008: 6648, 5809, N2009: 6909, 5842, N2010: 6474, 5496

M1.1.3. tábla: A termelési volumen alakulása gazdasági ágak szerint, 2007-2010

	2007		2008		2009		2010	
	akt.	terv	akt.	terv	akt.	akt.	terv	akt.
Mezőgazdaság	-2,2	17,0	12,5	-3,9	-25,6	-4,3	-17,2	7,6
Ipar	32,1	35,6	4,6	5,7	-26,0	18,0	26,1	39,8
Építőipar	-3,9	6,4	-8,3	-12,2	-22,0	1,4	-8,1	4,9
Kereskedelem, javítás	1,5	16,7	-11,2	-13,4	-43,0	-7,1	-10,7	20,6
Vendéglátás-turizmus	9,2	30,7	1,6	-16,6	-50,2	-14,8	-3,7	12,2
Szállítás, raktározás	-0,5	9,8	-2,6	-10,7	-36,8	-1,8	-11,5	7,6
Pénzügy	73,3	76,2	21,4	21,2	-27,7	29,1	-10,9	11,5
Egyéb gazdasági szolgáltatás	23,2	27,7	7,0	14,3	-14,8	9,7	5,4	30,5
Minta összesen	19,5	28,7	1,5	-0,1	-30,2	6,2	6,2	26,6

Az egyenlegmutató: az ábra y tengelyén az értékek -100 és $+100$ közötti értékeket vehetnek fel. -100 -at akkor, ha minden cég csökkenéssel, $+100$ -at akkor, ha minden cég növekedéssel számol.

Táblaértelmezés: Az akt. oszlopok jelenítik meg - a korábbi év harmadik negyedévéhez viszonyítva - a tárgyév harmadik negyedévének termelési volumenét. A tervek oszlopok jelenítik meg - a tárgyév első félévéhez viszonyítva - a következő év első félévének termelési volumenét.

Elemzőszámok: N2007: 6925, 6124, N2008: 6860, 5986, N2009: 6912, 5845, N2010: 6892, 5838

M1.1.4. tábla: A termelési volumen alakulása export tevékenység szerint, 2007-2010

	2007		2008		2009		2010	
	akt.	terv	akt.	terv	akt.	akt.	terv	akt.
nincs export tevékenység	7,4	18,4	-0,4	-3,5	-31,6	-2,7	-8,6	14,9
Árbevétel: 50%-nál kisebb	24,0	32,9	4,0	2,8	-27,3	16,1	7,6	35,3
Árbevétel: 50%-nál nagyobb	42,6	42,9	5,6	2,8	-28,8	19,4	42,2	43,3
Minta összesen	19,5	28,7	1,5	-0,1	-30,2	6,2	6,2	26,6

Az egyenlegmutató: az ábra y tengelyén az értékek -100 és $+100$ közötti értékeket vehetnek fel. -100 -at akkor, ha minden cég csökkenéssel, $+100$ -at akkor, ha minden cég növekedéssel számol.

Táblaértelmezés: Az akt. oszlopok jelenítik meg - a korábbi év harmadik negyedévéhez viszonyítva - a tárgyév harmadik negyedévének termelési volumenét. A tervek oszlopok jelenítik meg - a tárgyév első félévéhez viszonyítva - a következő év első félévének termelési volumenét.

Elemzőszámok: N2007: 6548, 5803, N2008: 6590, 5766, N2009: 6904, 5837, N2010: 6301, 5325

M.1.1.5. tábla: A termelési volumen alakulása régió szerint, 2007-2010

	2007		2008		2009		2010	
	akt.	terv	akt.	terv	akt.	terv	akt.	terv
Közép-Magyarország	21,2	32,3	2,5	2,2	-35,5	3,0	-3,6	23,6
Közép-Dunántúl	31,1	35,9	0,2	-8,2	-29,2	14,7	20,0	30,2
Nyugat-Dunántúl	26,0	31,2	2,4	-4,7	-29,5	9,7	25,6	37,8
Dél-Dunántúl	6,0	20,0	1,1	0,9	-26,9	2,3	16,4	30,3
Dél-Alföld	17,5	20,7	-1,6	0,7	-25,9	1,1	6,8	24,7
Észak-Alföld	12,7	28,7	-3,5	-3,5	-19,0	6,0	10,6	24,6
Észak-Magyarország	15,4	20,1	5,7	2,6	-23,2	18,3	11,9	29,0
Minta összesen	19,5	28,7	1,5	-0,1	-30,2	6,2	6,2	26,6

Az egyenlegmutató: az ábra y tengelyén az értékek -100 és $+100$ közötti értékeket vehetnek fel. -100 -at akkor, ha minden cég csökkenéssel, $+100$ -at akkor, ha minden cég növekedéssel számol.

Táblaértelmezés: Az akt. oszlopok jelenítik meg - a korábbi év harmadik negyedéhez viszonyítva - a tárgyév harmadik negyedének termelési volumenét. A tervek oszlopok jelenítik meg - a tárgyév első félévéhez viszonyítva - a következő év első félévének termelési volumenét.

Élemszámok: N2007: 6948, 6143, N2008: 6962, 6070, N2009: 6914, 5847, N2010: 6891, 5837

M1.1.6. tábla: A termelési volumen alakulása megyék szerint, 2007-2010

	2007		2008		2009		2010	
	akt.	terv	akt.	terv	akt.	terv	akt.	terv
Budapest	16,8	31,4	2,8	5,7	-26,9	11,2	-8,9	21,5
Baranya megye	0,4	22,1	-2,1	-2,1	-20,2	-6,1	2,3	24,2
Bács-Kiskun megye	23,8	22,8	-5,6	1,8	-11,4	-3,8	7,1	27,2
Békés megye	9,9	12,0	2,3	-4,5	-36,5	-10,3	6,9	26,4
Borsod-Abaúj-Zemplén megye	13,4	15,3	2,2	7,0	-26,4	9,6	2,2	23,4
Csongrád megye	15,0	25,0	-0,5	4,6	-31,1	18,6	6,5	19,6
Fejér megye	35,7	34,2	5,3	-8,2	-32,8	-0,6	16,6	28,1
Győr-Moson-Sopron megye	24,2	34,5	2,7	-14,4	-29,3	11,2	38,5	47,9
Hajdú-Bihar megye	17,4	34,4	-1,1	-0,7	-36,1	-6,3	8,5	27,5
Heves megye	18,8	25,3	9,7	-1,6	-30,6	25,0	20,5	30,4
Komárom-Esztergom megye	32,9	48,6	5,7	0,1	-22,2	19,6	21,6	34,6
Nógrád megye	15,1	22,6	7,9	-0,9	-17,9	19,6	20,0	37,4
Pest megye	32,7	34,4	2,2	-2,7	-27,1	6,3	5,8	27,5
Somogy megye	10,7	18,1	8,9	5,6	-49,8	-5,7	21,1	32,3
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	11,3	27,0	-12,7	-4,9	-27,9	7,3	2,9	22,1
Jász-Nagykun-Szolnok megye	8,5	22,8	5,7	-4,4	-51,3	-5,8	22,1	22,8
Tolna megye	7,7	19,5	-5,4	-1,5	-36,9	27,1	28,3	35,4
Vas megye	18,1	29,4	-1,4	-6,2	-33,4	7,9	23,7	34,0
Veszprém megye	25,4	28,1	-9,3	-16,1	-30,0	1,6	22,3	29,0
Zala megye	36,5	29,7	5,9	4,9	-32,3	10,8	15,6	32,6
Minta összesen	19,5	28,7	1,5	-0,1	-30,2	6,2	6,2	26,6

Az egyenlegmutató: az ábra y tengelyén az értékek -100 és $+100$ közötti értékeket vehetnek fel. -100 -at akkor, ha minden cég csökkenéssel, $+100$ -at akkor, ha minden cég növekedéssel számol.

Táblaértelmezés: Az akt. oszlopok jelenítik meg - a korábbi év harmadik negyedévéhez viszonyítva - a tárgyév harmadik negyedévének termelési volumenét. A tervek oszlopok jelenítik meg - a tárgyév első félévéhez viszonyítva - a következő év első félévének termelési volumenét.

Elemzőszámok: N2007: 6948, 6143, N2008: 6962, 6070, N2009: 6914, 5847, N2010: 6891, 5837

M1.2. Elemi összefüggések: Rendelésállomány

M1.2.1. tábla: Vállalatok rendelésállományának alakulása vállalatméret szerint, 2007-2010

	2007		2008		2009		2010	
	n	egyenleg	n	egyenleg	n	egyenleg	n	egyenleg
10 fő alatt	3112	-8,3	2738	-16,9	2931	-33,6	2901	-26,8
10 – 19 fő között	971	2,1	1166	-6,6	1105	-26,9	1077	-25,3
20 – 49 fő között	1191	10,8	1276	-0,2	1266	-22,7	1198	-11,9
50 – 249 fő között	1241	22,0	1370	6,8	1276	-14,9	1295	-0,8
250 fő felett	420	47,0	409	12,7	335	-3,1	405	17,1
Minta összesen		20,9		3,2		-16,4		-3,1

Az egyenlegmutató: az ábra y tengelyén az értékek -100 és $+100$ közötti értékeket vehetnek fel. -100 -at akkor, ha minden cég alacsony, $+100$ -at akkor, ha minden cég magas rendelésállománnyal számol.

Elemzőszámok: N2007:6935, 6692, N2008:6959, 6765, N2009: 6913, 6733, N2010:6876, 6809

M1.2.2. tábla: Vállalatok rendelésállományának alakulása tulajdoni háttér szerint, 2007-2010

	2007		2008		2009		2010	
	n	egyenleg	n	egyenleg	n	egyenleg	n	egyenleg
magyar tulajdonú	5763	10,4	5856	-1,0	6213	-18,7	5796	-9,9
vegyes tulajdonú	258	38,6	260	13,6	197	-17,4	153	-13,3
döntően külföldi tulajdonú	489	52,1	546	10,8	499	-6,4	507	23,2
Minta összesen		20,9		3,2		-16,4		-3,1

Az egyenlegmutató: az ábra y tengelyén az értékek -100 és $+100$ közötti értékeket vehetnek fel. -100 -at akkor, ha minden cég alacsony, $+100$ -at akkor, ha minden cég magas rendelésállománnyal számol.

Elemzőszámok: N2007:6510, 6035, N2008:6662, 6300, N2009: 6909, 6721, N2010: 6456, 6253

M1.2.3. tábla: A vállalatok rendelésállományának alakulása ágazat szerint, 2007-2010

	2007		2008		2009		2010	
	n	egyenleg	n	egyenleg	n	egyenleg	n	egyenleg
Mezőgazdaság	345	22,6	316	-25,9	346	-45,0	409	0,6
Ipar	1889	32,4	2031	8,5	1987	-12,5	2095	9,6
Építőipar	723	-6,6	697	-5,7	752	-26,3	783	-28,5
Kereskedelem, javítás	1725	9,8	1431	2,7	1514	-19,6	1605	-14,3
Vendéglátás-turizmus	521	19,6	445	-8,8	507	-10,4	418	-5,7
Szállítás, raktározás	270	3,9	362	-0,6	287	-22,7	300	-15,6
Pénzügy	99	25,8	137	5,5	140	-13,6	94	-16,5
Egyéb gazdasági szolgáltatás	1400	21,4	1458	11,6	1380	-11,5	1171	-2,8
Minta összesen		20,9		3,2		-16,4		-3,1

Az egyenlegmutató: az ábra y tengelyén az értékek -100 és $+100$ közötti értékeket vehetnek fel. -100 -at akkor, ha minden cég alacsony, $+100$ -at akkor, ha minden cég magas rendelésállománnyal számol.

Elemzőszámok: N2007:6972, 6992, N2008:6877, 6765, N2009: 6913, 6733, N2010: 6875, 6809

M1.2.4. tábla: Vállalatok rendelésállományának alakulása export tevékenység szerint, 2006-2009

	2007		2008		2009		2010	
	n	egyenleg	n	egyenleg	n	egyenleg	n	egyenleg
nincs export tevékenység	5015	8,0	4955	-0,9	5215	-20,0	4800	-14,3
Árbevétel: 50%-nál kisebb	954	25,8	1038	4,8	897	-13,4	797	-3,3
Árbevétel: 50%-nál nagyobb	604	47,8	616	12,1	793	-9,8	685	27,8
Minta összesen		20,9		3,2		-16,4		-3,1

Az egyenlegmutató: az ábra y tengelyén az értékek -100 és $+100$ közötti értékeket vehetnek fel. -100 -at akkor, ha minden cég alacsony, $+100$ -at akkor, ha minden cég magas rendelésállománnyal számol.

Elemzőszámok: N2007:6973, 5986, N2008:6609, 5993, N2009: 6905, 6719, N2010: 6282, 5921

M1.2.5. tábla: Vállalatok rendelésállományának alakulása régió szerint, 2007-2010

	2007		2008		2009		2010	
	n	egyenleg	n	egyenleg	n	egyenleg	n	egyenleg
Közép-Magyarország	1746	19,6	1861	4,5	1813	-15,7	1816	-9,7
Közép-Dunántúl	618	38,3	615	7,3	714	-19,6	804	0,8
Nyugat-Dunántúl	590	33,1	688	7,2	747	-13,7	750	6,6
Dél-Dunántúl	895	14,5	887	-0,9	850	-18,4	867	1,7
Dél-Alföld	1017	19,0	971	1,8	854	-12,7	784	-0,4
Észak-Alföld	937	15,6	881	-1,6	821	-21,2	789	5,7
Észak-Magyarország	1192	14,1	1075	-0,5	1115	-16,5	1100	2,2
Minta összesen		20,9		3,2		-16,4		-3,1

Az egyenlegmutató: az ábra y tengelyén az értékek -100 és $+100$ közötti értékeket vehetnek fel. -100 -at akkor, ha minden cég alacsony, $+100$ -at akkor, ha minden cég magas rendelésállománnyal számol.

Elemzőszámok: N2007:6995, 6692, N2008:6987, 6765, N2009: 6914, 6733, N2010: 6874, 6807

M1.2.6. tábla: Vállalatok rendelésállományának alakulása megyék szerint, 2007-2010

	2007		2008		2009		2010	
	n	egyenleg	n	egyenleg	n	egyenleg	n	egyenleg
Budapest	1287	16,0	1147	8,6	1242	-14,8	1181	-13,3
Baranya megye	315	13,8	281	-3,4	304	-8,3	317	-1,2
Bács-Kiskun megye	406	23,0	347	-1,6	354	-17,8	345	-4,7
Békés megye	285	19,0	316	12,0	290	-24,3	227	1,7
Borsod-Abaúj-Zemplén megye	606	4,8	501	-10,6	414	-10,7	539	-6,4
Csongrád megye	326	13,4	308	-3,8	299	-14,3	176	3,6
Fejér megye	226	41,3	148	9,5	311	-20,0	302	-7,0
Győr-Moson-Sopron megye	259	24,1	228	-1,9	304	-25,9	268	16,9
Hajdú-Bihar megye	359	17,3	271	-8,4	346	-16,0	331	5,5
Heves megye	359	23,6	255	15,1	211	-14,4	312	13,4
Komárom-Esztergom megye	162	45,3	256	8,3	307	-11,2	242	4,7
Nógrád megye	227	21,2	319	2,6	200	1,4	249	5,3
Pest megye	459	29,3	714	-1,3	409	-20,3	635	-3,3
Somogy megye	347	11,6	339	3,7	313	-11,3	306	-3,1
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	318	12,7	336	2,9	375	-17,5	276	2,9
Jász-Nagykun-Szolnok megye	260	16,6	274	-0,8	292	-39,3	182	8,9
Tolna megye	233	19,1	267	-3,9	194	-11,5	244	11,1
Vas megye	154	42,3	205	13,5	274	-23,2	196	0,9
Veszprém megye	230	30,4	211	4,5	235	-9,3	260	6,0
Zala megye	177	32,5	255	8,7	240	-28,3	286	2,6
Minta összesen		20,9		3,2		-16,4		-3,1

Az egyenlegmutató: az ábra y tengelyén az értékek -100 és $+100$ közötti értékeket vehetnek fel. -100 -at akkor, ha minden cég alacsony, $+100$ -at akkor, ha minden cég magas rendelésállománnyal számol.

Elemzőszámok: N2007:6995, 6692, N2008:6978, 6765, N2009: 6914, 6733, N2010: 6874, 6807

M1.3. Elemi összefüggések: A cégek üzleti helyzete

M1.3.1. tábla: Az üzleti helyzet megítélésének alakulása vállalatméret szerint, 2007-2010

	2007		2008		2009		2010	
	tárgyév	várható	tárgyév	várható	tárgyév	várható	tárgyév	várható
10 fő alatt	-3,6	-11,8	-13,2	-26,8	-27,3	-14,5	-21,6	0,6
10 – 19 fő között	17,0	13,6	0,7	-14,9	-19,0	-8,1	-16,0	-2,6
20 – 49 fő között	16,7	11,0	7,4	-6,2	-15,0	-2,3	0,8	10,0
50 – 249 fő között	29,0	23,7	13,9	3,6	-3,3	3,4	8,1	19,8
250 fő felett	48,4	41,6	19,5	12,0	10,2	16,8	30,9	34,7
Minta összesen	27,0	21,7	9,9	-0,7	-5,6	3,0	7,2	18,3

Az egyenlegmutató: az ábra y tengelyén az értékek -100 és $+100$ közötti értékeket vehetnek fel. -100 -at akkor, ha minden cég csökkenéssel, $+100$ -at akkor, ha minden cég növekedéssel számol.

Táblaértelmezés: A tárgyév oszlop a tárgyév őszére, a várható pedig a következő év első félévére vonatkozik.

Elemzőszámok: N2007:7015, 6057, N2008:7060, 5968, N2009:7142, 7066, N2010: 7000, 5982

M1.3.2. tábla: Az üzleti helyzet megítélésének alakulása tulajdonosi háttér szerint, 2007-2010

	2007		2008		2009		2010	
	tárgyév	várható	tárgyév	várható	tárgyév	várható	tárgyév	várható
magyar tulajdonú	17,9	11,5	4,6	-7,5	-10,6	-3,4	-2,3	9,0
vegyes tulajdonú	39,2	23,1	0,8	0,8	4,9	15,9	15,3	20,9
döntően külföldi tulajdonú	53,6	55,1	25,1	15,5	9,9	23,5	36,9	48,7
Minta összesen	27,0	21,7	9,9	-0,7	-5,6	3,0	7,2	18,3

Az egyenlegmutató: az ábra y tengelyén az értékek -100 és $+100$ közötti értékeket vehetnek fel. -100 -at akkor, ha minden cég csökkenéssel, $+100$ -at akkor, ha minden cég növekedéssel számol.

Táblaértelmezés: A tárgyév oszlop a tárgyév őszére, a várható pedig a következő év első félévére vonatkozik.

Elemzőszámok: N2007:6570, 5700, N2008:6748, 5718, N2009:7136, 7061, N2010: 6577, 5637

M1.3.3. tábla: Az üzleti helyzet megítélésének alakulása gazdasági ág szerint, 2007-2010

	2007		2008		2009		2010	
	tárgyév	várható	tárgyév	várható	tárgyév	várható	tárgyév	Várható
Mezőgazdaság	11,8	3,2	-6,1	-21,3	-31,9	-18,3	-13,8	-4,3
Ipar	32,5	29,0	13,0	5,0	0,6	11,3	21,0	30,8
Építőipar	0,8	-5,3	-3,3	-20,6	-17,8	-3,6	-15,4	-7,6
Kereskedelem, javítás	17,6	13,9	10,3	-6,1	-12,5	-0,7	-5,9	10,4
Vendéglátás-turizmus	30,6	16,1	-7,7	-20,2	-20,8	-22,6	-4,4	1,6
Szállítás, raktározás	10,9	7,9	1,2	-13,1	-14,8	-4,6	-2,0	10,0
Pénzügy	75,4	58,1	41,9	36,7	34,8	37,1	37,0	37,8
Egyéb gazdasági szolgáltatás	32,4	28,7	19,2	11,8	3,2	7,4	8,5	21,0
Minta összesen	27,0	21,7	9,9	-0,7	-5,6	3,0	7,2	18,3

Az egyenlegmutató: az ábra y tengelyén az értékek -100 és $+100$ közötti értékeket vehetnek fel. -100 -at akkor, ha minden cég csökkenéssel, $+100$ -at akkor, ha minden cég növekedéssel számol.

Táblaértelmezés: A tárgyév oszlop a tárgyév öszére, a várható pedig a következő év első félévére vonatkozik.

Elemzőszámok: N2007: 7054, 6088, N2008:6976, 5897, N2009:7141, 7065, N2010: 6999, 5981

M1.3.4. tábla: Az üzleti helyzet megítélésének alakulása export tevékenység szerint, 2007-2010

	2007		2008		2009		2010	
	tárgyév	várható	tárgyév	várható	tárgyév	várható	tárgyév	várható
nincs export tevékenység	17,1	9,8	5,5	-5,2	-10,5	-1,2	-2,7	8,1
Árbevétel: 50%-nál kisebb	31,7	24,6	14,2	0,8	-0,8	7,5	8,6	21,0
Árbevétel: 50%-nál nagyobb	45,2	43,4	22,6	7,7	2,1	9,1	32,1	40,1
Minta összesen	27,0	21,7	9,9	-0,7	-5,6	3,0	7,2	18,3

Az egyenlegmutató: az ábra y tengelyén az értékek -100 és $+100$ közötti értékeket vehetnek fel. -100 -at akkor, ha minden cég csökkenéssel, $+100$ -at akkor, ha minden cég növekedéssel számol.

Táblaértelmezés: A tárgyév oszlop a tárgyév öszére, a várható pedig a következő év első félévére vonatkozik.

Elemzőszámok: N2007:6635, 5758, N2008:6650, 5666, N2009:7133, 7057, N2010: 6396, 5481

M1.3.5. tábla: Az üzleti helyzet megítélésének alakulása régió szerint, 2007-2010

	2007		2008		2009		2010	
	tárgyév	Várható	tárgyév	várható	tárgyév	várható	tárgyév	várható
Közép-Magyarország	28,5	25,2	11,6	3,1	-7,1	2,5	3,6	16,6
Közép-Dunántúl	39,0	34,3	13,9	-0,5	-6,0	4,1	13,6	21,8
Nyugat-Dunántúl	32,7	26,8	12,9	1,7	0,8	6,8	19,8	30,7
Dél-Dunántúl	11,9	7,4	-2,6	-6,3	-6,0	-0,7	5,3	18,9
Dél-Alföld	28,4	14,1	11,2	0,5	-1,4	3,1	9,4	18,0
Észak-Alföld	23,2	19,2	6,3	-10,6	-7,2	0,1	5,6	11,9
Észak-Magyarország	23,2	15,4	8,6	-7,4	-5,9	6,6	9,9	18,9
Minta összesen	27,0	21,7	9,9	-0,7	-5,6	3,0	7,2	18,3

Az egyenlegmutató: az ábra y tengelyén az értékek -100 és $+100$ közötti értékeket vehetnek fel. -100 -at akkor, ha minden cég csökkenéssel, $+100$ -at akkor, ha minden cég növekedéssel számol.

Táblaértelmezés: A tárgyév oszlop a tárgyév őszére, a várható pedig a következő év első félévére vonatkozik.

Elemzőszámok: N2007:7076, 6108, N2008:7080, 5984, N2009: 7143, 7067, N2010: 6998, 5980

M1.3.6. tábla: Az üzleti helyzet megítélésének alakulása megyék szerint, 2007-2010

	2007		2008		2009		2010	
	tárgyév	várható	tárgyév	várható	tárgyév	várható	tárgyév	várható
Budapest	27,1	22,4	13,9	9,3	-4,1	0,6	-1,1	12,6
Baranya megye	9,8	10,6	-3,0	-3,9	-0,9	2,5	1,5	10,5
Bács-Kiskun megye	36,0	15,8	14,4	0,8	-12,3	-12,4	7,9	18,2
Békés megye	21,0	16,0	18,7	8,2	-8,2	-4,2	10,2	18,2
Borsod-Abaúj-Zemplén megye	20,8	9,3	0,3	-16,9	-1,8	12,6	6,1	10,8
Csongrád megye	24,3	10,4	0,0	-7,2	3,4	11,2	10,6	17,6
Fejér megye	33,7	31,3	4,7	-13,6	-12,1	-1,2	5,1	17,9
Győr-Moson-Sopron megye	28,0	25,2	13,0	-4,1	-8,7	0,7	17,8	28,6
Hajdú-Bihar megye	25,7	22,1	9,6	-6,0	-18,6	-21,0	-1,6	8,0
Heves megye	23,8	17,9	20,7	1,0	5,8	19,0	21,4	30,7
Komárom-Esztergom megye	47,9	38,4	13,6	1,3	-2,6	13,7	13,1	21,1
Nógrád megye	27,2	23,7	12,0	0,6	-10,9	-6,0	3,3	19,0
Pest megye	32,2	32,4	8,2	-5,9	3,9	17,6	11,7	24,1
Somogy megye	11,0	4,3	1,8	-2,8	-17,4	-3,1	10,3	24,8
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	24,6	17,5	5,0	-12,0	-9,2	9,9	14,1	15,9
Jász-Nagykun-Szolnok megye	18,9	17,1	4,6	-13,5	-20,9	-4,7	6,4	12,8
Tolna megye	15,8	7,0	-7,7	-13,3	-0,6	11,3	4,1	22,5
Vas megye	37,9	28,9	16,8	-1,5	-5,6	6,7	24,5	33,0
Veszprém megye	37,9	34,2	21,8	7,3	17,2	21,2	23,8	26,4
Zala megye	31,9	26,3	9,3	9,9	-4,5	-0,9	17,6	30,6
Minta összesen	27,0	21,7	9,9	-0,7	-5,6	3,0	7,2	18,3

Az egyenlegmutató: az ábra y tengelyén az értékek -100 és $+100$ közötti értékeket vehetnek fel. -100 -at akkor, ha minden cég csökkenéssel, $+100$ -at akkor, ha minden cég növekedéssel számol.

Táblaértelmezés: A tárgyév oszlop a tárgyév észére, a várható pedig a következő év első félévére vonatkozik.

Elemzőszámok: N2007:7076, 6108, N2008:7080, 5984, N2009:7143, 7067, N2010: 6998, 5980

M1.4. Elemi összefüggések: Beruházás

M1.4.1. tábla: A beruházási aktivitás alakulása vállalatméret szerint, 2007-2010

	2007		2008		2009		2010	
	n	érték	n	érték	n	érték	n	érték
10 fő alatt	2782	-16,5	2438	-21,7	2844	-7,7	2553	-1,9
10 – 19 fő között	888	12,5	1067	-2,6	1056	-6,8	935	2,2
20 – 49 fő között	1083	19,9	1171	5,3	1205	2,7	1035	11,9
50 – 249 fő között	1186	32,7	1267	15,2	1245	10,0	1179	17,5
250 fő felett	403	41,2	391	25,0	334	23,0	375	33,0
Minta összesen		25,1		10,4		8,7		17,2

Az egyenlegmutató: az ábra y tengelyén az értékek -100 és $+100$ közötti értékeket vehetnek fel. -100 -at akkor, ha egyetlen cégnél sem volt 2009-ben beruházás és 2010-ben sem lesz, illetve $+100$ -at akkor, ha a 2009-es beruházási volumen 2010-ben növekszik.

Elemzőszámok: N2007:6342, N2008:6334, N2009:6684, N2010:6077

M1.4.2. tábla: A beruházási aktivitás alakulása tulajdonosi háttér szerint, 2007-2010

	2007		2008		2009		2010	
	n	érték	n	érték	n	érték	n	érték
magyar tulajdonú	5273	19,2	5331	8,1	5979	3,0	5138	12,4
vegyes tulajdonú	233	26,3	237	24,6	197	26,5	139	21,2
külföldi tulajdonú	473	44,3	509	15,6	504	24,0	464	34,1
Minta összesen		25,1		10,4		8,7		17,2

Az egyenlegmutató: az ábra y tengelyén az értékek -100 és $+100$ közötti értékeket vehetnek fel. -100 -at akkor, ha egyetlen cégnél sem volt 2009-ben beruházás és 2010-ben sem lesz, illetve $+100$ -at akkor, ha a 2009-es beruházási volumen 2010-ben növekszik.

Elemzőszámok: N2007:5979, N2008:6077, N2009:6680, N2010: 5741

M1.4.3. tábla: A beruházási aktivitás alakulása gazdasági ágak szerint, 2007-2010

	2007		2008		2009		2010	
	n	érték	n	érték	n	érték	n	érték
Mezőgazdaság	316	39,4	305	31,7	331	14,8	360	8,6
Ipar	1750	32,8	1850	18,1	1920	16,7	1861	28,8
Építőipar	631	1,3	619	-4,0	703	9,2	671	11,4
Kereskedelem, javítás	1568	12,2	1309	-0,2	1475	1,5	1442	14,0
Vendéglátás-turizmus	469	26,9	385	8,3	496	-6,7	350	-0,2
Szállítás, raktározás	249	17,2	327	0,4	272	4,5	255	5,2
Pénzügy	99	41,1	129	-12,8	141	40,3	84	26,9
Egyéb gazdasági szolgáltatás	1292	21,4	1335	11,9	1345	-1,2	1053	10,1
Minta összesen		25,1		10,4		8,7		17,2

Az egyenlegmutató: az ábra y tengelyén az értékek -100 és $+100$ közötti értékeket vehetnek fel. -100 -at akkor, ha egyetlen cégnél sem volt 2009-ben beruházás és 2010-ben sem lesz, illetve $+100$ -at akkor, ha a 2009-es beruházási volumen 2010-ben növekszik.

Elemzőszámok: N2007:6374, N2008:6259, N2009:6683, N2010:6076

M1.4.4. tábla: A beruházási aktivitás alakulása exporttevékenység szerint, 2007-2010

	2007		2008		2009		2010	
	n	érték	n	érték	n	érték	n	érték
Nincs export tevékenység	4587	14,7	4509	4,7	5026	3,0	4277	9,3
Árbevétel: 50%-nál kisebb	883	31,3	953	19,9	863	19,5	704	20,0
Árbevétel: 50%-nál nagyobb	580	38,5	570	13,4	790	14,3	605	28,3
Minta összesen		25,1		10,4		8,7		17,2

Az egyenlegmutató: az ábra y tengelyén az értékek -100 és $+100$ közötti értékeket vehetnek fel. -100 -at akkor, ha egyetlen cégnél sem volt 2009-ben beruházás és 2010-ben sem lesz, illetve $+100$ -at akkor, ha a 2009-es beruházási volumen 2010-ben növekszik.

Elemzőszámok: N2007:6050, N2008:6032, N2009:6679, N2010: 5586

M1.4.5. tábla: A beruházási aktivitás alakulása régiók szerint, 2007-2010

	2007		2008		2009		2010	
	n	érték	n	érték	n	érték	n	érték
Közép-Magyarország	1600	23,2	1719	5,2	1754	3,9	1639	12,7
Közép-Dunántúl	592	35,8	579	20,5	691	16,0	706	30,6
Nyugat-Dunántúl	554	35,0	638	12,7	746	14,4	646	33,4
Dél-Dunántúl	822	23,4	740	10,7	825	8,7	745	7,3
Dél-Alföld	874	21,1	856	16,8	819	12,0	667	26,6
Észak-Alföld	852	19,3	818	12,0	779	15,0	687	10,0
Észak-Magyarország	1103	24,2	997	14,2	1071	11,0	986	18,1
Minta összesen		25,1		10,4		8,7		17,2

Az egyenlegmutató: az ábra y tengelyén az értékek -100 és $+100$ közötti értékeket vehetnek fel. -100 -at akkor, ha egyetlen cégnél sem volt 2009-ben beruházás és 2010-ben sem lesz, illetve $+100$ -at akkor, ha a 2009-es beruházási volumen 2010-ben növekszik.

Elemzőszámok: N2007:6397, N2008:6347, N2009:6685, N2010: 6076

M1.4.6. tábla: A beruházási aktivitás alakulása megyék szerint, 2007-2010

	2007		2008		2009		2010	
	n	érték	n	érték	n	érték	n	érték
Budapest	1180	16,3	1062	1,0	1135	13,7	1075	7,7
Baranya megye	283	30,7	237	17,6	300	-9,3	279	2,0
Bács-Kiskun megye	364	25,3	305	8,0	349	14,5	303	32,2
Békés megye	211	14,1	256	22,9	284	12,2	211	8,9
Borsod-Abaúj-Zemplén megye	548	30,8	458	16,6	396	24,2	470	16,7
Csongrád megye	299	21,3	295	21,5	296	3,0	153	35,3
Fejér megye	210	38,8	139	19,1	295	0,3	248	35,7
Győr-Moson-Sopron megye	243	33,4	219	6,5	300	7,1	212	47,7
Hajdú-Bihar megye	338	17,4	251	11,6	338	-4,2	306	12,2
Heves megye	339	12,6	239	15,5	205	5,1	305	20,5
Komárom-Esztergom megye	155	45,6	240	15,2	305	25,8	224	9,0
Nógrád megye	216	26,4	300	8,9	196	-0,4	211	17,6
Pest megye	420	40,3	657	11,2	415	23,4	564	22,3
Somogy megye	322	19,0	288	10,4	309	-14,1	273	11,2
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	277	9,3	305	10,4	372	9,0	234	9,0
Jász-Nagykun-Szolnok megye	237	31,8	262	14,4	279	-12,7	147	7,5
Tolna megye	217	19,1	215	3,2	192	30,6	193	9,1
Vas megye	138	31,4	178	0,1	270	5,0	168	31,7
Veszprém megye	227	26,0	200	26,7	219	16,3	234	43,7
Zala megye	173	40,4	241	29,1	230	15,1	266	23,6
Minta összesen		25,1		10,4		8,7		17,2

Az egyenlegmutató: az ábra y tengelyén az értékek -100 és $+100$ közötti értékeket vehetnek fel. -100 -at akkor, ha egyetlen cégnél sem volt 2009-ben beruházás és 2010-ben sem lesz, illetve $+100$ -at akkor, ha a 2009-es beruházási volumen 2010-ben növekszik.

Elemzőszámok: N2007:6397, N2008:6347, N2009:6685, N2010: 6076

M1.5. A pozitív várakozásokat meghatározó fő tényezők - regressziós modell

M1.5.1. tábla: Regressziós modell – összefoglaló adatok

Elemzés	n	teljes minta		
Elemszám	6294	88,500 %		
Khi-négyzet (df: 15)	Érték 391,450	Sig. 0,000		
Illeszkedés	-2 Log likelihood 6196,270	Cox & Snell R Square ,065	Nagelkerke R Square ,096	
Helyesen besorolt elemek aránya	75,400			

M1.5.2. tábla: Regressziós modell – változók hatásai

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Árbevételen belüli exporthányad (ref: 0%)			23,960	2	,000	
Kevesebb, mint 50%	,155	,093	2,809	1	,094	1,168
Több, mint 50%	,517	,106	23,688	1	,000	1,677
Vállalati létszám (ref: 0-10 fős)			12,752	4	,013	
10-19 fő között	-,228	,140	2,658	1	,103	,796
20-49 fő között	-,006	,130	,002	1	,961	,994
50-249 fő között	,144	,115	1,575	1	,210	1,155
250 fő felett	,169	,127	1,788	1	,181	1,184
Gazdasági tevékenység (ref: mezőgazdaság)			88,528	7	,000	
Ipar	,639	,191	11,204	1	,001	1,895
Építőipar	,055	,229	,057	1	,811	1,056
Kereskedelem, javítás	,443	,194	5,243	1	,022	1,558
Vendéglátás, szálláshely-szolgáltatás	-,146	,216	,456	1	,500	,865
Szállítás, raktározás	,572	,247	5,387	1	,020	1,772
Pénzügy	,815	,239	11,651	1	,001	2,260
Egyéb gazdasági szolgáltatás.	,912	,192	22,485	1	,000	2,491
Tulajdonosi háttér (ref: tisztán hazai)			57,911	2	,000	
Vegyes tulajdon	-,149	,150	,995	1	,319	,861
Tisztán külföldi tulajdon	,652	,091	50,858	1	,000	1,920
Konstans	-1,949	,201	93,964	1	,000	,142

M2. Munkaerő-piaci prognózis

M2.1. Elemi összefüggések: Munkaerő-kereslet

M2.1.1. tábla: Vállalatok megoszlása foglalkoztatási terveik szerint – létszám szerint, 2007-2010

	2008-ra vonatkozó szándék (%)		2009-re vonatkozó szándék (%)		2010-re vonatkozó szándék (%)		2011-re vonatkozó szándék (%)	
	↓	↑	↓	↑	↓	↑	↓	↑
10 fő alatt	5,2	21,9	7,8	14,8	5,3	14,9	1,9	13,6
10 – 19 fő között	6,6	28,5	9,6	17,8	12,2	17,5	6,8	17,8
20 – 49 fő között	8,9	29,8	10,5	23,6	15,2	20,4	8,0	19,4
50 – 249 fő között	10,0	30,8	11,3	26,6	16,8	22,3	10,6	22,6
250 fő felett	14,4	40,7	19,0	32,8	27,1	27,8	16,9	39,7
Minta összesen	10,1	32,1	12,7	25,5	17,6	22,2	10,6	25,1

Táblaértelmezés: A táblázatban található lefelé irányuló nyíl azoknak a vállalatoknak az arányát jelenti, akik létszámcsökkenést terveztek. A táblázatban található felfelé irányuló nyíl azoknak a vállalatoknak az arányát jelenti, akik létszámnövekedést terveztek.

Megjegyzés: A 2007-re, a 2008-ra és a 2009-re vonatkozó várakozások esetében az éves átlagos statisztikai létszámban bekövetkezett változások képezik az értékek alapját, a 2010-re vonatkozók esetében pedig a 2009 és 2010 szeptember 1.-e közötti változás. A 2011-es adatok pedig a teljes évre vonatkoznak.

Elemzőszámok: N2007: 6738, N2008:6746, N2009:7144, N2010:6990

M2.1.2. tábla: Vállalatok megoszlása foglalkoztatási terveik szerint – tulajdonosi háttér szerint, 2007-2010

	2008-ra vonatkozó szándék (%)		2009-re vonatkozó szándék (%)		2010-re vonatkozó szándék (%)		2011-re vonatkozó szándék (%)	
	↓	↑	↓	↑	↓	↑	↓	↑
Magyar tulajdonú	10,9	26,8	13,0	21,5	17,1	19,5	9,6	22,0
Vegyes tulajdonú	10,4	29,0	15,5	30,7	21,4	28,0	15,2	19,8
Külföldi tulajdonú	8,4	51,2	11,7	35,2	18,6	31,0	12,9	36,6
Minta összesen	10,1	32,1	12,7	25,5	17,6	22,2	10,6	25,1

Táblaértelmezés: A táblázatban található lefelé irányuló nyíl azoknak a vállalatoknak az arányát jelenti, akik létszámcsökkenést terveztek. A táblázatban található felfelé irányuló nyíl azoknak a vállalatoknak az arányát jelenti, akik létszámnövekedést terveztek.

Megjegyzés: A 2007-re, a 2008-ra és a 2009-re vonatkozó várakozások esetében az éves átlagos statisztikai létszámban bekövetkezett változások képezik az értékek alapját, a 2010-re vonatkozók esetében pedig a 2009 és 2010 szeptember 1.-e közötti változás. A 2011-es adatok pedig a teljes évre vonatkoznak.

Elemzőszámok: N2007:6317, N2008:6456, N2009:7136, N2010:6547

M2.1.3. tábla: Vállalatok megoszlása foglalkoztatási terveik szerint – gazdasági ágak szerint, 2007-2010

	2008-ra vonatkozó szándék (%)		2009-re vonatkozó szándék (%)		2010-re vonatkozó szándék (%)		2011-re vonatkozó szándék (%)	
	↓	↑	↓	↑	↓	↑	↓	↑
Mezőgazdaság	19,6	12,2	15,5	10,0	26,3	11,3	18,7	10,7
Ipar	10,6	38,0	14,3	28,0	21,6	27,7	12,8	32,8
Építőipar	11,8	24,0	11,3	23,7	14,4	16,7	9,6	17,9
Kereskedelem, javítás	7,6	30,6	11,7	21,5	15,5	20,5	6,8	23,9
Vendéglátás-turizmus	13,3	19,7	13,4	25,3	18,0	19,4	14,9	22,1
Szállítás, raktározás	12,3	26,5	15,9	16,3	16,3	24,1	9,2	24,9
Pénzügy	1,2	37,0	0,4	37,2	1,5	19,4	1,1	3,4
Egyéb gazdasági szolgáltatás	7,6	36,8	10,7	29,6	13,3	18,4	7,7	22,3
Minta összesen	10,1	32,1	12,7	25,5	17,6	22,2	10,6	25,1

Táblaértelmezés: A táblázatban található lefelé irányuló nyíl azoknak a vállalatoknak az arányát jelenti, akik létszámcsökkenést terveztek. A táblázatban található felfelé irányuló nyíl azoknak a vállalatoknak az arányát jelenti, akik létszámnövekedést terveztek.

Megjegyzés: A 2007-re, a 2008-ra és a 2009-re vonatkozó várakozások esetében az éves átlagos statisztikai létszámban bekövetkezett változások képezik az értékek alapját, a 2010-re vonatkozó esetében pedig a 2009 és 2010 szeptember 1.-e közötti változás. A 2011-es adatok pedig a teljes évre vonatkoznak.

Elemzőszámok: N2007:6768, N2008:6670, N2009:7142, N2010: 6989

M2.1.4. tábla: Vállalatok megoszlása foglalkoztatási terveik és exporttevékenység szerint, 2007-2010

	2008-ra vonatkozó szándék (%)		2009-re vonatkozó szándék (%)		2010-re vonatkozó szándék (%)		2011-re vonatkozó szándék (%)	
	↓	↑	↓	↑	↓	↑	↓	↑
nincs export tevékenység	11,1	26,2	11,5	23,6	15,4	16,7	9,0	18,2
Árbevétel: 50%-nál kisebb	10,7	33,7	12,9	23,9	23,7	24,8	12,2	27,5
Árbevétel: 50%-nál nagyobb	7,9	44,9	13,8	32,2	18,5	32,6	12,2	40,0
Minta összesen	10,1	32,1	12,7	25,5	17,6	22,2	10,6	25,1

Táblaértelmezés: A táblázatban található lefelé irányuló nyíl azoknak a vállalatoknak az arányát jelenti, akik létszámcsökkenést terveztek. A táblázatban található felfelé irányuló nyíl azoknak a vállalatoknak az arányát jelenti, akik létszámnövekedést terveztek.

Megjegyzés: A 2007-re, a 2008-ra és a 2009-re vonatkozó várakozások esetében az éves átlagos statisztikai létszámban bekövetkezett változások képezik az értékek alapját, a 2010-re vonatkozó esetében pedig a 2009 és 2010 szeptember 1.-e közötti változás. A 2011-es adatok pedig a teljes évre vonatkoznak.

Elemzőszámok: N2007:6376, N2008:6387, N2009:7134, N2010:6392

M2.1.5. tábla: Vállalatok megoszlása foglalkoztatási terveik szerint – földrajzi régiók szerint, 2007-2010

	2008-ra vonatkozó szándék (%)		2009-re vonatkozó szándék (%)		2010-re vonatkozó szándék (%)		2011-re vonatkozó szándék (%)	
	↓	↑	↓	↑	↓	↑	↓	↑
Közép-Magyarország	7,4	34,4	10,1	30,0	14,0	20,0	8,7	21,9
Közép-Dunántúl	12,5	36,5	17,3	21,6	20,8	27,4	12,8	29,6
Nyugat-Dunántúl	10,3	35,0	15,8	25,8	21,8	24,5	11,7	31,0
Dél-Dunántúl	10,8	26,8	12,6	18,8	22,7	15,0	12,6	22,8
Dél-Alföld	14,3	27,0	12,7	20,8	20,0	24,2	12,3	24,6
Észak-Alföld	11,0	27,6	14,8	23,5	22,7	21,5	12,5	28,9
Észak-Magyarország	13,6	28,9	15,4	21,1	17,8	30,2	11,5	30,7
Minta összesen	10,1	32,1	12,7	25,5	17,6	22,2	10,6	25,1

Táblaértelmezés: A táblázatban található lefelé irányuló nyíl azoknak a vállalatoknak az arányát jelenti, akik létszámcsökkenést terveztek. A táblázatban található felfelé irányuló nyíl azoknak a vállalatoknak az arányát jelenti, akik létszámnövekedést terveztek.

Megjegyzés: A 2007-re, a 2008-ra és a 2009-re vonatkozó várakozások esetében az éves átlagos statisztikai létszámban bekövetkezett változások képezik az értékek alapját, a 2010-re vonatkozók esetében pedig a 2009 és 2010 szeptember 1.-e közötti változás. A 2011-es adatok pedig a teljes évre vonatkoznak.

Elemzőszámok: N2007:6791, N2008:6764, N2009:7144, N2010: 6988

M2.1.6. tábla: Vállalatok megoszlása foglalkoztatási terveik szerint – megyék szerint, 2007-2010

	2008-ra vonatkozó szándék (%)		2009-re vonatkozó szándék (%)		2010-re vonatkozó szándék (%)		2011-re vonatkozó szándék (%)	
	↓	↑	↓	↑	↓	↑	↓	↑
Budapest	7,0	33,6	10,0	31,2	18,2	22,8	8,2	18,2
Baranya megye	10,5	23,6	11,9	17,5	17,1	16,5	17,0	18,1
Bács-Kiskun megye	12,5	30,0	15,0	23,2	21,4	16,4	10,8	21,3
Békés megye	14,3	24,2	5,9	17,7	17,6	19,7	4,2	30,7
Borsod-Abaúj-Zemplén megye	12,8	29,6	15,9	20,7	15,8	24,9	11,6	30,4
Csongrád megye	16,8	25,4	16,2	20,6	10,7	29,3	21,2	23,8
Fejér megye	9,5	32,6	14,1	18,8	22,8	33,8	13,8	20,1
Győr-Moson-Sopron megye	12,5	31,0	13,8	21,4	18,5	16,1	11,2	32,4
Hajdú-Bihar megye	12,2	28,3	11,8	25,8	24,0	13,6	15,4	27,7
Heves megye	16,3	27,4	16,8	21,0	16,0	16,4	10,9	30,6
Komárom-Esztergom megye	10,4	54,9	16,6	35,3	14,7	24,3	10,9	37,6
Nógrád megye	12,4	29,2	13,3	22,1	20,4	23,3	12,1	31,8
Pest megye	8,6	36,5	10,4	28,4	18,8	19,8	9,7	28,3
Somogy megye	10,5	23,3	14,1	17,8	10,9	30,1	13,6	28,4
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	11,1	26,3	20,7	23,0	17,5	18,4	9,2	27,1
Jász-Nagykun-Szolnok megye	9,5	28,0	10,6	21,8	17,9	20,2	12,3	32,2
Tolna megye	11,6	36,0	11,4	20,9	12,9	15,7	5,5	22,1
Vas megye	9,8	44,0	19,0	25,7	22,0	29,0	18,4	30,9
Veszprém megye	16,9	25,7	20,4	12,2	16,1	30,2	13,1	34,7
Zala megye	9,1	29,0	14,4	28,9	17,2	25,4	8,1	29,8
Minta összesen	10,1	32,1	12,7	25,5	17,6	22,2	10,6	25,1

Táblaértelmezés: A táblázatban található lefelé irányuló nyíl azoknak a vállalatoknak az arányát jelenti, akik létszámcsökkenést terveztek. A táblázatban található felfelé irányuló nyíl azoknak a vállalatoknak az arányát jelenti, akik létszámnövekedést terveztek.

Megjegyzés: A 2007-re, a 2008-ra és a 2009-re vonatkozó várakozások esetében az éves átlagos statisztikai létszámban bekövetkezett változások képezik az értékek alapját, a 2010-re vonatkozók esetében pedig a 2009 és 2010 szeptember 1.-e közötti változás. A 2011-es adatok pedig a teljes évre vonatkoznak.

Elemzőszámok: N2007:6791, N2008:6764, N2009:7144, N2010:6988

M2.2. A létszámfelvételt meghatározó fő tényezők - regressziós modell

M2.2.1. tábla: Regressziós modell – összefoglaló adatok

Elemzés	n	teljes minta		
Elemzés	6294	87,1%		
Khi-négyzet (df: 15)	Érték	Sig.		
	434,656	0,000		
Illeszkedés	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square	
	5828,367	,074	,110	
Helyesen besorolt elemek aránya	76,600			

M2.2.2. tábla: Regressziós modell – változók hatásai

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Árbevételen belüli exporthányad (ref: 0%)			51,269	2	,000	
Kevesebb, mint 50%	,376	,094	16,180	1	,000	1,457
Több, mint 50%	,757	,107	50,230	1	,000	2,131
Vállalati létszám (ref: 0-10 fős)			87,821	4	,000	
10-19 fő között	,242	,151	2,585	1	,108	1,274
20-49 fő között	,318	,145	4,816	1	,028	1,374
50-249 fő között	,401	,130	9,520	1	,002	1,493
250 fő felett	1,018	,137	54,956	1	,000	2,767
Gazdasági tevékenység (ref: mezőgazdaság)			46,349	7	,000	
Ipar	,700	,213	10,800	1	,001	2,015
Építőipar	,670	,241	7,698	1	,006	1,953
Kereskedelem, javítás	,698	,216	10,494	1	,001	2,010
Vendéglátás, szálláshely-szolgáltatás	1,017	,223	20,708	1	,000	2,764
Szállítás, raktározás	,905	,264	11,769	1	,001	2,471
Pénzügy	-,873	,397	4,833	1	,028	,418
Egyéb gazdasági szolgáltatás.	,716	,218	10,800	1	,001	2,046
Tulajdonosi háttér (ref: tisztán hazai)			18,078	2	,000	
Vegyes tulajdon	-,597	,170	12,264	1	,000	,551
Tisztán külföldi tulajdon	,156	,095	2,665	1	,103	1,168
Konstans	-2,574	,229	126,205	1	,000	,076

M3. Foglalkoztatás jellemzői

M3.1. Elemi összefüggések: Nem teljes munkaidős foglalkoztatás

M3.1.1. tábla: Nem teljes munkaidős foglalkoztatottal rendelkező vállalatok arányának alakulása vállalatméret szerint, 2007-2011

	2007		2008		2009		2010		2011*	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
10 fő alatt	698	20,8	611	22,8	759	26,4	729	25,8	712	25,4
10 – 19 fő között	440	41,2	506	40,0	517	42,0	524	46,1	475	42,0
20 – 49 fő között	772	61,2	840	59,9	835	61,8	868	65,4	806	61,6
50 – 249 fő között	1029	75,2	1080	75,0	1023	72,8	1095	76,2	1012	71,3
250 fő felett	349	77,1	336	73,4	278	75,3	327	75,9	292	69,5
Minta összesen	63,1		62,8		63,8		66,1		61,5	

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a nem teljes munkaidősöket foglalkoztató vállalatok arányát jelentik. A táblázatban található n értékek az adott szegmensben a nem teljes munkaidősöket foglalkoztató vállalatok (súlyozatlan) számát jelentik.

Megjegyzés: 2006, 2007, 2008 esetében szeptember 30.-a, 2009 és 2010 esetében pedig szeptember 1.-e a referencia időpont.

Elemzőszámok: N2007:7185, N2008:7224, N2009:7150, N2010:7150, N2011:7054

M3.1.2. tábla: Nem teljes munkaidős foglalkoztatottal rendelkező vállalatok arányának alakulása a cégek tulajdoni háttere szerint, 2007-2011

	2007		2008		2009		2010		2011*	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Tisztán magyar tulajdon	2598	64,0	2741	62,8	3009	65,4	2938	67,8	2754	63,7
Vegyes tulajdon	158	69,6	150	67,0	113	57,0	93	75,6	90	73,5
Tisztán külföldi tulajdon	275	59,8	298	60,5	287	59,7	296	58,0	261	51,5
Minta összesen	63,1		62,8		63,8		66,1		61,5	

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a nem teljes munkaidősöket foglalkoztató vállalatok arányát jelentik. A táblázatban található n értékek az adott szegmensben a nem teljes munkaidősöket foglalkoztató vállalatok (súlyozatlan) számát jelentik.

Megjegyzés: 2006, 2007, 2008 esetében szeptember 30.-a, 2009 és 2010 esetében pedig szeptember 1.-e a referencia időpont.

Elemzőszámok: N2007:6703, N2008:6877, N2009:7143, N2010:6453, N2011:6603

M3.1.3. tábla: Nem teljes munkaidős foglalkoztatottal rendelkező vállalatok arányának alakulása gazdasági ágak szerint, 2007-2011

	2007		2008		2009		2010		2011*	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Mezőgazdaság	234	72,9	245	75,0	245	74,2	280	72,2	260	68,2
Ipar	1063	67,4	1100	65,4	1123	67,0	1308	69,9	1198	64,2
Építőipar	278	48,3	264	50,1	262	51,9	294	54,8	272	50,4
Kereskedelem, javítás	734	61,6	669	54,1	722	59,1	753	62,7	704	58,6
Vendéglátás-turizmus	269	73,2	216	73,0	274	77,0	230	73,2	223	77,4
Szállítás, raktározás	135	50,0	178	52,4	140	53,2	127	45,9	121	43,7
Pénzügy	51	41,2	76	84,6	86	57,1	64	71,6	64	57,1
Egyéb gazdasági szolgáltatás	526	59,1	583	59,3	561	58,8	487	62,2	455	55,3
Minta összesen		63,1		62,8		63,8		66,1		61,5

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a nem teljes munkaidősöket foglalkoztató vállalatok arányát jelentik. A táblázatban található n értékek az adott szegmensben a nem teljes munkaidősöket foglalkoztató vállalatok (súlyozatlan) számát jelentik.

Megjegyzés: 2006, 2007, 2008 esetében szeptember 30.-a, 2009 és 2010 esetében pedig szeptember 1.-e a referencia időpont.

Elemzőszámok: N2007:7221, N2008:7135, N2009:7149, N2010:7108, N2011: 7053

M3.1.4. tábla: Nem teljes munkaidős foglalkoztatottal rendelkező vállalatok arányának alakulása export tevékenység szerint, 2007-2011

	2007		2008		2009		2010		2011*	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Nincs export tevékenység	2052	59,4	2123	58,0	2353	62,6	2196	62,9	2066	60,0
Árbevétel 50 százalékánál kisebb	592	68,2	614	67,4	551	67,6	504	71,0	456	63,6
Árbevétel 50 százalékánál nagyobb	381	66,2	393	69,4	500	63,6	461	64,2	426	59,1
Minta összesen		63,1		62,8		63,8		66,1		61,5

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a nem teljes munkaidősöket foglalkoztató vállalatok arányát jelentik. A táblázatban található n értékek az adott szegmensben a nem teljes munkaidősöket foglalkoztató vállalatok (súlyozatlan) számát jelentik.

Megjegyzés: 2006, 2007, 2008 esetében szeptember 30.-a, 2009 és 2010 esetében pedig szeptember 1.-e a referencia időpont.

Elemzőszámok: N2007:6753, N2008:6793, N2009:7141, N2010:6492, N2011:6443

M3.1.5.tábla: Nem teljes munkaidős foglalkoztatottal rendelkező vállalatok arányának alakulása régió szerint, 2007-2011

	2007		2008		2009		2010		2011*	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Közép-Magyarország	805	58,7	820	59,7	796	59,3	800	62,5	753	58,0
Közép-Dunántúl	306	66,8	287	61,9	301	59,2	363	61,4	309	51,4
Nyugat-Dunántúl	249	57,1	252	54,8	340	61,5	338	64,0	318	58,7
Dél-Dunántúl	447	68,5	457	68,1	421	70,2	451	72,5	425	69,7
Dél-Alföld	530	77,4	563	75,9	545	77,0	523	77,4	468	72,1
Észak-Alföld	434	70,0	477	68,6	484	73,7	496	74,3	485	72,9
Észak-Magyarország	521	60,6	517	62,1	526	66,2	564	66,7	538	62,9
Minta összesen		63,1		62,8		63,8		66,1		61,5

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a nem teljes munkaidősöket foglalkoztató vállalatok arányát jelentik. A táblázatban található n értékek az adott szegmensben a nem teljes munkaidősöket foglalkoztató vállalatok (súlyozatlan) számát jelentik.

Megjegyzés: 2006, 2007, 2008 esetében szeptember 30.-a, 2009 és 2010 esetében pedig szeptember 1.-e a referencia időpont.

Elemzőszámok: N2007:7247, N2008:7245, N2009:7151, N2010:7107, N2011:7052

M3.1.6. tábla: Nem teljes munkaidős foglalkoztatottal rendelkező vállalatok arányának alakulása megyék szerint, 2007-2011

	2007		2008		2009		2010		2011*	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Budapest	534	54,9	491	60,7	622	62,5	472	59,0	448	54,4
Baranya megye	187	77,1	174	75,4	141	59,7	194	79,8	187	78,8
Bács-Kiskun megye	228	80,9	218	77,1	177	63,0	230	77,4	202	71,9
Békés megye	124	71,0	165	75,0	139	70,0	150	71,7	139	67,3
Borsod-Abaúj-Zemplén megye	258	62,8	261	66,6	199	62,3	267	69,1	253	63,7
Csongrád megye	178	78,3	180	75,3	141	61,6	143	82,6	127	76,7
Fejér megye	117	64,0	73	48,7	162	67,5	135	53,7	102	37,2
Győr-Moson-Sopron megye	91	52,6	84	50,9	143	64,7	125	60,8	121	57,3
Hajdú-Bihar megye	148	63,4	144	69,7	158	61,1	174	67,4	170	66,3
Heves megye	160	61,5	134	62,9	94	56,6	167	68,5	163	65,8
Komárom-Esztergom megye	79	65,1	102	61,7	144	53,4	110	57,8	102	61,4
Nógrád megye	103	55,4	122	54,4	111	72,4	130	59,4	122	57,3
Pest megye	271	68,6	329	58,1	208	65,8	328	68,5	305	64,2
Somogy megye	155	63,3	158	65,9	159	70,1	154	69,9	146	68,8
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	146	73,4	176	64,8	194	71,9	163	72,1	163	72,0
Jász-Nagykun-Szolnok megye	140	74,7	157	72,2	136	69,4	159	85,4	152	82,1
Tolna megye	105	63,6	125	62,7	91	70,6	110	65,8	92	58,0
Vas megye	90	69,7	89	66,0	142	68,3	89	65,5	87	65,0
Veszprém megye	110	70,7	112	72,8	127	46,9	118	73,5	105	60,2
Zala megye	68	48,4	79	47,1	125	62,0	124	65,5	110	54,5
Minta összesen		63,1		62,8		63,8		66,1		61,5

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a nem teljes munkaidősöket foglalkoztató vállalatok arányát jelentik. A táblázatban található n értékek az adott szegmensben a nem teljes munkaidősöket foglalkoztató vállalatok (súlyozatlan) számát jelentik.

Megjegyzés: 2006, 2007, 2008 esetében szeptember 30.-a, 2009 és 2010 esetében pedig szeptember 1.-e a referencia időpont.

Elemzőszámok: N2007:7247, N2008:7245, N2009:7151, N2010:7107, N2011:7052

M3.2. Regressziós modell: Nem teljes munkaidős foglalkoztatás

M3.2.1. tábla: Regressziós modell – összefoglaló adatok

Elemzés	n	teljes minta		
Elemzés	6245	87,8%		
Khi-négyzet (df: 15)	Érték	Sig.		
	949,231	0,000		
Illeszkedés	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square	
	6749,225	,152	,206	
Helyesen besorolt elemek aránya	69,1			

M3.2.2. tábla: Regressziós modell – változók hatásai

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Árbevételen belüli exporthányad (ref: 0%)			51,269	2	,000	
Kevesebb, mint 50%	-0,065	0,089	0,534	1	0,465	0,9373
Több, mint 50%	0,107	0,107	0,998	1	0,318	1,1133
Vállalati létszám (ref: 0-10 fős)			87,821	4	,000	
10-19 fő között	0,778	0,117	44,033	1	,000	2,1779
20-49 fő között	1,650	0,115	204,551	1	,000	5,2070
50-249 fő között	2,189	0,106	424,427	1	,000	8,9252
250 fő felett	2,354	0,122	373,233	1	,000	10,5311
Gazdasági tevékenység (ref: mezőgazdaság)			46,349	7	,000	
Ipar	-0,232	0,156	2,208	1	0,137	0,7930
Építőipar	-0,512	0,177	8,399	1	0,004	0,5993
Kereskedelem, javítás	-0,195	0,156	1,553	1	0,213	0,8229
Vendéglátás, szálláshelyszolgáltatás	0,619	0,180	11,855	1	0,001	1,8573
Szállítás, raktározás	-0,685	0,210	10,624	1	0,001	0,5041
Pénzügy	0,003	0,214	0,000	1	0,989	1,0030
Egyéb gazdasági szolgáltatás.	-0,499	0,158	9,948	1	0,002	0,6074
Tulajdonosi háttér (ref: tisztán hazai)			18,078	2	,000	
Vegyes tulajdon	-0,117	0,145	0,650	1	0,420	0,8897
Tisztán külföldi tulajdon	-1,253	0,094	178,603	1	,000	0,2855
Konstans	-0,792	0,163	23,637	1	,000	0,4528

M3.3. Elemi összefüggések: Határozott idejű foglalkoztatás

M3.3.1. tábla: Határozott idejű foglalkoztatottal rendelkező vállalatok arányának alakulása –vállalati méret szerint, 2007-2011

	2007		2008		2009		2010		2011*	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
10 fő alatt	211	12,5	154	5,4	173	5,6	92	3,0	86	3,0
10 – 19 fő között	191	21,2	204	16,7	202	17,8	161	13,8	132	10,9
20 – 49 fő között	343	27,8	366	26,4	381	27,4	332	24,7	285	21,1
50 – 249 fő között	594	43,4	652	47,0	565	39,1	617	40,4	519	34,5
250 fő felett	283	62,3	308	68,6	229	61,2	283	65,3	227	54,1
Minta összesen		40,2		42,1		37,4		38,1		31,9

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a nem teljes munkaidősöket foglalkoztató vállalatok arányát jelentik. A táblázatban található n értékek az adott szegmensben a nem teljes munkaidősöket foglalkoztató vállalatok (súlyozatlan) számát jelentik.

Megjegyzés: 2006, 2007, 2008 esetében szeptember 30.-a, 2009 és 2010 esetében pedig szeptember 1.-e a referencia időpont.

Elemzőszámok: N2007:7185, N2008:7224, N2009:7150, N2010:7107, N2011: 7048

M3.3.2. tábla: Határozott idejű foglalkoztatottal rendelkező vállalatok arányának alakulása a cégek tulajdoni háttere szerint, 2007-2011

	2007		2008		2009		2010		2011*	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Tisztán magyar tulajdon	1203	34,6	1243	34,6	1280	34,7	1140	33,6	947	28,4
Vegyes tulajdon	102	59,7	89	67,9	63	46,8	44	40,4	36	33,2
Tisztán külföldi tulajdon	231	51,9	250	52,7	207	45,7	228	46,7	188	40,6
Minta összesen		40,2		42,1		37,4		38,1		31,9

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a nem teljes munkaidősöket foglalkoztató vállalatok arányát jelentik. A táblázatban található n értékek az adott szegmensben a nem teljes munkaidősöket foglalkoztató vállalatok (súlyozatlan) számát jelentik.

Megjegyzés: 2006, 2007, 2008 esetében szeptember 30.-a, 2009 és 2010 esetében pedig szeptember 1.-e a referencia időpont.

Elemzőszámok: N2007:6703, N2008:6877, N2009:7143, N2010:6651, N2011:6598

M3.3.3. tábla: Határozott idejű foglalkoztatottal rendelkező vállalatok arányának alakulása gazdasági ág szerint, 2007-2011

	2007		2008		2009		2010		2011*	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Mezőgazdaság	136	42,3	146	45,5	123	39,1	133	37,2	112	31,8
Ipar	659	48,6	677	51,0	634	47,6	684	47,8	571	39,4
Építőipar	177	31,1	153	32,8	128	29,6	125	27,5	109	23,9
Kereskedelem, javítás	296	28,1	275	26,5	259	22,9	230	24,3	188	20,6
Vendéglátás-turizmus	105	49,7	97	52,0	92	47,5	84	52,5	78	46,6
Szállítás, raktározás	76	27,4	78	25,7	63	25,9	56	24,7	46	20,4
Pénzügy	30	54,9	28	61,5	38	27,2	22	23,8	21	23,5
Egyéb gazdasági szolgáltatás	193	28,7	218	33,5	214	31,3	151	32,1	124	25,5
Minta összesen		40,2		42,1		37,4		38,1		31,9

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a nem teljes munkaidősöket foglalkoztató vállalatok arányát jelentik. A táblázatban található n értékek az adott szegmensben a nem teljes munkaidősöket foglalkoztató vállalatok (súlyozatlan) számát jelentik.

Megjegyzés: 2006, 2007, 2008 esetében szeptember 30.-a, 2009 és 2010 esetében pedig szeptember 1.-e a referencia időpont.

Elemzőszámok: N2007:7221, N2008:7135, N2009:7149, N2010:7106, N2011:7047

M3.3.4. tábla: Határozott idejű foglalkoztatottal rendelkező vállalatok arányának alakulása export tevékenység szerint, 2007-2011

	2007		2008		2009		2010		2011*	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Nincs export tevékenység	938	35,4	923	35,3	960	33,2	779	32,5	673	27,9
Árbevétel: 50 százaléknál kisebb	316	40,1	351	43,0	272	34,5	238	38,4	197	31,9
Árbevétel: 50 százaléknál nagyobb	271	52,5	269	52,5	315	48,5	293	50,8	242	42,1
Minta összesen		40,2		42,1		37,4		38,1		31,9

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a nem teljes munkaidősöket foglalkoztató vállalatok arányát jelentik. A táblázatban található n értékek az adott szegmensben a nem teljes munkaidősöket foglalkoztató vállalatok (súlyozatlan) számát jelentik.

Megjegyzés: 2006, 2007, 2008 esetében szeptember 30.-a, 2009 és 2010 esetében pedig szeptember 1.-e a referencia időpont.

Elemzőszámok: N2007:6753, N2008:6793, N2009:7141, N2010:6491, N2011:6437

M3.3.5. tábla: Határozott idejű foglalkoztatottal rendelkező vállalatok arányának alakulása régiók szerint, 2007-2011

	2007		2008		2009		2010		2011*	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Közép-Magyarország	401	37,0	345	39,3	301	31,7	227	30,6	188	25,5
Közép-Dunántúl	191	50,6	166	50,8	161	44,3	170	46,5	126	34,7
Nyugat-Dunántúl	128	40,9	138	40,6	152	40,2	130	38,7	114	34,4
Dél-Dunántúl	221	39,2	216	40,1	150	32,5	163	35,3	136	29,1
Dél-Alföld	228	42,7	267	47,6	272	48,6	238	47,1	191	39,7
Észak-Alföld	236	44,2	262	43,0	226	45,2	267	53,4	237	46,9
Észak-Magyarország	268	39,9	291	43,8	289	42,2	289	44,0	256	38,4
Minta összesen		40,2		42,1		37,4		38,1		31,9

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a nem teljes munkaidősöket foglalkoztató vállalatok arányát jelentik. A táblázatban található n értékek az adott szegmensben a nem teljes munkaidősöket foglalkoztató vállalatok (súlyozatlan) számát jelentik.

Megjegyzés: 2006, 2007, 2008 esetében szeptember 30.-a, 2009 és 2010 esetében pedig szeptember 1.-e a referencia időpont.

Elemzőszámok: N2007:7247, N2008:7245, N2009:7151, N2010:7105, N2011:7046

M3.3.6. tábla: Határozott idejű foglalkoztatottal rendelkező vállalatok arányának alakulása megyék szerint, 2007-2011

	2007		2008		2009		2010		2011*	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Budapest	266	33,8	216	43,1	287	36,8	121	30,9	103	26,8
Baranya megye	83	40,7	72	40,6	73	41,2	46	35,6	44	32,0
Bács-Kiskun megye	92	42,0	100	45,0	60	20,3	92	39,6	69	32,5
Békés megye	59	49,7	74	46,6	58	32,1	67	45,9	53	38,0
Borsod-Abaúj-Zemplén megye	140	43,0	159	48,5	102	48,0	161	50,2	148	46,2
Csongrád megye	77	37,8	93	51,6	57	35,5	79	58,5	69	50,8
Fejér megye	85	52,1	47	54,1	76	40,9	62	44,4	41	32,2
Győr-Moson-Sopron megye	37	36,3	41	36,9	70	34,6	34	30,4	27	27,5
Hajdú-Bihar megye	81	40,7	79	44,7	79	47,6	97	52,2	86	44,2
Heves megye	77	38,1	66	42,3	43	26,8	69	41,8	65	40,5
Komárom-Esztergom megye	34	41,4	44	38,8	75	44,5	38	42,2	27	30,7
Nógrád megye	51	36,6	66	36,9	51	51,1	59	35,2	43	20,9
Pest megye	135	45,1	129	33,7	85	31,9	106	30,1	85	23,3
Somogy megye	93	40,5	96	47,3	67	36,5	73	41,0	61	35,8
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	89	44,6	99	40,1	84	40,7	84	49,1	75	42,7
Jász-Nagykun-Szolnok megye	66	47,8	84	44,6	68	32,6	86	59,4	76	54,7
Tolna megye	45	35,2	48	30,8	33	26,7	44	28,0	31	16,0
Vas megye	42	44,4	45	44,3	67	44,3	37	41,2	35	37,5
Veszprém megye	72	55,9	75	59,2	55	34,0	70	52,7	58	40,7
Zala megye	49	42,1	52	39,8	61	42,3	59	43,3	52	37,1
Minta összesen		40,2		42,1		37,4		38,1		31,9

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a nem teljes munkaidősöket foglalkoztató vállalatok arányát jelentik. A táblázatban található n értékek az adott szegmensben a nem teljes munkaidősöket foglalkoztató vállalatok (súlyozatlan) számát jelentik.

Megjegyzés: 2006, 2007, 2008 esetében szeptember 30.-a, 2009 és 2010 esetében pedig szeptember 1.-e a referencia időpont.

Elemzőszámok: N2007:7247, N2008:7245, N2009:7151, N2010:7105, N2011:7046

M3.4. Regressziós modell: Határozott idejű foglalkoztatás

M3.4.1. tábla: Regressziós modell – összefoglaló adatok

Elemzés	n	teljes minta		
Elemzés	6240	87,7 %		
Khi-négyzet (df: 15)	Érték	Sig.		
	1023,871	0,000		
Illeszkedés	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square	
	6031,738	,163	,231	
Helyesen besorolt elemek aránya	72,1			

M3.4.2. tábla: Regressziós modell – változók hatásai

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Árbevétel belüli exporthányad (ref: 0%)			20,453	2	,000	
Kevesebb, mint 50%	-0,294	0,092	10,207	1	0,001	0,745
Több, mint 50%	-0,456	0,109	17,967	1	,000	0,631
Vállalati létszám (ref: 0-10 fős)			533,395	4	,000	
10-19 fő között	1,438	0,254	32,147	1	,000	4,214
20-49 fő között	2,239	0,240	87,070	1	,000	9,381
50-249 fő között	2,781	0,231	144,682	1	,000	16,134
250 fő felett	3,837	0,237	261,636	1	,000	46,371
Gazdasági tevékenység (ref: mezőgazdaság)			109,017	7	,000	
Ipar	-0,297	0,157	3,549	1	0,060	0,743
Építőipar	-0,256	0,188	1,850	1	0,174	0,774
Kereskedelem, javítás	-0,820	0,164	25,031	1	,000	0,440
Vendéglátás, szálláshely-szolgáltatás	0,187	0,167	1,260	1	0,262	1,206
Szállítás, raktározás	-0,759	0,246	9,552	1	0,002	0,468
Pénzügy	-0,471	0,215	4,795	1	0,029	0,625
Egyéb gazdasági szolgáltatás.	-0,791	0,164	23,164	1	,000	0,453
Tulajdonosi háttér (ref: tisztán hazai)			3,573	2	0,168	
Vegyes tulajdon	-0,247	0,143	3,003	1	0,083	0,781
Tisztán külföldi tulajdon	0,035	0,093	0,137	1	0,711	1,035
Konstans	-2,966	0,262	128,423	1	,000	0,052

M3.5. Elemi összefüggések: Külföldiek foglalkoztatása

M3.5.1. tábla: Külföldi foglalkoztatottal rendelkező vállalatok arányának alakulása vállalatméret szerint, 2007-2011

	2007		2008		2009		2010		2011*	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
10 fő alatt	92	4,8	154	5,4	106	5,1	40	1,8	41	1,8
10 – 19 fő között	127	12,4	204	16,7	120	13,5	93	11,2	85	10,2
20 – 49 fő között	225	20,5	366	26,4	214	20,2	168	18,3	147	16,9
50 – 249 fő között	339	32,7	652	47,0	356	36,5	351	34,3	311	30,3
250 fő felett	218	52,5	308	68,6	186	52,7	237	56,9	208	51,4
Minta összesen	30,8		42,1		32,7		32,2		28,7	

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a nem teljes munkaidősöket foglalkoztató vállalatok arányát jelentik. A táblázatban található n értékek az adott szegmensben a nem teljes munkaidősöket foglalkoztató vállalatok (súlyozatlan) számát jelentik.

Megjegyzés: 2006, 2007, 2008 esetében szeptember 30.-a, 2009 és 2010 esetében pedig szeptember 1.-e a referencia időpont.

Elemzőszámok: N2007:7185, N2008:7224, N2009:7150, N2010:7106, N2011: 7051

M3.5.2. tábla: Külföldi foglalkoztatottal rendelkező vállalatok arányának alakulása a cégek tulajdoni háttere szerint, 2007-2011

	2007		2008		2009		2010		2011*	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Tisztán magyar tulajdon	578	20,4	1243	34,6	668	24,7	510	22,2	444	18,7
Vegyes tulajdon	80	40,1	89	67,9	59	46,4	36	49,8	35	49,4
Tisztán külföldi tulajdon	236	59,8	250	52,7	254	59,9	261	56,5	242	53,3
Minta összesen	30,8		42,1		32,7		32,2		28,7	

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a nem teljes munkaidősöket foglalkoztató vállalatok arányát jelentik. A táblázatban található n értékek az adott szegmensben a nem teljes munkaidősöket foglalkoztató vállalatok (súlyozatlan) számát jelentik.

Megjegyzés: 2006, 2007, 2008 esetében szeptember 30.-a, 2009 és 2010 esetében pedig szeptember 1.-e a referencia időpont.

Elemzőszámok: N2007:6703, N2008:6877, N2009:7143, N2010:6650, N2011:6600

M3.5.3. tábla: Külföldi foglalkoztatottal rendelkező vállalatok arányának alakulása gazdasági ág szerint, 2007-2011

	2007		2008		2009		2010		2011*	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Mezőgazdaság	44	11,7	146	45,5	45	14,0	46	12,5	40	10,8
Ipar	497	41,7	677	51,0	494	42,7	513	43,8	454	39,4
Építőipar	103	23,9	153	32,8	80	25,3	57	16,5	52	14,6
Kereskedelem, javítás	152	23,7	275	26,5	135	21,2	102	20,9	92	19,3
Vendéglátás-turizmus	74	42,1	97	52,0	57	49,7	49	44,6	45	44,4
Szállítás, raktározás	41	19,7	78	25,7	35	17,4	34	16,8	31	16,1
Pénzügy	1	0	28	61,5	12	33,6	4	30,2	3	15,3
Egyéb gazdasági szolgáltatás	94	21,4	218	33,5	125	22,5	84	25,5	75	20,9
Minta összesen		30,8		42,1		32,7		32,2		28,7

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a nem teljes munkaidősöket foglalkoztató vállalatok arányát jelentik. A táblázatban található n értékek az adott szegmensben a nem teljes munkaidősöket foglalkoztató vállalatok (súlyozatlan) számát jelentik.

Megjegyzés: 2006, 2007, 2008 esetében szeptember 30.-a, 2009 és 2010 esetében pedig szeptember 1.-e a referencia időpont.

Elemzőszámok: N2007:7221, N2008:7135, N2009:7149, N2010:7105, N2011: 7050

M3.5.4. tábla: Külföldi foglalkoztatottal rendelkező vállalatok arányának alakulása export tevékenység szerint, 2007-2011

	2007		2008		2009		2010		2011*	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Nincs export tevékenység	434	20,2	923	35,3	481	25,1	326	22,6	296	19,7
Árbevétel: 50 százaléknál kisebb	202	28,9	351	43,0	199	31,7	176	33,1	151	30,0
Árbevétel: 50 százaléknál nagyobb	232	52,0	269	52,5	300	50,1	261	53,3	236	48,9
Minta összesen		30,8		42,1		32,7		32,2		28,7

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a nem teljes munkaidősöket foglalkoztató vállalatok arányát jelentik. A táblázatban található n értékek az adott szegmensben a nem teljes munkaidősöket foglalkoztató vállalatok (súlyozatlan) számát jelentik.

Megjegyzés: 2006, 2007, 2008 esetében szeptember 30.-a, 2009 és 2010 esetében pedig szeptember 1.-e a referencia időpont.

Elemzőszámok: N2007:6753, N2008:6793, N2009:7141, N2010:6489, N2011: 6440

M3.5.5. tábla: Külföldi foglalkoztatottal rendelkező vállalatok arányának alakulása régiók szerint, 2007-2011

	2007		2008		2009		2010		2011*	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Közép-Magyarország	489	38,1	345	39,3	395	39,7	302	37,2	273	33,1
Közép-Dunántúl	131	44,1	166	50,8	125	42,9	140	43,1	114	35,1
Nyugat-Dunántúl	58	22,6	138	40,6	67	17,6	63	20,4	60	19,5
Dél-Dunántúl	72	17,4	216	40,1	56	18,9	64	22,1	53	18,6
Dél-Alföld	98	23,2	267	47,6	152	28,3	113	25,6	100	24,0
Észak-Alföld	71	19,9	262	43,0	65	20,4	93	26,5	88	25,5
Észak-Magyarország	88	20,2	291	43,8	123	26,4	114	25,8	104	23,5
Minta összesen		30,8		42,1		32,7		32,2		28,7

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a nem teljes munkaidősöket foglalkoztató vállalatok arányát jelentik. A táblázatban található n értékek az adott szegmensben a nem teljes munkaidősöket foglalkoztató vállalatok (súlyozatlan) számát jelentik.

Megjegyzés: 2006, 2007, 2008 esetében szeptember 30.-a, 2009 és 2010 esetében pedig szeptember 1.-e a referencia időpont.

Elemzőszámok: N2007:7247, N2008:7245, N2009:7151, N2010:7104, N2011: 7049

M3.5.6. tábla: Külföldi foglalkoztatottal rendelkező vállalatok arányának alakulása megyék szerint, 2007-2011

	2007		2008		2009		2010		2011*	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Budapest	325	35,3	216	43,1	174	23,7	174	39,0	157	34,3
Baranya megye	31	19,1	72	40,6	47	36,2	22	18,7	22	18,7
Bács-Kiskun megye	44	20,1	100	45,0	39	27,1	46	20,8	37	17,6
Békés megye	16	14,8	74	46,6	36	34,4	24	20,9	23	22,2
Borsod-Abaúj-Zemplén megye	27	12,9	159	48,5	53	30,7	38	22,1	32	18,8
Csongrád megye	38	34,1	93	51,6	35	25,2	43	35,9	40	34,2
Fejér megye	53	47,9	47	54,1	40	32,1	41	34,4	27	22,9
Győr-Moson-Sopron megye	25	24,5	41	36,9	43	35,0	26	28,1	26	28,1
Hajdú-Bihar megye	22	9,3	79	44,7	51	40,4	31	25,8	31	25,8
Heves megye	25	18,8	66	42,3	35	38,0	33	23,5	32	23,1
Komárom-Esztergom megye	42	50,3	44	38,8	55	43,8	60	62,0	52	58,8
Nógrád megye	36	36,0	66	36,9	32	38,9	43	35,2	40	32,9
Pest megye	164	45,2	129	33,7	44	22,8	128	34,0	116	31,1
Somogy megye	19	12,6	96	47,3	51	37,6	20	19,1	16	17,0
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	23	25,4	99	40,1	48	28,4	26	18,7	25	18,3
Jász-Nagykun-Szolnok megye	26	26,5	84	44,6	43	38,8	36	35,5	32	32,7
Tolna megye	22	21,5	48	30,8	28	29,4	22	29,6	15	20,6
Vas megye	18	23,5	45	44,3	51	42,5	16	20,3	16	20,3
Veszprém megye	36	35,4	75	59,2	38	37,5	39	37,2	35	31,9
Zala megye	15	19,7	52	39,8	40	29,5	21	14,3	18	11,8
Minta összesen		30,8		42,1		32,7		32,2		28,7

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a nem teljes munkaidősöket foglalkoztató vállalatok arányát jelentik. A táblázatban található n értékek az adott szegmensben a nem teljes munkaidősöket foglalkoztató vállalatok (súlyozatlan) számát jelentik.

Megjegyzés: 2006, 2007, 2008 esetében szeptember 30.-a, 2009 és 2010 esetében pedig szeptember 1.-e a referencia időpont.

Elemzőszámok: N2007:7247, N2008:7245, N2009:7151, N2010:7104, N2011:7049

M3.6. Regressziós modell: Külföldiek foglalkoztatása

M3.6.1. tábla: Regressziós modell – összefoglaló adatok

Elemzés	n	teljes minta		
Elemzés	6242	87,8 %		
Khi-négyzet (df: 15)	Érték	Sig.		
	1316,927	0,000		
Illeszkedés	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square	
	5295,542	,205	,300	
Helyesen besorolt elemek aránya	72,1			

M3.6.2. tábla: Regressziós modell – változók hatásai

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Árbevételen belüli exporthányad (ref: 0%)			0,492	2	0,782	
Kevesebb, mint 50%	0,065	0,098	0,437	1	0,509	1,067
Több, mint 50%	0,010	0,113	0,007	1	0,933	1,010
Vállalati létszám (ref: 0-10 fős)			253,393	4	0,000	
10-19 fő között	1,743	0,312	31,151	1	0,000	5,715
20-49 fő között	2,216	0,302	53,958	1	0,000	9,175
50-249 fő között	2,568	0,292	77,270	1	0,000	13,042
250 fő felett	3,342	0,296	127,311	1	0,000	28,270
Gazdasági tevékenység (ref: mezőgazdaság)			205,805	7	0,000	
Ipar	0,393	0,213	3,401	1	0,065	1,481
Építőipar	0,423	0,250	2,861	1	0,091	1,527
Kereskedelem, javítás	0,138	0,219	0,400	1	0,527	1,148
Vendéglátás, szálláshely-szolgáltatás	1,595	0,218	53,481	1	0,000	4,929
Szállítás, raktározás	0,070	0,297	0,055	1	0,814	1,072
Pénzügy	-0,209	0,279	0,560	1	0,454	0,811
Egyéb gazdasági szolgáltatás.	0,203	0,220	0,858	1	0,354	1,226
Tulajdonosi háttér (ref: tisztán hazai)			240,158	2	0,000	
Vegyes tulajdon	1,389	0,137	103,509	1	0,000	4,010
Tisztán külföldi tulajdon	1,316	0,095	192,875	1	0,000	3,728
Konstans	-4,419	0,347	162,096	1	0,000	0,012

M3.7. Elemi összefüggések: Pályakezdők foglalkoztatása

M3.7.1. tábla: Pályakezdő foglalkoztatottal rendelkező vállalatok arányának alakulása vállalatméret szerint, 2008-2011

	2008		2009		2010		2011*	
	n	%	n	%	n	%	n	%
10 fő alatt	300	9,7	293	9,4	214	6,7	191	6,2
10 – 19 fő között	307	23,0	243	18,9	239	20,4	197	16,1
20 – 49 fő között	484	34,9	381	29,3	359	29,6	271	22,2
50 – 249 fő között	863	60,4	636	51,0	646	48,5	495	39,0
250 fő felett	380	85,9	255	69,4	324	74,6	270	63,6
Minta összesen		54,1		44,9		45,4		37,1

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a nem teljes munkaidősöket foglalkoztató vállalatok arányát jelentik. A táblázatban található n értékek az adott szegmensben a nem teljes munkaidősöket foglalkoztató vállalatok (súlyozatlan) számát jelentik.

Megjegyzés: 2006, 2007, 2008 esetében szeptember 30.-a, 2009 és 2010 esetében pedig szeptember 1.-e a referencia időpont.

Elemzőszámok: N2008:7135, N2009:7150, N2010:7106, N2011: 7050

M3.7.2. tábla: Pályakezdő foglalkoztatottal rendelkező vállalatok arányának alakulása a cégek tulajdoni háttere szerint, 2008-2011

	2008		2009		2010		2011*	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Tisztán magyar tulajdon	1720	45,0	1500	41,4	1327	40,0	1065	32,6
Vegyes tulajdon	124	71,6	72	48,9	53	34,0	43	31,1
Tisztán külföldi tulajdon	343	72,8	234	57,8	276	62,2	218	51,1
Minta összesen		54,1		44,9		45,4		37,1

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a nem teljes munkaidősöket foglalkoztató vállalatok arányát jelentik. A táblázatban található n értékek az adott szegmensben a nem teljes munkaidősöket foglalkoztató vállalatok (súlyozatlan) számát jelentik.

Megjegyzés: 2006, 2007, 2008 esetében szeptember 30.-a, 2009 és 2010 esetében pedig szeptember 1.-e a referencia időpont.

Elemzőszámok: N2008:6647, N2009:7143, N2010:6651, N2011:6600

M3.7.3. tábla: Pályakezdő foglalkoztatottal rendelkező vállalatok arányának alakulása gazdasági ág szerint, 2008-2011

	2008		2009		2010		2011*	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Mezőgazdaság	121	39,3	91	28,9	109	31,9	76	23,3
Ipar	882	65,4	665	50,2	767	54,7	636	45,1
Építőipar	158	32,4	131	26,4	135	24,0	100	17,2
Kereskedelem, javítás	445	44,4	394	43,8	342	38,5	276	31,3
Vendéglátás-turizmus	160	62,3	142	63,9	132	66,7	103	57,6
Szállítás, raktározás	110	38,3	68	29,2	65	26,0	50	20,0
Pénzügy	46	50,4	43	39,7	26	10,7	18	6,5
Egyéb gazdasági szolgáltatás	389	49,3	275	38,6	205	42,0	164	34,6
Minta összesen		54,1		44,9		45,4		37,1

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a nem teljes munkaidősöket foglalkoztató vállalatok arányát jelentik. A táblázatban található n értékek az adott szegmensben a nem teljes munkaidősöket foglalkoztató vállalatok (súlyozatlan) számát jelentik.

Megjegyzés: 2006, 2007, 2008 esetében szeptember 30.-a, 2009 és 2010 esetében pedig szeptember 1.-e a referencia időpont.

Elemzőszámok: N2008:7107, N2009:7149, N2010:7105, N2011: 7049

M3.7.4. tábla: Pályakezdő foglalkoztatottal rendelkező vállalatok arányának alakulása export tevékenység szerint, 2008-2011

	2008		2009		2010		2011*	
	n	%	n	%	n	%	n	%
nincs export tevékenység	1299	42,4	1131	37,9	933	35,9	275	29,5
Árbevétel: 50 százaléknál kisebb	466	59,1	332	48,3	293	48,4	228	37,6
Árbevétel: 50 százaléknál nagyobb	376	75,3	341	58,2	340	64,4	278	54,6
Minta összesen		54,1		44,9		45,4		37,1

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a nem teljes munkaidősöket foglalkoztató vállalatok arányát jelentik. A táblázatban található n értékek az adott szegmensben a nem teljes munkaidősöket foglalkoztató vállalatok (súlyozatlan) számát jelentik.

Megjegyzés: 2006, 2007, 2008 esetében szeptember 30.-a, 2009 és 2010 esetében pedig szeptember 1.-e a referencia időpont.

Elemzőszámok: N2008:6764, N2009:7141, N2010:6489, N2011:6439

M3.7.5. tábla: Pályakezdő foglalkoztatottal rendelkező vállalatok arányának alakulása régiók szerint, 2008-2011

	2008		2009		2010		2011*	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Közép-Magyarország	520	50,0	373	41,6	320	40,8	257	32,5
Közép-Dunántúl	254	67,9	181	50,9	206	54,6	139	38,5
Nyugat-Dunántúl	224	61,6	227	51,3	173	44,7	140	40,8
Dél-Dunántúl	287	47,4	202	40,4	213	40,7	172	33,5
Dél-Alföld	360	57,8	296	54,4	278	57,0	212	48,1
Észak-Alföld	328	57,2	240	41,3	277	51,1	233	45,3
Észak-Magyarország	365	53,4	290	47,6	314	46,8	271	40,1
Minta összesen		54,1		44,9		45,4		37,1

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a nem teljes munkaidősöket foglalkoztató vállalatok arányát jelentik. A táblázatban található n értékek az adott szegmensben a nem teljes munkaidősöket foglalkoztató vállalatok (súlyozatlan) számát jelentik.

Megjegyzés: 2006, 2007, 2008 esetében szeptember 30.-a, 2009 és 2010 esetében pedig szeptember 1.-e a referencia időpont.

Elemzőszámok: N2008:7214, N2009:7151, N2010:7104, N2011: 7048

M3.7.6. tábla: Pályakezdő foglalkoztatottal rendelkező vállalatok arányának alakulása megyék szerint, 2008-2011

	2008		2009		2010		2011*	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Budapest	322	50,8	327	43,6	174	36,2	139	27,9
Baranya megye	94	48,5	85	43,5	69	38,7	55	28,9
Bács-Kiskun megye	129	60,5	94	47,1	121	54,0	87	45,7
Békés megye	105	50,2	69	30,9	66	49,1	52	39,2
Borsod-Abaúj-Zemplén megye	195	54,7	110	39,5	157	50,7	127	39,3
Csongrád megye	126	62,0	68	39,3	91	68,4	73	59,2
Fejér megye	68	66,0	74	33,8	74	48,6	42	30,6
Győr-Moson-Sopron megye	66	48,8	89	44,1	54	45,6	44	41,5
Hajdú-Bihar megye	105	58,2	96	49,9	105	49,4	84	44,9
Heves megye	84	51,4	62	40,8	83	43,9	71	40,8
Komárom-Esztergom megye	86	65,0	80	45,5	62	60,3	42	40,7
Nógrád megye	86	52,8	57	58,7	74	42,8	73	40,5
Pest megye	198	48,9	98	37,6	146	48,7	118	40,7
Somogy megye	114	46,8	79	55,5	81	41,0	67	36,4
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	123	54,3	92	48,8	70	38,1	59	34,2
Jász-Nagykun-Szolnok megye	100	59,5	69	49,2	102	66,0	90	57,5
Tolna megye	79	46,4	46	43,1	63	42,8	50	35,9
Vas megye	77	69,5	75	46,3	62	48,0	49	44,6
Veszprém megye	100	71,9	71	48,9	70	56,6	55	46,0
Zala megye	81	64,4	68	52,6	57	40,9	47	36,5
Minta összesen		54,1		44,9		45,4		37,1

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a nem teljes munkaidősöket foglalkoztató vállalatok arányát jelentik. A táblázatban található n értékek az adott szegmensben a nem teljes munkaidősöket foglalkoztató vállalatok (súlyozatlan) számát jelentik.

Megjegyzés: 2006, 2007, 2008 esetében szeptember 30.-a, 2009 és 2010 esetében pedig szeptember 1.-e a referencia időpont.

Elemzőszámok: N2008:7214, N2009:7151, N2010:7104, N2011:7048

M3.8. Regressziós modell: Pályakezdők foglalkoztatása

M3.8.1. tábla: Regressziós modell – összefoglaló adatok

Elemzés	n	teljes minta		
Elemzés	6242	87,8 %		
Khi-négyzet (df: 15)	Érték 1240,846	Sig. 0,000		
Illeszkedés	-2 Log likelihood 6188,294	Cox & Snell R Square ,194	Nagelkerke R Square ,268	
Helyesen besorolt elemek aránya	74,4			

M3.8.2. tábla: Regressziós modell – változók hatásai

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Árbevételen belüli exporthányad (ref: 0%)			28,898	2	0,000	
Kevesebb, mint 50%	0,060	0,089	0,450	1	0,502	1,062
Több, mint 50%	0,540	0,105	26,377	1	0,000	1,716
Vállalati létszám (ref: 0-10 fős)			568,582	4	0,000	
10-19 fő között	1,107	0,190	34,001	1	0,000	3,024
20-49 fő között	1,546	0,181	72,895	1	0,000	4,692
50-249 fő között	2,129	0,169	158,467	1	0,000	8,407
250 fő felett	3,268	0,177	339,114	1	0,000	26,271
Gazdasági tevékenység (ref: mezőgazdaság)			165,636	7	0,000	
Ipar	0,214	0,170	1,589	1	0,207	1,239
Építőipar	-0,095	0,208	0,208	1	0,648	0,910
Kereskedelem, javítás	0,330	0,172	3,660	1	0,056	1,390
Vendéglátás, szálláshely-szolgáltatás	1,206	0,179	45,494	1	0,000	3,340
Szállítás, raktározás	-0,244	0,253	0,929	1	0,335	0,784
Pénzügy	-1,227	0,305	16,182	1	0,000	0,293
Egyéb gazdasági szolgáltatás.	0,501	0,173	8,400	1	0,004	1,650
Tulajdonosi háttér (ref: tisztán hazai)			24,748	2	0,000	
Vegyes tulajdon	-0,694	0,149	21,725	1	0,000	0,499
Tisztán külföldi tulajdon	-0,251	0,094	7,114	1	0,008	0,778
Konstans	-3,056	0,222	189,118	1	0,000	0,047

M3.9. Elemi összefüggések: AM könyvesek foglalkoztatása

M3.9.1. tábla: AM könyves foglalkoztatottal rendelkező vállalatok arányának alakulása vállalatméret szerint, 2008-2011

	2008		2009		2010		2011*	
	n	%	n	%	n	%	n	%
10 fő alatt	652	21,3	455	13,3	124	3,4	94	2,6
10 – 19 fő között	468	34,2	281	20,2	110	7,5	76	5,6
20 – 49 fő között	531	35,2	322	20,5	158	9,8	102	6,7
50 – 249 fő között	523	29,7	298	19,6	156	11,1	119	9,4
250 fő felett	64	12,6	31	7,5	21	3,8	16	2,5
Minta összesen		25,4		16,0		7,8		6,1

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a nem teljes munkaidősöket foglalkoztató vállalatok arányát jelentik. A táblázatban található n értékek az adott szegmensben a nem teljes munkaidősöket foglalkoztató vállalatok (súlyozatlan) számát jelentik.

Megjegyzés: 2006, 2007, 2008 esetében szeptember 30.-a, 2009 és 2010 esetében pedig szeptember 1.-e a referencia időpont.

Elemzőszámok: N2008:7224, N2009:7150, N2010:7103, N2011: 7051

M3.9.2. tábla: AM könyves foglalkoztatottal rendelkező vállalatok arányának alakulása a cégek tulajdoni háttere szerint, 2008-2011

	2008		2009		2010		2011*	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Tisztán magyar tulajdon	2018	32,5	1311	18,3	496	9,5	363	7,7
Vegyes tulajdon	65	15,9	29	20,4	18	8,0	9	4,3
Tisztán külföldi tulajdon	76	9,6	48	5,9	25	3,6	14	2,1
Minta összesen		25,4		16,0		7,8		6,1

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a nem teljes munkaidősöket foglalkoztató vállalatok arányát jelentik. A táblázatban található n értékek az adott szegmensben a nem teljes munkaidősöket foglalkoztató vállalatok (súlyozatlan) számát jelentik.

Megjegyzés: 2006, 2007, 2008 esetében szeptember 30.-a, 2009 és 2010 esetében pedig szeptember 1.-e a referencia időpont.

Elemzőszámok: N2008:6877, N2009:7143, N2010:6648, N2011:6600

M3.9.3. tábla: AM könyves foglalkoztatottal rendelkező vállalatok arányának alakulása gazdasági ág szerint, 2008-2011

	2008		2009		2010		2011*	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Mezőgazdaság	170	52,8	118	34,2	68	17,9	49	14,1
Ipar	606	20,1	361	13,0	183	6,1	123	4,1
Építőipar	307	39,0	184	20,2	71	7,5	52	4,7
Kereskedelem, javítás	460	24,6	307	13,3	109	6,8	79	4,8
Vendéglátás-turizmus	276	45,2	208	35,9	66	19,6	51	19,2
Szállítás, raktározás	89	19,4	47	12,1	23	5,2	17	3,9
Pénzügy	19	2,4	13	1,5	2	0,4	2	0,4
Egyéb gazdasági szolgáltatás	297	20,0	150	10,4	47	4,9	34	3,9
Minta összesen		25,4		16,0		7,8		6,1

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a nem teljes munkaidősöket foglalkoztató vállalatok arányát jelentik. A táblázatban található n értékek az adott szegmensben a nem teljes munkaidősöket foglalkoztató vállalatok (súlyozatlan) számát jelentik.

Megjegyzés: 2006, 2007, 2008 esetében szeptember 30.-a, 2009 és 2010 esetében pedig szeptember 1.-e a referencia időpont.

Elemzőszámok: N2008:7135, N2009:7149, N2010:7102, N2011:7050

M3.9.4. tábla: AM könyves foglalkoztatottal rendelkező vállalatok arányának alakulása export tevékenység szerint, 2008-2011

	2008		2009		2010		2011*	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Nincs export tevékenység	1583	28,6	1053	17,6	372	8,7	267	7,2
Árbevétel: 50 százaléknál kisebb	375	28,5	202	17,7	80	9,9	58	6,7
Árbevétel: 50 százaléknál nagyobb	171	17,8	132	11,5	63	5,0	35	3,1
Minta összesen		25,4		16,0		7,8		6,1

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a nem teljes munkaidősöket foglalkoztató vállalatok arányát jelentik. A táblázatban található n értékek az adott szegmensben a nem teljes munkaidősöket foglalkoztató vállalatok (súlyozatlan) számát jelentik.

Megjegyzés: 2006, 2007, 2008 esetében szeptember 30.-a, 2009 és 2010 esetében pedig szeptember 1.-e a referencia időpont.

Elemzőszámok: N2008:6793, N2009:7141, N2010:6487, N2011:6439

M3.9.5. tábla: AM könyves foglalkoztatottal rendelkező vállalatok arányának alakulása régió szerint, 2008-2011

	2008		2009		2010		2011*	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Közép-Magyarország	266	15,0	173	11,6	46	5,0	39	4,4
Közép-Dunántúl	169	19,0	115	12,1	44	7,2	32	4,9
Nyugat-Dunántúl	202	28,6	147	15,2	58	9,8	54	8,4
Dél-Dunántúl	391	46,5	221	27,7	113	15,2	72	11,6
Dél-Alföld	384	32,3	223	21,5	75	7,6	44	5,0
Észak-Alföld	348	35,2	190	17,1	78	8,3	52	5,2
Észak-Magyarország	485	43,2	319	27,6	155	14,9	114	11,6
Minta összesen		25,4		16,0		7,8		6,1

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a nem teljes munkaidősöket foglalkoztató vállalatok arányát jelentik. A táblázatban található n értékek az adott szegmensben a nem teljes munkaidősöket foglalkoztató vállalatok (súlyozatlan) számát jelentik.

Megjegyzés: 2006, 2007, 2008 esetében szeptember 30.-a, 2009 és 2010 esetében pedig szeptember 1.-e a referencia időpont.

Elemzőszámok: N2008:7245, N2009:7151, N2010:7101, N2011: 7049

M3.9.6. tábla: AM könyves foglalkoztatottal rendelkező vállalatok arányának alakulása megyék szerint, 2008-2011

	2008		2009		2010		2011*	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Budapest	101	12,1	276	20,0	14	3,4	12	2,9
Baranya megye	113	42,0	58	12,9	33	17,0	22	13,4
Bács-Kiskun megye	132	34,0	60	11,8	28	8,0	17	5,5
Békés megye	152	38,0	68	15,9	28	8,7	14	4,7
Borsod-Abaúj-Zemplén megye	227	44,2	86	15,2	71	15,0	49	11,8
Csongrád megye	100	25,1	60	14,0	19	6,3	13	4,2
Fejér megye	27	12,3	62	16,5	15	4,6	13	3,9
Győr-Moson-Sopron megye	58	25,6	63	18,5	19	9,9	18	11,7
Hajdú-Bihar megye	112	39,9	77	14,5	30	8,2	18	5,6
Heves megye	104	35,4	47	12,0	38	12,8	28	9,2
Komárom-Esztergom megye	67	16,8	54	20,1	14	6,3	8	2,9
Nógrád megye	154	48,7	31	8,4	46	17,5	37	14,0
Pest megye	165	19,1	90	15,3	32	7,8	27	7,1
Somogy megye	169	53,2	52	18,6	34	13,1	19	9,1
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	137	33,6	67	16,2	28	11,0	20	5,5
Jász-Nagykun-Szolnok megye	99	32,7	50	9,8	20	6,1	14	4,3
Tolna megye	109	43,2	32	9,8	46	15,1	31	12,3
Vas megye	72	29,1	40	16,0	17	9,0	15	6,2
Veszprém megye	75	26,3	53	19,6	15	11,1	11	7,5
Zala megye	72	30,7	62	23,1	22	10,8	21	7,9
Minta összesen		25,4		16,0		7,8		6,1

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a nem teljes munkaidősöket foglalkoztató vállalatok arányát jelentik. A táblázatban található n értékek az adott szegmensben a nem teljes munkaidősöket foglalkoztató vállalatok (súlyozatlan) számát jelentik.

Megjegyzés: 2006, 2007, 2008 esetében szeptember 30.-a, 2009 és 2010 esetében pedig szeptember 1.-e a referencia időpont.

Elemzőszámok: N2008:7245, N2009:7151, N2010:7101, N2011:7049

M3.10. Regressziós modell: AM könyvesek foglalkoztatása

M3.10.1. tábla: Regressziós modell – összefoglaló adatok

Elemzés	n	teljes minta		
Elemzés	6241	87,8 %		
Khi-négyzet (df: 15)	Érték	Sig.		
	329,682	0,000		
Illeszkedés	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square	
	2414,887	,056	,147	
Helyesen besorolt elemek aránya	93,6			

M3.10.2. tábla: Regressziós modell – változók hatásai

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Árbevételen belüli exporthányad (ref: 0%)			4,362	2	0,113	
Kevesebb, mint 50%	0,069	0,155	0,196	1	0,658	1,071
Több, mint 50%	-0,401	0,215	3,479	1	0,062	0,670
Vállalati létszám (ref: 0-10 fős)			57,323	4	0,000	
10-19 fő között	0,881	0,299	8,668	1	0,003	2,413
20-49 fő között	1,016	0,290	12,271	1	0,000	2,761
50-249 fő között	1,496	0,265	31,762	1	0,000	4,465
250 fő felett	0,543	0,305	3,166	1	0,075	1,722
Gazdasági tevékenység (ref: mezőgazdaság)			145,642	7	0,000	
Ipar	-0,617	0,224	7,582	1	0,006	0,540
Építőipar	-0,942	0,296	10,126	1	0,001	0,390
Kereskedelem, javítás	-0,757	0,232	10,625	1	0,001	0,469
Vendéglátás, szálláshely-szolgáltatás	0,605	0,215	7,911	1	0,005	1,831
Szállítás, raktározás	-1,020	0,416	6,021	1	0,014	0,361
Pénzügy	-3,332	1,021	10,653	1	0,001	0,036
Egyéb gazdasági szolgáltatás.	-1,288	0,257	25,134	1	0,000	0,276
Tulajdonosi háttér (ref: tisztán hazai)			31,661	2	0,000	
Vegyes tulajdon	-1,834	0,472	15,113	1	0,000	0,160
Tisztán külföldi tulajdon	-0,965	0,228	17,983	1	0,000	0,381
Konstans	-3,008	0,307	95,916	1	0,000	0,049

M3.11. Elemi összefüggések: Kölcsönvett munkaerő foglalkoztatása

M3.11.1. tábla: Kölcsönvett munkaerővel rendelkező vállalatok arányának alakulása vállalatméret szerint, 2007-2011

	2007		2008		2009		2010		2011*	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
10 fő alatt	45	1,6	40	1,3	79	2,6	11	0,3	7	0,3
10 – 19 fő között	18	1,3	18	1,6	30	3,0	8	0,9	8	0,9
20 – 49 fő között	45	4,2	40	3,8	46	4,9	23	1,5	17	1,0
50 – 249 fő között	126	13,7	130	16,1	119	9,5	136	13,4	111	12,2
250 fő felett	145	36,7	147	38,9	93	28,1	123	27,4	101	23,0
Minta összesen		15,9		17,4		12,2		12,7		11,0

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a nem teljes munkaidősöket foglalkoztató vállalatok arányát jelentik. A táblázatban található n értékek az adott szegmensben a nem teljes munkaidősöket foglalkoztató vállalatok (súlyozatlan) számát jelentik.

Megjegyzés: 2006, 2007, 2008 esetében szeptember 30.-a, 2009 és 2010 esetében pedig szeptember 1.-e a referencia időpont.

Elemzőszámok: N2007:7185, N2008:7224, N2009:7150, N2010:7105, N2011:7053

M3.11.2. tábla: Kölcsönvett munkaerővel rendelkező vállalatok arányának alakulása a cégek tulajdoni háttéré szerint, 2007-2011

	2007		2008		2009		2010		2011*	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Tisztán magyar tulajdon	141	5,2	151	5,6	240	7,1	101	5,1	77	4,4
Vegyes tulajdon	45	40,2	33	43,9	18	21,8	15	14,5	11	10,2
tTisztán külföldi tulajdon	149	40,9	162	40,8	110	29,7	150	34,9	124	30,9
Minta összesen		15,9		17,4		12,2		12,7		11,0

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a nem teljes munkaidősöket foglalkoztató vállalatok arányát jelentik. A táblázatban található n értékek az adott szegmensben a nem teljes munkaidősöket foglalkoztató vállalatok (súlyozatlan) számát jelentik.

Megjegyzés: 2006, 2007, 2008 esetében szeptember 30.-a, 2009 és 2010 esetében pedig szeptember 1.-e a referencia időpont.

Elemzőszámok: N2007:6703, N2008:6877, N2009:7143, N2010:6650, N2011:6602

M3.11.3. tábla: Kölcsönvett munkaerővel rendelkező vállalatok arányának alakulása gazdasági ág szerint, 2007-2011

	2007		2008		2009		2010		2011*	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Mezőgazdaság	6	1,3	4	1,3	6	1,6	3	1,0	2	0,7
Ipar	249	26,6	249	27,5	200	21,6	228	21,5	185	18,0
Építőipar	13	1,5	11	2,1	25	4,5	5	1,3	2	0,9
Kereskedelem, javítás	43	6,2	36	6,0	57	5,8	23	5,7	18	5,5
Vendéglátás-turizmus	26	25,5	19	32,1	15	13,5	11	17,6	11	17,6
Szállítás, raktározás	19	9,4	12	5,2	14	9,6	12	10,0	11	9,1
Pénzügy	5	17,4	3	29,4	6	0,7	3	15,3	3	15,3
Egyéb gazdasági szolgáltatás	23	4,2	37	5,8	45	6,1	16	5,0	12	2,8
Minta összesen		15,9		17,4		12,2		12,7		11,0

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a nem teljes munkaidősöket foglalkoztató vállalatok arányát jelentik. A táblázatban található n értékek az adott szegmensben a nem teljes munkaidősöket foglalkoztató vállalatok (súlyozatlan) számát jelentik.

Megjegyzés: 2006, 2007, 2008 esetében szeptember 30.-a, 2009 és 2010 esetében pedig szeptember 1.-e a referencia időpont.

Elemzőszámok: N2007:7221, N2008:7135, N2009:7149, N2010:7104, N2011:7052

M3.11.4. tábla: Kölcsönvett munkaerővel rendelkező vállalatok arányának alakulása export tevékenység szerint, 2007-2011

	2007		2008		2009		2010		2011*	
	n	%	n	%	N	%	n	%	n	%
nincs export tevékenység	100	5,9	106	7,3	175	4,5	68	4,8	54	4,3
Árbevétel: 50 százaléknál kisebb	76	14,5	79	15,5	56	14,4	42	12,7	39	12,6
Árbevétel: 50 százaléknál nagyobb	150	38,6	143	37,5	135	27,7	145	32,3	114	27,2
Minta összesen		15,9		17,4		12,2		12,7		11,0

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a nem teljes munkaidősöket foglalkoztató vállalatok arányát jelentik. A táblázatban található n értékek az adott szegmensben a nem teljes munkaidősöket foglalkoztató vállalatok (súlyozatlan) számát jelentik.

Megjegyzés: 2006, 2007, 2008 esetében szeptember 30.-a, 2009 és 2010 esetében pedig szeptember 1.-e a referencia időpont.

Elemzőszámok: N2007:6753, N2008:6793, N2009:7141, N2010:6489, N2011:6441,

M3.11.5. tábla: Kölcsönvett munkaerővel rendelkező vállalatok arányának alakulása régió szerint, 2007-2011

	2007		2008		2009		2010		2011*	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Közép-Magyarország	116	17,1	111	20,7	100	12,6	52	11,4	44	10,3
Közép-Dunántúl	74	29,4	71	29,0	44	18,5	65	24,0	43	17,7
Nyugat-Dunántúl	79	27,6	65	22,5	48	15,4	50	18,5	41	15,8
Dél-Dunántúl	22	5,9	36	8,4	19	5,8	25	9,3	21	7,2
Dél-Alföld	44	11,5	39	11,3	75	13,6	41	10,5	36	10,2
Észak-Alföld	20	8,2	24	7,8	27	7,0	35	12,1	31	10,9
Észak-Magyarország	29	8,2	30	9,3	55	9,0	33	8,4	28	7,6
Minta összesen		15,9		17,4		12,2		12,7		11,0

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a nem teljes munkaidősöket foglalkoztató vállalatok arányát jelentik. A táblázatban található n értékek az adott szegmensben a nem teljes munkaidősöket foglalkoztató vállalatok (súlyozatlan) számát jelentik.

Megjegyzés: 2006, 2007, 2008 esetében szeptember 30.-a, 2009 és 2010 esetében pedig szeptember 1.-e a referencia időpont.

Elemzőszámok: N2007:7247, N2008:7245, N2009:7151, N2010:7103, N2011: 7051

M3.11.6. tábla: Kölcsönvett munkaerővel rendelkező vállalatok arányának alakulása megyék szerint, 2007-2011

	2007		2008		2009		2010		2011*	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Budapest	70	13,7	54	20,2	83	12,5	32	11,6	26	10,0
Baranya megye	15	8,9	14	10,6	15	15,0	16	11,3	16	11,3
Bács-Kiskun megye	14	9,2	13	11,0	14	10,4	17	9,4	15	10,2
Békés megye	8	10,2	9	9,1	12	11,8	9	6,4	8	6,4
Borsod-Abaúj-Zemplén megye	8	4,6	13	8,3	18	9,4	10	5,9	9	5,0
Csongrád megye	22	15,7	17	13,7	19	16,5	15	16,1	13	13,7
Fejér megye	29	35,1	24	33,8	15	6,3	21	21,6	11	15,4
Győr-Moson-Sopron megye	40	29,0	19	20,8	17	16,4	18	22,2	15	17,5
Hajdú-Bihar megye	9	9,8	7	8,5	14	25,8	15	12,3	13	11,9
Heves megye	13	10,6	8	8,6	15	20,0	11	8,7	9	8,2
Komárom-Esztergom megye	24	31,7	28	34,1	20	8,4	26	32,1	20	27,7
Nógrád megye	8	12,3	9	11,8	14	16,7	12	13,1	10	12,0
Pest megye	46	26,1	57	21,5	11	8,4	20	11,1	18	10,7
Somogy megye	4	4,7	13	3,6	15	7,9	4	6,6	3	4,5
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	5	1,6	6	1,6	18	12,0	7	5,0	6	3,7
Jász-Nagykun-Szolnok megye	6	12,9	11	15,1	13	8,5	13	18,9	12	17,1
Tolna megye	3	3,4	9	11,8	8	5,9	5	10,5	2	4,7
Vas megye	19	30,1	22	24,6	11	10,8	17	23,2	13	19,8
Veszprém megye	21	21,9	19	20,2	18	10,3	18	19,9	12	12,8
Zala megye	20	23,4	24	21,8	18	12,4	15	11,3	13	10,8
Minta összesen		15,9		17,4		12,2		12,7		11,0

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a nem teljes munkaidősöket foglalkoztató vállalatok arányát jelentik. A táblázatban található n értékek az adott szegmensben a nem teljes munkaidősöket foglalkoztató vállalatok (súlyozatlan) számát jelentik.

Megjegyzés: 2006, 2007, 2008 esetében szeptember 30.-a, 2009 és 2010 esetében pedig szeptember 1.-e a referencia időpont.

Elemzőszámok: N2007:7247, N2008:7245, N2009:7151, N2010:7103, N2011:7051

M3.12. Regressziós modell: Kölcsönvett munkaerő foglalkoztatása

M3.12.1. tábla: Regressziós modell – összefoglaló adatok

Elemzés	n	teljes minta		
Elemszám	6243	87,8 %		
Khi-négyzet (df: 15)	Érték 944,761	Sig. 0,000		
Illeszkedés	-2 Log likelihood 2621,896	Cox & Snell R Square ,152	Nagelkerke R Square ,328	
Helyesen besorolt elemek aránya	90,7			

M3.12.2. tábla: Regressziós modell – változók hatásai

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Árbevételén belüli exporthányad (ref: 0%)			13,358	2	0,001	
Kevesebb, mint 50%	0,559	0,155	13,009	1	0,000	1,748
Több, mint 50%	0,421	0,161	6,860	1	0,009	1,523
Vállalati létszám (ref: 0-10 fős)			104,448	4	0,000	
10-19 fő között	1,285	0,880	2,130	1	0,144	3,615
20-49 fő között	1,137	0,861	1,745	1	0,187	3,118
50-249 fő között	3,026	0,802	14,240	1	0,000	20,606
250 fő felett	3,602	0,804	20,083	1	0,000	36,653
Gazdasági tevékenység (ref: mezőgazdaság)			101,240	7	0,000	
Ipar	1,809	0,720	6,310	1	0,012	6,104
Építőipar	0,643	0,884	0,528	1	0,467	1,902
Kereskedelem, javítás	1,276	0,730	3,054	1	0,081	3,583
Vendéglátás, szálláshely-szolgáltatás	2,723	0,723	14,177	1	0,000	15,224
Szállítás, raktározás	2,537	0,760	11,138	1	0,001	12,637
Pénzügy	-1,145	1,235	0,859	1	0,354	0,318
Egyéb gazdasági szolgáltatás.	1,129	0,737	2,347	1	0,126	3,093
Tulajdonosi háttér (ref: tisztán hazai)			139,926	2	0,000	
Vegyes tulajdon	0,517	0,216	5,707	1	0,017	1,677
Tisztán külföldi tulajdon	1,496	0,127	138,061	1	0,000	4,464
Konstans	-7,706	1,065	52,367	1	0,000	0,000

M4. Toborzási nehézségek

M4.1. Elemi összefüggések: toborzási nehézségek

M4.1.1. tábla: Toborzási nehézséget érzékelő cégek arányának alakulása vállalatméret szerint, 2007-2010

	2007		2008		2009		2010	
	N	%	n	%	n	%	n	%
10 fő alatt	188	11,9	195	7,0	111	4,1	85	2,6
10 – 19 fő között	118	10,6	129	10,9	41	4,1	54	5,3
20 – 49 fő között	179	15,4	174	14,3	37	3,0	60	5,1
50 – 249 fő között	287	24,4	285	19,6	76	5,8	104	6,9
250 fő felett	175	42,7	150	34,1	45	12,3	84	20,0
Minta összesen		24,6		20,1		6,8		8,8

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben, a foglalkoztató vállalatok arányát jelentik. A táblázatban található n értékek az adott szegmensben, a foglalkoztató vállalatok (súlyozatlan) számát jelentik.

Megjegyzés: 2006, 2007, 2008 esetében szeptember 30.-a, 2009 és 2010 esetében pedig szeptember 1.-e a referencia időpont.

Élemszámok: N2007:7185, N2008:7224, N2009:7150, N2010:

M4.1.2. ábra: Toborzási nehézséget érzékelő cégek arányának alakulása - tulajdoni háttér szerint, 2006-2009

	2007		2008		2009		2010	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Tisztán hazai tulajdon	637	10,6	655	10,8	259	4,1	263	4,4
Vegyes tulajdon	66	24,2	60	22,6	9	4,4	6	3,7
Tisztán külföldi tulajdon	160	30,7	156	27,2	42	8,0	82	15,2
Minta összesen		24,6		20,1		6,8		8,8

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben, a foglalkoztató vállalatok arányát jelentik. A táblázatban található n értékek az adott szegmensben, a foglalkoztató vállalatok (súlyozatlan) számát jelentik.

Megjegyzés: 2006, 2007, 2008 esetében szeptember 30.-a, 2009 és 2010 esetében pedig szeptember 1.-e a referencia időpont.

Élemszámok: N2007:7185, N2008:7224, N2009:7150, N2010:

M4.1.3. Toborzási nehézséget érzékelő cégek arányának alakulása –gazdasági ág szerint, 2006-2009

	2006		2007		2008		2009	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Mezőgazdaság	36	10,8	37	11,3	19	5,9	14	3,5
Ipar	456	35,5	420	29,8	124	9,7	205	16,2
Építőipar	94	16,0	106	18,8	42	8,6	44	5,8
Kereskedelem, javítás	159	17,4	112	11,8	44	4,7	52	5,2
Vendéglátás-turizmus	50	28,0	45	15,1	13	0,5	12	5,3
Szállítás, raktározás	32	13,2	43	13,1	7	2,8	16	6,9
Pénzügy	12	18,6	22	20,6	10	12,0	3	3,4
Egyéb gazdasági szolgáltatás	109	17,6	138	14,8	51	5,5	41	6,3
Minta összesen		24,6		20,1		6,8		8,8

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben, a foglalkoztató vállalatok arányát jelentik. A táblázatban található n értékek az adott szegmensben, a foglalkoztató vállalatok (súlyozatlan) számát jelentik.

Megjegyzés: 2006, 2007, 2008 esetében szeptember 30.-a, 2009 és 2010 esetében pedig szeptember 1.-e a referencia időpont.

Elemzőszámok: N2007:7185, N2008:7224, N2009:7150, N2010:

M4.1.4. Toborzási nehézséget érzékelő cégek arányának alakulása export tevékenység szerint, 2007-2010

	2006		2007		2008		2009	
	N	%	N	%	n	%	n	%
Export aránya az árbevételben								
nincs export tevékenység	488	18,4	511	14,9	208	4,9	176	4,7
Árbevétel: 50%-nál kisebb	161	19,8	167	18,9	39	5,5	63	13,0
Árbevétel: 50%-nál nagyobb	215	45,1	172	36,8	63	11,7	91	17,4
Minta összesen		24,6		20,1		6,8		8,8

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben, a foglalkoztató vállalatok arányát jelentik. A táblázatban található n értékek az adott szegmensben, a foglalkoztató vállalatok (súlyozatlan) számát jelentik.

Megjegyzés: 2006, 2007, 2008 esetében szeptember 30.-a, 2009 és 2010 esetében pedig szeptember 1.-e a referencia időpont.

Elemzőszámok: N2007:7185, N2008:7224, N2009:7150, N2010:

M4.1.5. Toborzási nehézséget érzékelő cégek arányának alakulása régió szerint, 2007-2010

	2006		2007		2008		2009	
	N	%	n	%	n	%	n	%
Közép-Magyarország	325	28,8	272	19,9	102	6,2	96	8,7
Közép-Dunántúl	112	35,0	110	30,8	29	10,3	48	12,4
Nyugat-Dunántúl	89	28,7	86	26,2	38	7,9	54	14,7
Dél-Dunántúl	90	14,5	104	19,1	32	5,5	45	8,0
Dél-Alföld	107	18,5	97	14,9	37	6,9	38	7,0
Észak-Alföld	85	17,5	108	17,2	30	7,0	52	8,6
Észak-Magyarország	141	18,2	157	18,8	42	5,8	54	10,4
Minta összesen		24,6		20,1		6,8		8,8

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben, a foglalkoztató vállalatok arányát jelentik. A táblázatban található n értékek az adott szegmensben, a foglalkoztató vállalatok (súlyozatlan) számát jelentik.

Megjegyzés: 2006, 2007, 2008 esetében szeptember 30.-a, 2009 és 2010 esetében pedig szeptember 1.-e a referencia időpont.

Elemzőszámok: N2007:7185, N2008:7224, N2009:7150, N2010:

M4.2. Regressziós modell: Toborzási nehézségek

M4.2.1. tábla: Regressziós modell – összefoglaló adatok

Elemszám	n	teljes minta		
	6294	88,5 %		
Khi-négyzet (df: 15)	Érték	Sig.		
	361,800	0,000		
Illeszkedés	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square	
	3106,022	,060	,134	
Helyesen besorolt elemek aránya	91,2%			

M4.2.2. tábla: Regressziós modell – változók hatásai

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Árbevételen belüli exporthányad (ref: 0%)			64,443	2	,000	
Kevesebb, mint 50%	1,020	,137	55,840	1	,000	2,774
Több, mint 50%	1,037	,158	43,202	1	,000	2,819
Vállalati létszám (ref: 0-10 fős)			64,793	4	,000	
10-19 fő között	,647	,302	4,574	1	,032	1,910
20-49 fő között	,519	,297	3,061	1	,080	1,680
50-249 fő között	,827	,270	9,349	1	,002	2,286
250 fő felett	1,524	,275	30,818	1	,000	4,591
Gazdasági tevékenység (ref: mezőgazdaság)			12,291	7	,091	
Ipar	,681	,344	3,922	1	,048	1,977
Építőipar	,923	,394	5,489	1	,019	2,518
Kereskedelem, javítás	,410	,355	1,328	1	,249	1,506
Vendéglátás, szálláshely-szolgáltatás	,654	,373	3,079	1	,079	1,923
Szállítás, raktározás	,164	,483	,115	1	,734	1,178
Pénzügy	,599	,484	1,529	1	,216	1,820
Egyéb gazdasági szolgáltatás.	,804	,354	5,149	1	,023	2,235
Tulajdonosi háttér (ref: tisztán hazai)			22,792	2	,000	
Vegyes tulajdon	-1,943	,436	19,811	1	,000	,143
Tisztán külföldi tulajdon	,143	,130	1,207	1	,272	1,153
Konstans	-4,401	,413	113,661	1	,000	,012

M5. Az adatfelvétel kérdőíve

NEMZETGAZDASÁGI MINISZTERIUM
FOGLALKOZTATÁSI ÉS SZOCIÁLIS HIVATAL

MAGYAR KERESKEDELMI ÉS IPARKAMARA
GAZDASÁG- ÉS VÁLLALKOZÁSKUTATÓ INTÉZET

KÉRDŐÍV

Rövidtávú munkaerő-piaci előrejelzés és konjunktúrakutatás

2010. SZEPTEMBER - OKTÓBER

A válaszadás önkéntes. Az adatszolgáltatás kizárólag statisztikai célra történik. A kapott információkat a statisztikáról szóló 1993. évi XLVI. törvény, valamint a személyes adatok védelmére és a közérdekű adatok nyilvánosságára vonatkozó 1992. évi LXIII. törvény értelmében bizalmasan kezeljük.

MUNKAÜGYI KÖZPONT ÁLTAL HASZNÁLT AZONOSÍTÓK

A1. Munkaügyi kirendeltség kódja (vagy területi egység azonosítója):

A2. A kirendeltség által adott sorszám (külső azonosító):

A3. A kérdező azonosítója:

A4. A kérdező neve: .....

A5. A kérdező telefonszáma: .....

AZ ADATRÖGZÍTŐ TÖLTI KI!

Az adatrögzítő felület által adott sorszám:

CÉGREGISZTRÁCIÓS FELÜLET

A kérdőíven a cég adatait, valamint a tárgyévre vonatkozó kérdéseket kérjük, önállóan, nyomatott nagybetűkkel töltsse ki.

A sötétebb alapon lévő, többnyire jövőre vonatkozó kérdéseket kollégánk a személyes interjú során kérdezi meg.

R1. A cég adószámának első 8 számjegye:

R2. Címe:

Irányítószám

település neve

.....
út/utca, házszám

R3. A cég megnevezése:.....

R4. A cég főtevékenységének 2008-as TEÁOR száma a hatályos társasági szerződés vagy alapító ok szerint:

R5. A válaszoló neve: .....

R6. A válaszoló telefonszáma: .....

körzetszám / telefonszám

R7. A válaszoló e-mail címe: .....

R8. Mi a kért beosztása?

01 – humánpolitikai igazgató, vezető,
humánerőforrás menedzser

02 – kontrolling igazgató, vezető

03 – elnök-vezérigazgató

04 – értékesítési igazgató

05 – gazdasági, pénzügyi igazgató, vezető

06 – igazgató, ügyvezető igazgató

07 – kereskedelmi igazgató, vezető

08 – menedzser-tulajdonos

09 – műszaki igazgató, vezető

10 – termelési igazgató, vezető

11 – vezérigazgató

12 – vezérigazgató helyettes

13 – egyéb, éspedig³⁵: .....

³⁵ - Olyan személy válaszoljon a kérdésekre, aki kompetens a cég (telephely) munkaerő-gazdálkodását illetően!

CÉGINFORMÁCIÓ

1. A felkeresett szervezeti egységet melyik alábbi kategóriába sorolható?

1 - telephely nélküli cég/szervezet

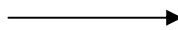
A CÉGRE VONATKOZÓAN VÁLASZOLJON!

2 - telephellyel rendelkező cég/szervezet központja (székhelye)

A CÉGKÖZPONTRA ÉS MUNKAERŐ-PIACI KÖRZETÉBEN TALÁLHATÓ TELEPHELYEIRE VONATKOZÓAN ADJON VÁLASZOKAT A KÉRDŐÍVBEN!

3 - cég/szervezet telephelye

CSAK A TELEPHELYRE VONATKOZÓAN ADJON VÁLASZOKAT A KÉRDŐÍVBEN!

CSAK HA EGY TELEPHELYRE VONATKOZIK A KÉRDEZÉS!

2. Mi ennek a telephelynek a fő tevékenysége?

ÍRJA LE!

.....

2.1. Mi ennek a fő tevékenységnek a négy számjegyű (azaz nem betűjeles) 2008-as ágazati kódja?

A TEÁOR szám:

2.2. Van-e a telephelynek lehetősége, illetve jogköre arra, hogy a cégközponttól függetlenül létszámfelvétellel, elbocsátással kapcsolatos személyzeti döntéseket hozzon?

1 – nincs   2 – van   9- nem tudja

CSAK HA CÉGRE, VAGY CÉGKÖZPONTRA ÉS A MUNKAERŐPIACI KÖRZETBEN TALÁLHATÓ TELEPHELYEIRE VONATKOZIK A KÉRDEZÉS!

3. Hozzávetőlegesen mekkora volt a cég összes nettó árbevétele 2009-ben? Kérem, sorolja be a megfelelő kategóriába!

- 1 – 20 millió forint alatt
- 2 – 20 és 50 millió között
- 3 – 50 és 100 millió között
- 4 – 100 és 250 millió között
- 5 – 250 és 500 millió között
- 6 – 500 millió és egy milliárd között
- 7 – egy és tízmilliárd forint között
- 8 – tízmilliárd forint felett
- 9 – nem tudja

4. A vállalkozás (telephely) teljes értékesítéséből kb. hány százalékot tett ki az export részaránya 2009-ben?³⁶

, %   999 – nem tudja

5. Mekkora a külföldi tőke aránya hozzávetőlegesen a cég jegyzett tőkéjén belül?

, %   999 – nem tudja

6. Kötöttek-e (kötnek-e) 2010-ben mint fővállalkozók alvállalkozói szerződést?

1 – nem

2 – igen

9 – nem tudja

→ 6.1. Az alvállalkozói szerződések összege kb. hány %-át teszi ki a cég várható 2010. évi nettó árbevételének?

,% - át   999 – nem tudja

7. Kötöttek-e (kötnek-e) 2010-ben megbízási szerződést?

1 – nem

2 – igen

9 – nem tudja

→ 7.1. Ezek forintösszege kb. hány %-át teszi ki a várható teljes személyi jellegű ráfordításoknak?

,% - át   999 – nem tudja

8. Van-e jelenleg a vállalkozásnak³⁷ (telephelynek) határidőn túli kintlévősége?

1 – nincs

2 – van

9 – nem tudja

→ UGRÁS A 10. KÉRDÉSRE

→ UGRÁS A 10. KÉRDÉSRE

CSAK AKKOR VÁLASZOLJON, HA VAN A VÁLLALKOZÁSNAK HATÁRIDŐN TÚLI KINTLÉVŐSÉGE!

9. Hogyan változott a vállalkozás (telephely) kintlévőségeinek állománya az egy évvel korábbi állapothoz képest?

1 – nőtt

2 – változatlan maradt

3 – csökkent

9 – nem tudja

36 - Az építőiparban exportnak számít a külföldi munkavégzés, az idegenforgalomban pedig a külföldi vendég fogadása.

37 - Ha a cégközpontot kereste fel a kérdező, akkor a „vállalkozás” megnevezés minden kérdésnél a cégközpontra és a munkaerőpiaci körzetben található telephelyeire együtt vonatkozik, és a továbbiakban is ennek megfelelően válaszoljon.

ÜZLETI VÁRAKOZÁSOK

A VÁLASZT A MEGFELELŐ CELLÁBA ÍRT X-SZEL RÖGZÍTSE!

10. Milyen beruházásokat helyeztek már üzembe, vagy fognak még üzembe helyezni 2010 folyamán?
11. Milyen beruházások üzembe helyezését tervezik 2011-ben?

	10. kérdés	11. kérdés
	2010 folyamán	2011 folyamán
1 – Csak korszerűsítő, innovatív beruházás		
2 – Csak kapacitásbővítő beruházás		
3 – Mindkettőt		
4 – Egyiket sem		
9 – Nem tudja		

12. Várhatóan hogyan alakul a vállalkozásnál (telephelynél) a beruházások volumene 2011 első félévében 2010 első félévéhez viszonyítva?
- 1 – növekszik
  - 2 – változatlan marad
  - 3 – csökken
  - 4 – nem volt és nem is lesz beruházás
  - 9 – nem tudja

A VÁLASZT A MEGFELELŐ CELLÁBA ÍRT X-SZEL RÖGZÍTSE!

13. Ön szerint milyen a vállalkozás (telephely) jelenlegi üzleti helyzete?
14. Várhatóan milyen lesz a vállalkozás (telephely) üzleti helyzete 2011 első félévében?

	13. kérdés	14. kérdés
	Jelenlegi	2011 első félévében
1 – Jó		
2 – Kielégítő		
3 – Rossz		
9 – Nem tudja		

A VÁLASZT A MEGFELELŐ CELLÁBA ÍRT X-SZEL RÖGZÍTSE!

15. Ön szerint hogyan alakul a vállalkozásnál (telephelynél) a termelés (szolgáltatás) volumene 2010 második félévében, 2009 második félévéhez viszonyítva?
16. Várhatóan hogyan változik a vállalkozásnál (telephelynél) a termelés (szolgáltatás) volumene 2011 első félévében 2010 első félévéhez viszonyítva?

	15. kérdés	16. kérdés
	2010 második félévében 2009 második félévéhez viszonyítva	2011 első félévében 2010 első félévéhez viszonyítva
1 – Nőtt/Növekszik		
2 – Változatlan maradt/Változatlan marad		
3 – Csökkent/Csökken		
9 – Nem tudja		

17. Milyennek ítéli a vállalkozás (telephely) rendelésállományát, vagy termékeinek keresletét jelenleg?

- 1 – magas
2 – közepes
3 – alacsony
9 – nem tudja

18. Várhatóan hogyan fog változni 2011-ben a vállalkozásnál (telephelynél) az átlagkereset (nominálértéken) az előző évhez képest?

- 1 – növekszik, —————> a. Hány százalékos növekedés várható? % 999 – nem tudja
- 2 – változatlan marad
- 3 – csökken? —————> b. Hány százalékos csökkenés várható? % 999 – nem tudja
- 9 – nem tudja

19. Megítélése szerint jelenleg mekkora a vállalkozás (telephely) termelő/szolgáltató kapacitásainak kihasználtsága?³⁸

%

999 – Nem tudja

38 - Csak azokban az esetekben kell kitölteni, ahol a kérdés értelmezhető.

KAPACITÁSKIHASZNÁLTSÁG ÉS TOBORZÁS

CSAK AKKOR KÉRDEZZE, HA A KAPACITÁS KIHASZNÁLTSÁGA NEM TELJES! (19. kérdés)

20. Véleménye szerint mi az oka annak, hogy a kapacitás kihasználtsága nem teljes? Kérem, próbálja megbecsülni, hogy a megjelölt okok hány százalékban felelősek a 100% alatti kapacitás-kihasználtságért? Ha nem tudja a választ, akkor a „nem tudja az okát” sorba írjon 100 %-ot!

a – belföldi megrendelések, vevők hiánya	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	%
b – export megrendelések, vevők hiánya	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	%
c – alapanyaghiány	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	%
d – tőkehiány	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	%
e – szakképzetlen munkaerő hiánya	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	%
f – szakképzett munkaerő hiánya	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	%
g – munkavégzés szezonális jellege	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	%
h – egyéb ok	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	%
i – nem tudja az okát	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	%

Összesen: 100 %

MINDENKITŐL KÉRDEZZE!

21. Munkaerőigényüket jellemzően milyen forrásokból elégítik ki? Kérem, próbálja megbecsülni, hogy a munkaerőigényüknek kb. hány százalékát elégítik ki a megnevezett forrásból? Ha nem tudja a választ, akkor a „nem tudja a forrást” sorba írjon 100 %-ot!

	A munkaerő hány százalékát?			
a – hirdetés útján	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	%
b – pályázatokkal	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	%
c – a munkaügyi kirendeltségek segítségével	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	%
d – munkaközvetítőkön keresztül	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	%
e – munkaerő kölcsönző cégeken keresztül	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	%
f – informális csatornákon keresztül (család, rokonok, kollégák)	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	%
g – Interneten keresztül	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	%
h – belső meghirdetéssel, belső átcsoportosítással	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	%
i – egyéb forrásból	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	%
j – nem tudja a forrást	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	%

Összesen: 100%

LÉTSZÁMGAZDÁLKODÁS

22. Adja meg a statisztikai állományi létszámok alakulását az alábbi időpontokban! Kérem, hagyja ahonnan nulla a létszám oda is regisztrálja az értéket.

		2009. december 31. (fő)	2010. szeptember 1. (fő)	2011. szeptember 1. (fő)
Statisztikai állományi létszám				
a.	Statisztikai állományi létszám	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
b.	ebből: szakképzetlen fizikai foglalkozású	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
c.	szakképzett fizikai foglalkozású	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
d.	nem diplomás szellemi foglalkozású	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
e.	diplomás szellemi foglalkozású	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
f.	Bedolgozói jogviszonyban dolgozók (munkaszerződéssel)	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
g.	Teljes munkaidőben foglalkoztatott:	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
h.	ebből: határozott időre szóló munkaviszonnyal	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
i.	Nem teljes munkaidőben és részmunkaidőben foglalkoztatott:	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
j.	ebből: legfeljebb havi 60 órában foglalkoztatott részmunkaidős	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
k.	Külföldi állampolgárságú munkavállalók létszáma	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
l.	ebből: Ukrajnából	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
m.	jelenlegi EU-tagállamokból	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
n.	ebből: Romániából	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
o.	Szlovákiából	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
p.	Pályakezdekők összesen	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
q.	ebből: START kártyával rendelkező	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
r.	Megváltozott munkaképességű dolgozók száma	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
s.	Foglalkoztatott nyugdíjasok létszáma	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Statisztikai állományi létszámába nem tartozó munkaerő				
t.	Statisztikai állományi létszámába nem tartozó munkaerő létszáma	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
u.	ebből: kölcsönvett munkaerő	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
v.	tanulószerződéssel gyakorlati képzésben	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
w.	az ösztöndíjas foglalkoztatottak	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
x.	megbízásos szerződéssel foglalkoztatottak	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
y.	AM könyvvel/ 2010. április 1-jétől egyszerűsített foglalkoztatás keretében	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

AZ ALÁBBI KÉRDÉSEKNÉL A TÉNYLEGES LÉTSZÁMKIÁRAMLÁSBAN ÉS LÉTSZÁMFELVÉTELBE ÉRINTETT SZEMÉLYEK SZÁMÁT ADJA MEG!

23. Várhatóan milyen volt/lesz a munkaviszony megszűnésben, ill. a létszámfelvételben érintettek összetétele 2010-ben a következő kategóriákban?

0 – nem volt/nem várható munkaviszony megszűnése felvétel

0 – nem volt/nem várható munkaerő-

1. Munkaviszony megszűnt/megszűnik	NT
a. szakképzetlen fizikai <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	999
b. szakképzett fizikai <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	999
c. nem diplomás szellemi <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	999
d. diplomás szellemi <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	999
e. ÖSSZESEN <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	999
f. külföldi állampolgár <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	999
g. pályakezdő <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	999

2. Felvételre került/kerül	NT
a. szakképzetlen fizikai <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	999
b. szakképzett fizikai <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	999
c. nem diplomás szellemi <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	999
d. diplomás szellemi <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	999
e. ÖSSZESEN <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	999
f. külföldi állampolgár <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	999
g. pályakezdő <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	999

CSAK AKKOR TÖLTSE KI, HA BÁRMELY OKBÓL VOLT/LESZ MUNKAVISZONY MEGSZŰNTETÉS 2010-BEN!

24. Sorolja fel azt a maximum 3 munkakört – a FEOR szám és létszámadatok megjelölésével együtt –, amelyben 2010-ben a legnagyobb volt / lesz a munkaviszony megszűntetés!

Munkakörök megnevezése	Érintettek száma	FEOR száma
a.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
b.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
c.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>

CSAK AKKOR TÖLTSE KI, HA 2010-BEN LÉTSZÁMFELVÉTEL VOLT/ LESZ!

25. Sorolja fel azt a maximum 3 munkakört – a FEOR szám és létszámadatok megjelölésével együtt –, amelyben 2010-ben a legnagyobb volt / lesz a létszámfelvétel!

Munkakörök megnevezése	Érintettek száma	FEOR száma
a.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
b.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
c.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>

FONTOS, HOGY JELEN OLDALON LÉVŐ KÉRDÉSEKNÉL NE A LÉTSZÁM MOZGÁS EGYENLEGÉT, HANEM A TÉNYLEGES LÉTSZÁMKIÁRAMLÁSBAN ÉS LÉTSZÁMFELVÉTELBE ÉRINTETT SZEMÉLYEK SZÁMÁT ADJA MEG!

26. Várhatóan milyen lesz a munkaviszony megszűnésben, ill. a létszámfelvételben érintettek összetétele 2011-ben a következő kategóriákban?

0 – nem várható munkaviszony megszűnése

1. Munkaviszony megszűnik	NT
a. szakképzetlen fizikai <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	999
b. szakképzett fizikai <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	999
c. nem diplomás szellemi <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	999
d. diplomás szellemi <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	999
e. ÖSSZESEN <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	999
f. külföldi állampolgár <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	999
g. pályakezdő <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	999

0 – nem várható munkaerő-felvétel

2. Felvételre fog kerülni	NT
a. szakképzetlen fizikai <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	999
b. szakképzett fizikai <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	999
c. nem diplomás szellemi <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	999
d. diplomás szellemi <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	999
e. ÖSSZESEN <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	999
f. külföldi állampolgár <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	999
g. pályakezdő <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	999

CSAK AKKOR KÉRDEZZE, HA 2011-BEN MUNKAVISZONY MEGSZÜNTETÉS LESZ!

27. Sorolja fel azt a maximum 3 munkakört – a FEOR szám és létszámadatok megjelölésével együtt –, amelyben várhatóan 2011-ben a legnagyobb lesz a munkaviszony megszüntetés!

Munkakörök megnevezése	Érintettek száma	FEOR száma
a.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
b.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
c.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>

CSAK AKKOR KÉRDEZZE, HA 2011-BEN LÉTSZÁMFELVÉTEL LESZ!

28. Sorolja fel azt a maximum 3 munkakört – a FEOR szám és létszámadatok megjelölésével együtt –, amelyben 2011-ben várhatóan a legnagyobb lesz a létszámfelvétel!

Munkakörök megnevezése	Érintettek száma	FEOR száma
a.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
b.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
c.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>

KÜLFÖLDI ÁLLAMPOLGÁROK

CSAK AKKOR TÖLTSE KI, HA 2010-BEN FOGLALKOZTATOTT / FOGLALKOZTAT / TERVEZ FOGLALKOZTATNI KÜLFÖLDI MUNKAERŐT!

FONTOS, HOGY AZ ALÁBBI KÉRDÉSNEÉL AZ ALKALMAZOTT VAGY ALKALMAZNI TERVEZETT SZEMÉLYEK SZÁMÁT ADJA MEG!

- 29. Nevezzen meg maximum 3 munkakört – a FEOR szám és létszámadatok megjelölésével együtt – amelyben a legtöbb külföldi állampolgárságú munkavállalót *foglalkoztatták / foglalkoztatják / terveznek foglalkoztatni 2010-ben.***

Munkakörök megnevezése		Alkalmazott létszám	FEOR száma
a.	.....	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
b.	.....	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
c.	.....	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>

CSAK AKKOR KÉRDEZZE, HA 2011-BEN FOGLALKOZTATNI FOG KÜLFÖLDI MUNKAERŐT!

FONTOS, HOGY AZ ALÁBBI KÉRDÉSNEÉL AZ ALKALMAZNI TERVEZETT SZEMÉLYEK SZÁMÁT ADJA MEG!

- 30. Nevezzen meg maximum 3 munkakört – a FEOR szám és létszámadatok megjelölésével együtt – amelyben a legtöbb külföldi állampolgárságú munkavállalót tervezik 2011-ben foglalkoztatni.**

Munkakörök megnevezése		Alkalmazott létszám	FEOR száma
a.	.....	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
b.	.....	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
c.	.....	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>

PÁLYAKEZDŐK

CSAK AKKOR TÖLTSE KI, HA 2010-BEN ALKALMAZTAK / ALKALMAZNAK / TERVEZNEK ALKALMAZNI PÁLYAKEZDŐT!

FONTOS, HOGY AZ ALÁBBI KÉRDÉSNÉL AZ ALKALMAZOTT VAGY ALKALMAZNI TERVEZETT SZEMÉLYEK SZÁMÁT ADJA MEG!

PÁLYAKEZDŐNEK AZT TEKINTJÜK, AKI KÉT ÉVNÉL NEM RÉGEBBEN FEJEZTE BE TANULMÁNYAIT ISKOLARENDSZERŰ KÉPZÉS KERETÉBEN.

- 31. Sorolja fel a 3 legjellemzőbb munkakört – a FEOR szám és létszámadatok megjelölésével együtt –, amelyekben 2010-ben pályakezdőt alkalmaztak / alkalmaznak / terveznek alkalmazni!**

Munkakörök megnevezése		Alkalmazott létszám	FEOR száma
a.	.....	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
b.	.....	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
c.	.....	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>

CSAK AKKOR KÉRDEZZE, HA 2011-BEN ALKALMAZNI TERVEZNEK PÁLYAKEZDŐT!

FONTOS, HOGY AZ ALÁBBI KÉRDÉSNÉL AZ ALKALMAZNI TERVEZETT SZEMÉLYEK SZÁMÁT ADJA MEG!

- 32. Sorolja fel a 3 legjellemzőbb munkakört – a FEOR szám és létszámadatok megjelölésével együtt –, amelyekben 2011-ben pályakezdő alkalmazását tervezik!**

Munkakörök megnevezése		Alkalmazott létszám	FEOR száma
a.	.....	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
b.	.....	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
c.	.....	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>

START KÁRTYÁVAL RENDELKEZŐ MUNKAERŐ

CSAK AKKOR TÖLTSE KI, HA 2010-BEN ALKALMAZTAK / ALKALMAZNAK / TERVEZNEK ALKALMAZNI START KÁRTYÁVAL RENDELKEZŐ PÁLYAKEZDŐT!

FONTOS, HOGY AZ ALÁBBI KÉRDÉSNEÉL AZ ALKALMAZOTT VAGY ALKALMAZNI TERVEZETT SZEMÉLYEK SZÁMÁT ADJA MEG!

- 33. Sorolja fel a 3 legjellemzőbb munkakört – a FEOR szám és létszámadatok megjelölésével együtt –, amelyekben 2010-ben START kártyával rendelkező pályakezdőt *alkalmaztak / alkalmaznak / terveznek alkalmazni!***

Munkakörök megnevezése		Alkalmazott létszám	FEOR száma
a.	.....	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
b.	.....	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
c.	.....	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>

CSAK AKKOR KÉRDEZZE, HA 2011-BEN TERVEZNEK START KÁRTYÁVAL RENDELKEZŐ PÁLYAKEZDŐT ALKALMAZNI!

FONTOS, HOGY AZ ALÁBBI KÉRDÉSNEÉL AZ ALKALMAZNI TERVEZETT SZEMÉLYEK SZÁMÁT ADJA MEG!

- 34. Sorolja fel a 3 legjellemzőbb munkakört – a FEOR szám és létszámadatok megjelölésével együtt –, amelyekben 2011-ben START kártyával rendelkező pályakezdőt terveznek foglalkoztatni!**

Munkakörök megnevezése		Alkalmazott létszám	FEOR száma
a.	.....	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
b.	.....	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
c.	.....	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>

TANULÓSZERZŐDÉSSEL GYAKORLATI KÉPZÉSBEN RÉSZTVEVŐK

CSAK AKKOR TÖLTSE KI, HA 2011-BEN TERVEZIK TANULÓSZERZŐDÉSSEL GYAKORLATI KÉPZÉSBEN RÉSZTVEVŐK SZÁMÁNAK NÖVELÉSÉT!

35. 2011-ben milyen szakmákban tervezik a tanulószerződéssel gyakorlati képzésben résztvevők számának növelését?

CSAK EGY FAJTA KÓDOT KELL MEGADNIA!

Szakma megnevezése	Tervezett létszám	Szakképesítési azonosító (A régi OKJ esetében a kód első 8 jegye <u>vagy</u> az új OKJ esetében a teljes 15 jegyű kód <u>vagy</u> az OSZK esetében 6 jegyű kód kerüljön rögzítésre)
a.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	régi OKJ kód: <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> új OKJ kód: <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> OSZK kód: <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
b.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	régi OKJ kód: <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> új OKJ kód: <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> OSZK kód: <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
c.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	régi OKJ kód: <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> új OKJ kód: <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> OSZK kód: <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>

KÉPZÉS

36. Folyt-e / folyik-e / fog-e folyni a cégnél (telephelyen) 2010-ben, belső vagy külső képzés keretében saját munkavállalók képzése, átképzése?

1 – nem

2 – igen **36.1. Részletezze, hogy összesen hány főt érint/érintett ez?**

Ebből:	Érintett létszám
a. Külső képzés keretében, OKJ-szerinti képzésben részt vett / vevő létszám	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő
b. Külső képzés keretében, <u>nem</u> OKJ-szerinti képzésben részt vett / vevő létszám	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő
c. Belső képzés keretében, OKJ-szerinti képzésben részt vett / vevő létszám	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő
d. Belső képzés keretében, <u>nem</u> OKJ-szerinti képzésben részt vett / vevő létszám	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő

37. Jellemzően milyen munkakörben foglalkoztatott saját dolgozókat részesítettek / részesítenek / fognak részesíteni képzésben, átképzésben 2010-ben? Maximum 3 szakmát írjon be, azokat, amelyek a legtöbb személyt érintik. Válaszoljon a kapcsolódó kérdésekre is, és ha meg tudja adni, írja be a képzés szakképesítési azonosítóját is!

CSAK EGY FAJTA KÓDOT KELL MEGADNIA!

Munkakörök megnevezése	FEOR száma	Létszám	Szakképesítési azonosító (A régi OKJ esetében a kód első 8 jegye <u>vagy</u> az új OKJ esetében a teljes 15 jegyű kód <u>vagy</u> az OSZK esetében 6 jegyű kód kerüljön rögzítésre)
a.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> FEOR	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	Képzés megnevezése: ..... régi OKJ kód: <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> új OKJ kód: <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> OSZK kód: <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
b.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> FEOR	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	Képzés megnevezése: ..... régi OKJ kód: <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> új OKJ kód: <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> OSZK kód: <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
c.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> FEOR	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	Képzés megnevezése: ..... régi OKJ kód: <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> új OKJ kód: <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> OSZK kód: <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>

38. Folyt-e / folyik-e / fog-e folyni a cégnél 2010-ben szakképzésben résztvevők számára gyakorlati képzés?

1 – nem

2 – igen → 38.1. Hány főnek tartottak / tartanak gyakorlati képzést?

9 – nem tudja

főnek

999 – nem tudja

39. A saját dolgozó vagy szakképzésben résztvevő számára folyó gyakorlati képzés jellemzően milyen szakmákra irányult / irányul / fog irányulni 2010-ben? Azt a maximum 3 szakmát írja be, ahol a legmagasabb a létszám, és válaszolja meg a kapcsolódó két kérdést is!

CSAK EGY FAJTA KÓDOT KELL MEGADNIA!

A képzés megnevezése	Érintett létszám	Szakképesítési azonosító (A régi OKJ esetében a kód első 8 jegye <u>vagy</u> az új OKJ esetében a teljes 15 jegyű kód <u>vagy</u> az OSZK esetében 6 jegyű kód kerüljön rögzítésre)
a.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	régi OKJ kód: <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> új OKJ kód: <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> OSZK kód: <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
b.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	régi OKJ kód: <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> új OKJ kód: <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> OSZK kód: <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
c.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	régi OKJ kód: <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> új OKJ kód: <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> OSZK kód: <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>

MUNKAERŐHIÁNY

40. Van-e jelenleg tartósan betöltetlen álláshely a cégnél (telephelyen)?

- 1 – nincs
 2 – van
 9 – nem tudja

→ 40.1. Milyen képzettségi szintű álláshelyek ezek?

40.2. Átlagosan hány hónapja keresnek munkaerőt az egyes képzettségi szintű állásokra?

Képzettségi szint:	Ebből hány fő hiányzik?	Átlagosan hány hónapja keresnek ilyen munkakörökbe?
a. szakképzetlen fizikai	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> hónapja
b. szakképzett fizikai	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> hónapja
c. nem diplomás szellemi	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> hónapja
d. diplomás szellemi	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> hónapja

41. Melyek a legfontosabb tartósan betöltetlen munkakörök? Maximum 3 munkakört írjon be, azokat, amik a legtöbb személyt érintik és válaszoljon a többi kérdésre is!

Munkakörök megnevezése	A hiányzó létszám	Átlagosan hány hónapja keres ebbe a munkakörbe?	Jelenleg kínált havi bruttó bér nagysága	FEOR száma
a.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> hónapja	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> ezer Ft/hó	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
b.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> hónapja	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> ezer Ft/hó	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
c.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> hónapja	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> ezer Ft/hó	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>

SZÁMÍTÓGÉP- ÉS INTERNET-HASZNÁLATI SZOKÁSOK

42. Használja-e az Önök vállalata az internetet a következő tevékenységekre?

	igen	nem	NT
a) Piaci folyamatokról, jogszabályokról való tájékozódás?	1	2	9
b) Ügyintézés (pl. Ügyfélkapu használata)?	1	2	9
c) Termékértékesítés?	1	2	9
d) A konkurencia üzleti magatartásának megfigyelése?	1	2	9
e) Üzleti partnerek, beszállítók keresése?	1	2	9
f) Új munkatársak toborzása, kiválasztása?	1	2	9

43. A cégen belüli adminisztráció inkább papíralapúként vagy elektronikusként jellemezhető?

- 1 – inkább papíralapú elektronikus   2 – egyenlő mértékben e kettő   3 – inkább elektronikus
9 – nem tudja

44. Működik a cégen belül intranet - belső hálózat, aminek használatára csak a vállalat munkatársainak van jogosultsága?

- 1 – nem   2 – igen   9 – nem tudja

45. A vállalaton belül használnak-e a napi munkához ingyenesen letölthető szoftvereket (például Open Office, Mozilla Firefox)?

- 1 – nem   2 – igen   9 – nem tudja

VÉLEMÉNYEK

46. Megítélése szerint milyen tényezők akadályozzák leginkább a foglalkoztatás hosszú távú bővítését általában, illetve az Ön cégénél? Maximum 3 választ adjon!

A. ÁLTALÁBAN MAX 3 VÁLASZ!	B. AZ ÖN CÉGÉNÉL MAX 3 VÁLASZ!
1 – magas minimálbér 2 – magas járulék terhek 3 – szigorú munkaügyi szabályozás 4 – megfelelő mennyiségű munkaerő hiánya 5 – megfelelő minőségű munkaerő hiánya 6 – egyéb, éspedig:	1 – magas minimálbér 2 – magas járulék terhek 3 – szigorú munkaügyi szabályozás 4 – megfelelő mennyiségű munkaerő hiánya 5 – megfelelő minőségű munkaerő hiánya 6 – egyéb, éspedig: .....

47. Köszönjük válaszait! Segítségét azzal is szeretnénk megköszönni, hogy ingyenesen megküldjük Önnek a felmérés értékelésének rövid összefoglalóját. Igényli ezt?

- 1 – nem   2 – igen